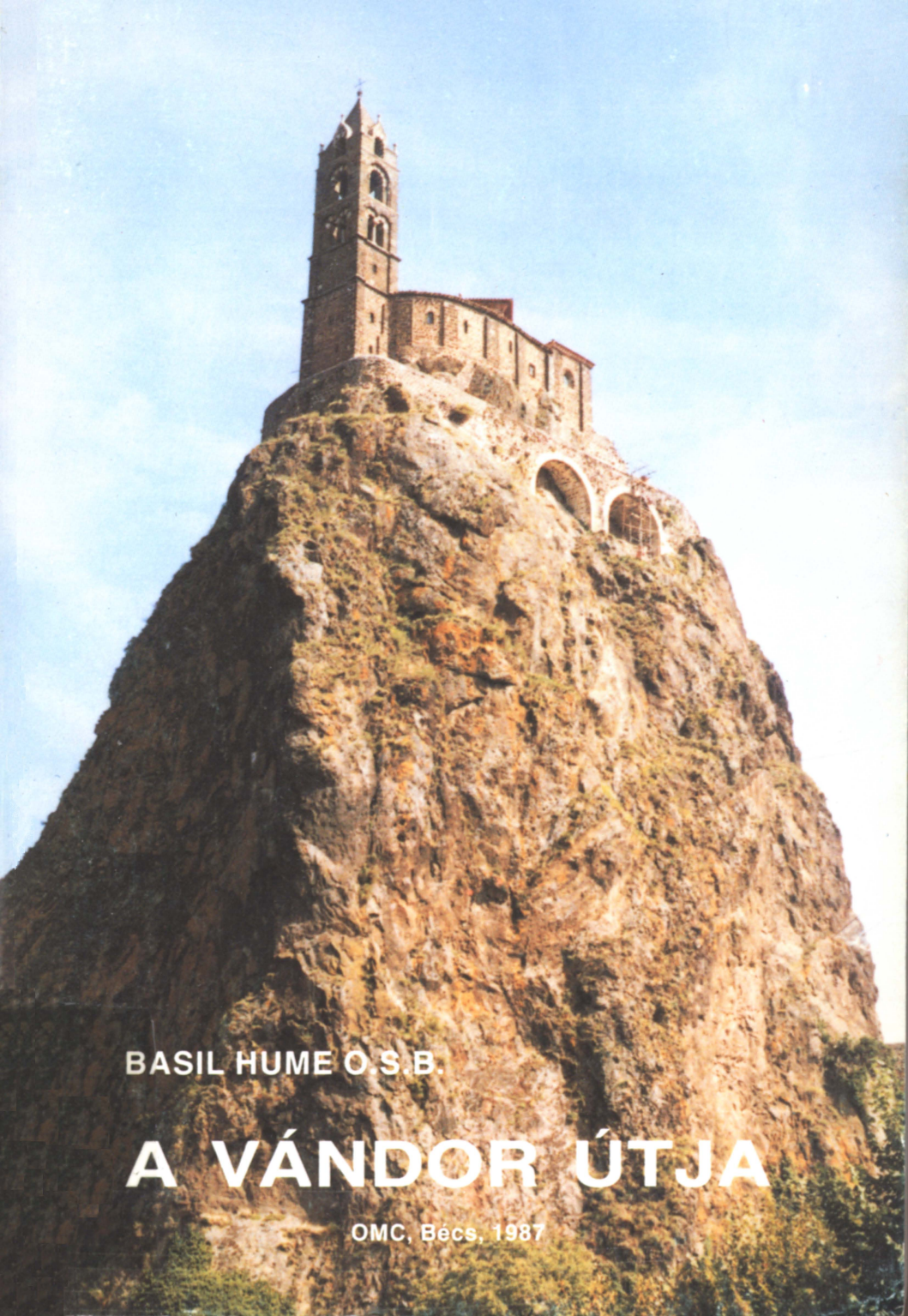

BASIL HUME O.S.B.

A VÁNDOR ÚTJA

OMC, Bécs, 1987

A VÁNDOR ÚTJA

BASIL HUME O.S.B.

A VÁNDOR ÚTJA

lelki jegyzetfüzet

OMC Kiadó, Bécs

1987

Egyházi jóváhagyással

A mű eredeti címe és kiadója: Basil Hume OSB, To be a Pilgrim; A Spiritual Notebook;
St. Paul Publications, Slough, 1984.

Fordította: Görgey-Jolsvay Edit

Copyright der ungarischen Übersetzung

1987, by Opus Mystici Corporis Verlag

(in verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)

Satz und Druck: Eisenstädter Graphische GmbH., 7000 Eisenstadt, Haydngasse 10.

Megrendelhető:

OMC Verlag, A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14.

NÉHÁNY SZÓ A KÖNYVRŐL

A könyv a „Lelki jegyzetfüzet” alcímet viseli. Ez fejezi ki legjobban a lényegét. Egy vándor lelki jegyzetfüzete. A lelki élettel, annak elveivel, gyakorlatával foglalkozik és általánosságban az Egyház hittételeivel is. A könyv főleg korábbi beszédekből, plébániai homiliákból és különféle alkalmakra készített jegyzetekből tevődik össze, bár egyes részei külön erre a célra íródtak. Magán viseli az alkalmoszerű írások gyűjteményének és a mondott szónak korlátait. Például az írott szó sokkal csiszoltabb (vagy annak kellene lennie) mint a kimondott szó rögzített alakban. A könyv sok szakasza ebbe a kategóriába tartozik. Ismétlések, körvonalmazott, ki nem bontakoztatott elméletek, az alkalmazott Szentírás különböző változatai és kétségkívül sok egyéb hiányosság is megtalálható benne. A könyv célja nem az, hogy a fejezeteket egymás után olvassuk. A gondolatok bármilyen rendben kiemelhetők az egyén tetszése szerint.

Van itt egy másik szempont is. Úgy vélem, az idő múlásával egyre nő bennünk a hajlandóság, hogy korábbi éveinkhez képest kevesebb segítő és ösztönző eszmét használjunk fel. Egyes „gondolatok” ismerős, dédelgetett barátainkká váltak az idők folyamán. Jól szolgáltak a múltban, most is fontosak. Vissza-visszatérünk hozzájuk, ha beszélünk vagy írunk kell, állandó témánk lesz.

A vándor tehát, lelki utazása alatt jegyzetfüzetébe azt jegyzi fel, ami a legjobban érdekli és megragadja. Saját szemszögéből nézi a lelkeséget. Természetesen elfogadja a lelki élet mestereinek bölcs irányítását, de minden valószínűség szerint tanításuknak csak egy részével ért egyet anélkül, hogy a többit megtagadná.

Vannak útjelző táblák is, ezeket az Egyház tanítói hivatala helyezte el, hogy le ne térrünk az igazság felé vezető ösvényről, mert magunkban eltévedhetünk. A püspök dolga, hogy figyelje ezeket az útjelző táblákat és figyelmeztesse rájuk a többi vándort is. A könyv erről az útmutatásról is szól.

A könyvben szereplő gondolatok úgy kerülnek a nyilvánosság elé, mint a püspök tanítói szerepének egyfajta betöltése. Jó lett volna olyan

könyvet írni, ami a lelki élet és az Egyház hittételeinek minden fontos szempontját tartalmazza. Erre nem volt lehetőség. A könyv nem teljes, rendszerezettsége sem tökéletes – csupán egy vándor gondolatai, aki segíteni akar másoknak.

A VÁNDOR TÖRTÉNETE

A kötelező népszámlálás miatt sokan voltak úton Judeában és Galileában azon az első karácsony éjszakán. Szállás alig akadt. Sokuknak, főleg a szegényeknek, nem jutott más, mint egy-egy barlang, vagy istálló, ahol menedéket találtak és kipihenhették a hosszú utazást. Mások még mindig úton voltak. Ezek voltak azok, akik kerestek. Három férfi, vándorok, királyt kerestek, akiről csak annyit tudtak, hogy mostanában kell megszületnie és akihez egy csillag segíti el őket. Fogalmuk sem volt róla, hova vezeti őket a csillag és hogy mit fognak ott találni. Kérdezősködtek és keresték az útbaigazítást. Az égi csillag fénye volt a vezetőjük és azt a belső fényt is keresték, amit a bölcs emberek mindig keresni fognak. A vándornak életútján irányt mutató fényre van szüksége, ami elvezeti a végleges és igazi otthonunkba. Te vagy és én vagyok ez a gyakran összezavarodott és sokszor sebekkel borított vándor. Hadd meséljek egy ilyen vándorról, aki nem gazdag és nem szegény, nem tanult, de nem is ostoba, csak amolyan átlagember, mint te meg én. Ő mondta el nekem ezt a történetet:

„Vándor voltam, aki az élet útját járja” – mondta –, „de amikor útnak indultam, a világ fiatal volt. Nem tudtam, meddig fog tartani az út. Nem tudtam sem azt, merre kell mennem, sem azt, mit találok az út végén. Értelmem fiatalságom álmaitól zsongott és vágyaim erőteljesek voltak. Nyugalmat akartam találni értelmemnek és választ kerestem olyan kérdésekre, melyekre nem találtam választ, de amik mégsem hagytak nyugodni. Szerettem volna megelélni vágyaim célját és birtokba venni, hogy ne legyen többé semmi kívánságom. Mondták nekem, hogy értelmem addig nem talál nyugalmat, amíg meg nem ismer mindent és mindennek az okát, és meséltek kincsekről is, amik enyémek lehetnek és akkor hóbortos szívem nem fog fájni többé. Megmondták a kincsnek nevét: a minden dolgok és okok ismerete az igazság és vágyaim tárgya a jóság. Nem tudtam mit kezdeni e szavakkal „igazság” és „jóság”; különös szavak, de nem keltettek semmiféle visszhangot bennem.

Bizonytalanul és zavarodottan kezdtem keresni. Mi az az igazság – mondtam –, ami minden dolgot megmagyaráz nekem, mi az a jóság, ami most és mindörökké kielégít? A bölcsök úgy mondták, hogy az egyiket értelemnek, a másikat boldogságnak hívják. Tovább gondol-

kodtam és megértettem, hogy az igazság és minden dolgok okának ismerete megmutatja nekem a magam és mások életének értelmét. Azután láttam azt is, hogy a jó keresése és annak minden formájában való birtoklása boldogságot ad és, hogy a szeretet a legnagyobb minden között. Mélyen magamba néztem, kerestem a szeretetet, és azt kívántam, hogy tökéletes és vég nélküli szeretettel szeressenek. Hol találom meg ezt – kérdeztem magamtól – akit ilyen szeretettel lehet szeretni, aki betölti a szeretet utáni végtelen vágyamat? Hol fedezhetem fel minden dolgok értelmét? Keresésemet tovább folytatva attól féltem, hogy ez a boldogság, ez a szeretet és a dolgoknak ez az értelme soha nem létezett sem itt, sem másutt és nem is lesz soha. Úgy hittem, mindez csak álom, ami enyhíti a kifosztottság lidércnyomását, ami elrabolja a ma ártatlan örömeit és a holnap boldogságát. Nem bíztam benne, hogy sikerül mindezt megszereznem.“

A barátom folytatta: „ugyanazon az úton találkoziam másokkal is. Meghallgattam, mit mondtak. Elmondták, mire jutottak a dolgok értelmével, az emberekkel, a boldogsággal kapcsolatban és a következőket hallottam:

„Hallgass ránk. Minden, amit valaha megismerhetsz csak az, amit körülötted látsz, amit a kezeiddel megérinthetsz és a füleiddel hallhatsz, a többi csak álom. Ne engedd, hogy értelmed nyugtalankodjon. Ne vesztegess időt arra, hogy olyan kérdéseket tessez fel, melyekre nincs válasz. Nem létezik igazán megérthető cél. Fogadd el a röpké örömeit, melyekkel találkozol. Ragadd meg őket, tedd magadévá és ne gondolkozz többet. Saját tapasztalataid egyedül önmagadnak igazak. Más nem létezik. Maradj meg a nemtudás világában kételyeddel, mint barátoddal.“

„Ránéztem ezekre az utasokra és láttam, hogy elégedettek és jól érzik magukat. Úgy látszott, hogy felhagytak a kutatással. Egyesek minden szükségesséssel rendelkeztek, voltak szép ruháik és asztaluk bőségtől roskadozott. Mások híresek voltak, sokan ismerték és tisztelték őket. Ismét másoknak hatalmuk volt a többiek felett. Ők – gondoltam – megtalálták, amit én kerestem. Nem aggodalmaskodnak a dolgok és a személyek célja miatt. A kétely és a nemtudás rokonságba kerültek, mert nem tesznek fel többé zavaró kérdéseket. A többi utas tiszteli és irigyli őket. Elég nekik az a jó, amit a gazdagság és a hatalom nyújtott nekik. Mire van még szükségük?“

„De láttam másokat is az úton. Őket se nem tisztelték, se nem becsülték. Úgy látszott, hogy súlyosan sebesültek. Egyesek vakok voltak, mások süketek és nem tudtak beszélni, voltak bénák is. Legtöbbjük sovány volt és éhes. Látszott, hogy nehezen bírják az utat és kíváncsi voltam, mit gondolnak, mi vár rájuk az út végén? Szerintem nagyon sajnálatraméltók voltak.“

„Eltöprengtem ezeken, sajnálkoztam a szegényeken és kicsit le is néztem azokat, akik láthatóan megtalálták azt, amire én csak félvreménykedve vártam. De a magam sorsát sem találtam jobbnak a többiekénél. Még mindig kerestem, néha tévóvázva, kértiségek között, megragadva a röpke örömek nyújtotta enyhülést, akár a gazdag és hatalmas utasok. Azután megváltozott a hangulatom. Az ég elsötétült és én is olyan voltam, mint az a szegény vándor, elhagyatott és kifosztott, bár volt rajtam kabát és lépteim is elég értőteliések voltak, igaz, néha megtántorodtam. Belül és mélyen önmagamban kerestem, és nem volt ott semmi, csak rettenetes üresség. Kiáltottam és nem tudtam, miért kiáltok. Harcoltam, hogy értek, de nem tudtam, mit akarok megérteni. Ott álltam az út szélén, és a jövőtől való félelmemben a jelenbe kapaszkodtam. Még mindig reménykedtem abban, hogy végül megtalálom azt az utat, ami elvezet oda, ahol az értelem lakik és a szeretet valódi. Reménykedtem és kételkedtem, és a kettő eggyé vált megosztott életemben. Odakünn sötét tél volt, de belül még nagyobb volt a sötétség. A nap lement, nem volt sem meleg, sem fény – még egy csillag sem, ami vezetne utamon.“

Miközben barátom, a vándor, a történetet mesélte, szenvedést láttam az arcán, mert élete útjára emlékezett, amikor nem sütött a nap és az emlék még mindig kísértette. De íme, arckifejezése lassan megváltozott, a bánat helyét béke foglalta el. Folytatta a történetet:

„Akkor történt, a tél homályában és sötétségében, hogy egy alak körvonala pillantott meg, egy másik vándor alakját. Nem azon az úton járt, amerre a többi vándor ment. A másik irányból jött, úgy látszott, hogy a napkelte országából, ahová mi, sebesültek igyekeztünk. Kíváncsi voltam, hoz-e híreket arról a másik világról, amerre tartottunk. Láttam, hogy néha megáll egy-egy béna előtt, szólt hozzá, a béna felállt és újult erővel, tagjaiban friss lendülettel folytatta útját. Megérintette egy vak vándor szemeit, aki, akárcsak a sánta, frissen indult tovább, sötétsége világosságra változott. Kinyújtotta

kezét egy süket vándor felé, és az máris hallott, és hallgatását hangos énekszó váltotta fel, ahogy útját folytatta.“

„Az Idegen végignézett a gazdag utasokon, arca szomorú volt, mert látta, mi mindene van a gazdagnak és mégis milyen kevese. Az Idegen csodálkozva nézett végig a hatalmasokon, akik szemmelláthatóan nem tudták, mit tehetnek meg és mit parancsolhatnak meg. Még azt is láttam, hogy ugyanolyan sajnálkozással és szeretettel pillant a gazdagra és a tekintélyesre, mint a szegényre és az elhagyottakra. Valamennyien olyanok voltak mind, mint a pásztor nélküli juhok, mert senki sem vezette és segítette őket útjukon. Vonzódtam ehhez az Idegenhez, a hozzánk annyira hasonló és mégis más vándorhoz. Arca kedves volt és jóságos, szemei tiszták és gyengédek; mintha jobban és mélyebben látta volna azok lelke mélyén rejtőző titkokat, akikkel beszélt. De valami mást is láttam azokban a szemekben. Mintha valami nagy dolgot láttak volna, amit nem lehet leírni, legalábbis nem élethűen. Arra is gondoltam, hogy bizonyosan valami nagyon szépet láthatott, mert a szemeiben csodálat és áhítat volt, az a fajta csodálkozás, amit csak a gyermekek ismernek, amikor valami új és nagyszerű dolgot pillantanak meg. Volt még valami más is. Úgy tűnt, hogy nincsenek vágyai, mintha mindent birtokolna, bár szemmelláthatóan vajmi kevés tulajdonnal rendelkezett. Íme egy ember – gondoltam – egy tökéletes, teljes és erős ember.“

„Odamentem hozzá, mert vonzott a jelenléte. Hirtelen kicsinek éreztem magam és valami különös félelem járt át. Szerettem volna elfutni és otthagyni. Félttem, hogy elveszítem a szabadságomat, mert nem tudtam, mit fog kérni tőlem. Szívesebben ténferegtem az út mentén azzal a régi vegyes reménnyel, hogy az utazás végén talán hazaérek, és félelemmel, hogy esetleg mégsem. De azt nem akartam, hogy vezessenek. Egyedül megyek, elég nekem a saját erőm. Nem óhajtottam ezt a szeretetet, mert tudtam, arra kényszerít, hogy átadjam magam neki.“

„Megszólított és megkérdezte, hová megyek és mit akarok.“ „Magam sem tudom biztosan“ feleltem. De amikor gondolkodni kezdtem, rádöbbsentem, hogy tudni szeretném a dolgok értelmét és vágyom a boldogságra, ami tökéletes és nem ér véget soha. Akkor majd nyugalmat találok és felfedezem saját magamat.

„Ha így van“, szolt, „jõj és kõvess engem. Megmutatom neked azt az utat, ami abba a városba vezet, ahová el kell jutnod. Itt fel fogod fedezni a dolgok értelmét. Tudni fogod az igazságot. Részed lesz a teljes és véget nem érõ boldogságban. Megismered a szeretetet. Az fog szeretni téged, aki leginkább szeret. Egyesülsz Azzal, aki mindenek fölött a szeretetre legméltóbb. Ez az elragadtatás a véget nem érõ boldogság jelene. El kell érned vándorutad végére. Akkor majd megtalálod önmagadat, mert azért lettél, hogy megismerd az igazságot és a szeretetet.“

Az Idegent hallgatva egyre jobban felmelegedtem iránta és azért amit mondott. Nem úgy beszélt, mint mások. Arról beszélt, amit õ maga látott, és amíg hallgattam, egyre erõsödött bennem a vágy, hogy még tovább hallgassam és mellette maradjak. Így szoltam hozzá: „hadd, maradjak itt, hadd lakjunk itt!“ De nem lehetett. Mint mondta, ízelítõt ad a jövõ boldogságából, de annak teljessége még nem az enyém. Tovább kell vándorolnom a zarándok úton, mert ez az élet. Az öröm és a bánat harcolni fognak szívem uralmáért, és értelmemben állandóan küzdeni fog a fény és a sötétség. Tovább beszéltünk. Azt mondtam: „Az, aki a szeretetre legméltóbb, aki mindenre magyarázatot ad és aki valamilyen módon mindennek magyarázata is, vajon nem õ az, akit Istennek hívnak?“ Az Idegen mosolygott, mosolya helyeslést és örömet sugárzott. Felbátorodva folytattam: „Ha van Isten, akkor õ az én Atyám és Atyja minden vándornak.“ Az Idegen így felelt:

„Miért félsz annyira, hogy van Isten, aki érdeklõdik irántad és jót kíván neked? Mit akarsz? Inkább olyan életre vágysz, ahol a vándorok életének nincs értelme? Ahol a mulékony boldogságot gyakran elfojtja a fájdalom és a bánat? Nem azt kívánod-e inkább, hogy a dolgok jelentése és értelme, melyek most még részben rejtve vannak elõtted, végül megvilágosodjanak? A választás a misztérium és az abszurdum között van.“

„Ha a misztériumot választom“ mondtam, nem álomvilágba lépek be, az illúziók világába, és elmenekülök a valóság elõl?

„Nem, ez nem így van. Ha magadhoz öleled a misztériumot, megtalálod a valóságot. Ez azt jelenti, hogy a fény felé tartasz, hogy meglásd a hajnalsillagot és idõnként egy-egy pillantást vess arra, ami igazán valódi.“

„Beszélj még többet arról a fényről“ – mondtam. Az Idegen folytatta:

„Nem több ez, mint az Ismeretlen felhőin áttörő villanásnyi fény, szeszélyes fénysugár, a tekinteted elől elrejtőzött nap küldötte. A fényt látod, de a napot nem. Ha megpillantod a fényt és alaposabban akarod megnézni, felfedezel majd valamilyen értelmet a téged beborító sötétségben. Látni kezded a körülötted levő dolgokban és emberekben az Egyetlennek a jelenlétét, aki értelmet és célt ad nekik és aki mindennek a magyarázata. Most talán már tudatosodsz benned, hogy Az, Akiről beszélek, Atyám. Istennek hívjuk, mert Ő az.“

Megzavarodtam, kicsit meg is riadtam, mert különös szavak és eszmék voltak ezek, mert nem értettem. „Mutasd meg nekem az Atyát“ – mondtam – „ez minden, amit kérek.“ Az Idegen minden szavát mérlegelte:

„Aki engem lát, látja az Atyát. Hinned kell, hogy én Atyámban vagyok és az Atya énbennem.“

Ekkor villanásszerűen mindent megértettem. Új szemmel és világosan láttam, hogy Ő Fia az Atyának, akit Istennek hívnak.

„Az Idegen már nem volt többé idegen, mert a barátság növekedésével együtt eltűnik a távolság, a kétség és tétozás helyét elfoglalja a hit és a bizalom. Ebben a villanásnyi fényben most már láttam az utat, ami elvezet minden igazsághoz és szeretethez, és elvezet Hozzá, aki egyszerűen van, akitől én és minden vándor elindult és akihez vissza kell térnünk, és akiben megtalálható minden emberi élet célja. És tudtam valami mást is, nagy bizonyossággal és békével, hogy Fia velünk jár, vagyis inkább mi megyünk vele a hátralévő időben. Nemcsak megmutatja az utat, de Ő maga az Út, mert birtokában van az igazságnak és az életnek, amit meg tud osztani. Eljött vándorutunkra, hogy ránk találjon és vezessen, visszaadja látásunkat, meggyógyítsa süketiségünket és erőt öntsön elnyomorodott tagjainkra. Most már lépést tudunk tartani vele, Őt követve, szívünkben békével keressük az utat veszélyeken és bajokon át, mert mindez része lesz utunknak ebben a nyugtalan világban. Most már megértettem, Isten maga lett vándorrá Fiában, Jézus Krisztusban. Van hát ér-

telme utunknak. Nekünk, akik Istent keressük és akiket Isten keres. Jézus Krisztusban Isten olyan dolgokat mondott, melyeket nem láthatok vagy érinthetek meg olyan szavakkal, amik elűzik értelmem sötétjét és felmelegítik kihűlt szívemet.

Most már világosan láttam, hogy a barátommá lett Idegen maga az emberré lett Isten. Az Isten Fia ember fiává lett. Értelmem alig tudja befogadni ezt a nagy és csodálatos igazságot. Jelenlétében hatalmába kerültem. Letérdeltem és nem tudtam mást mondani: „Távozz tőlem, mert bűnös ember vagyok“. Ami valamikor lehetetlennek tűnt számomra, most már valóságos és igazi volt megvilágosodott értelmem előtt. Tudtam, de érzékeim nem szóltak. Más hangok szólaltak meg, számomra ismeretlen módon szóltak. Az ő hangja volt, aki ismer és szeret és a keresésünkre indult. Fény volt, ami széthasította értelmem sötétjét és erőt adott, hogy lássak. „Megfogta a kezemet és felemelt. Rámnézett és tudtam, azt akarja, hogy kövessem. Azt mondtam: „Igen, Uram, amerre akarsz és ahogy akarsz, vezess, akár sötétségben is, ha úgy kívánsz! Elég tudnom azt, hogy Te vezetsz.“ Ebben a pillanatban megbocsátást éreztem, és új erő töltött el. Erősnek éreztem magam, és tudtam, hogy most és az idő minden pillanatában követni tudom. Tovább fogok keresni, de most már tudom, mit keresek – a véget nem érő életet és az álmokon túli szeretetet. Benne mindezt megtalálom.“ Barátom most magamra hagyott és egyedül ballagtam haza. Menet közben egy csoport gipszfigurát láttam, egy férfit, egy asszonyt, néhány pásztorfiút, három bölcsőt és a jászolban egy bepólyált csecsemőt. Odapillantottam a jászolra és felnéztem a fölötte tornyosuló templomra. Odamentem, beléptem és ottmaradtam csendben, egyedül, hogy felfrissüljek, mielőtt továbbmegyek. Imádkoztam és rájöttem, hogy az Idegen, akiről a barátom mesélt, ez a kis csecsemő volt a pólyában. Így szóltam: „Dicsőség a magasságban Istennek, béke a földön a jóakarátú embereknek“. Elmerengtem és sokáig töprengtem barátom történetén. Mint a barátom, én is találkoztam az Idegennel és hittem.

(A vándor történetét eredetileg a BBC rádióban mondta el a bíboros. Az ő engedélyével közöljük.)

ELSŐ RÉSZ

AZ EMBER VÁNDOR

A vándorút	15
Isten megismerése	16
Isten szeretése	19
Isten szolgálata	21
Az Isten felé vezető úton	25
Egy vándor gondolatai	25
Felkapaszkodva a hegyre	28
Két személy	29
Iránykeresés	32
Tapogatózás a fény felé	32
Isten utáni éhség	33
A cél keresése	34
Isten keres minket	36
Rések az „ismeretlen” felhőjén	36
A bűnös	40
A bűn tudata	40
A szív megtérése	41
Isten könyörületessége és szeretete	45
Megbocsátás	46
Kiengesztelődés	47
A bűntől az Istennel való egyesülésig	48
Lelki egészség	48
Alázat	49
Törések és elhajlások	50
Ne félj!	54

A VÁNDORÚT

Az élet zarándokút. Megyünk és előbb vagy utóbb elérjük rendeltetési helyünket. Ezt nevezzük mennyországnak. Ott majd meglátjuk Istent úgy, amilyen, és ez a megtapasztalás lesz tökéletes és véget nem érő boldogságunk oka. Erre teremtettünk.

Amíg azonban úton vagyunk, nem tehetünk róla, hogy mindig azon töprengünk, milyen az Isten. Mit kíván nekünk? Mit vár tőlünk? Néha még azt is megkérdőjelezzük, vajon létezik-e? Sok vándortársunk úgy döntött, hogy nincs Isten; mások csak élnek kételkedve, vagy tudatlanul. De a fontos kérdések még válaszra várnak. Mi történik a halál után? Semmi? Nincs értelme az életnek? Csak egy értelmetlen és céltalan abszurd helyzet része vagyunk?

Ha láthatnánk Istent, más lenne az élet; bizonytalanságunk megszűnne és az életben minden lépést úgy tennénk meg, hogy tisztában volnánk az iránnyal és lépteink biztosak lennének. Nem lenne tétozázás és zavarodottság. De nem ez a helyzet. Eltekintve attól, hogy képtelenek vagyunk Istent szemünkkel látni, vagy hallani hangját, fennáll még az a probléma is, hogy mint vándorok gyengék és sebzettek vagyunk. Nem úgy ténykedünk, ahogy kellene.

Akadnak olyan idők, amikor a tőlünk elvárt választ adjuk. Máskor nagyon bizonytalanok vagyunk. Ragaszkodunk olyan dolgokhoz, melyek eltérítenek attól, hogy az út végére gondoljuk, vagy késleltetnek, sőt arra csábítanak, hogy teljesen rossz irányt vegyünk. Bűnösök vagyunk, akik szüntelenül a rosszra való hajlandóság veszélyében élnek.

Ezenfelül sok a fájdalom és a szenvedés. Ez persze lelassítja az iramot. Sokan tudnak megbirkózni vele, mások pedig valóban annyit szenvednek, hogy hinni sem tudnak abban: valaki szereti őket és azt akarja, hogy elérjék végső céljukat, ahol minden jóra fordul.

Ha elfogadjuk ennek a „Valakinek” a létezését, és tudomásul vesszük, hogy beleavatkozik ügyeinkbe, már válaszolni kezdünk. Többet akarunk megtudni róla, megpróbáljuk, hogy kapcsolatban legyünk

Vele, aztán felfedezzük; hogy engedelmeskednünk kell Neki és szolgálnunk kell Őt. Felismerjük, hogy Istenben megtalálható mindennek végső értelme és célja, különösen ami saját magunké. Ezt a feleletet „lelki életnek“ nevezzük.

Ha nem élünk lelki életet, életünk elszegényedett. Fontos kérdések megválaszolatlanul maradnak, maga az élet értelmetlennek tűnik, és nincs jövőnk, amire várhatnánk. De arra születünk, hogy „Istent megismerjük, szeressük és szolgáljuk ezen a világon és örökké boldogok legyünk Vele a másikon.“ Ez a zarándoklás lényege.

* * *

Isten megismerése

Bár láthatnánk Istent – ez a kívánság századokon át számtalan férfi és nő szíve mélyén volt elrejtve – az Ótestamentum híres vándorának imáját sugallta. Mózes így imádkozott: „Hadd lássam dicsőségedet“ (Kiv 22,18). De válasz rá ez volt: „Nem arcomat láthatod, mert ember nem láthat engem úgy, hogy életben maradjon“. „Nézd, itt mellettem van hely, állj ide a sziklára“ – mondta az Úr Mózesnek. „Ha majd elvonul előtted dicsőségem, a szikla mélyedésébe teszek és kezemmel befödlek, amíg elvonulok előtted. Ha visszavonom a kezemet, hátulról fogsz látni, arcomat azonban nem láthatod“ (uo.20-23).

Istent nem láthatjuk, de bepillantást nyerhetünk „dicsőségébe“. Mi ez a „dicsőség“? A Shekinah (Sir 14,27), amire olyan gyakran utal a Biblia?

„(Isten) dicsősége jónak és igaznak bőségét hirdeti, a hatalmát, amely a természetben és történelemben működik. Az egész föld tele van dicsőségével. Ez nem azt jelenti, hogy a dicsőség úgy tölti be a földet, mint az éter a világűrt, vagy az óceánt. Azt jelenti, hogy az egész föld tele van jelenlétével... az egész földet betölti dicsősége. A világ külső jellege valamit közöl Isten benne lakó nagyságáról...“

(Az embert kereső Isten: Abraham Joshua Heschel, 1955, pp.82,83. Farrar Strauss and Co. New York)

Így hát embereken és dolgokon keresztül pillanthatunk meg valamit „dicsőségéből”. Tulajdonképpen ez Szent Pál tanítása: „Mert ami benne láthatatlan: örök ereje és isteni mivolta, arra a világ teremtése óta műveiből következtethetünk” (Róm 1,20). A jóság, az igazság és a szépség, melyeket személyekben és dolgokban ismerünk és szeretünk, szólnak ezekről a tulajdonságokról, amint azok Istenben léteznek. A hatalom pedig, minden alakjában arról az Egyetlenről szól, akitől minden hatalom származik és akitől az itt és most függ.

A teremtet világegyetemben a jóság, az igazság, a szépség és a hatalom, a teremtő Isten dicsőségének különböző megnyilvánulása. Hatalmát hol a természet erőiben, hol az emberiség erejében, képzettségében, hol pedig mindenféle gépezetekben mutatja meg. Minden jóságát és szépségét ami szeretetre méltó és kíváncsú. Ha keressük az igazságot, az ő gondolkodásmódja tárul fel előttünk. C.S.Lewis ezt így magyarázza: „Megismerkedtem a legtitkosabb hittétellel: az örömek a dicsőség sugarai, mert felsebzik érzékenyságunket. Ha akaratunkkal vagy megértésünkkel megegyezik, különböző neveket adunk nekik, elnevezzük jóságnak, igazságnak, vagy valami hasonlónak. De felragyog érzékeink felett, és boldogok vagyunk. De vajon, nincsenek-e helytelen, törvényen kívüli örömek? Kétségtelenül vannak. De amikor „helytelen örömeknek” nevezzük ezeket, úgy értelmezem, mintha valamiféle gyorsírást használnánk. „Az alma ellopása és nem édessége az, ami rossz. Az édesség még mindig egy sugara a dicsőségnek. Ez nem enyhíti a tolvajlást. Sőt, még rosszabbá teszi. A lopásban van valami szentségtörés. Meggyaláztunk egy szent dolgot” (C.S.Lewis: Letters to Malcolm, p.117).

Jó tudni, hogy Isten mindenhol jelen van. Benné élünk, mozgunk és vagyunk. Jelenléte teremtményeiben nyilvánul meg és efeletti örömlünkben kapcsolatba kerülünk Vele. Jó rádöbben arra is, hogy minden pillanatban megpihenhetünk Isten állandó jelenlétének gondolatában. Isten a teremtményei által szól, de beszél a hallgatáson és a csenden keresztül is. És ha a minket körülvevő lármá miatt nem tudjuk megtalálni ezt a csendet, nézzünk magunkba. Ebben a csendben további keresésre hívhat.

Nem látjuk olyannak, amilyen. A szikla mélyedésében meglapulva vethetünk Rá egy pillantást akkor, ha a teremtésben valami megmutat-

kozik dicsőségéből. De ahhoz, hogy bensőségebben ismerjük meg, szólnia és beszélnie kell Önmagáról. Az Ószövetség idején Isten Népe, a választott nép elmélkedett Róla és arról, hogyan avatkozik be ügyeinkbe. Mindez a mi javunkra jegyeztetett fel és történt meg. Isten felhasználja ezeket a feljegyzéseket és meditációkat, rajtuk keresztül szól hozzánk; ezek Isten Igéi. De „ha azelőtt Isten több alkalommal és többféle módon szólt őseinkhez a próféták által” – írja a zsidókhoz írt levél szerzője, „ebben a végső korszakban a Fia által beszélt hozzánk, aki dicsőségének kisugárzása és lényegének képmása” (Zsid 1,1-3).

Az Ige testté lett és közöttünk élt. Többé már nem csak arról van szó, hogy Isten Igéjét úgy hallgassuk, ahogyan az Ószövetségben van leírva, eljött közénk valaki és ez a valaki az emberré lett Isten. Ezért fontos Szent János evangéliumának az a szakasza, amelyik Urunk és Fülöp apostol között a beszélgetést megörökíti. Jézus azt mondta; „Ha engem ismernétek, Atyámat is ismernétek. De mostantól fogva ismeritek és látjátok. Fülöp nem értette, ezért kérte: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, s az elég lesz nekünk.” Az Úr ünnepélyesen válaszol: „Már oly régóta veletek vagyok és nem ismersz, Fülöp? Aki engem látott, az Atyát is látta. Hogy mondhatod hát: Mutasd meg nekünk az Atyát? Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok, s az Atya bennem?” (Ján.14:6-10).

Ha a teremtett világot szemléljük, megtudhatunk valamit az isteniről; az Ószövetség írásából hallhatunk Istenről. De ezekből a forrásokból származó ismereteink és megértésünk korlátozott. Felfogó képességünk önmagában is csekély. Eszméink és elképzelésünk semmilyen formában nem alkalmas arra, hogy Istenről megmondjuk az igazságot. Egy író úgy írta le egyszer Istenről alkotott elképzelésünket, mint ami „tapasztalataink töredékéből származik”. A legjobb esetben is csak „ügyetlen, gyerekes ábrázolásnak” mondta.

Nem vagyok biztos benne, hogy én ilyen messzire mennék. Mindezenetre Jézus Krisztus személyében, aki igaz Isten és igaz ember, az Istenre vonatkozó tényeket, melyeket egyébként nem tudhatnánk, emberi fogalmakkal fejezzük ki. Isten megkönyörült korlátainkon. Fia által szólt hozzánk, aki a láthatatlan Isten képe, a „láthatatlan Isten kép-

mása" (Kol 1,15)! Jézus Krisztus magatartása és tettei, amiket az evangéliumok mondanak el, Isten benső életének titkait nyilvánítja ki nekünk egyedi és csodálatos módon. Láthatjuk például, mit jelent a gyenge és sebzett ember Isten szemében. Urunk részvéte és irgalma Isten felénk irányuló szeretetének megjelenítése, az Ő irgalma és az Ő részvéte. Jézus Krisztus minden egyes szava magának az Atyának tekintélyével szól hozzánk.

Istenre vonatkozó, szeretetre indító és felbátorító dolgok, melyek Urunkban és Általa nyilatkoztak meg, nem jelentik a kinyilatkoztatás teljességét. Vannak szigorú leckék és intések is. Az egészet kell látnunk, nem csak azt a részt, ami tetszik nekünk.

Mózes így imádkozott: „Hadd lássam meg dicsőségedet.” Milyen örömmel olvasta volna Szent János írását: „S az Ige testté lett és közöttünk élt. Láttuk dicsőségét, az Atya Egyszülöttének dicsőségét, akit kegyelem és igazság tölt be.” Valóban, megtestesült a jóság, a szépség, az igazság és a hatalom. Általa, Aki az Út, az Igazság és az Élet, kapjuk az ösztönzést és az erőt, hogy folytassuk vándorlásunkat.

* * *

Isten szeretése

Azt mondták nekünk, hogy Istent szeretnünk kell; „Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből.” Ez a legnagyobb és első parancs. A második hasonló hozzá: „Szeresd embertársadat, mint saját magadat” (Mt 22,37-39). Túl sok ember lelki élete épül a félelemre. Nem szeretném ennek az Isten – gyermeki félelemnek fontosságát lekicsinyelni. A pokoltól való félelem néha nem is rossz indíték arra, hogy a bűntől tartózkodjunk, hogy Isten tetszését elnyerjük; ez pedig azt jelenti, hogy meg kell tartanunk a parancsolatokat és azt kell tennünk, amit Ő elvár tőlünk. Az erkölcsösség nemcsak mint önmagában való cél fontos. Ez Isten-szeretetünk és szolgálatunk próbája. Kell, hogy féljünk, mert ha megszegjük Isten törvényeit, elveszítjük tetszését. Nincs komoly lelki élet akkor, ha nincs Isten iránti engedelmesség. Ez nyilvánvaló.

Elszegényedhet azonban a lelki élet, ha valaki nem igyekszik Istent szeretni. Mindenesetre, ez az első parancsolat. A félelem fárasztó. A szeretet tulajdonképpen kiveti magából a félelmet. De úgy gondolom, sokunknál hosszú ideig tart, míg az Isten iránti szeretetet megtanuljuk. Csak lassan hajnalodik.

Közülünk sokan kényelmetlenül érezzük magunkat, mert be kell ismernünk, hogy nem szeretjük Istent, vagy legalábbis nem úgy, ahogy kellene. Segíthet ez arra gondolni, hogy az Isten-szeretet akarása néha a legtöbb, amit elérhetünk. " ... igen, és szeretni Istent, de ... " Ez már egy hosszú út. Emberi kapcsolatainkban is gyakran csak akkor kezdünk valaki iránt felmelegedni, ha észrevesszük, hogy figyelmes irántunk vagy szeret minket. Ez nagyon igaz Istennel való kapcsolatainkban is. Bizonyosság erre Szent János írása (Ján 1,4.10). Ezért ha olvasmányaink, imáink, vagy éleltapasztalataink rádöbbenek, hogy Isten szeret minket, akkor már megérintett minket. Felébred bennünk a viszont-szeretet vágya. Zárándoklásunk a szeretet misztériuma felé tart, melyet Ő kezdeményezett.

Meg kell értenünk, hogy a „szeretet” lényegében isteni megtapasztalás. Mindenfajta szeretet prototípusa Isten szeretete. Ha emberek szeretnek, Istent utánozzák, vagy pontosabban szólva, tesznek „valamit”, ami Istenre jellemző. Ezért mondhatjuk, szeretettel kapcsolatos tapasztalataink valamit sejtetnek Isten irántunk való szeretetéről. Legyen ez a szülői szeretet, a barátság vagy esetleg a szerelem megvalósulása. Ez teszi lehetővé, hogy mélyebben átgondoljuk Szent János szavainak jelentését: „Isten a szeretet” (1Ján 4,16). A szeretettel kapcsolatos tapasztalataink csupán utalások arra, miképp van a szeretet Istenben. Bármilyen, ami a szeretetben a legjobb, Benne van. A szeretet Istenhez tartozik. Ránk bízta, Tőle kaptuk ajándékba.

Bele kell kapaszkodnunk Isten felénk irányuló szeretetének valóságába. Ez bátorságot és kitartást kíván. Annyi minden van a világon, ami látszólag teljes ellentmondásban van a szerető Isten eszméjével, életünkben sok minden történik, ami kételkedésre készítet. Soha senki nem adott kielégítő magyarázatot arról, miért van rossz és szenvedés az életben, – legalábbis úgy nem, hogy én azt megértsem. Vannak azonban olyan igazságok, amelyek a helyes irányba mutat-

nak. Ezek a megoldásra utalnak. Elsősorban bűnösök vagyunk. Szabadok vagyunk. Szabadoknak kell lennünk, hogy helyesen tudjunk szeretni. Egyénileg is, közösségileg is rosszul használjuk fel a szabadságot: ezért vannak a tragédiák, a szenvedés és a halál. Másodsorban tény, hogy Isten emberré lett, elfogadta az emberi lét föltételeit (a bűnt kivéve) és új jelentőséget és értéket adott neki. A továbbiakban gyakran visszatérünk majd ehhez a gondolathoz. Harmadsorban állandóan és minden válságban bele kell kapaszkodnunk abba a ténybe, hogy Isten szeret minket, bármilyen esemény és tény van is, mely ellentmond az igazságnak. Bízunk kell Istenben. Nagyon könnyű bízni akkor, amikor nyilvánvaló a bizonyosság, de nagyon nehéz, ha ez hiányzik. Isten arra kér bennünket, – és néha gyakran kér – hogy folytassuk életünk zarándokútját, a sötétségben is, és soha se veszítsük el a bizalmat. A bizalom a szeretet próbaköve.

Ez a gondolat, vagyis Isten irántunk megmutatkozó szeretete és a mi szeretetünk Iránta gyakran szerepel majd ebben a könyvben. És ez nem meglepő, mert arra teremtettünk, hogy szeressük Istent. Ezért vagyunk. Lelki életünk lényeges része, hogy ezt megtanuljuk. Azt is mondhatjuk, hogy ez az egész létezés értelme.

* * *

Isten szolgálata

Isten szolgálatára teremtettünk. Hogy ezt hogyan tesszük, kinek-kinek hivatásától függ. Isten arra hív, hogy különbözőképpen szolgáljunk neki. Egyetlen közös tényező van mindnyájunk számára. A bűn kivételével minden emberi új jelentőséget kapott azáltal, hogy az Isten emberré lett. Jézus Krisztus az akkori ácsmester mindennapos életét élte Názáretben, és ezáltal minden köznapi dolgot és cselekedetet megszentelt. Ha például dolgozunk, az Atya rágondol arra, hogy így dolgozott valamikor szent Fia is; ha barátaink körében beszélgetünk, az Atya arra emlékezik, hogy Fia ugyanezt tette. Első olvasásra ez kissé naivnak tűnik, de gondolkodjunk csak el ennek az ötletnek sok követ-

kezménye lehet, mert azt jelenti, hogy bármit teszünk, a bűnt kivéve, más színben tűnik föl az Atya előtt, mint előttünk. Padlót kell söpörnünk. Nincs ebben semmi drámai. Isten azonban többet lát, mint a

söprést. Úgy látja mint neki tett szolgálatot, és ezt azért, mert Fia életének harminc esztendeje alatt hasonló dolgokat tett. Majdnem semmit nem jegyeztek fel azokról az évekről, amikor Urunk családjával Názáretben élt. Mint híreknek nincs semmi értékük, de ahol igazán számítanak, ott nagyon is értékesek. És ez vonatkozik mindannyiunkra. Napi munkánk: mindennapi Isten-szolgalatunk. Ha ezt a szolgálatot szeretettel tesszük, hozzá jön még az is, hogy dicsérjük vele Istent és örömet tapasztalunk.

Minél jobban megismerjük Istent és minél inkább megértjük irántunk való szeretetét, annál könnyebben fog köznapi szolgálatunk bennünket kielégíteni. Ez persze nem jelenti azt, hogy munkánk időnként nem lesz terhes, unalmas és kínzó. A megelégedettség Isten szeretettel történő szolgálatából fakad, az elvégzendő feladat önmagában kimondhatatlanul unalmas lehet. És a legtöbb munka az is.

Amikor életünkről mint Isten szolgálatáról elmélkedünk, nem lehet és nem szabad figyelmen kívül hagynunk a második parancsolatot.

Úgy kell szeretnünk felebarátainkat, mint önmagunkat. Lényeges, hogy tisztában legyünk másokkal szembeni felelősségünkkel és kötelességeinkkel. Lelki életünk nem jelenheti azt, hogy csak magunk érezzük jól magunkat, csak mi élünk békében és örömben. Kétségtelen, hogy törekvésünk az Istennel való egyesülésre személyes dolog és magánügy. De a Szentírás parancsa, hogy szeressünk másokat, nagyon világos. És ez nemcsak azt jelenti, hogy a jóakarát bizonytalan érzésével fordulunk embertársaink felé. Nemcsak annyit jelent, hogy jót kívánunk másoknak, hanem azt is, hogy segítünk nekik abban, hogy azt meg is szerezzék. Tehát cselekedetekről van szó. Vajon ott-hagynál-e valakit, az éhségtől haldokolva otthonod előtt az utcán, te pedig odabent olvasnád a Bibliát? Ez az ellentét talán túlságosan brutális, de világosan kifejezi, hogy az első és a második parancs nem egykönnyen választható szét. Szent János világosan írja: „Azért szeretjük (az Istent), mert ő előbb szeretett minket. Ha valaki azt állítja, hogy „Szeretem Istent“, de testvérét gyűlöli, hazudik. Mert, aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti Istent sem, akit nem lát. Ezt a parancsot kaptuk tőle; Aki Istent szereti, szeresse testvérét is“ (1Ján4,19-21).

A felebaráti szeretet parancsa, éppúgy, mint Isten szeretetének parancsa utasítás arra, hogyan kell az embernek helyesen csele-

kednie. Mások gyűlölete, megsértése, szükségleteik figyelmen kívül hagyása – embertelen viselkedés. Az emberinél kevesebbek vagyunk akkor, ha másokat nem-emberi módon kezelünk. Szent Máté feljegyezi, mit mondott Urunk az ítélet napjáról, amikor Isten Országának mércéje az lesz, hogyan bántunk az éhezőkkel, a szomjazókkal, a mezítelennel, a börtönben levőkkel, az idegenekkel (Mt 25,31-46). És bebizonyítja, hogy amikor enni adunk az éhezőknek, italt a szomjazóknak, magának Krisztusnak tesszük azt. Ebben az életben sohasem fogjuk ennek a teljes jelentőségét megérteni. De utal arra az egységre, ami Krisztusban minden ember között létezik. Az Atya mindegyikünkben Fia arcát látja tükröződni; tehát nekünk is Krisztust kell látnunk egymásban. Szerte a világban vannak férfiak és nők, akik életüket a Máté 25. fejezetében levő tanításnak szentelik. Ők valóban élik az evangéliumot. De sokan vannak olyanok is, akik nem ismerik ugyan az evangéliumot, mégis a szükségben levő szegényeket szolgálják. Urunk szól hozzájuk is: „Mikor láttunk betegen, vagy börtönben, hogy meglátogattunk volna?” – kérdezik. „Bizony, mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (Mt 25, 39-40). Ők Krisztust szolgálják felebarátaikban, bár a hit szeme nélkül nem látják meg bennük az Ő jelenlétét.

Felebarátaim, akiket szeretnem kell, elsősorban a családom, aztán azok, akik a közelemben élnek, akikkel a munkahelyemen találkozom. De vajon ez minden? Az összetartozásnak az a heves érzékelése, amit közös emberségünk hoz létre bennünk, a második parancs része, és így, bizonyos módon minden ember érdekével és sorsával törődnöm kell. Mire gondolok? Elsősorban a világban uralkodó nagy szegénységre, mindazok sorsára, akik ma is haldokolnak az éhségtől, és különösen a gyermekekre. Gondolok századunk, – és elsősorban a jelen évtized háborújára és minden velejáró szenvedésre. Azokra az emberekre gondolok, akik erőszakot szenvednek másoktól, azokra, akik lelkiismereti okokból feláldozzák szabadságukat, és azokra, akiknek emberi méltóságát brutálisan megsértették. Eltöprengek azon az örültségen, ami az atombomba feltalálására vezetett bennünket és ami avval fenyeget, hogy használni is fogjuk. Tehet az emberi szabadság ennél merészebbet?

Bonyolult és tehetséges korunkban még nem szelidítettük meg a bennünk levő barbárt. Durvák és kegyetlenek tudunk lenni. Nagyon is

kevésbé lep meg minket az ember emberrel szembeni kegyetlenségének szörnyősége és bűne. Hozzákeményedtünk. Elnyomás, kínzás, az emberi jogok megtagadása: része modern életünknek. Sem bölcsebbek, sem jobbak nem vagyunk elődeinknél.

Ha az élet keresztény filozófiáját, amely Isten és embertársaink tiszteletén és szeretetén alapul, az egész világon elfogadták és gyakorolták volna, korunk szörnyű bűntetteit soha sem követték volna el. Urunk parancsa: „Térjete meg és higgyetek az evangéliumban” napjainkban még nagyobb hangsúlyt kap, mint az Ő idejében. Ha az evangélium igazság Istenről és arról, mi módon tartozzunk Hozzá (ami útvalólónk), hallgatni kell arra, amit mond nekünk. Ha van bűn a világon (és van), akkor meg kell térnünk.

Nos, ez a megtérés két részből áll: elkövetett bűneink feletti sajnálatból, és szívünk Istenhez való visszafordításából. Szívünknek bűntől való elfordítására hív bennünket állandóan Isten. A szív megváltozása lehet hirtelen és döbbenetes, mint Szent Pál esetében, vagy, ami gyakoribb, tarthat egy életen át. Magában foglalja a döntés elhatározását, az első elhatározással való küzdelmet, sok kudarcot és az elbukások utáni újrakezdéseket. A mi feladatunk, hogy próbálkozzunk; a siker Isten ajándéka. A leglényegesebb, hogy akarjunk mindig egy életen át újrakezdeni, ami már Isten ajándéka, mert ez az állandó erőfeszítés szeretetünk bizonyossága.

Soha nem győzhetjük le bűnre való hajlandóságunkat. Mindig küzdeni fogunk ellene. A súlyos bűn következményeitől való félelem – mint már említettem – nagyszerű indíték a bűn kerülésére. De magassabbrendű és jobb indítékokra van szükségünk: annak látomása, ami az élet után vár ránk, és amit olykor itt a földön is megtapasztalunk. Ezért van az, hogy az olyan élet, amelyben mindig megpróbáltuk Istent és felebarátainkat szeretni, boldog élet lesz, annyira boldog, amennyire önzetlenné váltunk. Velünk botladoznak a sérültek és a gyengék, de lelkünk mélyén békében lehetünk, mert tudjuk, Isten irántunk való szeretete erősebb, mint a mi nemtörődömségünk. Ha szabad elhatározásunkból elhagyjuk, végtelen nyomorúságra és elzártságra ítéljük magunkat.

* * *

AZ ISTEN FELÉ VEZETŐ ÚTON

Egy vándor gondolatai

Vannak szavak, amiket nagyon kifejezőnek tartok arra, hogy az életről gondolkodjam. Az egyik ilyen szó a vándorlás, a másik pedig a keresés vagy kutatás.

Úgy gondolok magamra, mint aki vándorol az életen át. A semmi-ből jöttem. Itt leszek hatvan, esetleg több évig is, és aztán nem leszek itt többé. Itt-tartózkodásomnak biztos kezdete és határozott vége van. Világos és egyre világosabbá lesz, hogy nem tartozom ehhez a világhoz, legalábbis nem állandó jelleggel. Kétségtelen, hogy amíg itt vagyok, fontos, hogy mi vagyok és mit teszek, de nem maradok itt. Elköltözöm: zárandok vándor vagyok. Csakugyan az vagyok? Tegyük fel, hogy az élet befejeztével nincs más, csak a teljes megsemmisülés. Mondhatom-e akkor, hogy zárandok vándor vagyok? A zárandok vándorok úton vannak egy bizonyos hely felé, valahova el kell jutniuk. Nagyon nehezen tudom elfogadni, hogy életem befejeztével a földön nem lesz többé egy „én“, ami rám vonatkozna, nem lesz egy „te“ és semmi rád vonatkozó. Ez értelmetlenné tenné az életet és a halált.

És mi történik azokkal a reményekkel és elvárásokkal, melyeket az élettel szemben táplálok? Semmi sincs, ami megvalósulna belőlük? Mi történik mindazokkal az emberekkel, gyakorlatilag az emberiség óriási többségével, akik számára az élet rendkívül nehéz, mert nincs egészségük és élelmük, nincs szabadságuk? Ez minden, amit az élet fel tud ajánlani? Nem, bennem minden az után kiált, hogy kell legyen egy olyan rendeltetési hely, ahol nem lesz több könny vagy fájdalom és ahol legmélyebb hajlamaim végleges és teljes kielégítést nyernek. Csak az a gondolat késztet a továbbmenésre, hogy egyszer majd elérkezem arra a helyre, ahol mindezt megtalálom és ahol Valaki mindent rendbehoz. Minden zárandok vándor könnyű szívvel, vidáman megy tovább, ha kényelmetlen is az út, mert tudja, hogy van valami, ami vár rá a megérkezéskor. Én meg fogom találni, amit kerestem.

Itt van ez a szó: „keresés“. Nagyon szerzetesi szó, de arra emlé-

keztet, hogy minden monasztikus hivatás lényege: „Isten keresése“, ahogy Szent Benedek Regulája mondja, mindig keresek. Próbálom megérteni életem végső célját, értelmét, mindennek és mindenki másnak az értelmét. Tudni akarom, miért vagyok itt és mi a rendeltetésem. Nehéz lenne ezeket a kérdéseket közvéleménykutatással megválaszolni. Mi, akárcsak a társadalom, összezavartak, semmi iránt nem érdeklődők vagyunk, vagyis elvesztettek. Talán segít megválaszolni mindezeket, ha kikapcsoljuk az Isten-keresés gondolatát és helyette arra összpontosítunk, hogy Isten az, aki közénk jön megtalálni minket, – mert végül is ez történik. Mi vagyunk az elvesztettek, és Isten az, aki keres bennünket. Melegen és bensőségesen akar minket még akkor is, ha úgy érezzük, nincs Rá szükségünk.

A zarándok vándor életútját gyakran bicegve, néha ijedten, időnként csaknem teljesen elveszve járja végig. A vándor gyakran szinte tudat alatt keres, hogy valami vagy valaki értelmet adjon az életnek, de mindenekelőtt a halálnak. Rájöhet arra, hogy Isten sokféle módon szólt, de a legérthetőbben Fia által, akit látni annyi, mint az Atyát látni. Szükségem van arra, hogy visszaidézzem tapasztalataim, melyek elvezethetnek arra, hogy egy pillantást vessek Istenre (bizonyos értelemben beszélve). Ezek a megtapasztalások előizei Annak a valaminek, ami egy napon majd az enyém lesz, a valóság célzásai, melyeket érzékeimen keresztül föl nem foghatok, de amelyek mégis valódiak.

Először is induljunk ki a szépségből. Ha valami igazán szépet látok, vagy valami nagyon szépet hallok, értelmem lánggra lobban és felmelegszik a szívem. Meg akarok maradni a pillanatban, meg akarom menteni, megtartani és kisajátítani. Néha szeretnék felkiáltani a csodálattól és a gyönyörűségtől, tapsolni vagy éljenezni, esetleg énekelni. Azután elmúlik a pillanat és én gyászolom az élmény tűnékenységét. Várom a másikat. Eltöprengek: ha valami még sokkal szebbet látnék vagy hallanék, ez újabb örömet okozna; és micsoda élmény lenne az, ha tudnám, hogy a legszebb dolgok között melyik is volt a legeslegszebb. Ez lenne az öröm megélésének legmagasabb foka és a tökéletes beteljesedés. Én minden dolog legeslegszebbjét Istennek hívom. Ennél a pontnál meg kellene próbálnom tudományosan megmagyarázni, vajon miért hiszem azt, hogy ez a legeslegszebb dolog vagy személy csakugyan létezik. Nem vagyok egészen biztos benne, meg

tudom-e tenni, mert ennek legalább annyi köze van az ösztönhöz mint az észhez.

Másodszor a szeretet élményéből bizonyítok. Ha a szeretetről szólok, ezen valami nagyon nemeset, nagyon mélyet és nagyon tisztát értek. Ha szeretek valakit és nagyon szeretem, ragaszkodom hozzá. Nem akarom elveszíteni sem azt aki szeret, sem azt akit szeretek. Azt akarom, hogy ez mindörökké így maradjon és olyan boldogságban részesítsen, ami teljes és aminek soha nem lesz vége. De ez soha nem sikerül. Elmúlik és én ráébredek arra, hogy a szeretet legnagyobb élménye nem most, ebben az életben lesz, hanem később. Addig tovább keresek és vágyódom arra, ami minden között a szeretetre legmértöbb. A legszeretetremértöbbat hívom én Istennek.

Hát itt vagyok, az élet zárandoka, nyugtalanul figyelve, keresve állandóan azt, ami igazán és teljesen önmagammá tesz. Ez természetes, miközben felfedezem, hogy csak akkor, ha gyönyörűséget lelek abban, ami a legszebb, amiben a jóság teljessége van, és csak ha egyesülök azzal, aki a szeretetre a legmértöbb. Ekkor leszek majd teljesen önmagam és igazán emberi.

Arra születtem, hogy örömmel énekeljem meg a legszebbet és szeressem a szeretetre legmértöbbat. Isten számára vagyok teremtvé. Akit látni annyi, mint elmélkedni a legszebről, akit szeretni annyi, mint szeretni a szeretetre legmértöbbat. Igen, Isten számára a természetben csakugyan oktalan vagyok, ha ezt nem értem. Kötelességem – és gyakorlattal s kitartással örülni kell, dicsérnem Őt és szolgálnom Neki.

A vándor útja gyakran rögs és nehezen járható, de a zárandokoknak eltökélten és bátran kell folytatni útjukat. Elvesznek, ha megállnak, hogy keresgéljék a helyes utat. De van valaki, aki figyel bennünket: Isten Fia, aki az Út, az Igazság és az Élet.

* * *

Felkapaszkodva a hegyre

A Királyok Könyvében van egy nagyon kedves történet. Illés prófétáról szól. Tudomásom szerint a történet nem nagyon ismert.

Rosszul mentek Illés dolgai. Veszélyben volt az élete. Félt. Mene-kült üldözői elől. Nagyon elfáradt, fáradtsága nemcsak fizikai volt, de igencsak ránehezedett az élet terhe. Kinyújtózott egy borókafenyő alatt. „Uram, elég volt“ mondta, „vedd el az életem, én sem vagyok jobb, mint őseim.“ Azután elaludt. Míg aludt, egy angyal megérintette, és szólította, hogy keljen fel s egyen a számára odakészített ételből, a forró köveken sültöt lepényből és igyon a korsó vízből. Illés evett, majd újra elaludt, de időről időre fölkel, evett és ivott, s annyira megerősödött az ételtől, hogy negyven napon és éjszakán át ment, míg elért a Hóreb-ig, az Isten hegyéig. Ott a hegyen tapasztalta meg Isten jelenlétét.

Hatalmas szélvihar kerekedett, olyan erős, hogy tépte a hegyet és rázta a sziklákat, de Isten nem volt a szélviharban. A szélvihart földrengés követte, és a földrengést tűz, de Isten nem volt a tűzben. A szélvész után gyengéd fuvalom susogása hallatszott. Az enyhe fuvallat adta tudtára Illésnek Isten jelenlétét; tudta, hogy Isten ott van, szólt hozzá, beszélt arról, amit a szíve mélyén őrzött és megerősítette elhártozását, hogy Istent dicsőítj és Neki szolgál.

Megtörténik néha, hogy Isten drámaian, viharként, váratlanul és bejelentés nélkül lép be valaki életébe, és szétzúzza a nyugalom csendjét. Vagy hatalmas szélviharként érkezik, amely fákat forgat ki tövestől, felkorbácsolja a tengert és elsüllyeszti a hajókat. Ez történt Szent Pállal a damaszkuszi úton. De gyakrabban, valójában a legtöbb esetben Isten jövetele csendesebb és talán kevésbé észrevehető, olyan, mint a tikkasztó nap után az esti fuvallat. Az Egyházzal ugyanaz történik, mint az egyénekekkel. Nagy események rázhatják meg, ezek közül sok romboló erejűnek látszik, régi szokások úgy dőlnek meg, mint a vén fák. Péter bárkáját a szelek változásai fenyegetik. Ilyen pl. egy zsinat. De az Egyház mindennapi életében a dolgok más-képpen vannak. A lélek indítása sokkal enyhébb: fuvallat inkább, mint

szélvihar, nem ragyogás, hanem gyenge világosság. Biztos, hogy minden másképpen volt, amikor leszállt az apostolokra a Szentlélek. Nagy szél támadt, lángnyelvek jelentek meg és Isten jelenlétére megrendítően utalt minden. Ők pedig azonnal megváltoztak. A bátortalan és bizalmatlan embereket bátorrá és bizóvá változtatta át. Ami minket illet, rendes körülmények között nem ez a helyzet: inkább a lágy fuvalat, a gyenge fény és a parázs melege bátorít.

Néha mi is úgy érezzük, mint Illés próféta. „Uram, elég volt, vedd el az életemet, nem vagyok jobb, mint őseim“. Feltámad a kísértés, hogy lefeküdjünk és aludjunk, mert az alvás megóv attól, hogy túlságosan belebonyolódjunk az Egyház életébe, vagy hogy annyira lehangolódjunk és túlterheltek legyünk az élet nehézségeitől, hogy nem tudunk továbbmenni. De mindig ott van Isten küldötte, egy angyal, aki biztat: „egyél és igyál“. Vedd Krisztus Testét és Véréát az Eukarisztiában, mert abban találod meg az életető erőt, amely segít, hogy negyven napot, éjszakát, vagy még többet is gyalogolj Isten hegyéig. Ez a napi fejadag a napi menetre zarándokutunkon.

Amikor azonban felkapaszkodunk a hegy tetejére, Isten teljes látására, időről időre meg kell állnunk, hogy pihenjünk és érezzük az enyhe fuvalatot, ami Isten lelke, a Szentlélek. Isten velünk van a Szentlélekben, akit a keresztségben és a bérálásban különösképpen megkaptunk.

Meg kell állnunk, hallgatnunk és figyelniünk kell. Ez a hallgatás és ez a figyelés az ima.

* * *

Két személy

Bizonyos értelemben mindannyiunkban két személy lakik. Természetesen ez csak egy képletes beszéd. Az egyik külső személy, az az énünk, aki a folyosón megy, találkozzat, aki a munkahelyen vagy szórakozás közben látható. Azután ott van a belső személy, mély énünk, a valódi személy, akit már nem olyan könnyű megismerni. Az ismerősök többé-kevésbé igaz elképzeléseket alkothatnak rólunk. Barátaink

és rokonaink már valamivel jobban ismerhetnek bennünket, egyesek talán nagyon is jól. Valójában azonban csak mi magunk ismerjük ezt a belső személyt, mély énünket, még akkor is, ha nem értjük magunkat teljesen.

Lehet, hogy félünk ezt a személyt túl közéről figyelni, mert akkor láthatóvá válik rossz oldalunk, a gyenge pontok, a bizonytalanság, a bizalom hiánya, a csalódások, mindenféle szomorúság, a belső sebek. Ez az a terület, ahol fájdalom és szenvedés van. Azután ott van a jó oldalunk, a fénypontok, jótulajdonságaink, magasztos törekvéseink arra, hogy legyünk és eredményt érjünk el, – és azon igyekezet, hogy annak megítélésére, mi a legjobb, a legszebb és a legnemesebb, válaszoljunk. Ez az Éden kertje, ahol békében és boldogságban lehetünk.

Mégis összeütközést tapasztalunk a jó és a rossz (világos és sötét) között, aközött, amiről tudjuk, hogy a legjobb és amiről tudjuk, hogy kevésbé jó. Önmagunk fölé és mögé pillantunk, hogy megtaláljuk azt, ami teljes mértékben kielégít és amiről úgy érezzük, hogy méltóságot és nemességet ad. Ezzel túljutunk a rendes emberi tapasztalat határain és korlátain.

Az ilyen „túlnyúlás“ inspirálta azt, ami a legjobb a művészetekben és az irodalomban. De a művész nem mindig tudja teljesen kifejezni azt, ami a mélyben rejtőzik, és soha nem tudja létrehozni a szépségnek azt a tökéletes kifejezését, amely sokkal szebb, mint a szépség, amit felfogni képes, vagy sokkal szebb annál, amit alkotni tud. A művész tapasztalata bizonyos mértékben mindegyikünk tapasztalata. Mélyen benne él mindegyikünkben. Ez az igény arra, hogy megcsodáljuk, hogy bámulva csodálkozzunk, hogy vonzódjunk ahhoz, ami nagyobb és nemesebb nálunk. Más szavakkal: ez az imádás igénye. A nagyszerű gondolatok, amelyekkel el akarjuk érni Őt, aki a legjobb és legszebb, gyakran üresen csengenek fülünkben. Ennek az oka az a másik oldal: a szenvedés, amit ismerek, vagy amit megismertem, vagy a rossz, melyet teszek vagy gondolok jobbik énem becsületes ítélete ellenére. Egy másik világ ez, és ebben botladozom menekülésre képtelenül.

A gyengeség mindenfajta megtapasztalása, belső sebek tudata, lelkünkkel ellentétes ítélkezés vajon mi más, mint annak bizonyága,

hogy nem az vagyok, akinek lennem kellene? Azt mutatják ezek, szükségem van arra, hogy meggyógyítsanak és segítsenek rajtam. Nem vagyok önálló. Más kifejezéssel élve, szükségem van arra, hogy megváltsanak.

Két szükségletet találunk a vallás legmélyén, s ezek az imádás és a megváltottság. Isten emberré lett, hogy mi is imádhassuk az Atyát lélekben és igazságban. Emberré lett, hogy begyógyítsa sebeinket. Ezenkívül a keresztény azt is felfedezi, amit Szent János mond: „Isten a szeretet”. A szerető személy feladata, hogy segítsen és gyógyítson, és a szeretett személyt válaszra készítse. Hasonlóképpen, a keresztény felfedezi, hogy az Úr parancsolja: „szeresd a te Uradat, Istenedet, teljes szívedből és minden erődből”, ami azonban nemcsak Urunk újszövetségi törvénye, hanem az emberi természet törvénye is. A második parancsolat az elsőből következik és azt kívánja, hogy szeressük felebarátainkat, mint önmagunkat. Ez is az Isten törvénye. Az emberi élet alapja.

Amikor tudatosodik bennem, hogy a legjobb és a legszebb sokkal mélyebben, sokkal alaposabban szeret, mint amire emberi lény képes lehet, megnyugszom és lelkesedés ébred bennem. Ez hívás arra, hogy túl önmagamon Feléje tartsak. Ennek a szeretetnek az ismerete elvezet engem oda, hogy csodáljam és imádjam jóságát és szépségét. Ez hozza meg nekem a békét és a boldogságot. Ezen felül, a belső személy sebei begyógyulnak és az ellentétek megoldódnak.

* * *

IRÁNYKERESÉS

Tapogatózás a fény felé

Napjainkban, minden olyan tudás ellenére, amit a világ nyújthat, társadalmunk minden csodálatos előrehaladásával szemben, Isten misztériumát és irántunk való szeretetét vizsgálva, szükségünk van arra, hogy a csoda iránti érzékünket visszaszerezzük. Soha nem leszünk azonban képesek arra, hogy Isten titkait kifürkésszük, csak ha alázatosak és kicsinyek vagyunk.

A misztériumok, melyekről elmélkedünk és amiket életünk részévé kell tennünk, magasan fölöttünk állnak és messze meghaladják értelmi képességeinket. Annyira kicsinyek vagyunk, hogy Isten és az Ő világa megértésének csak a tövében állunk. De az a jó, hogy a hegy tövében vagyunk; ez tart meg az alázatban. Végző fokon a hegy tetejére kell feljutnunk. Akkor látunk majd tisztán.

* * *

Van valami keresésre ösztönző mélység mindannyiunkban. Nem is tudjuk mindig mi az, amit keresünk. Részben meg akarjuk érteni, megismerni annak a szenvedésnek az okát, aminek tanúi vagyunk: a szeretett személy elvesztése, a betegség, a szívbe markoló magányosság, az elveszett remény és amit a kétségbeesés okoz. Ez félelem a sötétségtől.

De van valami más is, másfajta sürgetés, ami keresésre, kutatásra ösztönöz és arra törekszik, hogy a dolgok minden formában jók legyenek. Ez az öröm, az értelem békéjének, a szív örömének a keresése. Ez a fény szeretete.

A sötétségtől való félelem, a fény utáni vágy – minden ember ellensége és barátja – általános emberi tapasztalat. A pirkadat eljöttét, a napkeltét, az éjszaka elmúlását, e drága pillanatokat énekek és költemények ünneplik.

* * *

Az Isten utáni éhség

Isten dolgaival kapcsolatos éhségre gondolok. Közéletünkben egyre távolabb kerülünk Istentől és Isten dolgaitól, ennek ellenére, úgy vélem, a férfiak és nők szívében egyre erősödik az Isten utáni sóvárgás.

Amikor azon az első pünkösdön az apostolok kimentek Jeruzsálem utcáira, semmijük sem volt, amit a szegényeknek és a szűkölködőknek adhattak volna. Egészen más volt a birtokukban. „Ezüstöm és aranyam nincsen” mondta Szent Péter, „de amim van, azt neked adom; a názáreti Jézus nevében, járj.” A meggyógyított béna ugrándozva ment a Templomba hálát adni Istennek.

Földünk falvai és városai zsúfolva vannak emberekkel, akiknek nincs szükségük sem ezüstre, sem aranyra, de rendkívül nagy szükségük lenne arra, hogy az evangélium jó hírérl halljanak. Isten nélkül bénák és nyomorékok. Elpusztulnak, mert nincs semmilyen látomásuk az életről, annak jelentéséről és a boldogsághoz vezető helyes útról. Szükségük van arra, hogy megismerjék, megtapasztalják Isten létezését, aki szereti őket. Rá kell jönniök, hogy életük csak akkor értékes, ha Isten fontossá válik a számukra.

Manapság a legrosszabb fajta szegénység az életnek lelki értékekben való szűkölködése. Ez pedig bénítóbb, mint az anyagiak hiánya. Nekünk, keresztényeknek tudatában kell lennünk, milyen sokra vagyunk kötelezve pusztán azért, mert meg vagyunk keresztelve. Krisztussal való közösségünk minden szentáldozásban elmélyül. Erő van bennünk, hogy nagyon szép dolgokat tegyünk Istenért; a büszke keresztény nevet viseljük; Krisztus követői vagyunk; Hozzá tartozunk. Miért van akkor, hogy olyan gyakran vagyunk bizalmatlanok? Miért gondoljuk azt, hogy tehetetlenek vagyunk? Miközben van ember, aki éhesen járja útját és bizonyos értelemben elveszett.

* * *

Olyan világban élünk, ahol sok mindent elértek. A mi generációnk tudja, hogyan küldjön embert a holdra, de nem ismeri az élet értelmét.

Segélykérően néz a hívőkre. De gyakran hallgatógok maradunk, mert bizonytalanok vagyunk abban, mit válaszoljunk. Ki kell gyógyulnunk a bizalomnak ebből a hiányából. Hogyan? A válasz egyszerű, de sokat követel. Szükségünk van a Lélek sugallatára; úgy kell beszélnünk Istentől, mint akik ismerik Őt, mint akik látták a Láthatatlant. De ez csak akkor történhet meg, ha megtanulunk imádkozni. Értékelnünk és értenünk kell életünkben az ima értékét; a plébániák legyenek az ima iskolái; a családok építsék ki az együttimádkozás egységét; bármikor jövünk össze egy találkozóra, mindig töltsünk el valamennyi időt közös imában. Nem sokat érne, ha ez csak közösen elmondott hivatalos imát jelentene.

Hazánk akkor lesz újra keresztény, ha emberek csoportjai találkoznak abban a tudatban, hogy „ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott leszek közöttük.” Talán csak azért találkozunk, hogy Isten jelenlétének csendjét osszák meg egymással, vagy egymást segítve hangosan imádkozzanak. Erre minden családban, minden nap van lehetőség. A keresztények minden összejövetelén bevezethető. Ekkor érzékennyé válunk Isten akaratára. Nyitottan várjuk a Szentlélek vezetését.

* * *

A cél keresése

Ami az ember szíve legmélyén rejtőzik, minden tettében és gondolkodásmódjában jelen van, az az értelem felfedezéséért folytatott küzdelem és az abszurdtól való menekülés. Az emberi értelem keresi a célt, szíve keresi a boldogságot, olyan boldogságot, ami tökéletes és végtelen. Nyugtalanok vagyunk – mondja Szent Ágoston – amíg szívünk meg nem nyugszik Benne, aki az Igazság és a Jóság, minden dolgok magyarázata, szeretetünk igazi tárgya.

* * *

Szent Ágoston fogalmazza meg azt a bennünk levő feszültséget, amikor azt mondja, hogy sokkal jobb Istent szeretni, mint ismerni. Nehéz valakit szeretni, akit nem ismerünk. De Isten ismerete és

szeretete kiegészíti egymást. Ha megkísérled szeretni Őt, eljutsz a megismeréshez. És ha megismered, jobban szereted. Beszélünk arról, hogy szeretnénk valamit megtudni Istentől, de inkább az a fontos, hogy Őt magát ismerjük meg. Ezért kell az ima az életünkben, mert ismerni akarjuk Istent. Csak az imában érezhetjük meg, hogy nem csupán mi keressük Istent, hanem Ő is keres minket, szünet nélkül. Ennek a tudatosítása különféle módon történhet. Gyakran előfordul, hogy gyengeségünkben és szenvedésünkben kerülünk Hozzá a legközelebb. Isten akkor szólhat hozzánk, amikor legelhagyottabbak vagyunk. Keresésünk kezdetét sokszor valamilyen tragédia indítja el. Ekkor kezdünk figyelni.

Ó, milyen lassú is a felfogásunk annak megértésére, hogy Isten keres bennünket! Süketek és vakok vagyunk! Modern civilizációnk, ahol a hangsúly a tudományos és műszaki eredményeken van, magában hordozza annak veszélyét, hogy Istent felfogó képességünk egyre csökken és ezzel együtt növekszik a hallgatásra és figyelésre való hajlamunk is. Ám amikor a tudomány és az emberi szakértelem elhagy és gyámoltalannak, gyengének érezzük magunkat, íme, ez a legdrágább pillanat! Már nem vagyunk többé önállóak.

* * *

Minden ember keresi az élet értelmét, a létezés, az életapasztalat magyarázatát. Ugyanakkor, mindenki keresi a boldogságot is, mert annak tökéletes formája a szeretet. Az értelem és a boldogság kutatása, valójában egyetlen keresés. Keresés, kutatás, – vajon mi van fölötte, rajta túl és kívül? Isten megragadja ezt a valóságot, ezt a transzcendenciát, ezt az Abszolútumot, és – itt rejtőzik az igazság legmélyebb rétege – ez a valóság és transzcendencia ő, az élő, a személyes és a végtelen Isten maga.

Kisebb vagy nagyobb mértékben mindannyian ismerjük ezt a keresést és éhséget. Emberileg nincs más lehetőség, mint leírni egy sokkal erőteljesebb keresést és éhséget; Isten emberkeresésének éhségét.

* * *

Isten keres minket

Amikor a felnőttek kis gyermekekkel bújócskát játszanak, a gyerekek soha sem lehetnek vesztesek. Rossz játék az, amikor a felnőtt olyan helyre bújik el, ahol a gyerek nem találja meg. Oda kell bújni, ahol megtalálnak. Ha a gyerek mégis rossz helyen keres, mi indulunk keresésére. Nincs itt valami hasonlóság Istennel? Előfordul, hogy megmakacsoljuk magunkat és már nem keresünk tovább, – ekkor Isten átveszi a kezdeményezést, (lehet ez egy boldog élmény, tragédia vagy szomorúság) –, Ő jön és keres. Minket akar. Ebben soha sem lehet kételkedni! Oktalanság elrejtőzni Előle.

* * *

Szeretem azt a feltevést, hogy az amber keresi Istent. Lassanként rájövünk arra a tényre, hogy a minket kereső Istennek csak egyetlen választ adhatunk. De a kezdeményezés Tőle jön. Mert ez az embert kereső Isten úgy fedi fel magát, ahogy arra a teremtet világegyetemben semmi nem képes. Isten megjelenése mindig különleges. Akkor érte el tetőfokát, amikor az Isten Fia emberré lett.

* * *

Rések az „ismeretlen“ felhőjén

Amíg az élet értelmét és célját keressük, azzal próbálkozunk, hogyan lehetne Isten dicsőségének halvány sugarát megpillantani. Szabad szemmel nem nézhetünk a napba. A szem túlságosan gyenge a nap sugarainak fényét elviselni. Természetes korlátainkat emberi természetünkől és az áteredő bűnből származó gyengeségeink tovább növelik.

Olyan ez, mintha felhő lebegne közöttünk és Isten között. Az ismeretlenségnek ezt a felhőjét néha áttöri egy fénysugár, ami mutat valamit Istenről, bár közvetlenül nem látjuk, vagy érintjük Őt.

Ez a pillanat lehet a teljes boldogság pillanata, az igazi szeretet átélése, a teremtet világba zárt valamilyen titok felfedezése. Vagy

ellenkezőleg, a szenvedésben és szomorúságban tapasztaljuk meg jelenlétét. De akár elragadtatásban, akár agóniában vagyunk, szavai eljutnak hozzánk, ha készek vagyunk arra, hogy hallgassunk és figyeljünk. Egy ilyen fénysugár felmelegíti a szívet.

Az „Ismeretlenség felhője” c.könyv szerzője írja: „A szemlélődés magasabb szintje – legalábbis amennyire azt ebben az életben megismerhetjük – teljes sötétségben van, az ismeretlenségnek ebben a felhőjében a mindenben túlnyúló szeretettel és vak tapogatódzással Isten, és csakis az Ő pusztá léte felé törekszünk” (8.fej.). „És még szét is kell hasítani az ismeretlenség vastag felhőjét a vágyódó szeretet éles dárdájával...” (6.fej.).

A szeretetben a szerető személy megérzi az addig ismeretlen mélységet szeretettjében. Gyakran azért látunk, mert szeretünk. Értünk, csodálunk és a szeretet ezáltal növekszik. A szeretetnek ez az emberi megtapasztalása segíthet, hogy megformázzuk a „vágyódó szeretet éles dárdáját”, amely áttöri a felhőt és lehetővé teszi, hogy Isten szeretete elérjen hozzánk. Fel kell fedoznunk minden megtapasztalásunk mélyebb jelentését, mert ez vezethet el Istenhez, és csak így vethetünk egy pillantást dicsőségének halvány derengésére.

„Uram, mégis elrejtőzöl lelkem elől, fényességedben és szépségedben, és ezért élek még mindig sötétben és nyomorúságban” írja Szent Anzelm. „Ha körülnézek, nem látom szépségedet. Figyelek, de nem látom nyomodat. Ízlelek, de nem ismerem fel ízedet. Tapintok, de nem érzek. Mert, én tudom Uram, Istenem, ez a Te kiszámíthatatlan utad; azoknak adod, akiket erre alkalmasnak teremtettél, de az én lelkem érzékei megkeményedtek, tompává váltak, elzáródtak az ősbűn miatt” (Proslogion, 17.fej.).

Dicsőségének fénysugarát érzékeink különböző készséggel fogják fel: a látás, az ízlelés, a hallás. A szemek, a fülek, az ízlelés és a tapintás mind ablakok, melyeken át eljuthat hozzánk Isten dicsőségének egy sugara. Értelmünknek azonban el kell hagynia az érzéki megtapasztalásokat, hogy Isten dicsőségéről elmélkedjen. A megtapasztalások utak, amelyek ezt a dicsőséget megmutatják nekünk. Még inkább érvényes ez a szeretet esetében: ez is szépség-értékelésünkön alapul és az arra adott válaszon.

* * *

Eljön majd a pillanat, amikor a szépséget a legtisztább alakban látjuk. Csodálkozni és csodálni fogunk, mert gyönyörűsége elragadó és boldogító lesz. Belépünk majd a teljes beteljesülés örök „most”-jába. Úgy látjuk majd Őt, dicsőségét, (ami most el van rejtve előlünk az ismeretlenség felhőjében), amilyen valójában.

A szem felfogja az arányt, az alakot és a színt, mindent, amit szépségnek nevezünk. A fül is ismer kellemes és elragadó hangokat. De a szépség, amit a szem lát, vagy a fül hall, nem önmagáról, hanem Istenről beszél.

Ha igazolni akarjuk, mit is hiszünk Róla, olyan eszközöket használunk, melyek Isten teremtett világában és az emberi eredmények között a legnemesebbek és a legjobbak. Egy szép dolog Isten szépségére emlékeztet. Ahhoz, hogy jóságát és fölségét dicsérjük, méltó nyelven szólunk Hozzá, a zenében a nemest, az építészetben a különlegeset és a legkifejezőbbet alkalmazzuk.

De van olyan szépség, ami a legjobban tetszik Neki, jobban, mint a legpompásabb zene és fontosabb, mint a kiváló építészet. Ezt nevezük a szív szépségének, vagy másképpen szólva a nyolc Boldogságnak: „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa”. A szív tisztasága, a függőség érzése, az Isten utáni fájó vágyakozás, a belső sebek, melyek az Ő gyógyító keze után kiáltanak; mindezek Isten felé fordítanak. Ha szerények és kicsinyek maradunk, ha elismerjük gyöngeségeinket és szűkölködésünket, felkészültünk érkezésére. Ha nyitottak maradunk az Ő életével szemben és készek vagyunk arra, hogy akaratát megtegyük, biztosak lehetünk Isten teljes és örökké tartó látásában.

Egy olyan hatalmas katedrálisban, mint a westminsteri, helyes, hogy szép és nagyszerű eszközökkel fejezzük ki tiszteletünket Isten dicsősége iránt. De most, ahogy írok, eszembe jut egy börtönkáplán miséje, egy, külön erre az alkalomra kitakarított és feldíszített cellában. Nincs szépség, a hívek a társadalom sebzettjei; zenei érzékük minimális, ruhájuk durva és egyforma. Azonban Isten ugyanúgy mosolyog rájuk, mint azokra, akik a Westminster katedrálisban vannak. Ők is megteszik a tőlük telhető legjobbat és tetszést találnak Istennél.

A mi nagy katedrálisunk otthont nyújt mindenkinek. Azért van, hogy szolgálja a férfiakat és nőket, segítse őket életútjukon. Helyes, hogy rés vagyunk az ismeretlenség felhőjén és lehetővé tesszük, hogy híveink és látogatóink megpillanthassanak valamit Isten szépségéből. Ez a hely arra is szolgál, hogy felfrissülést és tiszta szívet adjon. Ez az a hely, ahol a férfiak és nők Krisztussal találkoznak és Általa nyernek erőt arra, hogy Isten útján tovább lépjenek.

* * *

A BŰNÖS

A bűn tudata

Az idő, úgy vélem, amelyben élünk azt kívánja, hogy mind jobban tudatában legyünk a világban uralkodó bűnnek. Vétkezünk, ha mások szükségét látva megkeményítjük szívünköt. Amikor mások rovására, önmagáért hajszoljuk az örömet, vétkezünk. Akkor is vétkezünk, ha bánatot, vagy súlyos gondot okozunk másoknak. Napjainkban nem szokatlan jelenség, hogy átalakult, eltorzult lelkületű vagy lelkiismeretű emberekkel találkozunk, akik elsősorban a személyes szimpátia ösztönére hallgatnak ahelyett, hogy Isten törvénye szerint józanul döntenének jó és rossz között. A kereszténynek rendkívül érzékenynek kell lennie a bűnnel szemben. A bűnt ki kell irtani életünkéből! Ahhoz, hogy jóság uralkodjon a földön, a jóakarátú emberek értelmes és állandó erőfeszítésére van szükség.

Tehát van bűn a világban és mi magunk is bűnösök vagyunk. Hosszasan és egész mélységében elmélkedhetünk Isten irgalmáról és irántunk való szeretetéről ezzel kapcsolatban. Ez a téma vég nélküli lehetőségeket nyújt arra, hogy tápláljuk értelmünket és felmelegítsük szívünköt. Mégsem lehetünk vakok a bűn valóságával szemben, ami boldogtalan világunk részét alkotja. Ostoba és veszélyes önámítás, ha másokra ujjal mutogatunk elfeledkezve saját bűneinkről.

Vétkezünk gyarlóságból és rosszakaratból. Természetesen van gyengeségből elkövetett bűn, amikor indulat önt el vagy gyengeség kerít hatalmába. De vannak kitervelt és szabad elhatározások, amikor előnyünk, vagy önérdekünk miatt a rosszat választjuk. Bizonyos mértékig bűn terhel mindannyiunkat.

A mi Urunk, Jézus Krisztus a bűn miatt szenvedett és halt meg a kereszten – nemcsak Júdás árulása, a római katona helytelenül értelmezett engedelmessége és kötelességtudata, nemcsak Péter és a többi apostol gyengesége miatt, akik elfutottak, – hanem a lázadó és kemény nyakú világ bűnei, a különböző korok férfiai és asszonyai miatt is. Tehát, valamiképpen mi mind hozzájárultunk Urunk halálához.

Van valamiféle szolidaritás a bűnben. Persze, ez korántsem ok arra, hogy depresszióba esve engedjük, hogy elhatalmasodjon rajtunk bűnösségünk érzése. Természetesen nem hiányozhat a bánat; legyen bennünk ellentmondás a bűnnel szemben és fejezzük is ki bánatunkat; tegyük jóvá, ha valami rosszat követtünk el! A katolikus egyházban azok, akik tudják, hogy súlyos bűnben élnek, részesülhetnek a bűnbánat szentségében, a gyónásban. De azután késedelem nélkül forduljanak az új élet felé, és erőteljes léptekkel induljanak el újra az Isten felé vezető vándorútjukon!

* * *

A szív megtérése

Korunk emberi géniusza felépített egy lenyűgöző tudományos-műszaki birodalmat, de az ember bűnös volta rabszolgává tette őt saját királyságában. Nincs harmónia az emberi királyságban, mert összeütközés van ember és ember, nemzet és nemzet között. Ezek az alapvető színházak a bűn termékei, mert a bűn elválasztja az embert Istentől és az embert embertársától.

Megoszlott az egyén szíve, szüksége van a gyógyulásra, összeforrásra. Isten parancsának elsőbbsége minden ember szívében az, amire az emberek közötti igazság és béke felépülhet. Első a bűnbánat, mert bűnös a világ és mi is. Ha van bűnbánat, azt megbocsátás követi. És az Úr szavai „... már közel van az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban” (Mk 1,15), ugyanolyan sürgetők ma is, mint a múltban voltak. Ezek a szavak nemcsak figyelmeztetést jelentenek, hanem rámutatnak társadalmunk és önmagunk gyógyulási folyamatának kiindulási pontjára, hogy így érijük el az egyseget és a békét.

Ha valakiben tudatossá válik személyes bűnössége, ne vezesse ez depresszióhoz, vagy reménytelenséghez; vezessen ehelyett Isten előtti alázathoz. Ez az, ami sürgeti az egyént, hogy kérje Istentől, amit nem tud megszerezni önmagának, vagyis a megbocsátásból és az Istennel való egységből eredő békét, ami az igazi boldogság alapja. „Az alázatos és töredelmes szívet, Uram, nem veted meg” (Zsolt

1.50) az imája annak, aki kezdi érezni szíve változását, azt, amiről az evangélium szól. Ez a remény imája, a népeké és az egyéneké. Első lépés tehát, ha Istent keressük, aki mindenkinek végső célja és boldogsága, mert bennünket Isten erre a keresésre hívott meg. Még ezek után is fogunk találkozni az ellentmondás és a bűn mindenhol megtalálható következményeivel.

A II. Vatikáni Zsinat atyái a modern világ egyháza konstitúciójában – *Gaudium et Spes* – latolgatták az ember enigmáját. Ott magyarázták meg, hogy ha Isten nem avatkozik bele az egyes ember céljának megértésébe, az a személy „megválaszolatlan kérdés” marad (GS N.21). Egyrészből, azt mondták „... mint teremtmény, többféleképpen is korlátozott... gyenge és bűnös, gyakran teszi azt, amit nem szeretne és elmulasztja azt tenni, amit kíván. Megosztott önmagával szemben...” És mégis, – mondják a püspökök, tudatában van a „magasabbrendű életre szóló hívás korlátlan vágyának” (GS N.10). Ez a hívás az, ami reményt nyújt mind az egyénnek, mind a társadalomnak.

Nemességében az ember arra vágyik, hogy elmeneküljön bűnös voltától, de erőtlennek és elveszettnek érezve magát engedi, hogy mennyei Atyja rátaláljon, aki Fiát küldte el azokért, hogy megkeresse, ami elveszett. Isten szilárdan akarja, hogy mindenki biztonságban legyen, ezért mindig rendelkezésre állnak az eszközök is. Riasztó azonban, hogy ijesztő szabadság is van a birtokunkban, hogy „igent”, vagy „nemet” mondjunk. Történelmünkben sok kommentárt írhatnánk arról, miként utasította vissza az ember, hogy Istennek „igent” mondjon. Napjainkban ugyanazt a hibát követik el, mert Isten országán kívül akarják felépíteni az ember városát, – és nyilvánvalóan tévednek. Meg kell térnünk, ha itt a megtérés ideje, ki kell békülnünk Istennel és egymással! Azután, helyreállítva Jézus Krisztus evangéliumának hitét, hozzáfoghatunk Isten országának terjesztéséhez, hogy elérjük azt az egységet és békét, amire napjainkban annyian töreksenek. A „szeretet civilizációja”, VI. Pál pápa kedvenc kifejezése antitézise annak a társadalomnak, ahol gyakran eluralkodik a félelem és a gyűlölet.

Ezekben a napokban Szentatyánk szüntelenül hiteles, mély lelki megújulásra, szívünk igazi megtérésére szólít fel.

Mindez aligha meglepő, hiszen Urunk első szavai a következők voltak, amikor megkezdte nyilvános működését: „Térjetek meg és higgyetek az evangéliumban.” Ez az a nagy kiáltás, ami visszhangzik századokon át, és ez kell csengjen Jézus Krisztus minden követőjének fülében.

Térjünk meg – mondják nekünk – forduljunk el a bűntől, tartsunk bűnbánatot! Higgyünk az evangéliumban, nem úgy mint az olyan ideológiában, amiről lehet beszélni, és nem is mint valamiféle értékes absztrakt rendszerben, mely magasan képzett emberek vitatémája. Sürgető, hogy Istenhez forduljunk, kiengesztelődjünk az Atyával és egymással. Ez Jézus Krisztus egyházának állandó felhívása, a Szent Év jelentése, amit II. János Pál pápa a Megváltás 1950-dik évfordulójának megünneplése alkalmából elrendelt.

Önmagunkat vagy világunkat illetően nincsenek illúzióink. Naponta meg kell küzdenünk önzésünkkel és bűneinkkel. Ez pedig nem jelent mást, mint szünet nélküli harcot. Van azonban egy magasabbrendű harcunk is. Kétségtelen, hogy az emberiség gyengeségben szenved, de világunkban jelen van még egy nagyon súlyos, szabad akarattal elkövetett bűn is. Ez a bűn Isten figyelmen kívül hagyása és parancsaival szembeni nyílt engedetlenség. Nem ritkán, a hazai és a nemzetközi társadalmi struktúrákra felépülve, különös kegyetlenség és mélyen gyökerező igazságtalanság uralkodik férfiak és nők között.

Bűnbánatra, megtérésre, kiengesztelődésre van szükség. A megtérés lelkünk mélyében kezdődik el, gyökeres változásokkal jár, ami azután megváltoztatja Istennel és embertársainkkal való kapcsolatainkat. Nem valamiféle szimpátia megjelenése, vagy különböző elméletfajták elfogadása, hanem az értékek elfogadása ez. A szív megváltozása! Elvezet oda, hogy teljes szívvel átöleljük mindazt, amit az evangélium mond és szeretjük Őt, aki mondja. Arra ösztönöz, hogy fáradhatatlanul dolgozzunk egy igazságosabb és emberibb világért.

* * *

„Íme, az ember”, mondta Pilátus, amikor Jézust a tömeg elé vezette, fején töviskoronával és ostorcsapásoktól tépett testtel. Csak-

ugyan ilyen az ember? Hiszen ha Isten emberré lett, nem az emberileg legkövetesebbre kell tekintenünk?

„Nem volt sem szép, sem ékes (hiszen láttuk), a külsejére nézve nem volt vonzó“ – írja a próféta Jézusról (Iz 53,2). Az állam, amit Pilátus képviselt és a vallási vezetők, akik nevében Kaifás szólt, megtették a magukét. Az igazság Istenről, igazság az emberről is. Pilátus mégis azt kérdezi: „mi az igazság?“ Döntsön mindenki saját maga, talán ezt akarta mondani. Ő nem döntött, de mi igen.

„Jobb megszabadulni ettől az embertől, jobb, ha egy ember hal meg, mint ha egy egész nemzet tűnik el“, mondta a főpap, Kaifás. „Még megzavarhat valamit vagy valakit a szegényekről és az elnyomottakról szóló tanításával. Nem szabad megbolygatnunk a dolgok megszabott rendjét.“ Kaifás valószínűleg így folytatná, hiába. Nem tette, de mi igen.

Igy hát, – megölték. Pilátus, a világi hatalom birtokosa és a vallási vezető, Kaifás, megállíthatták volna a dolgokat. De nem tették.

Nem könnyű alakot adni Isten országának és szubsztanciát a városban élő embernek. Ez a kettő gyakran okozott konfliktusokat századokon át, máskor két külön világot alkottak, sőt az Egyháztól és államtól való elkülönülésükben egymás függetlenségét kutatták. A kálvárián úgy tűnt, hogy Cézár legyőzte Istent. De a sír nem jelenti reményeink eltemetését is. A hit szemével nézve a megfeszített Krisztus alakja mögött megpillanthatjuk a Feltámadt Úr átalakult, ragyogó, királyi megjelenésű alakját a sírből feltámadva.

Pogány és szekularizálódott világunkban számunkra a hit szemei teszik lehetővé, hogy meglássuk sok derék ember erőfeszítését, akik Isten országának értékeit akarják elhozni a gyakran nagyon kegyetlen és meggondolatlan ember városába. A hitnek ezen szemei a világ agóniája közben észreveszik Isten céljainak elérhetőségét, azt, ami legjobban érdekli az embert. Krisztus elfogadta a szenvedést és ez meghozza a békét a világnak. Sebei által meggyógyulunk. Gyógyulás és béke. De szükség van szívünk megváltozására és az akarat tetteire is. Ezért jön el lassan Isten országa. Ezért alakul ki először a hívek

szívében és életében, és csak utána mint ahogy a lomb vagy a mustármag bontakozik ki – a társadalomban. Imádkoznunk kell sokak megteréséért, Isten irányítását és védelmét kérni olyan embertársainkért, akik kezében hatalom és befolyás van. Krisztus elgondolását legalább részben saját helyzetünkre kell alkalmaznunk itt és most.

Az ember Krisztus halála általi megváltása jó hír és nagyon időszerű. Mi vagyunk azok, akik kihúltunk. Az Isten nélküli világ úgy forog, mintha Isten nem létezne, – a történelemben már túl gyakran próbálta elámitani az emberiséget, de mindig csak várakozó állapotban maradt.

Helyezzük tehát hitünket Krisztusba, aki meghalt és feltámadt értünk! Ma ez jelenti társadalmunk gyökeres változását.

Az új világ, amit Krisztus hirdetett, csak akkor lehetséges, ha a férfiak és a nők megújulnak. Ha megváltoznak az emberek, megváltozik a világ is. Isten országa tovább nő az ember városában.

Soha nem könnyű elmenekülni a sötétségből és még nehezebb megpróbálni jónak lenni. Ezen nem kizárólag vagy elsődlegesen az erkölcsi „jót” értem. Sokkal mélyebbre gondolok. Amire az evangélium felszólít bennünket: szívünk megváltoztatására, amit görögül „metanoia”-nak mondanak. Ilyenkor gyökeres változás megy végbe az egyénben, ami mély hatást gyakorolhat a társadalomra is, amelyben él. Részben tartalmazza a felfedezést, hogy amit mi a földön jelen helyzetünkben megtapasztalunk, nem lehet egész emberi történetünk. Létezik olyan valóság, amiről a tudomány semmit sem tud mondani és ami elérhetetlen technológiák segítségével. Itt lépünk be Isten országába, az örökkévalóságba.

* * *

Isten könyörületessége és szeretete

A szentmise első eukarisztikus imájában van néhány szó, melyek minden alkalommal nagy örömmel és békességgel töltenek el. Így imádkozunk „Mi bűnösök, bízunk irgalmadban és szeretettedben”. Jó dolog az, ha őszintén és alázatosan be tudjuk vallani, hogy bűnösök vagyunk.

A farizeus és a vámos története elmondja, hogy amikor ketten a zsinagógában imádkoztak, a vámos, bűnössége teljes tudatában, csak ezt tudta mondani: „Istenem, légy irgalmas hozzám, bűnoshöz”. Nézetem szerint ez az ima azon kevesek közé tartozik, amit csak teljes őszinteséggel lehet imádkozni. Urunk szavaiból tudjuk, milyen boldogság, hogy az ember megigazult és megváltást nyert. Alázatosan bevallott nyomorúságában egyenesen áldott Urunk szívébe költözött.

Isten szeretete Jézus Krisztusban valósult meg. Ez a szeretet irgalmas, vagyis megérti az ember gyengeségét. Isten szeretete és megértése olyan mértékű, hogy meg akar váltani. Mert bűnösök, gyengék és gyarlók vagyunk, mert szükségünk van arra, hogy saját magunktól megvédjenek, megóvjanak attól a veszélytől, hogy szeretetét elherdáljuk, és szükségünk van arra is, hogy egymást szeressük. Minél nagyobb a gyengeség és minél súlyosabb a veszély, annál túláradóbb és gyengédebb Isten szeretete és érdeklődése irántunk Jézus Krisztusban.

Törékenységünk őszinte és alázatos elfogadása felszabadít hiúságunk alól, attól, hogy erőlködve kutassuk, hogyan hathatunk másokra, és örökké igazoljuk magunkat. Így lehetünk hűségesek magunkhoz és másokhoz. Örömmel üdvözölhetjük életünkben Krisztus megváltó és gyógyító erejét. Nincs más Megváltónk. Nincs szükségünk más gyógymódra.

* * *

Megbocsátás

Amikor a farizeusok bírálták Urunkat, hogy a bűnösök közé keveredik, azokat a szavakat ejtette ki, amik véleményem szerint mind között a legértékesebbek és a legmegnyugtatóbbak: „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek” (Mt 9,12). Gyengeségünk, erkölcsi betegségünk, és a megváltás utáni, kiáltó szükségünk nem képeznek akadályokat közöttünk és Isten között. Olyan kötelékeket alkotnak, melyek egyesítenek vele minket. A tökéletes szeretet elveti a félelmet – mondja Szent Pál. Sokak lelki életében nem a szere-

tet, hanem a félelem uralkodik. A félelemre épült lelki élet alapjai roszszak. Végső soron Isten előtt visszatetsző és soha nem vezet el Hozzá.

* * *

Kiengesztelődés

A leghathatósabb ok, ami megtéréshez vezet, arra, hogy kiengesztelődjünk Istennel és embertársainkkal, az Atya irántunk való szeretetének gondolata. Ez annak a tudata, hogy Ő mindig kész a megbocsátásra. Izajás próféta megindítóan fejezi ki Isten viselkedését velünk szemben: „De megfélelkezhet-e csecsemőjéről az asszony? És megtagadhatja-e szeretetét méhe szülöttétől? S még ha az megfélelkeznek is: én akkor sem feledkezem meg rólad“ (Iz 49,15).

Nem játszhatunk Istennel és nem színészkedhetünk Előtte. De ha nem hagyjuk abba erőfeszítésünket, ha továbbra is vágyódunk Utána, és meg akarjuk találni Őt, íme, ott van szeretetével, hogy megbocsásson és megajándékozzon a kincsekkel, melyeket Fia szerzett meg számunkra. Mert Isten gazdag irgalomban, és Jézus Krisztus által mi, akik most már Isten családjának tagjai vagyunk, bőséges áldásban részesültünk. Isten irántunk való szeretete és szüntelen megbocsátása bizonyítja ellenállhatatlan vonzerejét azok előtt, akik ennek a tudatára ébredtek. A gátak, amelyeket megpróbálunk felállítani, szétporladnak. Amint megismerjük szeretetét, egyre növekvő merészséggel vonzódunk Hozzá.

A BÜNTŐL AZ ISTENNEL VALÓ EGYESÜLÉSIG

A büntől az Istennel való egyesülésig, – ezt az utat kell mindannyiunknak végigjárunk, ez földi vándorutunk. Nap mint nap mennünk kell az úton, elindulva onnan, ami minket Istentől elválaszt, egészen addig, amíg egyesülünk Vele.

* * *

Lelki egészség

Orvosokkal és lelkészekkel folytatott beszélgetéseim tapasztalatai igazolják, hogy sokan vagyunk, akik még mindig zavarodottak, akiket kísértenek a fájdalom, a szenvedés és a halál szüntelen problémái. Szívbeli aggodalom, félelem a haláltól, belső üresség, fájó magányosság, – ezek szekularizált társadalmunk jellemzői, azé a társadalomé, amely, mint „nemkívánatos” vagy éppen károsat kivetette magából Istent, esetleg fenntartja vasárnapokra vagy csak magánhasználatra.

A szekularizált társadalom képtelen megoldani mélyen gyökerező problémáinkat. Félünk és értetlenül állunk a halállal szemben, irtózunk a szenvedéstől. A fogyasztói társadalom – az a társadalom, amelyik az anyagi javak minden fajtáját kínálja, nem elégíti ki az emberi szív legmélyén élő vágyakat, vagy nem nyújtja azt az örömet és megelégedettséget, ami után minden szív kiált. Jung írja a „Lelket kereső mai ember” c.könyvében: „...életük második felében élő betegek között egy sem akadt, akinek problémája ne az élet végső értelmére irányult volna. Nyugodtan el lehet mondani, hogy mindegyik abba betegedett bele, hogy elveszítette azt, amit minden korban az élő vallás nyújtott követőinek, és valójában csak az gyógyult meg, aki vallásos életszemléletét visszanyerte.” Gyakran elgondolkodtam ezen, és arra a következtetésre jutottam, hogy ami igaz az egyén esetében, igaz lehet az egyén és annak másokkal való kapcsolata esetében, tehát a társadalom vonatkozásában is. Lehet, hogy a beteg sok rosszat hordoz magában, de meggyógyítható. Mindig élnek a remény jelei, mindig van valami jó, amit észre kell venni. Valójában, bármilyen legyen is az ellenkező jel, mindegyikünkben megmarad a vallásnak legalább egy

szikrája, amelyet valami ragyogóbbá és melegebbé lehet felszítani .
Íme, a gyógyulási folyamat ígérete.

Hogyan fedezzük fel magunkban ezt a szikrát? Azt hiszem, ez mindenkinél változó, ami nem meglepő, hiszen minden ember egyetlen. Úgy gondolom, összefüggésben van a lelkünk mélyén élő vágyakozással. Vágyódunk a jó megismerésére és birtoklására, vagy az után a jó után, amit másokban látunk, tapasztalunk. Végül felfedezzük, hogy az igazságra és a jóra való törekvés rávezet az abszolút igazságra és a jóságra. Ez az abszolút igazság és abszolút jóság az Isten.

Sokan fenyegetik az életet és az élet minőségét. Alapvetően sem az egyén, sem a társadalom nem gyógyulhat meg, csak akkor, ha gyökeresen megváltozik. A vallás a legfontosabb ebben a folyamatban. A személyi megújulás és a társadalom megújulása ezt a mintát követik. Az Istenhez való visszatérés előfeltétele az egészséghez való visszatérés.

* * *

Az alázat

Szent Benedeket gyakran nevezték az alázat mesterének; Regulája az alázat iskolája volt, s ma is az. Számára a helyes lelki magatartás kulcsa az alázat.

Az alázat a keresztény élet középpontja. Olyan erény, ami illik a vallásos emberhez. Erény, nemcsak a kolostori életben, hanem minden keresztény életében.

Az alázat nem szerénység, bár a szerénység ennek egyik jele. Aki alázatos, nem tartja magát sokra, de szembenéz az igazsággal, vagyis hogy kicsoda Isten és ki is vagyok én.

Nagyszerű dolog másokat alázatosnak látni, de nem könnyű önmagunkon kipróbálni. Fájdalmas. Fáj, ha bírálunk, ha félreértene, ha helytelenül ítékeznek felettünk, ha semmibe vesznek, ha már nem

számítunk; – ezek azonban az alázatossághoz vezető fő útvonalak. Egyikünk sem szeret erre menni. Azt hiszem, különösnek találjuk néhányan, amikor rájövünk arra, hogy másokhoz képest milyen kicsinyek vagyunk és kezdjük felismerni, Isten milyen nagyra értékeli minket. Megszűnünk azon töprengeni, vajon mások mit gondolnak rólunk; felfedeztük értékünket Atyánk szemében.

* * *

Tapasztalatom szerint a kiváló s valóban bölcs férfiak és nők gyakran mélyen alázatosak. Ismerik korlátaikat és azt, mennyi mindent nem tudnak. Nagyon jó egy képzett de bölcs emberrel találkozni és észrevenni, hogy az az ember egy gyermek csodálkozásával és egyszerűségével rendelkezik. A napkeleti bölcsek tanultak voltak és beosztásuk magas. De bölcsességük és tanultságuk arra készítette őket, hogy megalázzák magukat és kicsinyek legyenek annak a Gyermekeknek a jelenlétében, akit önmaguknál nagyobbak ismertek el. Alázatosak voltak; ezért térdeltek le és adtak ajándékokat; ajándékaik alázatukat fejezték ki.

* * *

Néha úgy érezzük, hogy elhibázottak vagyunk. Átéldhetünk nagy csalódásokat, miközben az az érzés kísért, hogy nem vagyunk olyan jók, mint kellene lennünk, sem olyan sikeresek, mint szeretnénk. Az elhibázottság és elégtelenség eme érzése általános. Urunk is ezt érezhette élete végén. Mindenki ellene fordult. Elítélték, bántalmazták. Mi tudjuk, hogy elhibázottságának ez a pillanata Isten sikerének pillanata volt. Ez a legfontosabb, amit meg kell tanulnunk. Bármikor érezzük, hogy elégtelenek, elhibázottak, csalódottak vagy riadtak vagyunk, Isten beléphet életünkbe és elhozza oda az Ő sikerét.

* * *

Törések és elhajlások

Sokan egyszerűen képtelenek szembenézni az evangélium követelményeivel, egyrészt, mert messze mögöttük marad az eszme, más-

részt, mert olyan körülmények között élnek, ami lehetetlenné teszi számukra, hogy többet tegyenek annál, mint hogy egyik napról a másikra éljenek azzal a halvány reménnyel, hogy életük végére a dolgok valahogy elrendeződnek. Például, ha valaki olyan házassági szituációba bonyolódott, amit az Egyház valamilyen okból nem ismer el érvényesnek, kilátás sincs a menekülésre.

Isten sokat kíván tőlünk. A bűnt, az Isten törvényének szabad akaratú megszegését soha nem lehet jóváhagyni vagy elfogadni. Legtöbbször számunkra, férfiaknak és nőknek, akik egyszerűen nem emelkedhetnek a szentség felé, nincs hát remény? És mi történik azokkal, akik már annyiszor és olyan keményen próbálkoztak, hogy legyőzzék rossz szokásaikat, vagy szakítsanak a bűnnel, – és mégis gyászosan félresiklottak? Isten nem érdeklődik irántuk? Visszautasít minket? Ijesztő kérdés. Bizom benne, hogy a válasz világos és biztos. Ő soha nem utasít vissza minket, mi vagyunk, akik Őt szabad akaratból visszautasítjuk. Sokan megteszik. Szerencsére azonban sokan vagyunk azok is, akik küzdünk, mindig újrakezdünk, ha sokszor sikertelenül is.

Gyöngék vagyunk és sebesültek, saját magunk előtt elhibázottak. De hibásak vagyunk-e szükségképpen Isten szemében is? Vajon hogyan tekint ránk, küzdelmeinkre és hibáinkra? A Szentírásba pillantva és Urunk szavain elgondolkodva, tetteire figyelve, kérdéseinkre választ kapunk.

Nézzük csak újra a vámos és a farizeus történetét Szt. Lukács szerint (Lk 18,9-14) „Az elbizakodottaknak, akik meg voltak győződve, hogy igazak, s a többieket megvetették...” A történet intéssel kezdődik. Azt hitték, hogy meghallgatásra találhatnak Istennél, de világos, hogy nem. Az sem kétséges, hogy ezt nem értették meg. A történetben a farizeusnak tulajdonképpen minden oka megvolt arra, hogy higgye, ő igaz Isten előtt: „kétszer bűntőlök hetenként, mindenemből tizedet adok”, és nem volt sem tolvaj, csaló vagy házasságtörő.

Íme, itt egy ember, aki odaadással gyakorolta vallását és morális értelemben véve csodálatra méltó teljesítménnyel dicsekedhetett. De volt egy végzetes hiányossága. Mint mások is közülük „lenézte a többieket”, a szegény vámost is elítélte. A lelki büszkeségénél nincs

veszélyesebb , sem undorítóbb. Önmagában véve megfoghatatlan és nagyon könnyen beszivároghat életünkbe. Ha lenézünk másokat, azt gondoljuk, fölöttük állunk, elégedettnek érezzük magunkat lelki erőfeszítésünkkel – íme ezek a lelki büszkeség megnyilvánulásai.

Mindez ellentétben van az adószedő viselkedésével. Annak nem volt semmije, amivel dicsekedhetett volna. Ő csak „megállt hátul, szemét sem merte fölemelni az égre“. A mellét verte és azt mondta: „Isten, irgalmazz nekem, bűnösnek“. Nem ismerek más imát, amit könnyebb lenne elsajátítani. Bármennyire is terhelnek bűneink, vagy jelen nehézségeink, bármennyire is érezzük, hogy Isten előtt hibásak és eltévelyedettek vagyunk, mindig imádkozhatjuk: „Isten, irgalmazz nekem, bűnösnek“. Emlékeznek, ugye, Urunk megjegyzésére a vámos imájával kapcsolatban: „Mondom nektek, hogy ez megigazultan ment haza, az nem. Aki magát felmagasztalja, azt megalázzák, aki megalázza magát, azt felmagasztalják“ (uo.14). A vámos gyűlölte bűnét. Megbocsátásáért könyörgő imájában ott volt a szándék, hogy megjavuljon.

Nem vitás, hogy a bűnnel szemben nem lehetünk elnézőek, gyengeségeinket nem figyelhetjük derűlátóan. De jó az, ha elismerjük, hogy gyengék és sebzettek vagyunk, és azonosítjuk magunkat a vámossal. Talán szükségünk van arra, hogy elessünk, így valóban alázatossá váljunk, és végre elismerjük, hogy ami jó és igaz bennünk, az Isten ajándéka. Feladatunk, hogy megpróbáljunk bűn nélkül élni és megkísérelni azt, hogy minden dologban Isten tetszését keressük. Állandóan próbálkozunk. Ez Isten ajándéka. Sikerünk is Istentől kapott ajándék, amit annak ad, aki azt meg akarja szerezni.

Urunk gyakran találkozott betegekkel, bűnösökkel, sérültekkel és hitványakkal. Ha imádságos lélekkel tanulmányozzuk, hogyan foglalkozott velük, megtudunk valamit arról, hogyan tekint gyöngeségeinkre az Isten. Sok olyan imádság van, amit a magunkénak vallhatunk. Vegyük például Szt.Márk evangéliumában a leprás meggyógyítását (Mk 1,40-45). A leprás te vagy és én vagyok. A testi sebek és gyöngeségek olyan tükrök, amikben lelki problémáinkat és nehézségeinket megláthatjuk, ez az ima tehát a mienk is lehet. A leprás így imádkozott:

„ha akarod, megtisztíthatsz engem“. Ezek után megtudjuk, hogy Urunk „megsajnálta“. Szeretek arra gondolni, hogy Urunk rámtekint és látja, hogy küzdök azért, amiről azt hiszem, fontos, és hibázok, ahogy megpróbálom szeretni őt és felebarátaimat, és végül nem sikerül. De ő tudja, hogy meg akarom próbálni és ez kétségtelenül megindítja. Azonnal meggyógyíthat, ahogy a leprással tette: „azt akarom, tisztulj meg“ (41). Másrészről esetleg azt akarja, hogy jobb, vagy elkötelezettebb keresztény legyek, és egy ideig meghagy sebeimben és gyengeségeimben. Megtörténhet, hogy csak lassan és évek alatt gyógyít meg. Egy dolog bizonyos: meghallgat és úgy felel, ahogy az nekem a legjobb. Az is bizonyos, hogy csak ritkán ismerjük fel azt a pillanatot, amikor gyógyító keze megérinti sebeinket. Bízunk kell benne.

Mint már mondtam, Urunkkal való találkozásainkban sok a gyengeség vagy a hitványság. A kapcsolat és a párbeszéd Urunk és mi magunk között minden esetben megtéréssé válhat. Például: a „vak koldus ült az út szélén és kéregetett“ (Lk 18,35-43). Akárcsak a leprás esetében, a kép minket tükröz, amint életutunkon vándorolunk. Olyanok vagyunk, mint a vakok. Nem látjuk Istent. Gyakran nem látjuk tisztán az előttünk álló utat, sem a magunkét, sem másokét. Ijedtek és tehetetlenek vagyunk; úgy imádkozhatunk hát, mint a vak: „Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam“! Kísértésbe eshetünk, hogy elvesztegetjük az időt az imádsággal. Fejünkben rengeteg dolog zsúfolódhat össze, hogy célunktól eltántorítson („Már megpróbáltam, és semmi nem történt“.) Szt.Lukács elmondja, hogyan csitították a vakot: „megdorgálták és azt mondták neki, hogy maradjon csöndben“. Nem sikerült elhallgattatni. Még hangosabban kiáltozott: „Dávid fia, könyörülj rajtam“! Akkor Urunk közbelépett és megparancsolta, hogy hozzák eléje az embert. „Mit akarsz tőlem, mit tegyek?“ kérdezte. Ezt a kérdést intézi hozzánk is. Isten mindegyikünkhöz szól és megkérdi: „Mit tehetek érted?“ És mi így imádkozunk: „Uram, add vissza a látásomat, add, hogy lássak“. Mindig feleletet kapunk erre a kérésre? A felelet „igen“, de minden esetben Isten, és nem szükségképpen a mi elképzeléseink szerint.

Istennek csak egy, mindent túlszárnyaló kívánsága van: egyesüljünk Vele. Hogy ez hogyan történik meg, gyakran rejtve marad előttünk. Néha látunk odáig, hogy tudjuk, mi a következő lépésünk, gyak-

ran pedig nincs más, mint annyi erő, hogy kiválasszuk azt, aki vezetni és irányítani fog. Ez a személy Jézus Krisztus. Továbbra is gyengék és sebesültek maradunk, s imádkozunk külön segítségért és erőért, hogy tovább tudjunk menni. Az eredmény nem drámai, de elég ahhoz, hogy örüljünk és dicsőítsük Istent, aki azt adta nekünk, amire szerintünk szükségünk volt. Nem rossz dolog „hitvány”-nak maradni és szükségében lenni állandó segítségének. „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek” (Mt 9,12). Értünk jött el. Ha valakit szeretsz, segíteni akarsz rajta. Élete végén legtöbbünknek szüksége van erre a segítségre – nagy szükségünk van rá; és Ő adni akarja nekünk, – nagyon akarja.

* * *

Ne félj!

„Miért örüljek?” – akárki kérdezheti. Élettapasztalatom, hogy nincs olyan nap, amikor elkerülnek a könnyek és ne találkoznék a szomorúsággal, vagy szerencsétlenséggel. Keserű könnyeket hullatok, mert értelmem csak félelmet és aggodalmat, testem pedig fájdalmat és enyészetet ismer. Ha Isten az a jóság, amit mondanak Róla, ha szeretete olyan, amellyel emberi szeretet fel nem ér, akkor miért a rossz kormányozza szívünket és tartja uralmában teremtményeit? De Isten üzenete mégis ez: „Örülj, és ne félj”!

Hatalmába kerít bennünket a rémület, ha a sötétségtől nem látjuk a menekülés útját, ha nem látunk világosságot. A rémület a reménytelenség gyermeke, csúnya és kegyetlen. De amikor fogva tart a rémület, gyakran megszületik a remény. A sötétség világosság után kiált.

Megváltó született nekünk, az Úr Krisztus „Mert úgy szeretete Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3,16).

Ne félj! Soha nem vagy egyedül. Minden terhedet megoszthatod vele. „Add nekem gondjaidat”, mondja az Úr „és az anyémek lesznek”. Nem veszi le minden esetben rólunk a terhet, de ha az már az övé is, már minden könnyebb.

Nem értjük, miért vagyunk elesettek, bűnösök, terhek alatt györrnyedök és sebesültek. Isten nem akarja szomorúságunkat vagy fájdalmunkat. Akarata az, hogy megismerjük jóságát és bizzunk benne, rátaláljunk szeretetére és örüljünk. A szavaiban elrejtőző titok lassan bontakozik ki előttünk. Ez a titok szeretete, melegsége, közelsége és hűsége. Ez a szeretet életének értelme, ez küldetésének magyarázata: emberként érkezett közénk.

* * *

MÁSODIK RÉSZ

ISTEN A VÁNDOR

A bennünket kereső Isten	57
A Megtestesülés titka	58
Hit a Megtestesülésben	59
Gondolatok Krisztus Áldozatáról	61
A getszemáni kert	63
Nagypéntek	65
A hét utolsó szó	66
A feltámadt Krisztus ereje	76
A keresztények Anyja	77
A fájdalom Anyja	79

A bennünket kereső Isten

Ha levertnek érzed magad vagy csüggedtnek, vagy kísért a gondolat, hogy hagyj fel hited gyakorlásával, akkor menj és keress egy nyugodt helyet, vidd magaddal az Újszövetséget, keresd ki Szt.Lukács evangéliumának 15. fejezetét, olvasd el lassan és imádságos lélekkel.

Három történetet mond el Urunk. Személyesen hozzád címezte őket. Mindegyik történetben valamilyen elvesztett dologról van szó: egy tallér, egy bárány, és a három közül a legfontosabb: egy fiú. Mindhárom esetben aki elvesztett, keres. Az asszony felforgatja a házat, a pásztor elhagyja kilencvenkilenc juhát és az apa várja – mit is tehetne mást –, hogy tékozló fia hazatérjen. Nap mint nap kimegy az útra, hátha megpillantja fiát. Aggódva vár és remél. Majd egy nap meglátja. „Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta“ (uo.20). Nem mindennapi beszámoló arról, hogyan üdvözli az apa önfejű fiát. Itt meghalljuk Isten Szavát, az Isten felénk áradó szeretetére vonatkozó igazság legtisztább kinyilatkoztatásában. Ő mindig itt van, várva, hogy Hozzá forduljunk. Ha megtesszük, kész arra, hogy átöleljen és ajándékaival elhalmozzon. Kétkelhetsz-e testvérem Isten szeretetében, miután elolvastad és átélmékedted ezt a fejezetet?

Nem meglepő, hogy egy lelki életben járatos misztikus így tud írni: „Istennek lelkünk felé irányuló legmagasabbrendű szeretete olyan gyönyörűséges, hogy minden ismeretet meghalad. Semmilyen teremtetett lény nem ismerheti meg annak a szeretetnek a nagyságát, édes-ségét, gyengédségét, mellyel Urunk irántunk viseltetik. Ezért tehát, kegyelmével és segítségével, lelkünkben örök csodálkozással figyelhetjük azt a felsőbbrendű, céltudatos, mindenén áthatoló, elképzelhetetlen szeretetet, amit Isten, aki a jóság, irántunk érez. Ezért hódolatunkban bármit kérhetünk Urunktól. Mert akaratumk természetétől fogva Istent kívánja és Isten jóakarata minket óhajt. Soha nem szűnünk meg Őt akarni és Utána vágyódni, amíg csak egész teljességében és boldogságban nem birtokolhatjuk. Ezután már nem lesz több kívánságunk. Mert akarata az, hogy egyre jobban megismerjük és szeressük Őt, egészen a tökéletességig.“

(Julian of Norwich: Revelations of Divine Love, ch.6, Edition Clifton Wolters.)

Erős az Atya irgalma. Ez az irgalom gyengédség és hűség azok felé, akiket a Vele való egyesülésre alkotott. A gyengédség és szilárd-ság keveredésének ezen erőteljessége indokolja azt, hogy Isten szoros kapcsolatban kíván velünk lenni. Ezt érzem Szt.János szavaiból is: „Mert úgy szeretete Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen“ (Jn 3,16). És, mert így szeretett minket, Fiában, Jézus Krisztusban hozzánk hasonló vándorra lett.

* * *

A Megtestesülés titka

A keresztény Egyház nem emberi bölcsesség terméke. Elsődlegesen nem emberi érdekek motiválják. Az Istentől kapott kinyilatkoztatás őrzője és hirdetője és mint ilyen, titokkal foglalkozik. A misztériumok olyan alapvető igazságok, melyek tehetetlenné vált intellektusunk elérhetőségének határán kívül esnek, és mégis gazdagságot adnak az alázatosoknak és az imáságos lelkűeknek.

A Teremtés Könyve gazdagon értelmezi a teremtést. A zsidók és a keresztények számára Isten nem személytelen erő. Ő az intelligenciával és szeretettel tevékenykedő Teremtő. Az ember, kezdettől fogva különleges szerepet kapott benne, ami teljesen eltér a többi teremtményétől, ő „az Isten hasonlatosságára teremtetett“, – mert hús és vér ugyan, de bensejében isteni szikra, az értelem, a választás és a szeretet ereje rejtőzik. Mindenki tükröz valamit Istentől, aki arra rendelte, hogy kedves barátja legyen, akivel együtt sétál a Paradicsomkert gyönyörűségei között.

Azonban a büszkeség, az önfejlőség, az engedetlenség megsemmisítették az Édenkert ártatlanságát. Az Isten alkotta és Istennek alkotott ember fellázadt Isten ellen, belépett a konfliktusokkal és bűnnel teli világba. Harcba önmagával, ellentétben felebarátaival szembeszállt Istennel és a világot sötétségbe taszította.

A Biblia elmondja azt a történetet is, hogyan indult Isten az ember keresésére, hogyan gyűjtötte össze a Jó Pásztor a szétszóródott juhot, hogyan alakította át Isten azt, akit saját képmására alkotott, és akit olyan sokáig eltorzított és sújtott a bűn. Jézus Krisztusban újjáalkotta az embert, új életet ajánlott fel neki, dicsőségesebb sorsot, önmagáról mintázott új képet, új modellt szánva neki.

Jézus Krisztusban a hívő kettős valóságot fedez fel. A hit szemei részegeződnek és látják, íme, ilyen legyen az ember, mert Isten ilyennek kívánja. Ugyanakkor Jézus vonásaiban a hívő kiveheti az Atyának, Istennek a képét is. Fülöp azt mondta: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát és az elég nekünk“. Jézus így felelt: „Már oly régóta veletek vagyok, és nem ismersz, Fülöp? Aki engem látott, az Atyát is látta. Hogy mondhatod hát: Mutasd meg nekünk az Atyát? Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok s az Atya bennem?“ (Jn 14,8-10).

Nem kétséges, hogy ez valami egyedülálló valóság, a kereszténység sajátossága. Középpontja az a hit, hogy Isten emberré lett. Jézus Krisztusban elérkezünk ahhoz a ponthoz, ahol az „isteni“ és az „emberi“ egymástól elszakad. Krisztusban meglátjuk, mit ajánl fel Isten az emberiségnek és az emberiség mit tud megragadni az isteniből.

* * *

Hit a Megtestesülésben

Senki nem mondhatja, hogy „Isten emberré lett“, csak akkor, ha a benne lakó Lélek ösztönzi a hit ezen vallomására. Ha tehát valamilyen nagy ünnepet ülünk, magatartásunkból ne hiányozzon az alázat, ismerjük fel képtelenségünket, hogy saját erőnkől akár egy lépést is tehetünk Isten dolgainak megértése felé. Ez ajándék és olyan ajándék, amit komolyan, őszintén és állandóan kérnünk kell.

Ha nem hiszünk, sötétségben maradunk és sötétségünk félelmet és szomorúságot hoz magával. Ha nem hiszünk, elmulasztjuk az élet valódi jelentését és a jövő nem tartogat számunkra reményt.

Beszéljünk csak arról, hogyan ünnepeljük a karácsonyt? Mit hiszünk? Megjárjuk-e az utat és letérdelünk-e a jászol elé, mondván: „Igen, az Isten emberré lett Jézus Krisztusban”? Mert ez az, amit karácsony éjszakáján ünnepelnünk kell; ez, és semmi más. Hinni abban, hogy az Isten emberré lett nem azt jelenti, hogy kétségek között és magunkat illúziókban ringatva járunk, – hanem azt jelenti, hogy belépünk Isten világába, vagyis a valóságba. Isten belépése a mi világunkba alkalmat és eszközöket nyújt, hogy mi is átlépjük az Ő világának küszöbét.

A megtestesülésbe vetett szilárd hit nélkül soha nem lesz igazi béke, öröm, remény és jóakarat az emberek között. Modern korunkban talán az egyik legnagyobb nehézség az, (ami gondot okoz sok kereszténynek is), hogy félig hiszünk, félig kételkedünk. Nem megyünk végig teljesen az úton, és nem mondjuk teljes meggyőződéssel „hiszek”.

A hit és annak gyakorlása Isten ajándéka, amit kérni kell, de ehhez az értelem alázatára van szükség, ez pedig nem jellemző a ma emberére.

* * *

A karácsony, mint minden nagy ünnep az Egyházban, Isten felénk kinyilatkoztatott szeretetének megünneplése. Gyakran könnyebb megérteni azt a szeretetet, ami mások iránt él szívünkben, mint azt, amelyek mások éreznek irántunk. Igaz ez az emberi szeretettel kapcsolatban; de még igazabb akkor, ha Isten szeretetéről kezdünk el gondolkodni és beszélni. Isten úgy szerette a világot, hogy elküldte egyetlen Fiát. Íme, egy ismert igazság, ami egyúttal titok, misztérium. Még gazdagabbá teszi az, hogy ez az emberré lett Isten kész volt értünk életét adni! Senkinek nincs nagyobb szeretete mint ez a szeretet, ami sürget, hogy odaadja az életet barátaiért. Azonban mi van azzal a szeretettel, amelyik meghal az értéktelenekért, az ellenségért is? Mert a keresztény szeretet jellemzői ezek: mások szolgálatára szenteljük magunkat, teljesen mások rendelkezésére állunk, mások érdekeit helyezzük sajátunk elé. Krisztus Urunk a végsőig élte ezt a szeretetet. Megmutatta, mit jelenthet nekünk Isten és mit jelenthetünk mi Istennek.

* * *

Amikor Isten emberré lett, az emberiség szemléletét teljesen meg kellett változtatnia. Már nem lehet olyan képünk Istenről, ami ne venné figyelembe, hogyan változott át az isteni emberivé Jézus Krisztus személyében. Csak akkor érthetjük meg teljesen az embert, és azt, hogy milyennek kellene lennie, ha Jézus Krisztust tanulmányozzuk. Az ember újjáteremtett Krisztus képmására és hasonlatosságára; Krisztus pedig Istennek, az Atyának a képmása és hasonlatossága.

A *Redemptor Hominis* c. enciklikában írja II. János Pál pápa: „az emberi történelemben Isten szeretetének és irgalmának kinyilatkoztatása felvette Jézus Krisztus nevét és alakját“. Jézus Krisztus az Isten megtestesült szeretete és irgalma.

Hitünk középpontja Jézus Krisztus, igaz Isten és igaz ember, aki meghalt értünk a kereszten és új életre támadt. Nehéz megérteni a szeretet eme nagy misztériumát, ami a megváltást életre hívta. Valódi titok, nehezen ragadható meg és akkor is csak a Szentlélek segítségével.

* * *

Közelebb férközhetünk a megváltás misztériumához, ha a szentmiseáldozatban egyesítjük saját áldozatunkat Krisztusnak szeretetben és engedelmességben a kálvárián bemutatott felsőbbrendű és örök áldozatával. A szentáldozásban egyesülünk Krisztussal és megsemmisülünk Őbenne. A teljes Krisztus részévé válunk, Krisztus testévé, amelyet minden szentmisében felajánlanak az Atyának. Ez a mi zálogunk, erre kell egész életünkön át emlékeznünk. Megfeszített és feltámadt Urunkkal egyesülve megteszünk és megtapasztalunk mindent.

* * *

Gondolatok Krisztus Áldozatáról

Amikor egy nagyon szeretett rokon vagy közeli barát meghal, a szeretett személy emléke tovább él bennünk. Jólesik felidézni emléket. Örömmel gondolunk a rá jellemző apró dolgokra, egy tekintetre,

egy gesztusra, különleges reakciójára. Eszünkbe jutnak nekünk mondott szavai. Felmerülnek a szeretet jelei, különösen azok, amelyek arra utalnak, hogy fontosak voltunk a számára. Utolsó pillanataira, utolsó órájára gondolva ott borong bennünk a szomorúság, s különösen utolsó szavai kincsek számunkra, mert ez az ő utolsó üzenete nekünk. Mindez nagyon fontos. Ezért keresünk oly gyakran valamit, ami őrá emlékeztet, ami felidézi a vidám emlékeket is. Néha leveleket találunk és ezek sokszor olyan élességgel és közvetlenséggel szólnak meg a halál után, amit életében talán észre sem vettünk.

Bizonyára mindannyian ismerjük azt az élményt, amit az Egyház a nagyhét szent napjai alatt átél: a szeretett személy a mi Urunk Jézus Krisztus. Énekeinkben, imáinkban és általában a liturgiában újra és újra átéljük a fontos eseményeket és Urunk utolsó szavait.

Nagyhét csütörtökén felidézzük azt az időt, amikor Urunk az Utolsó Vacsorán felkelt és megmosta tanítványai lábát, megcsillantva valamit az isteni előzékenységből, mert hiszen ő azt fedi fel számunkra, ami isteni. Megmosta tehát tanítványai lábát, hogy megmutassa, milyen szemmel tekint ránk az Isten. Ez már önmagában is csodálatraméltó gondolat. Ha Isten előzékenysége irántunk ilyen mértékű, ugyan mit adhatunk viszonzásul? És milyen tisztelettel és érzékenységgel kellene családunkkal, barátainkkal és ismerőseinkkel bánnunk?

Nagycsütörtökön emlékezetünkbe idézzük azt az első alkalmat is, amikor kenyeret vett a kezébe és azt Testévé változtatta át, amikor vette a bort és azt Vérévé változtatta. Ez az igazság hitet követel tőlünk, ami ismét az Ő ajándéka. Az értelem alázatára van szükségünk, hogy elismerjük, ami korábban kenyér volt, az most az Ő Teste és ami bor volt, most az Ő Vére. Ebben a nagy igazságban hitünknek állandóan meg kell újulnia és növekednie kell benne. Ezt a szentmisében ismerhetjük fel, ahol rendelkezésünkre állnak azok az eszközök, amiket Ő adott: szenvedésében, halálában és feltámadásában részesülhetünk. Minden szentmise a nagypéntek és a húsvétvasárnap megünneplése. De nagycsütörtök volt az a nap, amikor ez a két valóság, halála és feltámadása számunkra az utolsó vacsora szentségi jeleiben megközelíthetővé vált. A szentmise áldozat és lakoma. Az Egyház életének központja. Értéket és értelmet kap napi életünk, szeretetünk, fájdalmaink és küldelmünk benne. Minden

nagycsütörtökön ezért köszönjük Istennek a szentmisét, ezt a naponta megújuló csodát, ami az életünknek értelmet ad.

A nagycsütörtöki szertartás befejezése után imában készülünk nagypéntekre és talán besurranunk egy templomba, hogy a tabernákulum előtt imádkozzunk. Közel vagyunk Hozzá az Oltáriszentségben, olyan közel, mint Ő hozzánk a getszemáni kertben szenvedésekor, vagy mint Mária Magdolnához volt közel azon az első húsvétvasárnapon, amikor találkozott vele a kertben.

* * *

A getszemáni kert

A getszemáni kertben Urunk szomorú lett. Lemerült a legmélyebb nyomorúságba és fájdalomba. Elhagyatott volt és félelem töltötte be szívét. Ha halljuk valakiről, hogy bajban van, rendszerint odasietünk, hogy megpróbáljunk segíteni rajta, valamilyen módon így osztozva fájdalmában. Nagyon gyakran az egyetlen lehetséges dolog, hogy vele maradunk. Ha valaki nagy szenvedéseken megy keresztül, a túl sok beszéd ingerelheti. Fájdalmát csendben és szeretettel kell megosztanunk. Ezt kell tennünk imánkban is, amikor Krisztus szenvedéséről elmélkedünk, tudatában annak a fájdalomnak, ami még mindig átjárja a világ szívét érte.

„Szomorú az én lelkem mindhaláláig“. Miután a vacsorát befejezték, Jézus kiment a kertbe imádkozni. Szívében rémülettel, nyugtalanul, mert nem akart egyedül maradni. „Tudtok velem virrasztani Péter, Jakab és János?“ kérdezte. Hiszen egy másik, győzelmes alkalommal, amikor szemük előtt változott át színében, ugyanígy együtt voltak. Akkor Ő többnek látszott emberinél. De most rémület tépi a szívét. Júdás elment, hogy megtegye a legrosszabbat. És a többiek? Ők is hamarosan elfutnak. A három tanítvány is álomban keresi a békét, amit ébren nem találtak.

Nem olyan nehéz a fizikai fájdalom kellemetlenségeit leírni. De nagyon nehéz beszélni arról, mi mehet végbe a másik lelke mélyén. Ez a leírhatatlan fájdalom rendszerint sokkal intenzívebb, mint az, amit

mindenki lát. Agóniájában, a léleknek ez a szomorúsága olyan kínokba került Jézusnak, hogy vért izzadt (Lk 22,44). Ez a kép minden kor keresztényét megindította, de ki írhatná le a lélek fájdalmát? Itt a fájdalomnak olyan mélységével találkozunk, ami senkivel meg nem osztható, senki nem könnyíthet rajta. Csak az pillanthat bele, aki mélységesen szeret.

Van egy további nehézség Krisztus szenvedésének értékelésében. Krisztus Isten. És mint Isten, Urunkban mindeddig a pontig szomorú volt lelkében. Ez elmond valamit nekünk Istenről. Ez volna Isten megsebesített szeretete? Ott van-e Istenben az érzés, hogy elutasították, elfordultak tőle? Csak kérdezhetünk. Itt most már olyasmiről beszélünk, amit nem érthetünk meg. De vajon nincs itt valami fontosabb, amire Urunk rá akarta irányítani tekintetünket? Visszautasíthatjuk Istent: elutasíthatjuk szeretetét, hiszen akadhatnak közöttünk olyanok, akik Júdásként kezelik most is Istent. Ijesztő gondolat, mert Urunk vágyott Júdás szeretetére! Isten is kívánja szeretetünket.

Mély gondolatok ezek. Elgondolkodhatunk Urunk szenvedéséről, arról, hogy mit jelent számunkra ez a szenvedés és mit mond nekünk Istenről. Más vonatkozásban azonban ez a szenvedés nagy segítség lehet. Mindannyian szenvedésünket hordozzuk, néha kevésbé, máskor súlyosabban. Gyakran nagy aggodalmakon megyünk keresztül, máskor pedig szörnyű tragédiák részesei vagyunk. Előfordul, hogy lelkünkre gond, félelem, vagy nehéz szomorúság ül. Szenvadásünkben emlékezzünk ilyenkor arra, mi történt a mi Urunkkal, és erőt, megértést, együttérzést kaphatunk Tőle. A Fájdalemak Embere már följárlotta az Atyának azt a fájdalemat, amit most megtapasztalunk. Ez a szenvedés segített megtölteni a kelyhet, amit a getszemáni kertben elfogadott.

Amikor szomorúak vagyunk és szenvedünk, akkor osztozunk Urunk szenvedésében: közel hozzá és Ő is mellettünk. Szenvadásén vezet keresztül valami sokkal jobb, sokkal gazdagabb, friss reménnyel teli új élet felé. Ez a feltámadás jelentősége.

* * *

Nagypéntek

„Senkinek nincs nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja barátaiért.“

Krisztusnak, az emberré lett Istennek halálában mutatkozott meg Isten irántunk való szeretete, olyan erővel és intenzitással, ami mindig magával ragadja az alázatos és hívő szívet.

Sok a szenvedés a világban és közös sorsunk a halál. Azzal, hogy elfogadta és osztozott bennük, Urunk méltóságot adott a szenvedésnek és a halálnak. Ha szenvedek, hasonlítok Uramhoz a kertben, vagy amikor a Kálváriára menet nehéz terhet hordozta. Ha meghalok, csak az történik velem, amit Ő már elviselt. Ez egy napon majd megnyugtatósomra szolgál.

Az ember bűne okozta Urunk szenvedését és az ölte meg. A passióban élénken és élethűen szemlélhetjük, mit is jelent Isten szándékos, szabad akaratú visszautasítása. Itt megpillantunk valamit a bűn borzalmából és Isten szeretetének csodájából. Az emberiség vétkezett és világot teremtett magának a saját képmására és hasonlatosságára. Ez a világ a büszkeség, a gyűlölet és az agresszió világa lett; ember embernek prédájává vált. Isten szeretete és gyógyító ereje Jézus Krisztus személyében érkezett a világba és elutasításra talált. A sötétség és a gonosz küzd a világossággal és a jósággal. Krisztus változatlan maradt szeretetében és elfogadta Atyja akaratát a kínos halálig. Úgy látszott, hogy a Kálvárián diadalmaskodik e világ hatalma, de a vereségben győzelem volt, a halálban élet. Ez a küzdelem mind a mai napig folytatódik. Fájdalmunkban, szenvedésünkben és küzdelmeinkben Krisztus meghal és mégis tovább él.

Nagypénteken imádkozunk az egész emberiségért. Krisztus minden emberért meghalt; mindenki végtelen értéket jelent a számára. Ezért figyel az egész kereszténység mindenkre és nagy odaadással könyörög e nap liturgiájában. Az imák befejeztével az oltárhoz megyünk és hódolunk a Kereszt előtt. Ez a cselekedet nagyon személyes és nagyon egyéni. Őseink a „Kereszt előtti hódolatnak“ nevezték. Tetszik nekem a kifejezés. Nyugodtan, csendben, mindegyikünk

hordozza saját terhét, fájdalmát, titkos szenvedését, személyes gyászát. A Kereszthez vonszoljuk fájdalmunkat. Krisztus sebei megcsókolásának egyszerű gesztusa segít, hogy benső sebeink begyógyuljanak.

A másokkal megosztott szenvedés néha, de nem mindig, könnyíthet terhünkön. De más az, ha Urunkkal osztjuk azt meg. Ez a kegyelem pillanata. Itt soha nincs tévedés.

Amikor hódolunk a Kereszt előtt, gondoljunk azokra, akik maguk is naponta fel vannak szegezve a keresztre embertársaik kegyetlensége és nemtörődömsége miatt, és ismét lássuk meg a bennük szenvedő Krisztust: a háború áldozataira, az éhezőkre, elhagyatottakra, a lelkiismeret foglyaira, társadalmunk visszautasítottjaira és kivetettjeire gondolva.

A Kereszt és az eltorzult alak mögé pillantva, a hit szemével megláthatjuk a feltámadt Krisztus fátyolos körvonalú arcvonásait.

* * *

A hét utolsó szó

Egy haldokló utolsó szavai nagyon értékesek, és annál inkább azok, minél kedvesebb tagja volt ez a személy a családnak, akit igen szerettek és tiszteltek. Vajon mit akart mondani? Mit próbált üzeni és mi lehet a jelentése? Néha ez a szó szenvedésről és fájdalomról beszél. Máskor megnyugtató, utolsó üzenetként, valami, amire emlékezni, amit dédelgetni lehet. A korai Egyház így gondol vissza Jézus utolsó szavaira, amiket akkor mondott, amikor a kereszten haldoklott. Az első keresztények elgondolkodtak e szavakon, keresték jelentését és századokon át gondolataikban és imáikban kutatták azok mélyebb jelentését. Az első keresztényekben lassan megérlelődött, hogy az a Jézus Krisztus, akit ismertek, tulajdonképpen Krisztus volt, a Messiás, a Fölkent, akit olyan régen vártak és akit annyira kívántak. De még többet is láttak ennél. Ez az ember, Jézus, a Messiás, valóban Isten volt. Olyan igazság volt ez számukra, amit értelmük alig volt képes befogadni. Még nehezebbé vált minden, amikor

látták megaláztatását és kínos halálát. Annyi mindenben reménykedtek! És a remény tragédiába fulladt.

Ez a tragikus érzés nem tartott sokáig, mert a hír, hogy a sír üres és a felfedezés, hogy a halálnak nem volt rajta ereje, ujjongással töltötte el a szíveket és felizzította a húnyó reményeket.

Az evangéliumok rögzítették Urunk életének eseményeit, amit mondott és tett. Ezek tanítványaihoz és késői követőihez szólnak, hozzád és hozzám. Hosszasan ecsetelték kinszenvedését és halálát, ami olyan sokat jelentett számukra. Feljegyezték utolsó szavait is, a hét utolsó szót. Ezek nem kizárólag egy haldokló szavai; többek ennél. A haldokló Krisztus emberi hangon szólaltatja meg isteni gondolatait és látásmódját, – és amikor szörnyű szenvedések között meghalt, ezek a szavak nemcsak mélyen megrendítőek és szívbemarkolóak voltak, hanem nagyon komolyak és ünnepélyesek is. Ezen „utolsó szavak” bármelyike életeteket változtathat meg, mert ezek Isten Szavai. Úgyszólván lehetetlen, hogy valaki előtt egyszerre feltáruljon tartalmuk egész gazdagsága. Lassan fedik fel titkaikat, de elmélkedve és imádkozva a titokra csöndben fény derül.

Az evangéliumokban a következőket olvashatjuk:

Lk 23,33-34 Amikor odaértek arra a helyre, amelyet Koponya-hegynek hívtak, ott fölfeszítették... Jézus hangosan könyörgött; „Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek.” Ruháján sorsot vetve megosztottak...

Lk 23,39-43 Az egyik fölfeszített gonosztevő káromolta... A másik rászólt... Azután hozzáfordult; „Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljön uralmad.” Ezt válaszolta neki, „Bizony mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban”.

Jn 19,25-27 Jézus kereszte alatt ott állt anyja. Amikor Jézus látta, hogy ott áll az anyja és szeretett tanítványa, így szólt

anyjához: „Asszony, nézd, a fiad!” Aztán a tanítványhoz fordult: „Nézd, az anyád!” Attól az órától fogva házába fogadta a tanítvány.

Mt 27,45-46 A hatodik órától a kilencedik óráig sötétség borult az egész földre. Kilenc óra tájban Jézus hangosan felkiáltott: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el?”

Jn 19,28-30 Jézus tudta, hogy már minden beteljesedett. De hogy egészen beteljesedjék az Írás, megszólalt: „Szomjazom”. Volt ott egy ecettel teli edény. Belemártottak egy szivacsot, izsópra tűzték és a szájához emelték. Amint Jézus megízlelte az ecetet, így szólt: „Beteljesedett.”

Lk 23,46 Jézus ekkor hangosan felkiáltott: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.” E szavakkal kilehelte lelkét.

(Az első szó)

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek”

„Nem tudják mit cselekszenek”. Megostorozták, megszaggatták testét; töviskoronát tettek a fejére; bántalmazták, kigúnyolták. És most felszegezik a keresztre. És azzal, amit tenni készültek, a római katonák jobban megalázták önmagukat, mint Őt. „Nem tudják mit cselekszenek”: nem kétséges, pusztá emberségük kellett volna útját állja annak, hogy olyan fájdalmat okozzanak másnak, amit ők maguk sem tudtak volna elviselni. Az, hogy ember ilyen kegyetlen legyen embertársával, így volt akkor is, — és ma is milyen gyakori az embernek embertestvére iránti embertelensége. „Nem tudjuk mit cselekszünk” — mélységesen igazak e szavak. Agóniájában Urunk emberi szava itt olyan isteni nagyvonalúság, ami megdöbbenő és végtelenül megnyugtató. Mintha Urunk jobban mentetne minket, mint mi saját magunkat. Okokat talál arra, hogy ha lehet, könnyítsen bűnös voltunk terhéen. Tulajdonképpen a római katonák nem tehettek jobbat. Ki-képzésük könyörtelenné és kegyetlenné tette őket. Természetesen

tetteik elítélendők, valakinek viselnie kell a felelősséget és így a bűnt is, de ezek az emberek... „nem tudják mit cselekszenek“. Így imádkozik hát: „Atyám, bocsáss meg nekik...“. Hallottak-e valaha édesebb szavakat a gonoszságtól, a bűntől terheltek és elnehezültek fülei? Minden ember életében vannak tettek, dolgok, viselkedések, melyek megbocsátást kívánnak; az ostobaság és a gyengeség emlékei, melyek mint sötét szellemek ólálkodnak és kísértenek, amikor gyöngye a lélek, vagy a dolgok „nehezen mennek“. Bárcsak világosan hallhatnánk magunkban, hogy bocsánatot nyertünk! A római katonák nem kérték a megbocsátást és mégis Ő kért számukra bocsánatot. Ha te és én csakugyan azt akarjuk, hogy megbocsássonak, ha fájdalmunk valódi, ugyan mi tart vissza attól, hogy tudjuk, bocsánatot nyertünk? Lehet, a mi hibánk, hogy nem hiszünk irántunk való nagy szeretetében. Szerette azokat a római katonákat, bár azok nem ismerték Őt. Nem bocsátott volna meg nekik, ha nem szerette volna őket. Ha Hozzá fordulunk, szeretni akarjuk és a bocsánatát kérjük, biztosak lehetünk abban, hogy a rossz miatt érzett fájdalmunk közelebb visz majd Hozzá, és ebben a közelségben találjuk meg magunknak a békét.

* * *

(A második szó)

„Még ma velem leszel a Paradicsomban“

Halála pillanatában megismerte a lélek békéjét, a megbocsátást és a megváltást az, akit a „jobb latornak“ hívunk. „Uram, emlékezzél meg rólam, ha Országodba jutsz“ imádkozott és imájára azonnal választ is kapott: „Még ma velem leszel a Paradicsomban“. A másik lator nem akart megtérni. Átkozta Istent és Fiát kigúnyolta. „Mentsd meg magad, mondta, és minket is, ha te vagy a Krisztus“. Nem tudjuk, mi történt vele, de a másik, a jobb lator ígéretet kapott, ott és akkor Isten látására, a lángoló szeretet végtelen boldogságára, – és mindezt, élete végén. Nem kíméltetett meg a kegyetlen kereszthalál agóniájától, Mesteréhez hasonlóan neki is el kellett szenvednie a kegyetlen halál legkegyetlenebbikét. De amikor a lélek békét élvez és biztatást kap, az agonizáló és gyengülő test fájdalmai már nem elég erősek ahhoz,

hogy terheljék a lelket, vagy megfosszák belső erejétől. A jobb lator szenvedése az új és gazdagabb élet, az élet teljességének kapujává vált. Míg ott állt a küszöbön, várta, hogy bűn sebezte régi élete elmúljon és belépjen a Királyságba, melyet a Paradicsomnak neveztek.

Amikor eljött a vég, halála óráján Urához fordult és megmenekült. „Még ma velem leszel a Paradicsomban” szavakat intézheti bármelyikünkhöz, még az utolsó pillanatban is. Nem az a dolgunk, hogy reményvesztetten tekintsünk hátra és úgy nézzünk múltunkra, mint ami megfosztott reményteltjes jövőnktől. A tegnapi latorból holnapi szent válhat. Utolsó leheletünk mindig a töredelem sóhaja lehet – és bocsánatot nyerve nézhetünk Istennel való életünk elé.

(a harmadik szó)

„Asszony, íme a te fiad“

Máriának azt mondták, hogy tör járja át a lelkét. Az öreg Simeon mondta ezt, mikor fiát a Templomban bemutatta a Törvény előírása szerint. Tudta már mi az, amit olyan jól ismernek az emberek a világban. A szegénységre gondolok. Hamarosan megtudja majd, hogy Heródes meg akarja öletni a fiát, ezért Józseffel együtt otthonuktól távol, száműzetésben kell élniök. Később, amikor Názáretben fia megkezdte munkáját az emberek között, a városka lakói megpróbálták egy szikláról a mélybe taszítani. Érezte mások, fiával szembeni egyre növekvő ellenszenvét, szembeszállását, ami gyűlöletbe csapott át. Bár sokan voltak azok is, akik követték és lelkesen fogadták. A vallási vezetők között a tisztségviselők el akarták hallgattatni. Veszélyt érzett. Féltette fiát.

Azután eljött az „óra”, a pillanat, amikor kicsúfolták, kigúnyolták, kegyetlenül megkínózták és végül brutális és megszégyenítő halálra ítélték. Mellette állt: az Ő „órája” az övé is volt; és ahogy testben és lélekben szenvedett. Fia agóniája a sajátja is lett. Az anya az övének érzi fia vagy lánya szenvedését. Az anya fájdalma sokkal gyötrelmeesebb.

Ott állt tehát a kereszttövében a szeretett János tanítvánnyal és két – három barátjával. Mindent végignézett. Látta, hogy a halál beállta után a katona átszúrja Fia oldalát és abból vér és víz ömlik ki. Ez volt az Egyház megszületésének jelképe, a hívek közösségéé, akik az új Ádám oldalából születtek. Ennek a szülésnek a fájdalma abban a pillanatban a hívek anyjává tette őt, az Egyház anyjává. „Asszony, íme a te fiad“, hallotta a kereszten haldokló szavát. Jánosról mondta ezt neki, az egyetlen jelenlevő apostolról, mert a többiek elfutottak. Mária az ő és a mi anyánk lett. „Fiú, íme a te anyád“. Jézus gondoskodott anyjáról. Utolsó kívánságával (hogy János gondoskodjon róla) kétségtelen, hogy részben fájdalmát kívánta enyhíteni.

(A negyedik szó)

„Istenem, Istenem, miért hagytál el engem“

Vannak olyan időszakok, amikor megismerjük a megnyugvás és a belső béke pillanatait, ezek Isten legnagyobb ajándékai. Pillanatok, amikor úgy tetszik, érintése olyan mélységekbe hatol, ahová csak Ő érhet el és senki más. De akadnak idők, amikor nincs már megnyugvás és belső béke. Elűzhette oktalanságunk, vagy önzésünk. Persze, ez azért nem mindig így igaz, mert néha Isten azt kívánja, hogy sötétben legyünk egy ideig és így alkalmasabbá váljunk későbbi nagyobb és erősebb fény befogadására. A hit próbának és tisztulásnak van alávetve, hogy semmi más, csak az Ő szeretete töltsen be a bennünk levő ürességet. Kínzó fájdalom az az üresség, amikor Isten nincs az életünkben, vagy úgy tűnik, hogy nincs. Minden fájdalom között legkeservesebb az az érzés, hogy elhagyott az Isten; itt véget ér a remény, ez a kétségbeesés, a semmi felé vezető út. Ha ilyenkor Istenről beszél valaki, nincs számunkra jelentősége, csak a fájdalmat növeli. Ha tudjuk, hogy velünk van az Isten, sokat elviselünk, mert a szenvedés és a fájdalom elmúlnak és átadják helyüket az örömnak és a békének. De ha Isten nincs ott... vagy úgy érezzük, hogy eltaszított magától... ez olyan súlyos teher, ami túlságosan nehéz ahhoz, hogy az emberi lélek elbírná. Csak imádkozhatunk: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?“ (Zsolt 22,1) Abban a pillanatban a zsolttáros imája Krisztus imája volt és a sötét elhagyatottság átélését fejezte ki, ami a leg-

nagyobb szenvedés. Miképpen lehet az, hogy Isten létére ilyen mértékű elhagyatottságot ismert meg, sőt ürességet, nem tudjuk. Erről csak csendben elmélkedhetünk. Ha arra kapunk hívást, hogy osztozzunk ugyanebben a megtapasztalásban és ha a gondolatok és szavak növelik lelkünk fájdalmát és zavarodottságát, akkor biztosak lehetünk benne, hogy egyek vagyunk Vele. Az Ő és a mi legsötétebb pillanatunkat egyazon sötétség öleli körül. Ebbe a sötétségbe jött el az ő világsága – ami nem a miénk – de az övét kapjuk meg békénk zálogául.

(Az ötödik szó)

„Szomjazom“

Szomjazott – kiszárította a fájdalom, a vérveszteség és a verítékezés; vágyott arra, hogy valaki adjon neki valamit, ami enyhíti rettentő szomját. De ennél mélyebb vágy élt benne. A testi szomjúság annak a mélyebb szomjúságnak volt a jele, azé a szomjúságé, ami lehetővé tette, hogy Isten legdrágább ajándékát adja nekünk, ami az Ő szeretete, és tőlünk megkapja a rejtélyes szükséglet kielégítését, viszontszeretetünket. Legnagyobb fájdalma talán nem a visszautasítás volt? Nemkívánatosnak, kivetettnek lenni, tudni azt, hogy mások szomorúságot és fájdalmat okoznak, pedig olyan sokat jelentenek neki. Szomjazott hát mindannyiunk után, ahogy abban a pillanatban utánad és utánam szomjazott. A szó „szomjazom“, a legszemélyesebb és a legbensőségesebb azon szavai között, melyeket a keresztfán kiejtett. Ez Isten nagy szeretetének kinyilatkoztatása, meleg és erős szavak irántunk, s mindazok iránt, akik közülünk visszautasították és megtagadták.

Ecetet adtak neki inni – talán, hogy fájdalmait tompítsák – mégis: keserű ital. Megteszi – gondolták a katonák. A figyelmetlen cselekedet, melyben nincs kedvesség nem őszinte kifejezése a szeretetnek; úgy fájhat, mint Júdás csókja. Üres jel, mert nem a szívből jön.

Vágyik utánam. Szomjazik.

* * *

„Bevégeztetett“

Bevégeztetett – célba ért, beteljesedett. Isten munkája elkészült. „Atyám, ha akarod, kerüljön el ez a hely. De ne az én akaratom teljesüljön, hanem a tied“ (Lk 22,42). Munkádnak teljesnek kell lennie, akarodnak meg kell lennie a földön és az égen. Elküldted Fiadat, hogy megváltson minket, megszabadítson a bűntől és a haláltól – ez a bűn ára –, békét hozzon és a békével együtt az igazságot. Az volt az akarod, hogy a második Ádámban visszaállítod azt, ami az elsőben elveszett. Vajon nem arról van-e itt szó, hogy az emberi nyomorúság dzsungle a boldogság ama paradicsomává változott, ami a miénk volt, mielőtt a bűn győzedelmeskedett ártatlanságunk és tisztaságunk fölött? Míg nézzük, hogyan hal meg Fiad a szégyen fáján, vajon nem látjuk-e Atyánk tökéletes képmását és hasonlatosságát? Ez lenne munkád beteljesedése – célodat elérve és szándékat tökéletesen megvalósítva? Az Isten képmása és hasonlatossága szörnyűségesen eltorzult a kereszten haldokló Fiú, Krisztus képében. „Íme, az ember“ mondta Pilátus ironikusan, és íme az ember, aki „Nem volt sem szép, sem ékes, a külsejére nézve nem volt vonzó. Megvetett volt, utolsó az emberek között, a fájdalmak férfia, aki tudta, mi a szenvedés; olyan, aki elől iszonyattal eltakarjuk arcunkat, megvetett... Ugyan ki törődik egyáltalán ügyével?“ (Iz 53) Így mondta Izajás, a próféta. Mind a mai napig üldöz bennünket Isten képmása és hasonlatossága: éhségtől elváltozott gyermekek, a kínzás és a háború torzította férfiak és nők. A civilizáció a teljes összeomlás veszélyében. Az ember kapzsisága és kegyetlensége, ami az emberieségből még az emberinél is kevesebb, – Isten drága ajándékát, életüket zúz szét és így megtagadja a végtelen szépség egy további kifejeződését. Íme az ember... Isten, aki Krisztusban az ember képére és hasonlatosságára alkotott, gúny, csúfolás, ostromzás és kínhalál tárgya lett. Ez volt, Uram, munkád befejezése, az embernek eredeti állapotába való visszaállítása? Az Atya lenézett haldokló Fiára és felujjongott: „Ez az én szeretett Fiam, akiben nekem kedvem telik“. Semmilyen emberi lényt, legyen bármilyen nyomorult vagy torz, az a szerető Atya el nem utasít, mert azt vizsgálja, ami a lélek és a szív mélyén van, amit sem a bűn, sem a halál le nem győz-

het. Ahol teljes a szabadság és a szeretet, a szabadság hatalma, ott azt szeretné, hogy akarjunk és válasszunk. Az ember megbilincselheti és legyőzheti azt, amit a szem lát, de a lélek szabad marad és övé a győzelem. Ez a belső szabadság volt a Kereszt győzelme és jutalma, a Paradicsom. „Halál, hol a te fullánkod?” most, hogy győzedelmeskedik a Lélek (1 Kor 15,55)?

Az Úr megérintette emberi ismeretünket és most vezet a sötétben át a világosság – a halálból az élet felé..., olyan élet felé, amelynek nincs vége soha és ahol az emberi kívánságok végérvényesen és tökéletesen valóra válnak... boldogok lesznek azok, akik mindenek fölött és egyedül csak az Atya akaratát keresték. Ilyen vonatkozásban a munka befejeződött és tökéletes.

* * *

(A hetedik szó)

„Atyám, kezeidbe ajánlom az én lelkemet“

Jézus Krisztusban életünk, minden amik vagyunk és minden, amit teszünk, megtalálja valódi jelentését. Ő, aki egy lett velünk, úgy élt mint mi, mindent megszentelt, amik vagyunk és amit teszünk, természetesen a bűnt kivéve. Megszentelte örömünket és nevetésünket, napi munkánkat, csakúgy mint szenvedésünket és halálunkat. Mindezek most már szent dolgok Őmiatta. Emberi tragédiák, emberi bánatok és fájdalmak különleges méltóságra emelkedtek; az új élet ígérését és a beteljesülést hozdozva magukban.

Ha heves a fájdalom, vagy amikor a lélekben csak sötétség van, vagy megsérült a szeretet, új élet születik bennünk; ez a szenvedés ajándéka azoknak, akik átmentek a fájdalom és a szenvedés próbáján. Mint a mag a földben; el kell halnia, mielőtt új élet sarjadna belőle. A mag elhalása a mélyben szem elől rejtve történik, és még mielőtt bárki észrevenné, már ott van az új élet. Nem tudjuk, hogyan költözik belénk ez az új élet – lehet, akkor, amikor szenvedésünk már segítségért kiált Istenhez; vagy akkor, amikor gondolataink és tetteink elfordulnak a

rossztól az Isten kívánsága szerinti élet felé, – vagy talán amikor teljesen és szerető bizalommal kezeibe helyezzük magunkat. „A Te kezeidbe ajánlom lelkemet”. Ez volt Jézus imája az utolsó pillanatban, évszázadokon át ezt ismételték a hitükért megkínzott és megölt férfiak és nők, a mártírok. Ezt az imát mondja számtalan ember, akik betegen fekszenek a kórházakban és a maguk módján szintén vértanúk: a gyermekeket gyászoló szülők, az egymástól elszakadt szerelmesek, akiket aggodalom és gond gyötör, a nagy bátorságú és végtelen türelmű férfiak és nők, akik mind mesterei szenvedéseiknek és fájdalmuknak, mert a szenvedő Úr tanítványai. Ezek azok, akik felfedezték, hogy keresztyük hordozásában van feltámadásuk – új élet tör fel az elhalt magból. Egyek lettek Jézus Krisztussal kínszenvedésében és halálában. Most megosztják vele az új életet, az isteni életet, ami az övék lett, amikor a halálból feltámadva megkeresztelkedtek.

Ha engedjük, ez az isteni élet növekszik, de közben gyakran jelen van a fájdalom és a szenvedés. Osztozunk Urunk szenvedésében és halálában, míg saját szenvedéseinkben felfedezzük a feltámadás jelentését. Nincs nagypéntek, ami ne vezetne el a húsvétvasárnap teljesebb megértéséhez és annak örömében és győzelmében való részvételhez. A feltámadás mindegyikünk naponta megújuló megtapasztalása lehet. Minden kis fájdalom, minden kis aggodalom, félreértés, csalódás, életellentét – mind egy-egy kis halál. Napi sérüléseink – melyikünknek nincs ilyen – magukban hordozzák a feltámadás örömét. Ha megcsókoljuk a feszületet, felfedezzük Őt, aki úgy szenvedett mint mi és értünk szenvedett. Néha könnyű ez a csók, amikor a szavak látszólag üresek és jelentés nélküliek. Máskor azt mondjuk: „A Te kezébe ajánlom az én lelkemet”, és gyakran ez a legjobb, talán az egyedüli út. Lehet, hogy a fájdalom, a szenvedés nem enyhül azonnal, meglehet, tovább kell vinni a keresztet, de az iga édesebb lesz és a teher könnyebb. Természetesen nem tudunk és nem is szabad örülnünk a szenvedésben. Ez fölkeltheti ösztöneink és természetünk teljes ellenkezését. Nem a fájdalom számára teremtettünk, hanem öröme. De, visszarettenve a kereszttől, ami természetes, mégis örülhetünk, hogy hordozhatjuk, de ez önmagáért, vagyis Krisztushoz való hasonlóságunk miatt legyen, és úgy, hogy benne éljünk és Ő bennünk.

Szerintem nincs semmilyen megfelelő magyarázat arra, miért kell szenvedésnek lennie azon a világon, amit Isten teremtett és szeretett.

Visszadöbbenek ettől és úgy hiszem, te is így vagy ezzel, testvérem. Azt hiszem, az egyetlen értelmes magyarázat az, hogy ha a kereszten haldokló Krisztus arcára tekintünk és tudjuk, hogy a megfeszítetten nem vett erőt a halál. Amikor barátai, reményei és elvárásai látszólag a semmibe hullanak, és vele együtt sírba szállnak, a reménytelenség közepette új élet szökken szárba, amikor feltámad a halálból. Megújított mindent, a szenvedést és a halált is, a te szenvedésedet és a te halálodat is.

* * *

A feltámadt Krisztus ereje

A feltámadásnak életünket átalakító ereje van. Minél inkább elfogadjuk igazságát, valóságát, annál jobban megváltozik viselkedésünk, magatartásunk Istennel szemben, és más szemmel nézzük világunkat, amelyben élünk.

A bűn és a halál nem győzött Jézus Krisztus felett, ez nem is történhetett volna meg, mert Jézus Krisztus, az ember, Isten is volt. Ha egy nap meglátjuk majd Istent az Ő valóságában, akkor értjük majd meg az élet gazdagságát és teljességét annak minden csodájával és szépségével együtt. Akkor majd az is megvilágosodik, hogy minden szeretet tökéletessége és eredete Őbenne van. Most még rejtve van előttünk mindez, nem érthetjük meg. De azért éppen eleget láthatunk ahhoz, hogy tudjuk, Jézus Krisztusban az élet és a szeretet nem szenvedhetett vereséget. Mondhatnám úgy, hogy Ővele újra éled és ajándékká válik minden.

Nekünk akarja adni szeretetét! Nekünk akarja adni életét! Így tesz, ha hajlandók vagyunk Tőle elfogadni ezt. Erre gondolt Szent Pál, amikor a következőket írta: „Hiszen meghaltatok és életetek Krisztussal el van rejtve az Istenben” (Kol 3,3). Új életet kaptunk. Először a keresztségben lett a miénk. Szent Pál egy másik alkalommal így ír: „Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él bennem” (Gal 2,20). Jelentőségteljes, nagyszerű szavak! Nem szabad arra gondolnunk, hogy feltámadva a halálból Krisztus magunkra hagyott minket, hogy küzdjünk legjobb tudásunk és tanítása szerint. Nem, velünk maradt, mindig jelen van, bár szemeink előtt láthatatlan és kezünk el nem

érheti. Hitünkön keresztül egyre jobban tudatosíthatjuk bennünk és körülöttünk való jelenlétét. Jézus Krisztus él!

* * *

Hitünk nagy misztériumainak megünneplése, Urunk kinszenvedése, halála és feltámadása, – mindezek nem külső igazságok csupán, melyeket évente egyszer meg kell ünnepelni. Olyan igazságok ezek, amiknek itt és most kell hatniuk életünkre. Úgy kell hatalmat gyakorolni fölöttünk, hogy a mai Krisztus jobb tanúi legyünk. A világnak rendkívül nagy szüksége van irányításra és a végső látásra.

Gyakran vállalunk kockázatot azokkal szemben, akik egyszerű elméletet vallanak. Vakbuzgón, könnyörtelenül törtetnek, mindent egy előre kialakított mintára csökkentve, és elnyomva mindazt, amiről úgy vélik, hogy ésszerűtlen. Óriási többségük egy napon majd ráébred, hogy társadalmunk és intézményei meg vannak fertőzve és ellenőrzés alatt állnak. Társadalmunk és önmagunk számára fontos, hogy megtartsuk és fejlesszük az egészséges, tiszta hitet, az örökkévalóság és a lelki élet érzékelését, értékeket és viselkedésmódokat, melyek tisztelik az emberi méltóságot és humánusabb társadalom kialakítására törekszenek. Fel kell fegyverkeznünk hittel és látással. Minden bátorságunkra szükségünk van, hogy különféle kirohanásokkal szemben helytálljunk. Az erőt ne magunkból és saját forrásainkból merítsük, hanem a hitből és a Jézus Krisztussal való egységből. Helyettünk és értünk aratott végső győzelmet a sötétség és a halál felett. Halálból való feltámadása keresztény hitünk alapja. Isten biztosítja, hogy soha nem halunk meg és soha nem leszünk végérvényesen legyőzöttek.

* * *

A keresztények Anyja

Napjainkban van olyan irányzat, hogy áldott Miasszonyunk odaadását kevesebbre értékeli, mint régen. Ez bizony hiba.

Elevenítsük csak fel a jelenetet a Kálvárián, amikor Krisztus haldoklott. Mária ott volt a kereszt tövében Szent Jánossal. Jézus haldoklásában hozzá fordult és azt mondta: „Asszony, íme a te fiad” és

Szent Jánosnak ezt mondta: „Fiú, íme a te anyád”. Míg Urunk hal-
doklott a kereszten, megszületett az Egyház. Ez volt megváltásunk
pillanata. Mária ott állt a kereszt lábánál, Urunkkal együtt szenvedett,
mintha a szülés fájdalmait élte volna át új életet adva. Megszületett az
Egyház. Ekkor lett Mária a keresztények Anyja.

Szűz Mária litániájában van három olyan invokáció, melyek igen
kedvesek minden katolikus generációnak. Így szólítjuk őt „bűnösök
menedéke”, (az anyai szív mindig megbocsátó), „szomorúak vigasztá-
lója”, (anya, aki tudja, miképpen legyen kedves és gyengéd), „betegek
gyógyítója”, (az anya tudja, hogyan szolgáljon a beteg körül). Kétség-
telen, ha az anya szívét érinti meg a szenvedés, ez azért van, mert
Isten is ilyen. Istent mindig megindítják az emberi érzések, az emberi
gyengeség. Ezt tükrözi vissza Mária.

* * *

Vannak emberek, akikkel, ha kapcsolatba kerülünk, érezzük külön-
leges, áttetsző jóságukat, jelenlétükben rendkívül kicsinek és értékte-
lennek érezzük magunkat. Emberek, akik előtt nem lehet valaki közön-
séges, vagy nem tehet méltatlant. Mint Szent Péter mondta egyszer,
amikor térdre hullott Mestere előtt: „Menj el tőlem, Uram, mert bűnös
ember vagyok”. Urunk jelenlétében ez a fajta reakció nyilvánvaló.
Ugyanakkor az ilyen jóság hordozóiban rendszerint kedvesség páro-
sul határozottsággal, ami azonnal bátorít és meg is nyugtat. Így volt
ez áldott Urunkkal is.

Természetesen csak egy valaki van, aki Jézus Krisztus nemessé-
gét, jóságát és teljességét sugározta: az édesanyja. Isten Fia után az
Úr kegyelméből eljutott a jóságra, a méltóságra és a teljességre. En-
nek oka természetesen büntelensége volt, minden olyan hibától való
mentessége, ami Ádám bűne óta megfertőzte az emberiséget. Mint
 Lourdes-ban mondta Bernadette-nek: Ő a „Szeplőtelen Fogantatás”.
Mert fogantatásának pillanatától kezdve édesanyja, Szent Anna mé-
hében az emberiség új ígérete volt. Ő a második Éva, aki ősi ártatlan-
ságát visszanyerte, mert Isten úgy akarta, hogy a második Ádám
áldozata árán az emberiség megmeneküljön a bűntől. Mária méltó-
sága, nemessége és tökéletessége Istentől kapott ajándék volt a be-
töltendő feladathoz, hogy Jézus Krisztus anyja legyen.

Amikor Máriához imádkozunk, keresztény ösztönünk vezet hozzá. Oktalanság volna figyelmen kívül hagyni a századokon át mondott imát, a szentolvasót. Ennek az imának vonzereje van és értéke. Ha úgy vesszük észre – ami olykor bizony megesik –, hogy elhanyagoltuk a rózsafüzér imádkozását, Mária áldott ünnepe rámutat mulasztásunkra és sürget a folytatásra. Azok, akik a rózsafüzért imádkozzák, mindig Mária közelében maradnak, általa közelítve isteni Fiához.

* * *

A fájdalom Anyja

Szent Lukácstól származó két mondat tesz rám mély benyomást, amikor a gyermek Jézust a jeruzsálemi templomban bemutatják. Az első: „Apja és anyja csodálkoztak azon, amit fiúkról mondott“. A másik pedig: „...jel lesz, amelynek ellene mondanak“, majd Máriához szól: „a te lelkedet is tör járja át“.

Azt gondolom, Mária időnként megdöbben, rejtéllyel állt szemben, sokszor nem értette, mi történik, és mindennek mi a mélyebb jelentése. Tudjuk, hogy szívében elgondolkodott a dolgokon. Én is Máriára gondolok és a törre, ami majd átjárja a lelkét. Micsoda súlyos kifejezés! Magába foglalja mindazt a fájdalmat, amin át kellett mennie; a hit tisztulását, ami a szeretetben való növekedés előfeltétele.

Gyakran eszembe jut, hogy a mai Egyház emberei olyan könnyen megzavarodnak, lelkükben elbizonytalanodnak és kényelmetlenül érzik magukat. Arra is gondolok, mennyi fájdalom lakozik egy emberi lélekben és milyen bátran lehet azt viselni, hogy senki ne lássa. De ott a mélyben súlyos fájdalom és mélységes bánat van. Természetesen az élet különböző helyzetei nevetést, örömet, beteljesült érzéseket hoznak magukkal, de böven akadnak zavart keltő, bizonytalan helyzetek is. Olyan időszakok, amikor tör járja át lelkünket.

Életünkben nem hiányoznak a problémák. Előfordul, hogy nehézségeink vannak hitünkkel kapcsolatban. Máskor pedig döbbenet és csodálkozva állunk a családjunk, életünk, környezetünk felé megnyilatkozó isteni Gondviselés előtt. Megzavarodásunk elbátor-

talánodáshoz vezethet, a földre tiporhat és megfoszthat a pusztát lét örömétől is. Ha tör járja át lelkünket, nagy fájdalmakon mehetünk keresztül.

Hadd, menjek most tovább az öreg Simeon felé, aki gazdag élet-tapasztalatokkal rendelkezett és a Szentlélek sürgetésére ment a templomba. Idézem kedves imáját: „Bocsásd el, Uram, szolgádat, szavaid szerint békességben, mert látta szemem üdvösségedet, melyet minden nép színe előtt készítettél...” Abban a pillanatban Simeon nemcsak azt értette meg, hogy karjaiban a gyermek, a Messiás, a Megígért, akire oly régóta vártak, de megvilágosodott előtte saját életének értelme is. „Mert látta szemem üdvösségedet”. Olyasvalamiért imádkozhatott, amit mi is annyira óhajtunk: szemet, mely lát, készséget annak megértésére, mit kíván tőlünk az Isten. Szeretnénk mi is képet alkotni a szeretet nagy mélységéről és magasságáról, melyek mindannyiunk iránt viseltetnek, hogy jobban értékeljük ajándékait, amit adni akar nekünk.

Fontos, hogy szükség esetén azonnal felidézzük a tudatunk mélyén rejtőző mélységes meggyőződést, hogy Isten különösen törődik velünk és érdeklődik irántunk. Legyen meggyőződésünk erős és mély a hűségesen, imádságosan és kitartóan élt lelki életből adódóan. Tanuljuk meg ezt a leckét Simeontól! Ő jó és egyenes ember volt. Élete végét béke és megértés aranyozta be. A mi életünkben is előfordul, hogy Máriához hasonlóan rejtéllyel állunk szemben. Vannak olyan idők is, amikor, mint a vakok, csak tapogatózva botorkálunk utunkon. Ilyenkor is maradjunk hűségesek és menjünk tovább, tudva azt, hogy Isten ezt csak egy okból engedheti meg: hogy megtanuljunk bízni benne. Nagyon könnyű bízni akkor, amikor dolgaink rendben vannak, ha tisztán látunk. De minden megváltozik, ha sötétben kell folytatni az utat mindvégig bízva.

Ha tör járja át lelkünket, gondoljunk arra, hogy Mária is átélte azt, és miatta mondhatjuk: „köszönöm”, ha ez az utunk. Ő ott van – háttérben ugyan, mint az édesanyák – de ott van.

* * *

HARMADIK RÉSZ

A VÁNDOR TITKA

Keresztség és életszentség	82
Barátság Istennel	83
Útmutatások a szentségre	84
Hit	89
Remény	93
Szeretet	94
Az ima	98
Az ima módjai	98
Imatervek	103
Az ima hatásai	104
A kérő ima	105
A tíz aranyszabály	106
Állhatatosság az imában	107
Egyedül Istennel	108
A Tábor hegye és a Kálvária	109
Néhány szentségről	109
A szentmise	110
A hódolat	111
A szentáldozás	111
Az Eukarisztia és a hit	112
„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”	114
Egy szív, egy lélek	116
A bérálás : néhány megjegyzés fiataloknak	118

Kereszttség és életszentség

A kereszttségben és a bérálásban megígérjük, hogy visszautasítjuk a bűnt és a hitben élünk tovább. Felkelünk Urunk hívására, hogy „térjete meg és higgyetek az evangéliumban“! A kereszttség hatására különleges módon fiai és leányai leszünk Atyánknak, az Istennek. Szent János szerint azok, akik Jézus Krisztust befogadják életükbe, képesek lesznek arra, hogy „Isten gyermekei legyenek“ (Jn 1,12). Szent Pál pedig így ír: „Mivel az Isten fiai vagytok, a Fiú Lelkét árasztotta szívünkbe az Isten, aki őt így szólítja 'Abba, Atya!' Tehát nem vagy többé szolga, hanem fiú, s ha fiú, akkor Isten kegyelméből örökös is“ (Gal 4,6-7). Fivérek és nővérek vagyunk tehát Jézus Krisztusban. Amikor az Atya lát téged és engem, saját Fiára emlékezik. Íme, a családi hasonlóság. A bennünk levő isteni élet el van rejtve előlünk. Látjuk ennek az életnek a hatását, amelyet kegyelemnek hívunk; magát az életet nem látjuk.

Egy kora-keresztény író így írt Ádámnak agyagból való megalkotásáról: „Bármilyen is volt a forma és a kifejezés, melyet (a Teremtő) az agyagnak adni akart, Krisztusra gondolt, amikor egy napon majd emberré lesz“ (Tertullian, De carnis resurrectione, 6). Péntek esti imájában énekl az Egyház:

„Saját képmására megteremtette Isten az embert,
és amikor Ádám arcát Krisztusról megformázta,
megalkotta egyetlen Fia hasonmását:
aki a megtestesült Ige, telve igazsággal és kegyelemmel“.

Isten saját képmására és hasonlatosságára alkotott minket. A minta emberré lett Fia volt, olyan ember mint mi. Az Atya azt akarja, hogy Fiára hasonlítsunk. A bennünk levő isteni élet következtében magatartásunkban és tetteinkben mindinkább hasonlítunk Krisztusra.

Most már mi, „akikben nem lakik Krisztus lelke, az nem az övé“ (Róm 8,9) – nem tartozhatunk Hozzá. Ugyanakkor, Krisztus képmására újjáteremtve, újjáalkotva és megújítva, az Ő életével a Szentlélek temploma vagyunk. Bennünk lakik valójában, s csak a Szentlélek által mondhatjuk, hogy „Jézus az Úr“. És a Szentléleknek tulajdoníthatjuk azokat az ajándékokat, melyek az Atya fiainak és leányainak életét jellemzik (1 Kor 12,4-11).

Hogyan éljük meg annak teljességét, hogy az Atya fiai vagy leányai vagyunk, Jézus Krisztus fivére, vagy nővére; templom, melyben a Szentlélek lakik? Itt az átélés pontosságáról van szó, vagyis a szentségért való küzdelemről. Az a feladatunk, hogy minél jobban hasonlít-sunk Krisztusra, egyre érzékenyebbé válva a Szentlélek ösztönzéseivel szemben. Ebben növekedve annyira hasonlítanunk kell Krisztusra, hogy az Atya így szólhasson hozzák: „Ez az én szeretett fiam, ez az én szeretett lányom, benne telik kedvem!”

Micsoda magasztos eszme, szinte elérhetetlen! Kétségtelen, hogy első pillantásra nagyon távolinak tűnik abban az életben, melyet megtöltenek a napi gondok, az elvégzendő munka, a kifizetendő számlák, családon belüli aggodalmak és még sok más probléma. És mégis, nagyon helytelenül cselekednénk, ha szem elől tévesztenénk azokat a nagyszerű dolgokat, melyekről Szent Pál a megkeresztelték méltóságával kapcsolatban írt. Vajon feltételezhető-e, hogy a rómaiak, az efezusiak és a többiek, akikhez Szent Pál a leveleit küldte, mások voltak mint mi? Nem vitás, megvannak a saját problémáink, de nekik is megvoltak az övéik. Azonkívül abban is kételkedem, vajon a korinthusiak különösképpen lenyűgöző közösség lehetett-e; inkább ellenkezőleg. Szent Pál nem azt mondja a korinthusiaknak, hogy a szentség másoknak való. És ő, biztos vagyok benne, hogy nem mentesítene minket az alól az erőfeszítés alól, hogy egyre krisztusibb emberekké váljunk.

Gyakran elmulasztjuk, hogy Urunk által az evangéliumban élénk állított és a Szent Pál leveleiben szereplő eszméket éljük. De ez nem is olyan fontos. A mi szerepünk az, hogy próbálkozzunk, megtegyük a tőlünk telhető legjobbat. Van egy tökéletes út, amelyen járva szembenézünk a lelki életben megmutatkozó hibákkal. De erről másutt szólok.

* * *

Barátság Istennel

A szentség magában foglalja az Istennel való barátságot. Isten irántunk való szeretete és a mi szeretetünk Iránta úgy gyarapodik, mint az emberekkel való barátságunk.

Eljön a perc, amit soha nem tudunk sem rögzíteni, sem meghatározni, amikor egy ismerős baráttá válik. Bizonyos értelemben véve az egyikről a másikra történő átváltás időt vesz igénybe, de eljön az a perc, amikor tudjuk, hogy megbízhatunk a másokban, bizalmunkba avathatjuk, megtartjuk egymás titkát. Barátok vagyunk.

Istennel való kapcsolatunkban is kell lennie ilyen pillanatnak. Megszűnik a csak vasárnapi ismeretség és mindennapi baráttá válik.

* * *

Útmutatások a szentségre

Vannak férfiak és nők, akiket Isten arra hív, hogy szerzetesi életben, szegénységi, tisztasági és engedelmisségi fogadalmat téve az Ő szolgálatára szenteljék magukat. Egyesek ún. kontemplatív életet élnek; mások tevékenyen vesznek részt az apostoli munkában és a pasztorációban. Olyanok is vannak, akik Isten hívását követik és életüket a világban szentelik Istennek, házasságban, vagy egyedül, meglegedve csekély jövedelemmel, szerény körülményekkel, hogy Isten országának értékét a világba hozzák. Az ilyen emberek gyakorolják Urunk tanítását, hogy etetni kell az éhezőt, ruházni kell a mezítelent, inni kell adni a szomjazónak (Mt 25,31-46). Mások teljes erővel a béke ügyén fáradoznak. Mindegyikük csodálatraméltó, és támogatást érdemel.

De most megemlítem azokat, akik nem tartoznak ezekbe a besorolásokba. Hivatkozom férfiakra és nőkre, akik napi energiáját családi gondok, munkájuk, esetleg rossz vagy problematikus életfeltételeik és más nehézségek emésztik fel. Nagyon kevés idejük vagy energiájuk marad „extra” dologra, a napi szentmisén való részvételre, és másfajta „jambor cselekedetre”. Nagyon fontos, hogy ezek az emberek is tudják és értékeljék azt a tényt, hogy ők is meg vannak hívva a szentségre. Bennük is tudatosodnia kell annak, hogy Isten a közelségüket kívánja. Minden helyzetben és körülmények között szentekké válhatunk (természetesen a bűnt kivéve). Nem az számít, hol vagyunk, vagy mit teszünk, hanem hogy kik vagyunk és mivé válunk.

Akadnak „ötletek“ vagy javaslatok, melyek segíthetnek téged, testvérem abban, hogy közelebb kerülj Istenhez. Bizonyos vagyok benne, hogy akadnak másféle utak és módok, melyekkel napi életünket megszentelhetjük. „Ötleteim és javaslataim“ csak ajánlatok. A dologban járatos papok vagy személyek másfajta ajánlatokkal állhatnak elő; akárhogyan is, az én listám nem teljes.

Ezeket az „ötleteket“ könnyű olvasni, de egyáltalában nem könnyű életünk részévé tenni. Ismétlem, a próbálkozás az, ami számít. Ne aggodalmaskodj, ha hibázol. Minden új nap, új kezdet.

1. Kezd a napot reggeli imával! Gondolj mindarra, amit tenned kell, vagy ami történni fog. Kérd Isten áldását mindenre, hogy segítsen abban, hogy mindenben amit teszel, a tetszésére légy. Mondd el neki, hogy azt akarod: minden tettet – munkád, pihenésed, társadalmi életed – a szeretet műve legyen. Emlékezz, hogy Jézus kora ácsmesterének mindennapi életét élte. Ez tetszett az Atyának, így, amit te teszel, az is tetszeni fog.
2. Ha előre tudod, hogy a nap folyamán lesznek majd nehéz pillanataid (pl. nehéz munka, unalmas, el nem ismert), vagy szenvedés vár rád (pl. betegség, másokkal való kapcsolattartás nehézsége, komoly döntés), fogadd el azokat, mint aznapi kereszteidet! Csak mondd: „A Te akarod legyen meg, ne az enyém. Minden Hozzád vigyen közelebb“! Így imádkozott Urunk is.
3. A reggeli és az esti imán kívül napközben is vonulj félre legalább öt percre és maradj egyedül Istennel! Tervezd meg, hol és hogyan történjen ez. Lehet akkor, amikor munkába indulsz; találhatsz otthon egy nyugodt sarkot; tehetsz egy rövid sétát egyedül. Gondolj csak arra, hányszor hagyta ott Urunk a tömeget, hogy egyedül maradjon. Te is tégy így!
4. A nap folyamán rosszul mennek a dolgok. Például: jogtalan (esetleg jogos) bírálat ért, igazságtalanul bántak veled, megsértettek, vagy figyelembe sem vettek, valaki figyelmetlen volt veled. Íme, értékes alkalmak, hogy növekedj a szentségben! Valószínűleg dühös vagy és „vissza akarod adni“. Próbáld a következőt: üss a szádra, mintha megtetted volna, és mondd „köszönöm, Istenem“!

Továbbra is dühös leszel, de az az ima, amit akkor mondasz, amikor izgatott és nyugtalan vagy, különösen értékes, és végül mély-séges békéhez vezet. Emlékezz csak, Urunkat milyen kegyetlenül sértegették, megbántották, és Ő csak ennyit mondott: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek!” (Lk 23,34).

5. Ma sokféle emberrel találkozol. Egyeseket szeretni fogsz, másokat nem. Könnyű lesz kedvesnek lenned az előbbiekkal, de nem könnyű az utóbbiakkal. Mi segíthet rajtunk ilyen helyzetekben? Találkoztam egyszer egy tekintélyes üzletemberrel, aki mondta: állandóan gyakorolja magát abban, hogy úgy viselkedjen másokkal, mintha szeretné őket. Ha nehéz természetű emberrel van dolga, vagy olyasvalakivel kell foglalkoznia, akit nem kedvel, megkérdi magától: „Mi lenne, ha csakugyan szeretném ezt az embert?” Ezt tett követi. Figyelemreméltó tanács! Nemcsak emberségesen viselkedett, de rendkívül eredményes üzleteket is kötött ezzel a módszerrel. Gyakran meggyőződésed ellenére tartod vissza magad az emberek megbántásától, visszafojtva a barátságtalan fecsegést. A rágalom és az ócsárlás undok bűnök; a barátságtalanság is megtámadja a krisztusi szellemet. Az éles nyelv és toll halálos fegyverek lehetnek. Próbáld meg Krisztust látni mindenki-ben, akivel találkozol, különösen a szegényekben, a betegekben és a fogyatékosokban! Úgy viselkedj másokkal szemben, ahogy te magad várod, hogy veled szemben viselkedjenek! Ősi tanács, de nagyon korszerű!
6. A megszentelődés leghatékonyabb eszközei a szentségek. A vasárnapi szentmise legyen a hét fénypontja! Úgy kellene átélned, mint életed legfontosabb eseményét. Meglehet, a szentmise legnagyobb része nem kellemes a számodra. Arra gondolok, hogy nem a megfelelő ünnepélyességgel ünneplik meg; lehet, hogy nem tetszenek az imák és az olvasmányok fordításai; talán nehezen viseled el az éneket és a zenét; esetleg unalmasnak talárod a szentmisén való részvételt. Tapasztalatunk szerint természetesen számít mindez; de – és ez a legfontosabb – nem volna szabad, hogy számítson. A szentmise mindig szentmise és Krisztus áldozatának valósága szentségi jelenlétével mindig megtörténik a szentmisében. Ez az, ami tulajdonképpen számít, ezt kell egyre jobban megérteni és értékelni! Vedd ki a részed a szentmise

méltó megünnepléséből! Próbáld megérteni azt, amit a II. Vatikáni Zsinat jelentett ki: a szentmisét olyanná kell tenni, hogy abban teljesebben vehessünk részt, mint imádó közösség. A fontos az, hogy elmenjünk a szentmisére, vegyünk részt azon és imádkozunk. A vasárnapi szentmise alapvetően fontos, de ha nőni akarsz a szentségben, gondoldj arra, hogy más napokon is elmenj. Sokaknak ez nem is olyan nehéz, mint gondolják.

7. Ne hanyagold el a kiengesztelődés szentségét, „menj gyónni!” – mint mondani szoktuk. Sokat lehetne beszélni róla, de tovább megyek annál, hogy kizárólag csak arra emlékeztesselek: a pap előtt térdelve, töredelmesen meggyónva bűneidet keményen próbáld, hogy – Isten bocsánatára vágyva – sajnálkozz fölöttük. Mindez nagy segítséget jelent a szentségben való növekedésben.
8. A szentség nemcsak magánjellegű, személyes ügy. Természetesen Isten felé tartó növekedésem és próbálkozásom arra irányul, hogy legjobb tudásom szerint Őt megismerjem, szeressem és szolgáljam. De ez nem minden. Figyelnem kell Krisztus második parancsolatára, mely szerint úgy kell szeretnem felebarátaimat, mint önmagamat. Részt kell vennem nagyobb közösségi szolgálatban, törődve a szomszédságomban élő és a világ más részeiben szenvedő embertársaimmal. Mindannyian felkeltik érdeklődésemet még akkor is, ha nem vagyok abban a helyzetben, hogy én magam sokat tehetnék.

Sokan egész egyszerűen nem rendelkeznek sem idővel, sem energiával, hogy annál többet tegyenek, mint átvészeljék a napot, ellássák családjukat és otthonukat. De úgy vélem, mindenhol akad a közelben egy idős vagy beteg ember, akit néha-néha meg lehet látogatni. Ismerjük napjaink nagy problémáit: a világ népeinek nagyobb része éhezik és szegénységben él; atomháború fenyeget; nem törődnek Istennel és a vallással; sok a munkanélküliség és még sorolhatnám tovább. Plébániákon tanulhatunk azoktól a csoportoktól, melyek részt vállálnak azért, hogy segítsenek a kevésbé szerencséseknél. A nagy társadalmi problémákat is teljesen hétköznapi emberek oldják meg, azok, akiket érdekel az, és a megoldás megtalálásához megteszik, ami lehetséges. A kereszténynek benne kell lennie a dolgokban! Ez a részvétel a

különböző emberekkel együtt változik. Nem mindannyian vagyunk birtokában ugyanazon adományoknak, vagy nem állhatunk rendelkezésre otthonunkon kívül, ugyanabban az időben másfajta tevékenység elvégzésére. Egyedül az számít, mit tehetünk, legyen az bármilyen csekélység.

9. Az ima, embertársaim szolgálata, munkám felajánlása Istennek, mind része a szentségben való növekedésnek. Hogyan illik ide az „aszketizmus?” Mi az elvárás velünk szemben a bűnbánati cselekedetekkel kapcsolatban? Vajon helytelen életszemlélet-e minden jónak a feladása? Lássunk világosan: az emberek és a dolgok jók, csak mi használjuk azokat helytelenül! „Isten látta, hogy jó...” a Bibliában szereplő, állandóan visszatérő refrén a teremtésről. Az ember bűnössége csak később lépett előtérbe. Jó keresztény gyakorlat az, hogy köszönetet mondunk Istennek a szép zenéért, egy pohár bor zamataért, egy kedves leány szépségeért. Hiba, ha elmulasztjuk megköszönni Istennek, hiba, ha nem ismerjük fel, hogy ezek mind az Ő ajándékai! És mégis, a jó keresztény gyakorlatnak része „nemet” mondani önmagunknak, vagyis megtagadni magunktól a jót. Tegyük ezt, nehogy abba a hibába essünk, hogy azt gondoljuk, csak az élet jó dolgai számítanak, nehogy bálványokat faragjunk az emberekből és a dolgokból. Ezek a hamis jók először rabszolgákká tesznek, majd összezúznak; de ez főleg akkor történik, ha nincs önuralmunk. Mit tegyünk hát? Világos, hogy ez egyéni választás dolga. Pénteken, amikor Urunk meghalt, hagyomány, hogy valami különlegeset tegyünk. Az új kánonjogi kódex különös hangsúlyt helyez a bűnbánati gyakorlatra. Ezt természetesen minden ország episzkopális konferenciáin döntik el. Azután ott a nagyböjti hagyományos időszak. Bölcs dolog nagyböjtből külön imákat mondani és valamit megtagadni magunktól! Ha önmegtagadásra gondolunk, rendszerint az étel és az ital korlátozása lebeg szemünk előtt. Persze, ez is megfelelő az aszketizmusra. De vannak más lehetőségek is. Például időnként megfoszthatjuk magunkat néhány órai televízió nézéstől, helyette lelki olvasmánnyal foglalkozva. Esetleg meglátogathatunk egy beteget, vagy idős embert ahelyett, hogy kedvenc időtöltésünknek hódolunk. Ennek a kulcsa önmagunknak nemet mondani, és nem pusztán a „nem” kedvéért, hanem azért, hogy Istennek „igent” tudjunk mondani. Csak ez számít.

Hamis lelkiület az, ami e világ jó dolgait önmagukban rossznak tartja, vagy anyagiakról és örömökről azt mondja, hogy rosszak. (A múltban sok példa volt túlkapásokra). Mások kitűnő alkalmat nyújthatnak az önmegtagadásra. Türelmesnek, elnézőnek, megértőnek lenni – milyen sokba kerül! Ezt csak az tudja megmondani, aki valaha is élt közösségben. Nehezebb dolog más untató társalgását elviselni, mint cukor nélkül inni a kávékat vagy a teát! Másfajta lehetőségekre is bukkanhatunk majd a későbbiek folyamán e könyvben. Azonkívül, úgy hiszem, napi életünk éppen elég alkalmat kínál az önmegtagadásra.

10. Van még egy „útmutatás”. Kicsinek maradni! Ezen azt értem: kicsinek maradni saját szemedben, jelentéktelennek, bármilyen magas tisztséget is tölts be, legyen bármilyen tehetség. Emlékezz arra, hogy csak egy dolog számít: Isten hogy vélekedik felőled. Az Ő szemében nagynak lenni – a legmagasabb törekvése az embernek. Mosolyogj önmagadon, hibáidon, lelki felelőtlenségeiden! Legyen humorérzéked! Nem fontos, hogy mások nem vesznek komolyan, Isten komolyan vesz.

Ha szent leszel, ez csak azért van, mert Isten tett azzá. Egyáltalán nem fogsz tudni róla. Csak próbálkozz! Ez a te feladatod. Siker? Isten ajándéka. És miért ne lennél vidám? Az Úr valóban feltámadt és sok mindent megoszt veled. Értékes és fontos vagy Neki, miért lennél hát szomorú? Van egy francia mondás: „Szomorú szent a szomorú szent”. (Un saint triste est un triste saint.)

* * *

Hit

Vándorok vagyunk ebben az életben, sőt vakok is. Nem látjuk tisztán az előttünk levő utat. Másoktól függünk, hogy elmondják, mi van előttünk az úton és figyelmeztessenek a fenyegető veszélyekre.

Nem mehetünk egyedül. A vaknak vezetőre van szüksége, ha ismeretlen helyen jár. Olyan vezetőre, akiben megbízhat, aki ismeri az utat és minden egyebet, s az igazat mondja. Ha a vak már megbízik

vezetőjében, hallgat rá, és elhiszi, amit mond neki. Történhetnek olyan esetek, amikor a vak szívét megindítja az, amit vezetője mond, és szeretni fogja a személyt és dolgokat, melyekről hallott. Hisz, mert bízik benne, hogy az igazat hallotta.

Kényelmetlenül érezzük magunkat Isten világában. Nem látjuk Őt, és a legtöbb dolog, amit mondott, meghaladja értelmünket. De bízunk abban, hogy az igazat hallottuk Istenről, amit mi magunktól nem tudnánk felfedezni. Elfogadjuk ezeket az igazságokat. Az évek múlásával, gondolkodva felettük, töprengve rajtuk, még mindig nem értjük teljesen, de legalább értékelésünk nő. A hit azt jelenti, hogy bízunk Isten szavában. A Szentírásban az Istenre vonatkozó igazságok, elméletek és történetek emberi szavakkal vannak feljegyezve. És az Egyházban jelen van a Szentlélek, hogy rávezessen a Szentírás igazi megértésére és jelentésére. Ezt a Lélek azok által teszi, akik erre különleges hatalmat kaptak.

Arra a két tanítványra gondolok, akik Jeruzsálemből Emmausz felé tartottak (Lk 24,13-35), és hallgatták az idegent, aki magyarázta az Írásokat. A tanítványok szemei „zárvá voltak“, ám később elismerték: „nemde lángolt a szívünk – mondták –, amikor beszélt az úton és kifejtette az Írásokat“? Akkor nem tudatosodott bennük, hogy Urunkat látták, de szavai lánggra lobbantották lelkesedésüket. Velünk is gyakran ez történik. A szentmisében, az Egyház tolmácsolásában gyakran halljuk Isten Igéjét. Teljes figyelemmel kell hallgatnunk, mert ez Istennek hozzánk szóló szava. Még akkor is felmelegíti a szívet, ha nem értjük meg teljesen. De az is megtörténhet, hogy egy-egy alkalommal az Ige új jelentést kap. Ismerős mondások, vagy történetek új alakban lépnek eléink. Az Emmausz felé tartó tanítványok felismerték Urunkat, amikor „megtörte a kenyeret“. Ez a különleges kegyelem pillanata. Velünk is megtörténhet, hogy találkozunk az Úr Igéjével és a szentséggel, néha csodálatos módon. Ez olyan találkozás, ami létünk minden szintjét igénybe veszi. Úgy őrizzük, mint kincset ezeket a pillanatokat, de azért ne aggódjunk, ha ritkán és nagy időközökben fordulnak elő.

* * *

Jó, ha emlékeztetjük magunkat arra, hogy – amikor a „hit misztériumáról“ beszélünk –, ezen az Istenre vonatkozó igazságokat értjük,

melyekre magunktól nem jönnénk rá és melyeket soha nem értünk meg teljesen. Ez nem sötétben való botorkálást jelent, hanem inkább menetelést a fény felé – de a fény túl ragyogó ahhoz, hogy gyenge szemünk belepillanthasson – amibe éppen úgy nem nézhetünk bele, mint a napba. Túláságosan ragyogó és vakító ahhoz, hogy tisztán lássuk. Isten olyan, mint a nap; nem látjuk Őt Önmaga valóságában. Szükségünk van valakire, aki beszél róla, valakire, aki ismeri és akiben meg lehet bízni, hogy az igazat mondja. Urunk tudja ezt és Ő szólt hozzánk. Saját szavainkkal is elmondhatjuk szavait: „Hallgass rám! Bízzál bennem! Amit neked elmondtam, az igaz. Te magad nem láthatod ezt. Maradj velem! Tied a Szentlélek. Az Egyházban van. Maradj velem!”

Szilárd meggyőződésünk, hogy Jézus igaz Isten és igaz ember, Istentől kapott drága adomány. Ugyanez érvényes arra a meggyőződésre is, hogy a kenyér, amit a szentáldozásban kapunk és amit kenyérként ízlelünk, valójában Krisztus Teste. És természetesen van sok más igazság is, ami a mienk lett, mert megtanultuk, hogy higgyünk Jézus Krisztus szavában.

Életünket nagymértékben gazdagítja Istentől kapott ajándékunk, a hit Jézus Krisztusban. Kezdjük megtanulni, hogyan nézzünk szembe mindennapi életünk különféle problémáival, figyelve, mit mond nekünk Urunk, vagy mit láthatunk és hogyan nézett szembe Ő a különböző helyzetekkel. A „szenvedés” és a „halál” két nyilvánvaló példa erre. Új jelentést kapnak az embereket gyöttrő problémák; megoldásuk nincs. Urunk szenvedésében és halálában találjuk meg a mi szenvedésünk és halálunk értelmét. Ezen felül végigmehetünk úgy az életen, hogy mélyebb bepillantást vetünk hitünk igazságaiba és nagyobb segítséget kapunk tőlük, melyek gyermekkorunktól kezdve tápláltak minket. Például a valóság, hogy az Isten emberré lett és közöttünk élt, meghalt és feltámadt a halálból – komoly tények; sok más ilyen téma is állandó tápláléka lehet gondolatvilágunknak. És a „gondolatok” arra ösztönöznek, hogy dicsőíteni kívánjuk Istent, mindenkor hálát adva Neki. Ha Istennek Krisztusban felfedett igazságairól elmélkedünk, könnyebben imádkozunk.

Vannak, akik szinte lehetetlennek tartják, hogy higgyenek; de még a hívők is átélnek életükben olyan pillanatokat, amikor a kétség erősebbnek tűnik, mint a hit. Azoknak, akiket ilyen nehézségek gyötörnek, segíthet Urunk életének egy epizódja, amit Szent János jegyzett fel.

Urunk az „élet kenyyeréről“ beszélt követőinek, és azt mondta: „az én testem valóban étel és az én vérem valóban ital“. Ezt persze nehéz volt megérteni és még nehezebb elfogadni. Nem meglepő tehát, amikor azt olvassuk: „Ettől kezdve tanítványai közül sokan visszahúzódtak s többé nem jártak vele“. Jézus ezért a tizenkettőhöz fordult: „Ti is el akartok menni“? (Jn 6,69)

Minket is sokszor megkísért, hogy „többé ne járjunk vele“. De ha így teszünk, egyedül maradunk a sötétben.

Amikor Urunk megkérdezte: „Ti is el akartok menni“? Péter így felelt; „Uram, kihez mennénk? Tied az örök életet adó tanítás; mi hittünk és tudjuk, hogy te vagy az Isten Szentje“ (Jn 6,68-69). Mi is így imádkozhatunk. Nehézségek idején nagy segítséget és megnyugvást jelenthet.

Az ima segít hinni; a hit segít imádkozni. Ez a kettő, az ima és a hit összetartoznak és segítik egymást. Imádkozunk, mert bármilyen halványan is, feldereng előttünk valami. Az ima különböző formáiban segít, hogy a homályba borult hit újból életre keljen, beragyogja az értelmet és felmelegítse a szívet. A hit cselekedete „Istenem, hiszek! Segíts hitetlenségemen“ (Mk 9,24), amikor mindenre sötétség borul – talán nem azonnal, de fokozatosan – világosságot gyújt, ami ugyan csak pislá fény, de azért elegendő. Ebben a halvány fényben tovább léphetünk vándorutunkon.

* * *

Gyengítik hitünket a szekularizmus, a pluralizmus és a fogyasztói társadalom értékítéletei is.

Annak az elterjedése, amit ma „szekularizmusnak“ nevezünk, egyike azon dolgoknak, mely sokaknak megnehezíti azt, hogy higgyenek. Szekularizmuson mindazon életfilozófiákat értem, amik kizárnak minden magyarázatot a világról, és célkitűzésként valamilyen rendezetlen kapcsolatban vannak a vallással és a transzcendens Istennel. Intelligens és jószándékú emberek lehetnek kapcsolatban ilyen szemléletekkel. Szekularizált társadalomban élünk. Könnyű egy ideig elégedettnek lenni az életnek ilyen leszűkített szemléletével még akkor is, ha nem ad kielégítő és bizonyító erejű látást az emberi létről.

Egy pluralista társadalomban egyre növekvő mértékben vagyunk tudatában annak, hogy a társadalom sokféle fajból és világnézetből tevődik össze; vannak még más filozófiák is, az élet sokféle szemlélete. Ez szintén gyengítheti a keresztény hitet. Ingadozni kezdünk, kényelmetlenül érezzük magunkat vallási elkötelezettségünkkel kapcsolatban; szabadkozunk hitünk miatt. A keresztény hangja azonban csak egy a közvélemény fülében.

A fogyasztói társadalom értékítélete, birtokolva a gazdagság és a hatalom bálványait, komoly veszélyt jelent a keresztény hívő számára. Ezek már századok óta a hit akadályai voltak, és ugyanolyan csábítóak ma is, mint a múltban. Lassanként közönségessé teszik a hívő lelkét és érzékenységét. Fokozatosan hozzászokunk a könnyű élethez és az anyagi javak hajszolásához. Ambíció és jutalom életünk ösztönzői.

A mai keresztény nevelésnek gondolnia kell a kulturális, a társadalmi és a gazdasági összefüggésekre, melyekben a keresztény élet zajlik. Olyan keresztényt kell formálnia a túlnyomórészt szekularizált és pluralista társadalomban (ahol értékítéletek uralkodnak, amik gyakran egymásnak ellentmondanak) aki mégis hisz Krisztus királyságának diadalában. Nem könnyű feladat, de elkerülhetetlen! Tanítani kell a hit igazságait, úgy kell alakítani a fiatalokat, hogy kereszténységük legyen életük igazi ösztönzője és hajtóereje. Minden keresztényben éljen a vágy a puszta iránt és értékelje nagyra az egyszerűséget, a piaci láрма és a tolongás közepette is.

* * *

Remény

Ha valaha is megkérdeztük önmagunktól, hogy mi az emberi élet értelme és célja, akkor rájövünk, hogy végső elemzésben csak egy pontos válasz van: az ember Isten látására teremtetett. Később, a halál után tiszta kontemplációban látjuk majd Istent, aki az igazság, a jószág és a tökéletes szépség. Addig azonban várakozunk és készülünk erre.

Míg vándorutunkon járunk, bátorítást kapunk arra, hogy folytassuk az utat, mert várnunk kell utunk végét. Valami már most is előrevetíti

fényét abból az örömből, ami az út végén valóságosan is ránk vár. Jót és szépet várhatunk. Ezért kell egy kereszténynek mindig örülnie, vidámnak lennie. Van remény! A remény bizalom abban, hogy megtaláljuk amit keresünk, és elérünk oda, ahová igyekszünk. Ez a bizalom Istentől származik. Ő váltja valóra álmainkat, ő elégit ki legmélyebb törekvéseinket és ő adja a beteljesülést.

A remény keresztény erény és ugyanolyan fontos, mint a hit és a szeretet. Nem lehet ezt eléggé hangsúlyozni. Az emberek kétségtelesen sok szentbeszédet hallanak a hitről és a szeretetről, de már kevesebbet a reményről. Ritkán találkozunk olyan írással, ami a reménnyel vagy annak fontosságával foglalkozik, hogy az élet próbatételei és nehézségei között vidámak és jókedvűek legyünk. Egy hű keresztény talán azt mondána erre: „ez a megpróbáltatások és nehézségek miatt van így”. Mégis, minden keresztény életében az örömnél és a békénél kellene uralkodnia. Úgy hiszem, sokan a kelleténél is depresszióssabbak tömegtájékoztatási eszközeink konvenciói miatt. A jó hírek nem segítik elő az újságárusítást, nem készülnek belőlük drámai tévéadások. Míg a krízisekről igen, s emiatt a tragédiák és konfliktusok egyhangú étrejde sokakat, különösen a lakáshoz kötött idős, ideges embereket ez az állandó fenyegetettség pesszimizmusba és depresszióba sodor.

Soha nem szabad felhagyni Isten szeretetébe vetett reményünkkel és bizalmunkkal, Ő javunkat akarja! Legyünk meggyőződve arról, hogy Ő akar minket, ha szabad magam így kifejezni – nagyon akar.

* * *

Szeretet

„Egy törvénytudó felállt, hogy próbára tegye. „Mester – szólította meg – mit tegyek, hogy eljussak az örök életre?” Megkérdezte tőle: „Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod?” Így válaszolt: „Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, felebarátodat pedig, mint saját magadat.” „Helyesen feleltél. Tégy így és élni fogsz” válaszolta neki” (Lk 10,25-28).

Világos a parancs, hogy szeresd Istent. Minden energiánkat s önmagunkat is latba kell vetnünk ezért a szeretetért. Ehhez a javaslatához nem nehéz képzeletbeli, elméleti hozzájárulást adni, de megint más dolog a cselekedet programjára átalakítani ezt. Felebarátunkat láthatjuk, de hogyan szerethetünk valakit, akit nem látunk? A választ Szent János adja meg első levelében, amikor arról ír, hogy minden annak megértésével kezdődik, hogy Isten előbb szeretett minket. Amikor ez megvilágosodik, akkor kezdjük Istent viszonszeretni. Hozzánk jött semmiségünkben, bűneinkben és a legvégsőig szeretett minket. Szenvedett és meghalt értünk, akik még most is lázadunk ellene.

Néha arra gondolok, sokan vannak, akik nehezebben hiszik el, hogy Isten szereti őket, mint azt, hogy létezik. A jog, hogy a Mindenhatónak gondja van rám, csaknem fennhéjásznak tűnik. Istennel szembeni viselkedésünk és szüntelen nemtörődömségünk arra hivatott, hogy kétségünkben megerősítsen. Milyen jó is visszaemlékezni arra, hogy a megbocsátás az igazi szeretet egyik jellemzője! A szeretet örömei közé tartozik a másokon való segíteni akarás törekvességünkben és gyöngeségünkben. Ha az önfejű fiatal – akit tékozló fiúnak hívnak – történetét olvassuk, sokat tanulhatunk Istennek velünk szemben megnyilvánuló magatartásáról. Isten vár mindig, vár visszatéréssünkre.

János, a szeretett tanítvány jól megértette Isten irántunk való szeretetének erejét és melegét, ezért így írt: „Isten a szeretet. Az Isten szeretete abban nyilvánult meg nekünk, hogy az Isten elküldte a világba egyszülött Fiát, hogy általa éljünk“ (1 Jn 4,8-9). Ennek megértése, úgy vélem csak abból az egyre növekvő értékelésből ered, amit Krisztus Urunk tett értünk a kereszten. Az ember azzal bizonyítja be szeretetét, hogy életét adja barátjáért, de mi van akkor, ha ez az ember Isten is, és a barát még mindig ellenség?

Arra a parancsolatra gondolok, hogy szeressük Istent, válaszolva szeretetére, amelyet elsőként árasztott ránk. Világosan meg kell értenünk, mit jelent ez. Olyan gyakran eltorzítjuk a szeretet fogalmát! Kifigurázzuk a valóságot, elcsúfítjuk, úgy gondolunk rá mint gyenge, főleg erőtlén érzelmre. De a szeretet, amelyről Urunk beszél: parancs. Az adás élménye, önzetlenség, nagylelkűség. A szeretet adni és kapni is akar. Ennek mintája és prototípusa az a szeretet, ami Istenben van.

Isten szeretetének sürgetését és erejét akkor ismerjük meg, ha isteni Fia tetteit és magatartását nézzük, az isteni valóságoknak

emberi viszonylatban való megjelenítését. Ő nem kímélte meg magát mások szolgálatától. Még elítélőinek is megbocsátott. Jézus Krisztus tárta fel azt a szeretetet, amellyel Isten mindegyikünk iránt viseltetik.

Saját tapasztalataink is segítenek ebben. Szent János mondja: „Aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten szeretet” (1 Jn 4,8). Tehát mindenkor, amikor másokhoz vonz az önmagunkban felfedezett jóság és kedvesség, értékes élmények részesei vagyunk. Ezek Istentől küldött útmutatások. Olyan, mint amikor két szerelmes különleges kiváltságot élvez, hogy együtt fedezhetik fel Isten szeretetének jelentését.

A szeretetnek számos fokozata és emberi alakja van. Lényeges, hogy minden kapcsolatunkat ez jellemezze! Azt mondom, mindent, de vajon reális-e ez? Valaki megkérdezte Jézust: „Ki az én felebarátom”? – és feleletül az irgalmas szamaritánus történetét kapta. A példabeszédben szereplő ember, akit megtámadtak, megsebesítettek és kiraboltak, minden férfi, nő és gyermek szimbóluma. Minden ember a felebarátom.

Itt van a hangsúly: próbálkozzom, és keresnem kell, mi a jó és kedves azoknak, akikkel kapcsolatba kerülök? Mindegyikünk Isten kép-mására és hasonlatosságára lett. Bármilyen szegény, akármilyen bűnös, mindenből visszasugárzik valami Isten egyedi voltából.

Eszerint, együttérzésünk és érdeklődésünk révén, minél közelebb kerülünk testvérünkhöz, a szeretettel, mellyel az Atya, az Isten tekint rá, szemünk annál jobban kinyílik és meglátja a testvérben Istent. Minél jobban szeretjük és szolgáljuk felebarátunkat, annál inkább szeretjük és szolgáljuk Istent. Az Isten szeretete és a felebarát szeretete egyetlen magatartási formává forr össze. Kétségtelen, hogy ennek a kétféle szeretetnek a közeledése súlyos követelményeket támaszt velünk szemben.

Urunknak egy másik kívánsága csendül meg bennem; tömör és világos: „Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes”! (Mt 5,48). Ez azt jelenti, hogy ha szeretni akarjuk Istent és felebarátunkat, akkor állandóan változnunk kell, mert legtöbbször nem úgy cselekszünk és soha nem is fogunk úgy cselekedni, ahogy szeretnénk. Elesettek vagyunk, túl gyakran ér utol a rossz. A büszkeség és egoizmus nemcsak mások, hanem saját életünket is tönkretesethetik.

Úgy nézem hát ezt az életet, mint gyakorló, előkészületi időt, hogy megtanuljam Isten és felebarátom szeretésének művészetét, néha sikerrel, néha hibázva, de abban a meggyőződésben, hogy az ember végső célja Isten és a felebarát szeretete. Míg ebben a művészetben tökéletesedni akarunk, sok mindent látunk már más szemmel. Például a halál nem más, mint út, amin keresztül eljutunk Isten látására, amikor majd úgy látjuk Őt, amilyen Ő maga, és tökéletes beteljesülést találunk a szeretet végső választásában, az egyesülésben azzal, aki a legkedvesebb: egyesülést Istennel.

Az ember számára a tökéletesség tehát az, hogy szeresse Istent és felebarátját. Vannak természetesen olyan törvények, melyeknek engedelmeskedni kell, felelősségek, melyeket be kell tölteni és vállalni, kötelességek, melyek alól nem lehet kibújni, önmegtagadások, melyeket előnyben kell részesíteni. Ezek emberi feladatok, de könnyen visszatorpanunk előlük, mert időnket, energiánkat, nyugalmunkat kívánják. Ennek ellenére ezek a tevékenységek mind részét képezik az élet vallásos megközelítésének. Ami számít, az az ok, a motiváció. Ösztönzésre van szükségünk. A szeretetnek kell ösztönöznie.

A vallás Isten szeretete nélkül hideg és holt, teherré válik, és máris ott a visszautasítás veszélye. Gyakran utasították vissza a vallást azért, hogy megszabaduljanak a lélekre nehezedő tehertől.

Isten és a felebarát szeretete, ez mindennek a veleje. Titok, amit mindenkinek egyedül kell felfedeznie. „Igen, Uram, hiszek, segíts hitelenségemen“! De ismerek egy másik imát is, Péter imáját: „Uram, te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek“ (Jn 21,17). Ennek van értelme, ha azt mondom „hiszek“!

* * *

Ha Urunk egyszerű üzenetére gondolunk „Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből, felebarátodat pedig mint önmagadat“, – akkor nem különös, hogy a szeretet, az őszinte szeretet olyan ritka ezen a világon? Évszázadok mondatják velünk, hogy a történelem „szeretetünk hiányának“ története.

* * *

Az ima

Az ima egyik legáltalálóbb meghatározását a katekizmusban olvashatjuk: „Az ima értelmünk és szívünk Istenhez emelése”. Talán jobb, ha azt mondjuk: az ima próbálkozás, hogy értelmünket és szívünket Istenhez emeljük. Ha azt vesszük észre, hogy olyan gondolatok töltik el értelmünket, melyek szentek, ha szívünk Istent kívánja és azt akarja, amit Ő akar, – ez az Ő műve és nem a mienk. Ez az Ő ajándéka. Nekünk kell megpróbálni szívünket, lelkünket Istenhez emelni, és erre időt kell szánunk. „Imádkozni akarni” már ima, és nagyon jó ima. Az akarás is az Ő ajándéka.

A „tudatosság” szó is az értelem azon harcával van kapcsolatban, hogy Istenre koncentráljon. Megpróbáljuk, hogy tudatosodjon bennünk Isten közelsége és jelenléte. A szó – „kívánság” vagy akarás – a szív tettét magyarázza, amely küzd azért, hogy Istent akarja. Nagyon gyakran kívánhatjuk Istent, akarhatjuk Őt, de ugyanakkor értelmünk vagy teljesen üres, vagy a végsőkéig szórakozott. Ez a „kívánság” Isten után nagyon erőssé válhat: már önmagában ez a „kívánság” is kitűnő imádság lehet.

Így tehát az ima próbálkozás arra, hogy tudatában legyünk Istennek, és amikor tudatában vagyunk, kívánjuk, akarjuk Őt. Minél jobban kívánom Őt, annál jobban növekszik bennem a tudatosság.

* * *

Az ima módjai

Az imának különféle módjai vannak. Ebben a szakaszban (fejezetben) az egyén imájáról lesz szó, a magánjellegű, személyes imáról. Tapasztalt lelkivezetők általában azt mondják, hogy a legjobb imamód az, amit a legkönnyebbnek találsz, testvérem. Biztos vagyok benne, hogy ez igaz. Ennek ellenére, mindannyiunknak segítségre van szükségünk az induláshoz. Szerencsére, szükség esetén, sok újkeletű könyv kínálkozik. Felsorolok itt most néhány javaslatot, melyek felhasználhatók lehetnek.

(a) Különbség van, ha „mondom” az imát, vagy ha „imádkozom” az imát. Ha mondom az imát, próbálj vagy az olvasott, idézett sza-

vakra figyelni, vagy arra, akihez szavaidat intézed. Mindez kissé kezdetlegesnek hangzik, de meglepően nehéz megtenni. Ne felejtsd: a te feladatod a próbálkozás.

(b) Ha például a „Miatyánkot” mondod, tölts néhány percet azzal, hogy, lassan mondva a szöveget, el-elidőzöl az egyes kifejezéseknél. Az imának ez a lassú módja hasonlóképpen alkalmazható zsoltárok elmondásánál, a szentmise imádságainál és természetesen minden más imánál.

(c) Az imának másik kitűnő módja az, amikor szentírási idézeteket használunk és újra meg újra, lassan ismételtetjük őket. Ilyen ima lehet: „Uram, irgalmazz nekem, bűnösnek!”, „Hiszek, Uram, segíts hitetlenségemen!”, „Uram, Te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek”; „Kihez menjünk, Uram; örök életet adó igéd vannak”?; „A Te akaratod legyen, ne az enyém!”, „Szólj, Uram, hallja a te szolgád!”. A Szentírásban bőségesen találhatunk ehhez hasonlókat.

(d) Nagyszerű imamód a Szentírás olvasása, helyesebben a Szentírást imaként használva, egy bekezdést lassan elolvasni. Amikor a „Jézus”, az „Ő” vagy „Te” előfordul, változtasd meg a személyt mintha, akihez szól, az „én” lennék. Így szentírás-olvasásod Urunkkal való társalgássá válik. És az imának nem ezt kell jelentenie? Próbáld meg a meggyógyított vakkal Szent Lukács evangéliumában (Lk 18,35-43).

(e) A „csend imája” fontos imamód. Nem használsz szavakat. Csak ülsz vagy térdelsz és megpróbálsz gondolkodni Istenről, vagy egyéb lelki dolgokról. Minden esetben, ha valami más jut eszedbe, tereld vissza figyelmedet és próbálj meg Istenre gondolni. Néha segít egy-egy szó ismételtetése. Ilyen szavak pl. mint „irgalom”, „szeretet”, „megbocsátás”, „segítség”, „szent, szent, szent”, „jőjj, Uram”, „Jézus” és hasonlók. Itt az imában értelmekkel a szóra koncentrálsz és ez a szó azonnal eszedbe juttat valamit Istenről. Tulajdonképpen Vele magával hoz kapcsolatba.

(f) Van olyan idő, amikor csak megállunk és örülni akarunk a béke, a nyugalom egy pillanatának, amikor Isten nagyon közelinek érezhető. Ilyen pillanatok előfordulhatnak minden említett imamódnál. Például lassan átgondolsz egy zsoltárt, mondogatva a szakaszokat, és úgy találod, hogy meg kell állnod. Meg kell állnod és csak lenni és

lenni, Isten jelenlétében. Ez a kegyelem pillanata; nagyon ritka, bár egyeseknél lehet gyakori is. Nem tudom. De ha elérkezik a pillanat, ez az Ő ajándéka, pillanat, amelyre vigyázni kell, és hálát kell érte adni. Mellékesen – tudomásom szerint – ez nem magasfokú misztikus élmény. Leginkább kezdőkkel fordul elő, ez Isten hívása az imához való ragaszkodásra. Ugyanakkor jutalom is a hűségért, bár vajmi kis jutalomért is hűségeseknek kell lennünk.

Az utolsó javaslatok másfajta imamódok átgondolásához vezetnek el.

(g) Ez a „tehetetlenség imája“. A legtöbben túlságosan is jól ismerjük ezt a fajta imát. Akkor fordul elő, amikor az Istenre irányuló gondolatok, vagy egyéb lelki dolgok teljességgel lehetetlenek, ha kívánságunk megzavarodott és nem látunk tisztán. Ilyenkor félünk, vagy aggodalmaskodunk, telve az otthoni munka gondjaival, vagy talán egyszerűen „nem vagyunk formában“, nem vagyunk jól. Nincs kedvünk az imához. Sokkal könnyebb lenne egészen felhagyni vele. Ilyen hangulatban akarattal kell az ima mellett dönteni. Ne gondold az idővel, éld túl a nehézségeket és csak azért is maradj meg az imában, hogy megmutasd Istennek: tetszeni akarsz Neki! Sok érdemet rejt az ilyen ima, ha jutalma és öröme kevés is.

(h) Az „agonizáló ima“ akkor tör fel, ha szenvedünk. Itt különösen azokra az időkre gondolok, amikor bánat és szomorúság ér. Lehet ez valakinek, akit nagyon szerettünk, a halála; talán mélységes depresszió, vagy hasonló megterhelés, ami éjszaka ébren tart és nappal gyötör. Ez alkalommal mi is elmondhatjuk Urunk imáját a getszemáni kertben: „Atyám, ha akarod, kerüljön el ez a kehely. De ne az én akaratom teljesüljön, hanem a tied“! (Lk 22,42). Más körülmények között, például amikor úgy érezzük, hogy minden elveszett, mi magunk is elmondhatjuk Urunk imáját a Kálvárián: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem“? (Mt 27,46). Ha sebzettek és szomorúak vagyunk, besurranhatunk egy templomba és agóniánkban a Legszentebb Ol-táriszentságban jelenlevő Urunk előtt próbáljuk mondani: „Legyen meg a Te akaratod“!, vagy „Uram, elfogadom ezt a nagy fájdalmat, vagy legalábbis megpróbálom elfogadni. Azt mondta, hogy hordozzam ezt a keresztet. Adj hozzá erőt! Cirenei Simon, segíts! Kérlek, jöjj és segíts nekem“!

(i) A fent leírtak közül az agónia imája a legértékesebb, mert a Megfeszítettre nézünk. Nem kell semmit mondanunk; csak nézzük

és engedjük, hogy felfedje titkát. Beszélhet hozzád a fájdalomról, a szeretetről, a türelemről és békéről a nagy viharban. Szólhat a bűn borzalmáról, embernek emberrel szembeni kegyetlenségéről. Emlékeztethet azokra a milliókra, akiknek nincs meg a mindennapi eledelük, férfiakról és nőkről, akiket elsodortak a háborúk és a forradalmak. Eszedbe juttatja mindazokat, akik meghaltak, vagy haldokolnak, a kórházban fekvő számtalan beteget, a mindenüktől megfosztottakat; a szenvedők listája végtelenül hosszú! Valamilyen módon mindegyikük együtt van Krisztussal a kereszten. Nehezen lehet elfogadni, hogy az emberré lett Isten meghalt a kereszten; komoly probléma, hogy a szerető Isten megengedi a szenvedést. Megértésükre egyetlen mód van; nézz Krisztusra a kereszten! A háttérben látod-e a hit szemével a feltámadt Krisztus arcát? A feltámadt Krisztusra vetett pillantás ad értelmet a nagyon szeretett keresztyén szimbólumnak, a keresztnak. Ez talán legnagyobb segítségünk az imában.

(j) Őszintén remélem, hogy az imáról szóló ezen jegyzetek általában követik az illetékes lelki mesterek tanítását. Szeretnék egy további fejezetet hozzátenni. Kívánságunk szerint szólíthatjuk az Atyát, a Fiút és a Szentlelket. Ha szavakat vagy képeket használunk, ezek eszközök és nem a cél. Elolvassuk annak a Személynek a szavait, akire vonatkoznak, vagy akihez szólnak. Ha szavak helyett inkább képzeletünkkel vagy gondolattal imádkozunk, eszünkbe jut a Személy képe, vagy a róla szóló elmélet. A Személy az, akihez fel akarjuk emelni értelmünket és szívünket. Vegyünk egy egyszerű példát: „Miatyánk, ki vagy a mennyekben...” Mindenféle gondolatok megfordulhatnak bennünk az Atyával kapcsolatban, de a gondolatok mögé kell hatolnunk a Személyhez, vagy az Atyához. Szólunk hozzá, aki jelen van számunkra, de érzékeink reménytelenül a földre tipornak. Nem látjuk, nem halljuk, nem érezzük, nem érintjük Őt. Csak azt tudjuk, hogy közel van hozzánk, és azt akarjuk, hogy velünk maradjon és mi Ővele. Minél inkább belemerülünk a sötétbe, mintha Vele ülnénk egy elsötétített szobában, annál inkább tudatában leszünk jelenlétének.

(k) Van egy nyilvánvaló akadály. Nem látjuk, nem halljuk Istent. Nemcsak a semmibe beszélünk-e, áltatva magunkat, hogy jelen van, amikor nincs? Olyanok vagyunk, mint a vakok és a süketek, nem látjuk Őt és nem halljuk a hangját. Csak azt tudjuk, hogy ott van, és ez elég. Azt hiszem, így van ez: valakivel ülök egy sötét szobában, akit nagyon szeretek. Nem látom őt, mert nincs világosság, nem hallom a hangját,

mert nem beszélgetünk. Csak azt tudom, hogy ott van. Ő örül az én társaságomnak és én boldog vagyok vele. Örülünk egymásnak. Ez a tapasztalat rámutathat, hogy is van néha az imában.

Így hát nem látjuk Istent, nem halljuk a hangját és nem fogjuk a kezét. Csak annyit tudunk, hogy ott van. Ő nem beszél. Mi néha megszólalunk, elmondunk egy szöveget, egy zsoltárt, mondást a Szentírásból, máskor saját szavainkkal beszélünk, kiöntjük a szívünket. Néha teljesen csendbe maradunk, tudva, hogy ott van, és akarja a mi jelenlétünket. Azután anélkül, hogy egyetlen szót is mondana, vagy látnánk valamit belőle, mindinkább tudatosodik bennünk jelenléte. Ez a tudat talán csak egy pillanatig tart, máskor esetleg tovább. Az az érzésem, hogy vannak olyan emberek, férfiak, nők, elfoglalt emberek, akik jól ismerik ezt. Kétségtelenül akadnak olyanok, akik nagyobb illetékességgel szólhatnak az isteni tudat és szeretet magasabbfokú megtapasztalásával járó örömről és békéről. Ők a mi mestereink.

Biztos vagyok benne, hogy az imában töltött idő eredményeképpen mindig lesznek pillanatai a belső békének és az örömnak azok körében, akik nem tekintik magukat nagyon járatosnak a lelki életben. Mindazonáltal sokunk tapasztalata az, hogy az ima nagyon nehéz dolog. Sokszor nincs sem jutalom, sem öröm. Ezek azok a pillanatok, amikor elfog a kísértés, hogy abbahagyjuk. Ez pedig végzetes hiba lenne! Folytatnunk kell! Az egyik ok: hogy megtanuljuk, az ima azért fontos, hogy Isten tetszését találja benne. Tetszeni akarunk Neki, ezért imádkozunk. Az ima folytatása akkor, amikor úgy tűnik, nem vezet sehová, Isten iránti hűségünk próbája, és megmutatja, hogy szolgálatában önzetlenek és nagylelkűek vagyunk-e. Készek vagyunk-e arra, hogy Érte – és nem önmagunkért – mindent megtegyünk?

Indítékainkat, szívünket, időről időre meg kell tisztítanunk. Kérdezzük meg magunktól: vajon csak sötétséget tapasztalunk-e? Úgy érezzük; támasz nélkül maradunk. Semmi nem használ. Lelki könyvek, nagyszerű gondolatok, rendkívüli szentbeszédok – hidegen hagynak. Nem okozhat csalódást, ha őszintén mondhatjuk, mindent megtettünk, hogy hűségesek maradjunk az imához. De ennek is oka van. Ehhez hitünket is meg kell tisztítani. Ez azt jelenti, Isten olyan úton vezet, hogy egyre kevésbé bízunk önmagunkban, Istenről alkotott elképzeléseinkben, és nagyobb legyen a bizalmunk Istenben, egyedül csak Istenben. Át kell mennünk ezen a sötétségen,

hogy felragyogjon előttünk a fény, az Ő fénye! És ha hitünk megtisztult (ez fájdalmas folyamat), nő a szeretet. Jobban szeretünk.

* * *

Imatervek

Hogyan fogjunk az imához? Meglehető, fölösleges kérdésnek tekinted ezt, kedves testvérem, vagy legalábbis olyannak, ami rád nem vonatkozik. Esetleg azt gondolod, a legtöbb, amiről itt szó volt, csak azokra vonatkozik, akik szerzetesi életet élnek és elegendő szabad idővel rendelkeznek ahhoz, hogy naponta órákat töltsenek el vallásos gyakorlatokkal.

Nagyon helytelen lenne kisebbíteni egy átlagos család nehézségeit; családon értem azt, hogy a férj és a feleség dolgozni mennek, és a gyerekek éhesen jönnek haza az iskolából. Találhat időt a háziasszony, aki bizony elfoglalt, hogy imádkozzon? Találhat-e időt a hosszú műszakot ledolgozott férfi, aki kimerülten és fáradtan ér haza? Lássunk tisztán: az ima alapelvei ugyanazok a kontemplatív apáca és az elfoglalt háziasszony számára. Az előbbinek több ideje és rendszerezettebb életvitele van, ezek megkönnyítik az imát. De nagy hiba volna, ha az imát csak bizonyos emberek számára tartanánk fenn. Mindannyiunknak szükségünk van arra, hogy imádkozzunk. Az ima a lélek élete, csakúgy mint a testé a lélegzés.

Természetesen vannak olyan imák, amelyekben a vasárnapi szentmisén közösen veszünk részt, ezek fontosságát nem lehet csökkenteni. De valamennyiünknek valami többre van szükségünk. Mint Urunknak, nekünk is el kell vonulnunk az emberektől és az általános ügyektől, hogy egyedül lehessünk Istennel. Ezt a „menekülést” meg kell tervezni, meg kell szervezni. Megfelelő időt és alkalmas helyet kell találnunk. Ez persze nem mindig könnyű. De talán, ha elfogadott tény volna a családban, hogy mindenki egyedül és nyugalomban lehessen, sokkal könnyebb lenne a szervezés. Ez az elgondolás persze túlzottan ideális. Ilyen esetben mindenki, ha csak 5 percre is, egyedül lehetne Istennel; ez megtörténhet az otthontól távol, az autóbuzson, bevásárlás közben, ebédszünetben. Mit is számít a 24 órához képest az az 5 perc, amit arra szánunk, hogy

egyedül legyünk Istennel. Csakugyan lehetetlen volna? Vannak, akik több időt is találnak személyes imáik elmondására. Ideális a napi negyedóra, vagy félóra.

Az idősek, akik már visszavonultak a munkától, gyermekeik felnöttek, ahogy öregszenek, újra megtalálják az ima alapvető szabályait, és nagyobb könnyedséggel gyakorolják azt, ami az elfoglaltabb időkben lehetetlen volt.

Ezek az 5 percek nem számítanak bele a reggeli és az esti imába. Ezeket soha nem szabad elhagyni; imával kell kezdenünk a napot és így is fejeznünk be! Korábban már elmondtam, hogyan tanácsos a reggeli és az esti imákat elmondani. Jobb egy vagy két imát lassan és elmélkedve elimádkozni, mint többet, de gyorsan és kevesebb összeszedettséggel. Jó dolog a nap folyamán időről-időre kis fohászokat küldeni Istenhez – rövid imákat, amikben egy pillanatra Istenhez emeljük a lelkünket. Ezt is meg kell szervezni. Például elhatározod, hogy egy gyors fohászt mondasz minden alkalommal, ha egy lakás ajtaján átlépsz, ha elhagysz otthonodat, vagy hazatérsz. Érdekes, csak el kell döntened, hogy valamit megteszel és mégis pillanatok alatt elfelejted. De ez nem ok arra, hogy ne próbáld, és ne kezd mindig újra!

Meg kell terveznünk, hogyan imádkozunk. Hagyd a hangulatodra, és rájössz majd, milyen hamar megszokod, hogy egyáltalán ne imádkozz. Vannak természetesen akik imádkoznak. Hozzá kell szoknod és akkor nem fogod abbahagyni! Az ima szerzett hajlandóság – legalábbis legtöbbünk számára.

* * *

Az ima hatásai

Azért imádkozunk, hogy közelebb legyünk Istenhez. Szívesebben mondanám ezt másképpen, vagyis: mindennap félre akarok vonulni néhány percre, hogy Isten közelebb legyen hozzám. Ez már az imának egy fontos eredményét mutatja. Isten kapcsolatban van velünk, ahogy a barátok kapcsolatban lehetnek, és tudtukra adja, mit kíván tőlünk. Mintegy ösztönszerűleg kezdjük érezni, mi tetszik neki és mi nem.

Továbbá lassan megértünk egyes, Vele kapcsolatos dolgokat, melyeket korábban nem értettünk. Például hirtelen rádöbbenünk, mennyire akarja, hogy elolvassuk a Szentírásban, hogyan viselkedett Urunk az emberekkel. Ami valamikor csak egy ismerős által elmondott történet volt, abból személyes üzenet válik attól, aki igen gyorsan a barátunk lett.

Ismétlem, az ima hatása az, hogy Istent és akaratát mindennél fontosabbnak tartjuk. Hasonlóképpen, jóval érzékenyebbek lehetünk mások szükségleteivel szemben és megmozdulhat bennünk a segíteni akarás. Ha szemünket Istenen tartjuk, lehetetlen, hogy felebarátunk szükségét észre ne vegyük.

Az ima gyümölcsei a bölcsesség és a megértés. Tisztábban látjuk a véget, ami felé életünk útján tartunk és biztosabbak lehetünk, milyen eszközöket használjunk, hogy oda jussunk. És bármilyen rögzös is az út, bátran megyünk tovább lelkünkben mélységes békével.

* * *

A kérő ima

Mi a helyzet a kérő imára adott válaszokkal kapcsolatban? Gyakran megtörtént, hogy nagyon erősen kértünk valamit, és imánk nem talált meghallgatást, legalábbis látszólag nem. Idegesítő, amikor teljesen világosan halljuk a mondást: „Kérjétek és kaptok, keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak nektek!” (Mt 7,7).

Van megválaszolatlan ima? Nem tudok rá feleletet adni, ami teljesen meggyőzne. A Szentírás idevágó szakasza teljesen világos. Két dolog segít rajtam. Az első: Svájcban, Fribourgon kívül van egy ősi Miasszonyunk kápolna. Szent hely és könnyű ott imádkozni. A falak a kápolnában mondott imák meghallgatásáért hálaadó táblácskákkal vannak borítva. Megakadt a szemem egy táblán: Így szólt: „Köszönöm, hogy nem hallgattad meg az imámat”. Mit érthetett ezen az, aki e szavakat írta? Vajon rájött, hogy amit kért, az károssá válhatott volna? Tudta-e, aki írta, hogy Isten bölcsében és jobban oldja meg a problémákat? Nem tudom, de a kápolna falán a táblácska jó lecke volt nekem. Isten útjai nem a mi útjaink. Ő jobban tudja. Én nem ismerem a terveit, gyakran nem is értem. Meg kell tanulnom bízni Benne.

Milyen gyakran imádkoztunk, mondjuk, egy beteg gyermek meggyógyulásáért, és úgy látszott, az imának nincs foganatja. A gyermek meghalt. Nem könnyű erre a magyarázat. De bízunk kell, és hasonló helyzetekben ez azt jelenti, hogy sötétségben és fájdalomban megyünk előre. Istennek terve volt azzal a gyermekkel, amit mi nem tudunk és nem értünk.

A második segítség, hogy megértsük a kérőima válaszának nyilvánvaló elmaradását, arra utal, amit Isten valóban akar a számunkra. Neki egyetlen, mindent elsöprő kívánsága van velünk, hogy Vele egyesüljünk. Minden más alá van rendelve ennek! Így hát, azt hiszem, minden olyan kérés, ami Istennel való egyesüléshez vezet, választ kap, akár itt és most, akár később, amikor majd színről-színre láthatom Őt. Talán sok minden, amit kérünk, nem segít ebben. De a kérés is közelebb visz Hozzá.

Kissé kényelmetlenül érzem magam. Azt hiszem, amit a jegyzetben írtam, igaz. De akkor miért érzem magam kényelmetlenül? Mert a kérő imának olyan szívből kell jönnie, ami olyan hittel bíz, ami elég erős ahhoz, hogy hegyeket mozgasson. Ezt a megjegyzésemet meg kellett tennem. Magyarázatom, hogy az imák sok esetben miért maradnak válasz nélkül, igaz és érvényes; talán túl kicsi volt a hit.

* * *

A tíz arany szabály

1. Tervezd meg imádat; ne hagyd a véletlenre! Válassz ki egy időt és helyet (otthon egy szobát, az autóbust, sétát).
2. Határozd meg, mennyi időt töltesz imában (5 perc, 10, 15, 30 perc vagy több).
3. Határozd el, mit csinálsz, amikor imádkozol, vagyis melyik imát mondod el lassan és szeretettel, vagy a Bibliának melyik szakaszát olvasod el imádságos lélekkel. Használj néha a saját szavadat, máskor maradj csendben. Kövesd saját hajlandóságodat!
4. Kérd mindig a Szentlélek segítségét, hogy imádban segítsen! Mondd: „Jöjj, Szentlélek, taníts engem imádkozni, segíts, hogy jól tegyem“!

5. Emlékezz arra, hogy megpróbálsz kapcsolatba lépni egy Személlyel – ez a Személy Isten – az Atya, a Fiú vagy a Szentlélek. Ő kapcsolatba akar lépni veled!
6. Ne légy rabja csak egyfajta imának! Válaszd azt, amelyiket a legkönnyebbnek találod és próbálj ki más módszert, amikor az előzőleg használt teherré válik, vagy nem segít.
7. Ne az eredményt nézd!
8. Ha szórakozott vagy, fordítsd szórakozottságodat imává! (Ha egy autó megy el az ablak előtt helytelen sebességgel, mondj valamit Istennek a vezetőről – úgy értem egy fohászt a vezető biztonságáért és nem szükségképpen vezetési módszeréről, vagy a sebességváltójáról!)
9. Ha mindig szárazságot és érdektelenséget érzel az imában, olvass el egy lelki könyvet, vagy írást! Lelki dolgok olvasása fontos.
10. Ha imádkozni próbálsz, ez már ima. Soha ne hagyd abba a próbálkozást!

* * *

Állhatatosság az imában

Életünkben vannak olyan időszakok, amikor a pusztában érezzük magunkat, nincs felfrissülés; pillanatok, amikor a sötétségben csak hirtűnkre támaszkodhatunk. De ha kitartunk, Isten éreztetheti velünk jelenlétét. Jelenlétének ez az érzése lehet, hogy ritka. Egyes emberek-nél megtörténhet, hogy gyakoribb, mint másoknál, de Istent kell mindig keresnünk, aki nyugalmat ad, de ne kérjük, vagy keressük önmagában csak az Istentől eredő nyugalmat. A lépcsők megtaníthatnak egy leckére. Eszembe jut a kisgyermek, aki járni tanul és apja a lépcső tetején áll. A gyermek még kicsi és gyenge ahhoz, hogy saját erejéből megmássza a lépcsőket. Amikor felteszi a lábát az első lépcsőfokra, hanyatt esik. Többször is próbálkozik, de sikertelenül. Az apa a lépcső tetejéről figyel. A gyermeknek több választási lehetősége van. Leülhet a lépcső aljában, és sikertelensége miatt mérgében bömbölhet; (ugyan mikor bömböltem utoljára sikertelenség és harag miatt?) – Van olyan választása is, amikor megállapítja, hogy ez így nem jó, és átmegy egy másik szobába. Ilyenkor vagy dühbe gurul, vagy feladja.

De az apa szeretné, ha a gyermek folytatná a lépcsőmászási próbálkozást. Nyilvánvaló, mi történik. Miután a gyermek túlságosan gyenge, de hajlandóságot mutat a próbálkozásra, az apa lemegy a lépcsőn, felkapja a gyermeket és felviszi magával a lépcső tetejére.

Ez történik hát. A mi dolgunk a próbálkozás, hogy ügyetlenül, nehézkesen fellépjünk az első lépcsőfokra. Az Atya időről-időre lejön, felkap minket és felvisz a lépcső tetejére. De Isten útjai azt mutatják, hogy ha fel is visz a tetőre, hamarosan újra letesz a lépcső aljában, hogy újra kezdjünk mindent. Csak az élet végén emel fel és tart magánál véglegesen.

Megtörténhet, hogy ha folytatjuk a próbálkozást, Isten felvisz a lépcső tetejére, mi érezzük a jelenlétét és tudjuk, hogy közel vagyunk Hozzá. De ez nem tartós! Újra csak a lépcső aljában vagyunk. Nem tudom, milyen gyakran történik meg, hogy lejön és felvisz valamelyikünket a lépcső tetejére. Nem szabad csalódottnak lennünk akkor, ha harminc évben ez csupán csak egyszer történik meg. Kissé gyanússá válna előttem, hogy ha minden második nap megesne! Azt hiszem, hogy a valóban bátor lelkek idejük legjavát a lépcső aljában töltenék, próbálgatva, hogy lábukat arra az első lépcsőfokra feltegyék. Isten kedvét leli a szüntelen próbálkozásban, az állandó erőfeszítésben.

Néha bátorít. Lemosolyog a lépcső tetejéről, vagy baráti gesztussal int. Sok lehetőség van, hogy jelenlétét tudatosítsa bennünk, még ha nem is érzük el azt a közelséget, amit szeretnénk és akarunk.

* * *

Egyedül Istennel

Krisztus életében van valami, amit szünet nélkül hangsúlyozni kell. Gyakran vonult vissza a tömegtől és barátaitól, hogy egyedül legyen Atyjával. Ezzel mutatta meg nekünk, milyen fontos, hogy mi is egyedül legyünk az Atyával.

A csend és a magány áldott Urunk életének része volt. Tanítói éve alatt, sok dolga között is kereste a magányt, a csendet és a nyugalmat. Tegyük mi is így. Elmélkedjünk isten irántunk való szeretetéről. Állandóan térj vissza ehhez!

* * *

A Tábor hegye és a Kálvária

Halljuk Mikeás szavait: „Gyertek – mondják – menjünk fel az Úr hegyére, Jákob Istenének templomába, hogy tanítson meg minket útjaira és az ő ösvényein járjunk“! (Mik 4,2).

Felmegyünk az Úr hegyére, az imában szívünket, lelkünket Hozzá emeljük és amikor lejövünk a hegyről, Őt szolgáljuk lélekben és munkában itt a völgyben.

Két hegy van, a Tábor és a Kálvária. A Tábor hegye a nagy Átváltozás színhelye, amikor Péter, Jakab és János úgy érezték, hogy „Uram, jó nekünk itt lennünk“. De csak akkor kapaszkodhatunk fel a Tábor hegyére, ha már gyakoroltuk magunkat a Kálvária domb megmászásában.

Amikor Urunk arra hív, hogy szolgáljunk, nem ígér könnyű utat. Hív, hogy kövessük Őt bátran, állhatatosan, a nehézségekkel dacolva. A hívás félreérthetetlen.

Ne félj a Kálváriától! A dombon túl van egy másfajta hegy, barátságos, hívogató. Ott majd találsz sátrat, ahol lakhatsz mindörökké.

* * *

Néhány szentségről

A evangélium megemlíti, hogy betegek jöttek Urunkhoz, hogy gyógyítsa meg őket; a vak, a süketnéma, a béna és az ördögtől megszállott. Mindenféle betegséggel felkeresték, Ő pedig kinyújtotta a kezét, megérintette őket és meggyógyultak.

Urunk minden érintése, amellyel a betegeket illette, gyógyított és új életet adott. Gyógyított és az élet Isten életévé vált.

Ez a szentségek megértésének egyik módja; vannak lehetőségek, melyek segítségével minket is megérint és új életet kapunk.

Minden szentség az egyén találkozása az élő Krisztussal. Mind valamilyen különös segítséget jelent, új erő különleges körülmények

között, segítség bizonyos időkben bizonyos szükségekre vonatkoztatva. A szentségek szimbolizmusa felfedi azok különleges hatalmát. Az Egyház közösségén belül ünnepli meg őket, de a szentségek szívében a hívő egyedül van a feltámadt Krisztussal. János Pál pápa angolai és wales-i látogatása sok ember előtt megnyitotta a szentségek nem sejtett mélységeit és gazdagságát. Nem szabad megengedni, hogy ez a nagyon értékes megtapasztalás elhalványodjon.

* * *

A szentmise

Imádkozunk magunkban és imádkozunk a szentmisében, mint hódoló közösség, imádkozunk, ha a szentségeket magunkhoz vesszük.

Az Egyház és az Eukarisztia annyira összefonódnak, hogy szinte azt lehetne mondani, az egyik megmagyarázza a másikat.

Ha Jézus Krisztusra gondolok, Szent Pállal együtt Krisztus Teste jut eszembe, aminek tagjai vagyunk és Ő a fő; ha Krisztus Testéről elmélkedem, egyidejűleg az Egyházra és az Eukarisztiára gondolok. Mélységesen átérzem a kettő kapcsolatát, mert az Egyház mindenek fölött közösség, és az Eukarisztia is az. Az Eukarisztia a közösségi élet csúcsa.

Nem lehetünk közömbösek hitünkben azzal szemben, hogy minden egyes szentmisében Krisztus kínszenvedése, halála és feltámadása válik jelenvalóvá és Krisztus igazán és valóban jelen lesz számunkra a Legméltóságosabb Oltáriszentségben.

Valaki, még tanuló éveimben azt mondta nekem, hogy a hit és a teológia közötti különbséget az mutatja meg, miképpen viselkedem a tabernákulum előtt. Térdet hajtok – miért? Mert az Egyházban Krisztus azt mondta nekem, hogy Ő jelen van az Eukarisztiában. Hogyan van jelen? Ez már teológia, és a teológusok soha nem tudják ezt teljesen megmagyarázni.

A hit, amely kimondja, hogy Krisztus valóságosan jelen van a Legméltóságosabb Oltáriszentségben, nem szereshető meg olvasással, sem elmélkedéssel, vagy emberi szakképzettséggel. Ennek kimon-

dása hitből ered, a lélek alázatából, hogy elfogadja és „igent” mondjon arra, ami hihetetlennek tűnik: a kenyér és a bor színe alatt Krisztus Teste és Vére van jelen.

* * *

A hódolat

Isten jelenléte áhítatot ébreszt és tiszteletteljes, hódoló viselkedést kíván Atyánkkal, Istennel való kapcsolatunkban. A szentmise mindig áldozat; ismételten bemutatott Kálváriaáldozat, úgy jelenülve meg előttünk újra, hogy valamiképpen mi is részt veszünk benne. Ez hitünk egyik legnagyobb misztériuma: halálában hordozza életünket. Az áldozat, mint elmélet, mint eszme, mindig az imádással, a hódolattal van kapcsolatban. Soha nem hiányozhat a szentmiséből a hódolat és a tisztelet. Van azonban egy másik, nem kevésbé fontos szempont is. Tisztán láthatjuk ezt Szent Márknak az Utolsó Vacsoráról szóló leírásában. Bár az Utolsó Vacsora rituális étkezés volt, a húsvét évenkénti megünneplése, a zsidó év fénypontja, mégis világos, hogy Urunk a barátaival volt együtt. A légkör szinte oldott volt. A helyzet, a közösség bensőségre mutat, közelségre és szeretetre. A szentmisének ez a szempontja soha ne hiányozzék!

* * *

A szentáldozás

Az Eukarisztia vétele valóban fontos pillanata életünknek, amikor együtt vagyunk az oltár körül, imádkozunk és dicsőítjük Istent és részt veszünk abban, amit Krisztus a kereszten és feltámadásakor tett.

Amikor Urunkat a szentáldozásban magunkhoz vesszük, abban a pillanatban felismerhetjük, kicsoda és micsoda ő. Fontos és drága pillanat, amikor ilyen közel van hozzánk. Ekkor odaadhatjuk magunkat Neki, ahogy Ő is oda adja magát nekünk. Ez az a pillanat, amikor Ő a saját módján szól hozzánk és bátorít. Megújítja erőnket, ha például valamilyen nagy családi probléma vagy személyes gond terhel. Ez az a pillanat, amikor Isten kezéből elfogadhatjuk a számunkra készült keresztet, a nehézséget, amivel szembe kell néznünk. Ilyenkor szerető szívvel kell mondanom „Igen, a segítségéddel megteszem”.

Nagyon személyes az a pillanat, amikor Urunkat magunkhoz vesszük. Nem szabad, hogy szórakozottság siettesen, vagy úrrá legyen rajtunk. Ha rövid ideig is, egyedül lehetünk Urunkkal, de csak akkor, ha lelkünk mélyén igazi keresztyén közösség kezd kialakulni, ami természetesen megfelel a plébánia kívánalmainak.

A szentáldozást követő csend és nyugalom fontos – ezt az időt töltjük Vele a befejező ima és az áldás előtt és amikor – egyedül Vele – még ottmaradunk a templomban.

* * *

Az Eukarisztia és a hit

Az Egyház arra bátorít, hogy elmélkedjünk utakról, melyeken Urunk hozzánk érkezik. Először arra a történelmi eseményre gondolunk, amikor Jézus Krisztus, az áldott Szentháromság Második Személye emberré lett és közöttünk élt. Gondolataink ismét azzal foglalkoznak, amit értünk tett, kínhalált szenvedve a kereszten és feltámadva a halálból, hogy új életünk legyen. Ezt hívjuk megváltói művének, a Megváltásnak.

Van más módja is annak, ahogy Krisztus hozzánk jön: szavai által a Szentírásban; a szentségekben jelenlevő kegyelmével; mint barátunk személyes életünkben; olyan barát, aki mindannyiunkban bizalmat és közelséget keres; – és még sok más módon. Most azonban különösen arra gondolok, amikor az Eukarisztiában jön közénk.

Az Eukarisztia, a Legméltóságosabb Oltáriszentség, Jézus Krisztus Teste és Vére, Isten különleges ajándéka a keresztyén közösség számára. Az Eukarisztia mint áldozat – a szentmise – az a mód, ahogy egészen különösképpen belekapcsolódhatunk Urunk halálába és feltámadásába, vagyis a megváltás művébe. A szentmise lehetővé teszi, hogy egyesüljünk Jézus Krisztusnak az Atya színe előtt bemutatott áldozatával. Ezalatt önmagunkat, mindent, amit teszünk, Neki szentelhetjük. Az Eukarisztia, mint szentség – mint szentáldozás – arra képesít, hogy Urunkkal szorosabban egyesüljünk, és Őbenne egymással is. Krisztus élete, melyet a keresztségben kaptunk meg először, fennmarad és növekszik azáltal, hogy Urunk Testével és Vérével táplál minket.

Ha az Eukarisztiáról beszélünk, akkor a szentmisére gondolunk, ahol részesülünk a szentáldozásban és Urunk állandó jelenlétében a tabernákulumban. Az Eukarisztia az Egyház egész életének közép-pontja. Legyen középpontja minden plébánia és minden ember életének is! Az Eukarisztia az Egyház legdrágább kincse!

A szentmise sokat jelentett vértanúinknak. Mennyit kockáztattak, csak hogy jelen lehessenek. Kicsit szégyenlem is magam, amikor arra gondolok, milyen odaadók voltak az angol vértanúk a szentmise iránt. De ezeknek a nagy embereknek a példája ösztönözzön abban, hogy még több kincset találjunk a szentmisében, és úgy szeressük, ahogyan ők szerették.

Hallottam olyanokról, akik a szentmise alatt „unatkoznak“. Ez számomra elképesztő! Tudom, hogy vannak emberek, akiknek a szentmise bemutatásával kapcsolatos változások nem tetszenek. Ez is elszomorító. Lássunk világosan! A mai szentmise – a megújult áldozat – ugyanaz, mint tegnap volt. Az Egyház által bevezetett változások annyit jelentenek, hogy tevékenyebben veszünk részt abban, ami történik. A szentmisére gondosan kell készülni és tisztelettel, illendő ünnepélyességgel kell bemutatni. Ez imával teljes életünk csúcspontja. Titkát fokozatosan fedi fel a keresők előtt.

Mielőtt értékelni kezdenénk a gazdagságot, amelyet az Eukarisztia tartalmaz, meg kell újítani hitünket. Ugyan miért hajtunk térdet a tabernákulum előtt, vagy miért megyünk be a templomba? Miért fontos, hogy hódolattal viseltessünk a Legméltóságosabb Oltáriszentség iránt? Amikor a szentmisében a pap kezébe veszi az ostyát és azt mondja: „Ez az én Testem, mely értetek adatik“, a kenyér átváltozik Krisztus Testévé. Amikor kezébe veszi a borral teli kelyhet, azt mondja:

„Vegyétek és igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem kelyhe, az új és örök szövetségé, mely értetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“!

A bor átváltozott Krisztus Vérévé. Krisztus Urunk most valóságosan jelen van közöttünk, különlegesen és egyénileg. Szemeim kenyeret és bort látnak, kezeim kenyeret érintenek; és amikor eszem és iszom, kenyeret és bort ízelek; de ezek valójában Krisztus Teste és Vére. Nem tudjuk pontosan, mi is történt. Azt sem mondhatjuk el világosan,

milyen módon történik az átváltozás. Egy dolog azonban bizonyos; ami kenyér volt, az most Krisztus Teste; ami bor volt, most az Ő Vére. Ő mondta, hogy így van, és ez elég. A szentmisében a pap ugyanazt cselekedte, mint Urunk az Utolsó Vacsorán. Az Ő emlékezetére teszszük ezt azóta is, parancsa szerint újból ismételve.

Ha néha kételyek nehezítik lelkedet és nem tudsz érzékeid fölé emelkedni, vagyis, ha hited meggyengült abban, hogy Krisztus valóban jelen van az Eukarisztiában, akkor próbáld a következőt: térdelj le az Oltáriszentség elé és mondd: „Én Uram és én Istenem! Hiszek; segíts hitetlenségemen“! Ez használ.

Az unalom olyan, mintha valamilyen felhőben lennénk. Nem látunk tisztán, nem érezzük a nap melegét, de ha kitartunk, előbb vagy utóbb ránk esik egy fénysugár, vagy átjár egy kevés meleg. Ez az öröm pillanata. De legyen miénk a korai keresztények eszméje, akik – mint mondták – „egy szívvel-lélekkel mindennap összegyűltek a templomban. A kenyeret házaknál törték meg s örömmel és tiszta szívvel vették magukhoz az ételt. Dicsőítették az Istent és az egész nép szerette őket“ /Apcsel 2,46-47/.

* * *

„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“

Ha megtettük hitünk cselekedetét Urunk Testévé és Vérévé átváltozott kenyér és bor jelenlétében, mintegy feltártuk az új világot. Kezdjük felfedezni, miért mondta Urunk, hogy „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“.

Az Utolsó Vacsorán Urunk először Testévé és Vérévé változtatta a kenyeret és a bort. Megünnepelte a húsvéti étkezést apostolaival. Év-ről-évre a zsidó emlékezés és hálaadás különleges cselekedete volt ez a vacsora. Az egyiptomi rabságból való szabadulást ünnepelték, megköszönték Istennek óvó szeretetét és gondoskodását az Ígéret Földje felé vezető úton. Számukra a húsvéti vacsora nem egyszerűen egy elmúlt eseményre való emlékezés volt, hanem az ismerős történet sajátjukká vált. Amikor visszaemlékeztek Istennek Egyiptomban ősatyáikkal szemben tanúsított jóságára, dicsőítették Őt és hálát adtak

saját szabadságukért is. Most, az Utolsó Vacsora alatt Urunk is dicsőítette Atyját, majd átváltoztatta a kenyeret és a bort Testévé és Vérévé. Ezzel új értelmet adott a vacsorának. Mi volt ez? Urunk egy másik „megmentő eseményre” gondolt, saját halálára, feltámadására és mennybemenetelére. Ezért különös emlékeztetésül új jelentést adott a húsvéti vacsorának. Mostantól kezdve mindenkor, amikor egy papja szentmisét mutat be, megjelenik megváltói nagy műve újból, előttünk és értünk. Engedelmeskedünk parancsának: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”. Nézzük csak meg ezt közelebbről!

Krisztus azt akarta, hogy részünk legyen abban, amit tett, amikor meghalt értünk a kereszten, a Kálvárián. Telve szeretettel Atyja iránt és irántunk, szeretete arra indította, hogy elfogadja a kereszthalált is, így mutatva meg Atyja iránti engedelmességét. A másoknak való engedelmesség gyakran a szeretet jele. Azt akarom tenni, amit a szeretett személy tőlem kíván. Elmélkedhetünk ezen, mert ugyan nehéz megérteni, miért engedte meg az Atya, hogy Fia annyit szenvedjen és így mutassa meg engedelmisségét. Itt megtudunk valamit a bűn szörnyűségéről és arról, mennyire szeret minket az Isten. Bűnösök vagyunk. A bűn elválaszt minket Istentől. Ára a halál. A bűn helyett /a Tőle való elszakadás és a halál/, Isten, végtelen irgalmában és szeretetében megbocsátást kínál, a Vele való egyesülést és az életet. Krisztus megtapasztalta a kínos kereszthalált, legyőzte a bűnt és a halált, hogy így mi is mentesüljünk a bűntől és legyőzzük a halált, örvendezve a megbocsátás és a feltámadás boldog örömeiben. Halálig tartó engedelmissége meghozta a szabadságot és az életet, Isten fiainak és leányainak életét. Kereszthalálát „áldozat”-nak hívjuk. Mindenkor, amikor szentmisét mutatnak be, megújítják Krisztus áldozatát a Kálvárián – (bár Krisztus nem halhat meg újra!) itt és most. Minden egyes szentmisében az Ő áldozatát ajánljuk fel Istennek. Isten megbocsátása, az új élet, a Vele való szoros kapcsolat, ajándékok, bőven mért ajándékok azoknak, akik Krisztushoz hasonlóan, teljesen és nagylelkűen adják magukat Istennek.

Mennyi kincset szerezhetünk a szentmiséből! Soha nem fogjuk teljesen megérteni és nem szűnünk meg újabb és újabb dolgokat felfedezni vele kapcsolatban. De ha gyakran elmélkedünk az Utolsó Vacsorán és Krisztus kereszthalálán, kétségtelenül egyre jobban értékeljük majd azt, mi történik akkor, amikor „ezt cselekedjük az Ő emlékezetére”.

* * *

Egy szív, egy lélek

Ahhoz, hogy tevékenyen részt vegyek a szentmisén, hódoló imával kell Isten elé járulnom. Hasonlóképpen figyelmesen kell hallgatnom az olvasmányokat és az evangéliumot. Ezek Isten hozzám szóló üzenetei. Néha, amit hallok, választ ébreszt bennem. Úgy jön, mint fény-sugár, hogy a segítségemre legyen olyasvalami megértésében, amivel még nem találkoztam, vagy megújítva bátorságomat, felmelegíti a szívemet, növeli Isten iránti szeretetemet. A fohászoknál meg kell próbálnom, hogy azokat a sajátjaimnak érezzem, a lehető legőszintébben. A szentmise alatt önmagamot is felajánlom Istennek. Jó alkalom erre a felajánlási szertartás. Bár mi magunk nem járulhatunk ajándékainkkal az oltárhoz, a megbízottaink megteszik ezt helyettünk. De ez az a pillanat, amikor így imádkozhatok: „Itt vagyok, Uram! Neked adom munkámat, örömeimet, bánataimat, csalásomat...” Minden személyes és magánügy ettől a pillanattól kezdve amikor a kenyér és a bor átváltozik Urunk Testévé és Vérévé, már az Ővé is lesz. Ezen kívül még sok mindent tehetünk, hogy a szentmisét saját személyes imánkká változtassuk, és minden szentmiséről úgy menjünk haza, mint „megváltozott” ember, „jobb” keresztény.

Mint tudják, nemcsak egyszerűen saját dolgainkkal elfoglalt egyének vagyunk. Természettől fogva vérségi, baráti, vagy társadalmi kapcsolatok fűznek össze minket. Mint embereknek, sok közös ügyünk van és szükségünk van egymásra. De mint Isten Népe, továbbbi fontos és alapos ok is van, hogy magunkat közösségi embereknek tartsuk. Ez pedig az, hogy mindannyian ugyanúgy hordozzuk magunkban az életet – és ez egyégy forraszt bennünket – mint a fa a törzsét, amiből az egész fa él, minden ága és levele, vagyis ők is mint a test különböző részei osztoznak az egésznek életében. Így mondta Urunk: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők” /Jn 15,5/. Szent Pál ezt a kapcsolatot a test vonatkozásában írja le: „A test ugyan egy, de sok tagja van, s a testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test. Így Krisztus is... Ti Krisztusnak teste vagytok, s egyenként tagjai” /1 Kor 12,12-27/.

A hívő közösségnek e láthatatlan egysége – Krisztus teste, az Egyház – jelenvalóvá válik akkor, amikor a szentmisén összegyűlünk az oltár körül és mindegyikünk ugyanazt az ételt és italt kapja, magát Krisztust. A szentáldozás egyesít minket Krisztussal és egymással.

Ezért van az, hogy az Eukarisztia az egység valóságos jele. Még a felhasznált elemek is erre utalnak: a sok-sok búzaszeméből készült kenyér, a szőlőszemekből sajtolt bor.

Bízom benne, hogy nem helytelen, ha azt mondom: milyen szomorú, hogy a közelmúlt éveiben oly sok véleményeltérés fordult elő a szentmise bemutatásával kapcsolatban. Egyenlensúly van ott, ahol nyilvánvalóan egységnek kellene lennie. Sokakat érint mélyen ez a téma, ami annak a jele, hogy a szentmise nagyon fontos számukra. Ez jó! Talán túlságosan gyorsan vezették be a változásokat, és meglehet, kissé erőteljesen, talán sokszor megfelelő magyarázat és előkészítés nélkül. Együttérzek azokkal, akiknek ezek a változások nehézséget okoznak. De nem kételkedem abban, hogy a változtatások helyesek voltak és én örömmel fogadom azokat. A zsinati atyák egyik célja az volt, hogy a teljes kongregáció aktív és teljes szívű részvételét biztosítsák a szentmisén. Sokan vannak közöttünk, akiknek még hosszú utat kell megtenniük ahhoz, hogy megértsék, mit próbáltak elérni az atyák.

Még egy további megjegyzést kell tennem: a szentmisét mindenkor kellő ünnepélyességgel, tisztelettel és imádságosan ünnepeljük meg! A szentmisén szívünket, lelkünket felemeljük oda, ami rajtunk kívül áll. Oda kell eljutnunk, hogy mintegy sötét üvegen át figyeljük a misztériumot, ami Isten. A mindannyiunkban élő vágyódás utal arra, hogy mi a legkedvesebb, a legszebb, így, azt hiszem, ez felébred bennünk és elégtételt kap akkor, amikor valaki a szentmisén részt vesz. Éreznünk kell, hogy szent jelenlétben vagyunk.

Végül mindenkire szólok: a liturgia változásai annyiban érinthet minket, amennyiben ezek a változások önmagunkban végbemennő alapvető változásokkal együtt történnek: megújul a lelkesedés és az odaadás, amelyre minden korban, minden keresztény hivatott. A plébániákra fontos feladat vár: teremtsék meg azt a közösséget, amely egy szív, egy lélek, ami Isten szeretetén alapul, ahol a sarokkö Krisztus Urunk.

* * *

A bérmlás : néhány megjegyzés fiataloknak

Van jó és rossz fa. Vannak fák, melyek jó gyümölcsöt teremnek és fák, melyek rossz gyümölcsöt teremnek: mindannyian tudjuk ezt. Ezzel kapcsolatban az a legfontosabb dolog, hogy tudjuk: kevés, ami a fából látszik, a fontos rész, a gyökerek a föld alatt vannak. Ha a gyökerek korhadtak, a fa nem egészséges és így a gyümölcs nem érik be; sőt az is előfordul, hogy egyáltalán nem hoz termést.

Azok a dolgok, amiket nem látsz, fontosak. Törődni kell a gyökerekkel, vízre van szükségük és ha nagyon nedves a talaj, néha le kell csapolni a nedvességet! Ha valami baj van a fával, a gyökereket kell megvizsgálnod.

Világos a dolog. Ha olyanok akarunk lenni mint a jó fa, és az öröm, a béke, a szeretet és a kedvesség gyümölcsét akarjuk teremni, a gyökereknek rendben kell lenniök. Megfelelő embereknek kell lennünk, de ez nem mindig könnyű, segítségre van szükségünk. Az „eszmei” személy, a minta, akit követnünk kell, Urunk, Jézus Krisztus. Ő a minta; ő a tanító; ő a példaadó. De ahhoz, hogy megértsük, mit akar mondani nekünk, és, hogy megtegyük azt, amit mond itt és most, segítségre van szükségünk.

Úgy találsz, hogy minél idősebb leszel, annál több segítségre van szükséged, mert vannak olyan dolgok, melyek a fa korhadását okozák. Sok olyan dologgal találkozunk, amelyek rossz útra vezethetnek. Különösen akkor van szükségünk segítségre, ha már kinőttünk a gyermekorsóból és kezdünk belépni a felnőttek világába. Ez a világ nem könnyű és ha hűséges akarsz maradni Krisztushoz, ha komolyan akarsz élni keresztény életedet, harcolnod kell érte! Gyakran könnyebbnek látszik megfordulni és elfutni.

Így tudatosodik bennünk, hogy Krisztus követéséhez hűségesnek kell lennünk. A keresztségben Isten családjának tagjai lettünk; az Atya fiai és leányai; Krisztus fivérei és nővérei; a Szentlélek temploma. A bérmláskor új felelősséget vállalunk Krisztus Testében, az Egyházban.

Nem látod a fa gyökereit, de tudod, mennyire fontosak. Nem látod önmagadban a Szentlelket, de ott van, életet ad neked, Krisztus életét.

A szertartás után talán azt mondod: „Megbérták, rendben van“. Oktalanság! A bértálás kezdet: most már felnőtt keresztény vagy. Hűségesnek kell lenned Urunkhoz; meg kell védened azt, amit igaznak ismersz Istennel kapcsolatban: bátor tanúságtevőnek kell lenned még akkor is, ha ez sokba kerül. Ez a bértálás célja.

* * *

Most, amikor a bértálás szentségéről beszélek, először is egy barátomat akarom megemlíteni; hívjuk Jánosnak. A történet igaz. Jánost, a fiatal katolikust kiválasztották, hogy a Franciaország futball-csapatában játszon. A csoportot Párizson kívül szállásolták el, és vasárnap reggel János azt mondta az edzőnek: „szentmisére akarok menni!“. Mire az edző így felelt: „a templom messze van és nincs közlekedés. Kellemetlen, ne menj!“! De János ragaszkodott hozzá: „szentmisére megyek“. Végül felvették egy kocsira és vagy 10 mérföldet utazott azért, hogy szentmisén vehessen részt.

Ő maga mondta el nekem a történetet, nem dicsekvésből, hanem hogy megmutassa, néha milyen nehéz szentmisére eljutni. De példája, tanúsága nagy hatással volt a többiekre. Volt ereje azt mondani „szentmisére megyek, bármit gondolsz rólam!“! Csodálatraméltó bátorság. Mesélték, hogy amikor az öltözőbe lépett, mindig abbamaradtak a csúnya beszédek és illetlen történetek, mindenki elhallgatott. Egyszerűen érezték azt, hogy a jelenlétében nem lehet folytatni. Nem volt az a „fajta“. Ennek ellenére nem volt zárkózott, inkább igen népszerű, jó humorérzékkel. De volt valamilyen különleges ereje, ami lehetővé tette, hogy a megismert jó mellett döntsön.

Honnan jött ez az erő? Kétségtelenül Isten ajándéka volt. A bértálás szentségében a Szentlélek leszáll rád és jelen van benned, erőt, jellemet ad, hogy azt mondd „Igen, szentmisére fogok menni még akkor is, ha nehéz, ha kellemetlen, ha a társaim nem jönnek. Én megyek, hogy örömet okozzak Istennek“.

Tiszteletreméltóak azok, akiben erő van. Nagyon nagy szükség van ma az Egyházban arra, hogy a fiatalok birtokában legyenek ennek az erőnek. Mások azt a személyt látják benne, akiről úgy gondolják, Jézus Krisztus volt, mert kereszténynek lenni azt jelenti, hogy az ember egyre jobban hasonlítson Krisztushoz. Gondolj csak

arra, milyen más volna a világ, ha mind úgy viselkednénk, mint Jézus Krisztus, úgy cselekednénk, ahogy Ő tett, úgy reagálnánk, ahogy Ő!

Amikor megkereszteltek, akkor kaptad meg először a Szentlelket. Amikor olajjal kenték meg homlokodat – az olaj jelentette a megerősítést – és azt mondták neked: „Vedd a Szentlélek ajándékát!”, új módon kerültél kapcsolatba a Szentlélekkel. Most már az Ő különleges eszköze vagy, akit fel akar használni az Egyház saját javára, az evangéliumért. De szabad maradsz: Őt választod vagy „nemet” mondasz Neki. Szeretném hát, ha elhatároznád magad és mindig „igent” mondanál a Szentléleknek, amellet döntve, amit jónak tartasz.

Gondolj csak vissza arra, miért vannak a szentségek! Isten neked akarja adni erejét irántad való nagy szeretetében. Isten jobban szeret mint egy szülő vagy szerelmes, ő azt akarja, hogy megismerd és vizsontszeresd. Emlékezz mindig erre! Ha megteszed, felfedezed, hogy vallásodhoz való hűség nem teher, hanem lelki béke, valódi belső öröm és erő, hogy ellenállj az élet nyomásainak és feszültségeinek. Értékes lelki béke lesz osztályrészed így.

* * *

NEGYEDIK RÉSZ

A VÁNDOR FELADATAI

A NAPIREND	122
A siralom völgye	122
Hamis próféták	123
Álmok és látomások	124
Isten Országának építése	126
Egy jobb világ	132
Újítsátok meg a föld színét!	134
Az Egyház a modern világban	136
Nemzeti értékek	139
VITÁS KÉRDÉSEK	142
A hitetlenség erői	142
Háború és béke	144
A kereszténység megosztottsága	146
Ökumenizmus: néhány gondolat	147
Az éhezõ világ	150
A VÁNDOROK	153
Papok vagyunk	153
Próféták vagyunk	154
Királyok vagyunk	156
NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A VÁNDOROKRÓL ÉS FELADATAIKRÓL	159
A család	159
Az anyaság eszménye	161
A munka	162
A pápa és a szolgálat	166
A papság	168
Papi jubileumok	170
Hívások	171
Hívások támogatása	172
A szerzetesi élet	173
A beteg és a fogyatékos	174
Felhívás a fiatalokhoz	176

A NAPIREND

A siralom völgye

A mai vándor a szépség és lehetőség világában megy előre. Mégis, a korábban fel nem fedezett halál és kegyetlenség völgyeiben kell járnia. A vándor nem mehet el éhező tömegek mellett, vagy azok mellett, akik igazságért, emberi méltóságuk elismeréséért kiáltanak. A vándor értelme és szíve a távoli látóhatár felé irányul, de soha nem hagyhatja figyelmen kívül, nem veheti könnyedén e mulandó világban előforduló igazságtalanságokat, fájdalmat és kifosztottságot. Minden nap meghozza a vándornak azokat a feladatokat, melyeket vállalnia kell.

Nincs szükség arra, hogy bárki is tevékenységi vagy küzdelmi program után kutasson. A világ és a szenvedő emberiség megteremti a napirendet azoknak, akiknek van szemük az emberi nyomorúság észrevételére, fülük az elnyomottak és kisemmizettek történeteinek meghallgatására és szívük, hogy ember-családunk elnyomottságára feleljenek.

A vándor a bűn és a szakadás világában mindennapos bizonyossággal találja magát szemben. Itt Isten trónfosztott, üres bálványokat tisztelnek helyette. Hamis próféták hívják fel magukra a figyelmet. A hit és a hitetlenség harcolnak egymással, hogy melyik kerekedjen felül.

Világunkat ma új, rettenetes veszély fenyegeti. Az emberiség olyan fegyvereket fedezett fel, melyek bolygónk végleges katasztrófáját okozhatják. Fajunk szaporodik; sokan éhséggel és szegénységgel találják magukat szemben, ellentétben a kiváltságosakkal, akik gazdagságát korábbi nemzedékek elképzelni sem tudták.

A vándor nem áll tehetetlenül a veszély és a megpróbáltatás közepe. Egyesíteni és gyógyítani lehet a megsztott világot! Hatalmas méretű munka vár elvégzésre a megosztott kereszténység összehangolása, az egymástól félők és egymás ellen harcolók közötti megértés területén. Meg kell újítani a családi életet, a szilárd és egységes közösségeket kell támogatni. Ezek azok a feladatok, amikkel életünk útjain

találkozunk. De a vándort ezek nem zavarják meg, nem térítik el céljától, mert ez az az út, amin mennünk kell, míg keressük és akaratát teljesítjük.

* * *

Hamis próféták

Itt, nyugaton nem kell szembenéznünk vallási szabadságunk olyan fenyegetettségével, mint kelet-európai keresztény testvéreinknek. Nekünk nem azok a személyek jelentik a veszélyt, akik nyíltan és ember-telenül ítéleznek, hanem a hamis próféták.

Korunkban a hamis próféták nem szükségszerűen azok, akik szántsándékkal aláássák a vallási és a keresztény értékeket. De hal-lani lehet szirénhangokat, melyek táptalajai egy gondolkodásmód, egy atmoszféra megteremtésének. Az evangéliummal ellentétes dolgokat mondják és hirdetik, ami árhat és árt is a társadalomnak. Homályosan mindig tudjuk, miről beszélnek; viselkedésünkre rányomja bélyegét a nyomás, amit gyakorolnak. Azt állítják, hogy a földi életen kívül más-fajta élet nincs. Kijelentik, hogy nincs Isten és tulajdonképpen a világ és annak célja nem szorul kívülről jövő magyarázatra.

A hamis próféták azok, akik azt mondják, hogy teljes boldogságot vagy megelégedettséget találhatok ebben vagy abban a tárgyban, ilyen vagy olyan tevékenységben. Így az embereket olyan gondola-tokkal ámíthatják, hogy életük csak az, amit e földi életben találhatnak, és boldogságukat csak abban lelhetik meg, amit tesznek és birtokol-nak ezen a világon.

A próféták azonban hamisak, mert tanításuk már kiábrándultság-hoz, csalódáshoz és mélységes boldogtalansághoz vezetett. E világ javainak egyoldalú kergetése és helytelen magyarázata rászedi az embereket.

Egyre nyilvánvalóbb, hogy nyugati társadalmunk irányt tévesztett, és elveszíti bizalmát a vezetőikben, akik egyik katasztrófából a má-sikba vezették. Ehelyett egy látomást, méltó eszméket kellene ke-reszni, valamit, amiért érdemes élni és az életet odaáldozni! Érzem,

hogy az emberek mindenhol új irány után sóhajtanak. Ez nem is lephet meg senkit, mert az ember Istenért teremtetett. Isten nélkül az emberi élet csupán enigma marad. Az emberi szív legmélyén rejtőző remények és vágyak teljesületlenek maradnak.

* * *

Álmok és látomások

„Mindezek után
kiárasztom Lelkemet minden testre,
Fiaitok és leányaitok jövődni fognak,
véneitek álmokat,
ifjaitok meg látomásokat látnak“ /Joel 3,1/

Nem egy öreg ember álmaival hanem lidércnyomásaival foglalkozom. A lidércnyomás a félelem, a rettegés és a szomorúság keveréke. Arra gondolok, aki élete késői szakaszában ébredt rá, vagy akár félig ébredt rá – mint álom egy nyomasztó álomban – hogy rosszra használta fel az életét. Pontosabban: meglehetősen jóra, de rosszul. A jót bálványá tette. Bálványimádó lett. Hamis isteneket imádot.

A hatalom, a javak és az örömök lehetnek ezek a hamis istenek. Ha helyesen használjuk őket, önmagukban jók; de ha rosszul, romba dönthetik és döntik életünket. A hatalommal való visszaélés a rossz minden fajtájához elvezethet, a gyengék erősek általi elnyomásához, másoknak szabadságuktól való megfosztásához. Egyesekben ez félelmet kelthet, a félelem gyűlölethez vezet és a gyűlölet erőszakhoz. Ha a javak helytelen használatára gondolunk, láthatjuk, az emberek olyan szorgosan gyűjtögetik javaikat, hogy ettől nem veszik észre a szűkölködőket. Nincs nyomasztóbb annál, mint felébredni és rájönni, hogy a nyomasztó álom végül is igaz.

Hallgassuk csak meg újra Isten szavát: „Kiárasztom Lelkemet minden testre. Fiaitok és leányaitok jövődni fognak“. Milyen álma van egy mai embernek? Az emberek a látomás felé tapogatóznak: milyen legyen a társadalmunk? Tökéletes társadalomról álmodunk, ahol béke uralkodik, olyan társadalomról, ahol minden ember méltóságát

tiszteletben tartják, ahol szabadság van és felelősség, ahol tisztelet és igaz szeretet jellemez minden kapcsolatot és ahol magát az életet is tisztelik és értékelik?

Látomássá válhatnak-e az álmok? A látomások változhatnak-e tevékenységi programmokká? Szomorú nap az, amikor valaki megszűnik idealista lenni! Szomorú a társadalom számára is, ha elveszíti tiszta látását. Mindig voltak olyan férfiak és nők, akik nagy ügyeknek szentelték magukat. Sokan harcolnak ma is a békéért. Mások fáradhatatlanok az élet védelmében a fogantatástól a halálig. Vannak, akik az otthontalanokra áldozzák életüket, etetik az éhezőket, védik a környezetet. Ők a modern világ prófétái. Néha kellemetlenek; igen gyakran pusztába kiáltott hangok. Mégis fontosak, akik azért küldettek, hogy emlékeztessenek minket a súlyos de szükséges értékekre.

Évente egyszer, az Emlékezés Napján /az első világháborút befejező fegyverszünet évfordulója/ azokra a férfiakra és nőkre emlékezünk, akik az évszázad háborúiban életüket áldozták fel, hogy megvédjék hazájukat, honfitársaikat, szabadságukat és jogukat. Hálával tiszteljük emléküket. Nehéz, de nemes dolog eszmékért meghalni. Gyakran még nehezebb eszmékért élni és soha el nem veszíteni a szem elől azt, ami kívánatos és jó. Odaadásra van szükség ahhoz, hogy valaki az eszméiért éljen, ez az odaadás önzetlenséget, nagyvonalúságot, bátorságot és kitartást kíván, nemcsak szavakban, hanem tettekben is.

Nem lenne reális, ha egy ideális társadalomról álmodnánk, utópiáról, amelyből minden szenvedés és igazságtalanság hiányozna. Abban a világban kell élnünk és dolgoznunk, amely mindig magán viseli az emberi bűn és a lázadás sebeit. Ha energiánkat – ahogy kell is – Isten Királyságának felépítésére szenteljük, készen kell lennünk a kíséretre, állandóan megújítva elképzelt az struktúrákat és új utakat kell keresnünk a bennünk élő elképzelés kifejezéséhez. Hitre és rugalmasságra van szükségünk. Mindenek fölött azonban szükségünk van arra, hogy a feladathoz ragaszkodjunk és célunktól soha ne térítsen el tévedés, vagy a megértésben bekövetkezett törés. Ez a legnehezebb. Csak aki elszánt, annak sikerül!

* * *

Isten Királyságának építése

Jézus Krisztus Egyházának az egész világra és minden nemzetre szóló küldetést adott. A Jó Hír hirdetése az, hogy Jézus Krisztusban mindenki kiengesztelődhet Istennel és felebarátjával. Minden korban ugyanaz az üzenet: „Beteljesedett az idő és már közel van az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban“! /Mk 1,15/. Az evangélium hirdetése, a megtérésre való felhívás és a mi hitbeli és a megtérésben adott válaszuk felülmúlhatatlanul fontos események mind a társadalom, mind az egyén szempontjából.

Isten királysága örökké tartó és teljes nagyszerűségében csak az idők végén mutatkozik meg. Polgárai, Isten fogadott gyermekei, osztoznak az isteni életben és az Istennel való egység örökkévalóságára vannak rendeltetve. Ez a valóság egy szintje.

Van egy második szint is. Isten országa közel van. Alapjai itt vannak lerakva most, napi életünk tényleges helyzeteiben. De van ennek egy másik vetülete is. Isten királysága közel van, az ajtóban áll. És ha alapjai itt nyugszanak már napi életünk adott helyzeteiben, akkor új társadalmat kell teremteni az emberiség részére, mely új méltóságot és új jövőt kap, mert az Isten Fia Mária fia lett, és népe bűneiért meghalt a kereszten. Ebben az új társadalomban, amely nem nagyobb, mint egy mustármag és mégis annyira erőteljes duzzadó és mindent elborító, akár az élesztő a tésztában, a férfiak és a nők, mint egyének bizonyíthatják elidegeníthetetlen értéküket és méltóságukat. Önmagukért és másokért tevékenykedhetnek, hogy „felépítsék a hit, az élet, a szentség és a kegyelem, az igazság, a béke és a szeretet királyságát“ /Krisztus Király miséje/.

Csak ha megtérünk és hiszünk a jó Hírben, adhatjuk át magunkat e világ és az eljövendő világ királyságának. A keresztségben újjászülettünk testvérünk, Jézus Krisztus hasonlatosságára. Ezt a hasonlatosságot másokban ismerjük fel. Megleljük a minket összekötő köteléket, amely magán hordozza a faj, a kultúra és az osztály különbözőségeit. Mint Szent Pál mondja: „Mert mindannyian, akik megkeresztelkedtek Krisztusban, Krisztust öltöttétek magatokra. Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad ember, mert mindannyian egyek lettetek Krisztus Jézusban“ /Gal 3,28/.

Ez az újonnan meglett identitás a valóságban óriási következményekkel jár. Többé nem maradhatunk közömbösek akkor, ha azok, akik egyek velünk Jézus Krisztusban, igazságtalanságot, kizsákmányolást és faji megkülönböztetést szenvednek. Ha szükséges, hivatásunk az, hogy cselekedjünk és szenvedjünk az érdekükben. Ez kétségtelenül arra vezet, hogy társadalmi és politikai tevékenységekbe keveredünk bele. Megesik persze, hogy emberi vonatkozásban csak keveset, vagy éppen semmit nem tehetünk, hogy megváltoztassuk egy elnyomó rendszer politikai hozzáállását, vagy igazságtalan struktúrákat alakítsunk át. Az is lehetséges, hogy a változás csak olyan méretű szenvedések árán volna kivihető, hogy a gyógyítás rosszabb lenne, mint maga a betegség. A kereszténynek még ilyen esetekben is sok esélye van a segítségre.

Meg kell tanulni – és erre másokat is meg kell tanítani –, hogyan lehet az integritás és a méltóság feláldozása nélkül az igazságtalanság közepette élni. Mindez a Kereszt mélységes átélésében és a Feltámadásba vetett rendíthetetlen hitben rejlik.

A társadalmi és a politikai életben való részvételre szóló hívást gyakran félreértik és helytelenül alkalmazzák. Vannak, akik egész egyszerűen semmiféle kapcsolatot nem látnak személyes vallási hitük és üzletvitelük, iparuk és politikájuk között. Mások olyan mértékben hangsúlyozzák a vallás örökkévalósági kiterjedését, hogy úgy tűnik, e világot és dolgait nem tekintik az Egyház ügyének. Ismét mások természetesen homlokegyenest ellenkező nézeteket vallhatnak és az egész Szentírást szekularizált és politikai vonatkozásban értelmezik.

Az Egyház és a politika vitás ügyét már kezdettől fogva gyötrik különféle értelmezések, melyekben az emberek mindkét szót alkalmazzák.

Például az Egyház szót leginkább az intézményes Egyházra alkalmazzák, különösképpen vezetőjére, a pápára, a püspökökre, a papokra és a hívekre. Az emberek csak ritkán gondolnak arra, hogy az Egyház az egész közösséget jelenti, a laikusokat és a klerikusokat is. Például az az igény, hogy az Egyház maradjon mentes minden politikától, értelmetlen akkor, ha azt jelenti, hogy a keresztények, mint olyanok, távol maradnak a politikai eseményektől.

Hasonlóképpen, zavar van a „politika” szó körül is. Betű szerinti értelemben magában foglalja mindazt, ami hatással van a városállam-

ban élő emberek életére. Vonatkozik minden helyi vagy nemzeti közösség polgára ügyének intézésére. Foglalkoznia kell a szabadsággal, a jövedelmezőséggel, a védekezéssel és mindazok jólétével, akik az ember-építette városban laknak. Az értékrendszerek, valamint az erkölcsi és etikai meggondolások tágabb értelemben véve nyilvánvalóan nem lehetnek meg politika nélkül. Egyszerűen lehetetlen olyan közösséget alkotni és annak tagjai életét és tevékenységét úgy szabályozni, hogy az „értékmentes“ legyen. Miután a vallás az embert léte legmélyebb szintjén érinti emberi kapcsolatában, valamint istenszolgálatában, ebből szükségképpen az következik, hogy a vallást és a vallási meggondolásokat, erkölcsi és etikai ítéletekkel együtt, soha nem volna szabad kizárni a szélesebb értelemben vett politikából és az emberi közösség ügyeiből.

Természetesen, van a politikának egy sokkal szigorúbb jelentése is. Ez különösen olyan országokra érvényes, mint az Egyesült Királyság, ahol az a cél, hogy rámutasson a politikai eljárás tényleges funkciójára és a módokra, amik által a hasonló gondolkodású vagy érdekeltségű csoport polgárai céljukat eléri. Alkalmazzák például ezt helyi és nemzeti szinten politikai pártok szervezetére és működésére vonatkozóan akkor, ha kétséges, melyik elmélet jusson érvényre az ellentmondások között. Itt, az Állam egységén belül részleges érdekek harcolnak több vagy kevesebb szabadságért, az Állam politikai komplexusának megfelelően. Ha a „politika“ ezt jelenti, itt valóban nehéz meglátni az Egyház törvényes, intézményes szerepét, vagy a vezetés jogosultságát.

Azt mondom, „nehéz“ és nem azt, hogy „lehetetlen“, mert végeredményben nem zárhatom ki az ilyen szerep vállalásának lehetőségét sem szükség esetén, súlyos krízisben, egy bizonyos időre szólóan. Megtörténhet ez például akkor, ha az Egyházra vonatkozó bizonyos politikai funkciókat kell igazolni, amikor a szokásos képviseleti folyamatok összeomlanak, vagy elnyomás alá kerülnek. Kritikus esetekben az Egyháznak szüksége lehet arra, hogy egy nemzet nevében szóljon és cselekedjen, vagy az igazságtalanul elhallgattatott csoport érdekében megszólaljon. Alkalmanként az Egyház vezetői felhívást kapnak arra, hogy az „őszinteség üttörői“ legyenek, vagy pedig az egyetlen megbízható és lehetséges mediátor szerepét lássák el keserves konfliktus-helyzetekben. Mindezek magától értetődően kivételes esetekre vonatkoznak. Az Egyház rutinszerű és strukturális részvétele a politika

színpadán nyilvánvalóan nem jellemző vonása az intézményes Egyháznak.

Ezzel ellentétben a laikusok elvitathatatlan felelőssége, hogy, mint a helyi és a nemzeti polgárság képviselői, részt vegyenek a politikai életben és politikai elméletük vagy preferenciájuk szerint választhassák meg pártjukhoz való ragaszkodásuk irányát. Megtalálhatók ők a politikai spektrumú pártokban, de a politikába bele kell vinniük azokat az eszméket, melyekre a Szentírásban és az Egyház szociális jellegű tanításaiban bukkantak rá. Természetesen be kell ismerni, hogy nincs különlegesen keresztény megoldás a világ gazdasági problémáira, nincs részletes keresztény válasz az ipari vitákra, – ennek ellenére mégis a keresztény polgárt és politikust az emberről, a társadalomról, az emberi méltóságról és a szabadságról alkotott hitbeli meggyőződések irányítják.

Napjainkban egyes katolikusok kellemetlennek és szükségtelennek találják ezeket a megkülönböztetéseket. Nem látják a különbséget a papnak és a laikusnak a politikában betöltött szerepe között. Azt akarják, hogy az Egyház intézményesen szentelje magát politikai harcoknak. Ez komplex és erősen vitatott kérdés, s a helyzetek alakulásával állandóan újra felvetődnek mindkét vélemény érvei.

A világban az országok helyzete nagymértékben különböző. Soha sem bölcs dolog merev és elhamarkodott törvényeket lefektetni mindegyikre és minden időkre vonatkozóan papoknak és laikusoknak a politikában betöltött szerepéről. Vannak azonban általános irányelvek. A püspök és a pap szerepe, csakúgy mint segítőtársaiké az, hogy „Krisztusként” végezzék feladatukat a keresztény közösség szívében. Végső soron a püspök és a papok az egység emberei, akik maguk köré gyűjtik Isten egész Népét. Az a dolguk, hogy kiengeszteljenek, nem pedig, hogy partizánkodjanak. Napjainkban Krisztus hármas feladatát teljesítik: papok, próféták és pásztorok, vagyis: felajánlják és megszentelik az áldozatot, tanítanak, prédikálnak és ösztönzik Isten Népét; az egész népet az örök haza felé tartó hitbeli zarándokútra vezetik. A laikusok saját szerepüket főleg mindennapi életük körülményei között találják meg ott, ahol életük és munkájuk zajlik. Mint férfiak és feleségek, kétkezi munkások, hivatásbeliek, a helyi közösségekben vagy szélesebb körben segítik elő környezetük, családjuk, munkahelyük közösségének megszentelődését. Teszik ezt életük

tanúságával, a szekularizált világ szívében elfoglalt csendes jelenlétükkel, az igazságosabb és humánusabb társadalom felépítésére irányuló munkájuk és tevékenységük befolyásával. A laikus hivatása az, hogy visszavezesse a társadalmat Istenhez és felajánlja azt Neki, mint élő, dicsérő áldozatot. Másrészt a felszentelt pap hivatása klasszikus értelemben véve az, hogy hívja, formálja és támogassa a laikus hivatásában. Mindig hiba, ha a laikusok megengedik maguknak, hogy klerikálissá váljanak. A klerikusok részéről viszont hiba az, ha magukra vállalják a laikusok feladatait. Ha így tesznek „klerikalizálják” azt, ami a világban élő laikusok feladata lenne. A klérus és a laikusok szerepe kiegészíti egymást. A gyakorlatban – mind a világban, mind az Egyház közösségében – lehetnek olyan alkalmak, amikor a felelősségek fedik egymást, de a funkciókat világosan megkülönböztetve, érintetlenül kell megtartani. Ha a pap, akinek a kiengesztelődés eszméjét és a közösség egységét kellene képviselnie, túlságosan közvetlenül és személyesen belekeveredik politikai ügyekbe, vállalja annak a kockázatát, hogy megosztja közösségét és szükségtelenül akadályozza egyes tagjai kibontakozását. Közéleti és politikai ügyek, amiket helyesebb volna laikus kezdeményezésre és érdeklődésre bízni, olyan hatással lehetnek egyesekre, hogy haraggal és panasszal telve otthagyják az Egyházat.

Bár felveti a kritika, hogy napjainkban az Egyház túlságosan politizál, a tapasztalat azt mutatja, hogy a keresztényeket általában még nem nagyon ösztönzik az evangéliumok kíváncsiak. A klérus és a laikusok, a maguk eltérő módján, fárasztó feladattal néznek szembe. A kommunista rendszerben, fekete Afrikában, Közép- és Latin-Amerika és Dél-Afrika legtöbbet emlegetett országaiban is vannak emberi jogok és van szabadság. Majdnem általános szükséglet, hogy tiltakozzanak, védjék azt, ami emberi, a több irányból érkező támadások ellen. Itt a kereszténynek készen kell lennie, hogy a nyilvánosság elé vigyen valamit, hogy tiltakozzon, nyomást gyakoroljon, bármilyen lehetőség kínálkozik. Ugyancsak szükség van az erkölcsi törvény fenntartására és helyteleníteni kell az attól való eltérés minden formáját. Manapság kényes és nehéz megvédeni az élethez való jogot, fenntartani a közösségi és magán jellegű integritást és őszinteséget, az élet minden területén ellenszegülni a könnyed hamisságnak. És az Egyháznak minden lehetséges módon keresnie kell az alkalmat, hogy törődjön a szegényekkel, a nyomorékokkal és a szerencsétlenekkel. Egy olyan társadalomban, amely egyre érzéketlenebbé válik, arra van

szükség, hogy a keresztény azok helyett szóljon, akik nem tudnak szóhoz jutni, vagy akiknek nincs elég hatalmuk ehhez; igyekezzen felkelteni a közösség szimpátiáját a szenvedők iránt és anyagilag is járuljon hozzá a szükségben levők szenvedéseinek enyhítéséhez.

A püspök és a pap szerepe ugyanolyan fontos, mint a laikus keresztényé, de más természetű. Még egy demokratikus és szabad társadalomban is gyakran megtörténik, hogy fel kell kelteni a figyelmet, az embereket igazságra és békére kell nevelni. Beszélhetnek, írhatnak és taníthatnak. Bátorítják a laikusokat és támogatják őket feladataikban. Mert az már a laikus dolga, melyik utat választja ahhoz, hogy tapasztalatai felhasználásával a keresztény eszméket eredményes tettekre váltsa. Ők azok, akik szabadon közeledhetnek a politikai pártokhoz és csoportokhoz. Teljes mértékben az ő feladatuk, hogy a dolgot figyeljék. Ezt is kell tenniük.

A világban történő minden ilyen természetű keresztény cselekedet a legmélyebb és legtisztább keresztényi életből eredjen! A püspökök, papok és a laikusok nemcsak humanisták. Bármit tesznek, azt Isten és a felebarát iránti keresztény szeretet motiválja. Ha itt a földön részt vesznek Isten országának építésében, ez teljes egészében maga után vonja annak égi építését is. Amikor Jézus Krisztust Máté 25,31-46-ban az Ítélet napján bemutatta, mint királyt állította elénk, akit egyes egyedül az érdekel, hogyan viselkedtek egymással az emberek életükben. Etették-e az éhezőt, itatták-e a szomjazót, befogadták-e az idegent, ruházták-e a mezítelent, meglátogatták-e a beteget, a börtönben sínylődőt? Tetteik aszerint ítéltetnek meg, ahogyan az Emberfia, Jézus Krisztus személyével tettek. Őbenne, aki igaz Isten és igaz ember, találkozik össze ég és a föld és a hívek megértik, mi volt az értelme életükben napi feladataiknak és vágyakozásuknak a mennybeli Istennel való végtelen egyesülés után. Megtanulják, hogyan kell egyensúlyba hozni az ideigleneset és az örökkévalót.

Ha a piactéren szolgálom Krisztust fivéreimben és nővéreimben, egy rész bennem arra vágyik, hogy egyedül legyek Istennel a pusztában. Ha egyedül vagyok Vele a pusztában, egy részem örömmel visszafutna a piactérre, hogy a többiekkel legyen. Megpróbálva élni ezeket a parancsokat, vagyis, hogy szeressük Istent és felebarátunkat, rájövünk, hogy a kettő egyet jelent. Nem szerethetjük Istent

vagy az embert, csak akkor, ha saját tapasztalatunk által másokon keresztül megismerjük és megtanulunk másokat szeretni Istennek és az Ő Fiának, Jézus Krisztusnak való átadottságunk fényében.

Istent csak akkor lehet szeretni, ha ez a szeretet kiterjed azokra is, akiket saját képére és hasonlatosságára alkotott. Ha szeretettel vagyok felebarátom iránt, ez azt jelenti, hogy felfedeztem benne az Atya isteni Fiának arcát. Krisztus Arca egészen különös módon megpillantható azokban, akiket megsebeztek, akik szenvednek. Ezért van az, hogy felebarátom felé irányuló tevékeny érdeklődésem lényeges része lelki életemnek és vallásos fejlődésemnek.

A két parancsolatnak egyetlen ösztönzéssé kell válnia. Oda kell engem vezetnie, hogy Isten Országát építsem itt a földön. De meg-hagya bennem a mennyei Jeruzsálem utáni vágyat.

* * *

Egy jobb világ

Isten dicsősége jelen van világunk csodáiban. Szépség, mely gyönyörködteti a szemet és a fület. Génuszi szellem, az emberi értelem csodája, kutatva a valóság mögött rejtőző titkokat, befogadva és ellenőrizve a világegyetemben lappangó hatalmas erőket. Imádkozhatjuk Istent, mint minden dolgok Alkotóját; az emberiség találmányait és tapasztalatait himnuszokká és dicséretökké alakíthatjuk át. Amikor ezt tesszük, akkor ismerjük fel, honnan ered a teremtés és annak minden ajándéka, amit használunk, – és mi a célja törekvéseinknek.

Hatalmunkban áll, hogy megtegyük mindezt, de vajon akarjuk-e? Akarjuk-e meggyógyítani önmagunkat, visszaállítani a teljességet úgy, hogy elsőbbségünk jogos legyen? Lehetséges-e, hogy felépüljön egy jobb világ? Úgy vélem, kétségkívül lehetséges a fejlődés. Az embernek lehetősége van arra, hogy teljesebb, gazdagabb, biztosabb életet éljen. Bár mindig fennáll a kifosztottság és a tévedés veszélye is.

* * *

Legmélyebb meggyőződésemm, hogy a végső válasz csak Krisztus-

ban és a Szentírásban található meg és abban a megtérésben, amit tanított. Ha nem tanuljuk meg, hogy meghaljunk önmagunknak és Istennek éljünk, minden küzdelmünk a hatalomért folytatott rejtett küzdelemmé válik. Kereshetjük a reformot és rádöbbenünk, hogy csak áthelyeztük a hatalom egyensúlyát anélkül, hogy az emberi nyomorúság mértékét csökkentettük volna.

Napjaink zavara és az államon belüli egység hiánya felfedi a szekularizált társadalomban a közös látomás megelégsének szükségességét, a természet, a méltóság és az ember jogait, valamint az egységes egyetértést illetően. Minden lehetetlenné válik az egyén lelki dimenziójának elismerése nélkül és az örök, az isteni tudomásulvétele hiányában. Újra fel kell ébreszteniünk az emberben a vallás érzését! A jelenkor társadalmi által képviselt egyistenhívő vallások, a keresztény, a zsidó, a mozlím egyedileg hozzájárulhatnak. A hit nemzeti dialógusára is szükség van.

Aligha tagadható, hogy, mint nemzet, elveszítettük vallási érzékenységünket. Ennek következtében untatónak találjuk az erkölcsi érzéket. A törvényesített szabadságok lehetősége egyre nő. Nem kívánom vissza a viktoriánus értékeket, mert ezek közül alapjában véve nem volt mind kapcsolatban a vallással vagy az erkölccsel. De nyilvánvalóan nagy szükség van komolyabb önfegyelmre, önzetlenségre önkontrollra, hogy megzabolázzuk az engedetlenséget, a kegyetlenséget és a mások jogaival szemben tanúsított nemtörődömséget. Természetétől fogva senki nem gondos, nemes, vagy türelmes. Szükség van például gyakorlatra, fegyelmezésre és társadalmi segítségre.

Társadalmunk igényli a közös cél kötelékét, szabadon elfogadott feladatok teljesítését. Annyi a tennivaló és az idő talán már kevés. A világ fejlődéséről szóló Brandt-jelentés figyelmeztet a világkrízisre, s arra, hogy nincs garancia, meddig tart el, közben pedig sürgős intézkedésekre van szükség.

Vajon tudunk-e közös alapot találni, elismerve azt, hogy társadalmunkban minden embert emberként kell tisztelni? Mindannyiunknak rá kell ébrednünk arra, hogy nem a társadalom, hanem az ember az, aki elsődlegesen fontos. Az állam van az emberekért és nem az emberek az államért.

* * *

Újítsátok meg a föld színét!

Van a Bibliában két érdekes kép, a mai katolikus emberhez szóló lényegbevágó jelentéssel. Mindkettő a teremtre vonatkozik. Mindkettő Isten misztériumába vezet, óvó szeretetének a világegyetemmel kapcsolatos különleges misztériumába, abba a világba, melyet a saját képmására és hasonlatosságára teremtett embernek készített. Az egyik a Teremtés Könyvéből, az Ószövetségből, a másik az Újszövetség Lukács evangéliumából való. Mindkettő sokat mondhat nekünk a Szentlélek valóságáról.

A Teremtés könyve sorozatos képei egyszerű de élénk bemutatót nyújtanak arról, hogyan lett a világ. Századok távolából szól ma hozánk a költemény:

„Kezdetkor
teremtette Isten az eget és a földet.
A föld puszta volt és üres,
sötétség borította a mélységeket
és Isten lelke lebegett a vizek fölött“ /Ter 1,1/.

A sötétségben ott van az őskáosz, a kavargó vizek árja és Isten teremtménye ereje. A kép végtelen kreativitásról tanúskodik, és mi a végtelen szeretet látomásával maradunk ott, ahol Isten a világ ürességébe belerajzolja a szépséget, az eget dicsőségét, minden teremtett dolog formáját és rendjét. Évszázadokon át férfiakat és nőket gazdagított ez a kép. Segített nekik abban, hogy Istent Teremtőnek, Atyának ismerjék meg. Még ma is segít abban, hogy tapasztalatunknak és a körülöttünk levő világnak értelmet adjunk.

A másik kép Szent Lukácsnál található, aki beszámol Jézus működésének kezdetéről. Negyven napi böjtölés után jött szülővárosába, Názáretbe. Szombaton, a zsinagógában átadták neki Izajás tekercsét, hogy olvassa.

Íme a szavai:

„Az Úr Lelke nyugszik rajtam,
mert az Úr kent föl engem.
Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek,

és meggyógyítsam a megtört szívűeket.
Hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak
és szabadságot a börtön lakóinak.
Hogy hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét." /Lz 61,1-2/

Majd ezt mondta: „Ma teljesedtek be az Írás szavai.“ Lukács előzőleg leírta, hogyan keresztelte meg János Jézust a Jordán vizében, és hogyan szállt alá a Szentlélek galamb képében. Kétségtelen az utalás itt az új teremtésre. Isten Lelke lebegett a vizek felett. Az új Ádám kilép a Jordán vizéből és kijelenti az embereknek, hogy új reményt és új szabadságot kapnak. Különösen a szegények, a rabok, a vakok és a megtört szívűek.

Jézus Krisztus teljes egészében bejárta Galileát és Júdeát. Amerre járt, nyomában járt a gyógyulás, a béke, a teljesség, a megbocsátás, és az új élet. Isten és Isten Lelkének hatalma újította meg a föld színét. Ez még most is küldetésünk maradt, az Egyház küldetése. Napjainkban ez a küldetés rendkívül komplex és nehéz.

Az emberiség szíve mélyén és világi társadalmunk struktúráiban ott rejtőzik az önzés és az első Ádámtól és az első Évától örökölt kapzsiság. Mi, az elesettek és bűnösök harcolunk azért, hogy másokra való tekintet nélkül megszerezzük amit akarunk. Mi, akik vakok és süketek vagyunk Isten Lelkének sürgetésével szemben, felépítettünk magunkban egy világot, amely igazságtalan, az éhezés, a rossztápláltság és a reménytelenség világa. A Harmadik Világ szegénysége, az iparosodott Nyugat munkanélkülisége és egyenlőtlenségei Istent visszautasító, feléje grimaszt vágó arcunk, – lázadás Isten Lelke ellen.

Lassan, fájdalmasan kérjük, engedje meg Isten Lelke, hogy megújuljon a föld színe. A társadalom újjászületése csak azok által történhet meg, kik lelkükben szegények, nemesek, résztvevők, éheznek az igazságra, irgalmasok, tisztaszívűek és békeszerzők. Csak azok által reménykedhetünk egy új világ felépítésében, egy jobb társadalom létrejöttében akik részei az új teremtésnek. Isten királysága legelőször a szívünkben épül fel. Ha ez nem történik meg, erőfeszítéseink ugyan nemesek és jószándékúak maradnak, de ez nem a Szentlélek műve.

Isten Lelke tervezte meg a mi világunkat. Isten Lelke Jézus Krisztusban helyreállította az elesett világot. Életünkön át szóló küldeté-

sünk, hogy részt vegyünk Krisztus munkájában és a Lélek erejének segítségével megújítsuk a föld színét.

* * *

Az Egyház a modern világban

Arra kaptunk meghívást, hogy új emberekké váljunk, megtért szívű emberekké, olyanokká, akik az új eget és az új földet keresik. Ami engem illet, szüntelenül az Újszövetség két nagy leírásához fordulok. Az első a gonosz, gazdag ember és Lázár története Lukács evangéliuma 16. fejezetében; az asztalánál ülő gazdag és a kapuban ülő koldus. A gonosz, gazdag emberre kimondott rettentő ítélet láthatóan Isten ítélete. A gazdagok arra vannak kárhoztatva, hogy közömbösek legyenek felebarátaikkal szemben és örüljenek a jólétnek, míg mások éheznek.

A másik kép a Máté 25. fejezetében megrajzolt utolsó ítélet. Ítélet felettünk, és megjutalmaznak, ha enni adtunk az éhezőknek, inni adtunk a szomjazónak, felruháztuk a mezítelent, befogadtuk az idegent, meglátogattuk a betegeket és a rabokat. Mindig úgy értelmeztem ezt a képet, mint ami több, mint alamizsna osztogatás. Nem elég az, ha összegyűjtjük a gazdag ember asztaláról lehullt morzsákat; el kell látunk a szegényt földdel, vetőmaggal és biztosítani kell a betakarítást.

Jézus Krisztusnak hozzánk szóló üzenete bizonyára az, hogy mindenkor azonosuljunk a másikkal, ajánljuk fel neki szolidaritásunkat, szolgálatunkat. Társunk bajának megérzése arra indít, hogy utánozzuk Krisztust az Utolsó Vacsorán, kössünk magunk elé törülközőt, végezzük el a legalacsonyabb rendű munkát, elégedetten, hisz abban a megtiszteltetésben volt részünk, hogy fivéreinket és nővéreinket szolgálhattuk, tisztelve méltóságukat, míg szükségleteiket kielégítettük. Ez a szolgálatra való elkötelezettség nemcsak személyes; beletartozik az egész Egyház, minden krisztuskövető. Mind egyéneknek mind az Egyháznak: oda kell adnunk önmagunkat, energiánkat, munkánkat Isten és felebarátaink javára! Ez az Egyház alapvető elkötelezettsége; ösztönzése a társadalom felé.

Néha nem könnyű a jelent a maga valóságában látni. Azt hiszem, a II. Vatikáni Zsinat segített abban, hogy keresztény hivatásunknak ma

is értelme legyen. Többek között a Zsinat engedményeket adott a laikusoknak. Az Egyház Alkotmányában /Lumen Gentium/ elismerik a laikusok jogos helyét, s napvilágot látott a világi program: „Az Egyház a modern világban“ /Gaudium et Spes/.

Az Egyház társadalmi vonatkozású tanítása alapvető hatást gyakorolt a múltban a katolikus nemzedékek keresztény formálására. Enyhébb mértékkel mérve ez a laikus szervezetek apostoli munkája volt. Eredményeképpen számos katolikus vett részt a helyi és a nemzeti politikában, a köz- és a polgári életben. Ez azt jelentette, hogy egyes katolikusok mélyen elkötelezettek váltak a nemzetközi igazság és béke munkájában és az emberi jogoknak az egész világon történő megvédése terén.

A katolikus, társadalmi jellegű oktatás ma nem annyira ismert, mint lennie kellene. Ha ismertebb volna, a katolikusokat jobban felbátorítaná, hogy aktív szerepet játszanak a helyi közösségekben, a politikai életben, a szakszervezetekben és a szakmai szervezetekben.

Amikor nekiindulunk, hogy Isten királyságát keresve jobb világot építsünk fel, szembe kell néznünk a kritikákkal. E kritikák közül sok félreértéseken alapul. Vannak, akik mérlegelés nélkül mondják, hogy „az Egyháznak távol kell tartania magát a politikától“. Az Egyház püspökei és papjai soha ne avatkozzanak be semmilyen párt-politikába! Vitathatatlan, hogy az Egyház vezetőit nem egy bizonyos párt szerint kell azonosítani, még akkor sem, ha sok politikai kérdés erkölcsi kihatással van az egyénre és a közösség minden tagjára, sőt ez érinti jólétüket. A püspököknek és a papoknak akkor kell közbelépniük, ha erkölcsi kérdésről, az emberi méltóságról és az emberi jogokról van szó.

Nem szabad elfelejteni, hogy a laikusok is az Egyházat jelentik. Legkomolyabb kötelezettségük, hogy részt vegyenek társadalmi és politikai érdekeltségekben. Itt lelkiismeretük szerint cselekszenek. A valós, világi ügyekben általában nemcsak egyetlen keresztény megoldás adódik. Vannak keresztény értékek, amelyeket mindenki megoszthat, — de egy keresztény másfajta következtetésre jut, ha alapelveit politikai, társadalmi és ipari problémákra alkalmazza. A katolikusok különféle pártokhoz tartozhatnak. Résztvehetnek s szakszervezet életében. A köz- és a társadalmi élet minden síkján elfoglalhatják

az őket megillető helyet, ha Krisztussal szembeni lojalitásukban – szem előtt tartva a Szentírás értékeit és a keresztény testvériességet – egyesülnek.

Egyesek azt mondják, hogy a korábbinál kevesebb katolikus vesz részt a politikában, a szakszervezeti életben, a helyi kormányzatokban. Kétségtelen, hogy kevesebben vannak a laikusok a szervezetekben és mozgalmakban. Az ok talán ott kereshető, hogy a II. Vatikáni Zsinat óta sok odaadó katolikus kötelezte el magát az Egyház megújulására. Tevékenykednek a plébániai tanácsokon, bizottságokban, különleges szolgálatokat és más, az Egyház számára nagyértékű munkákat végeznek. Ez azonban lehet, hogy megfosztotta őket azon felelősségüktől, hogy a kereszténység tanúságtevői legyenek a modern világban.

* * *

Vannak, akik azt vitatják, hogy az Egyház vezetőinek és a hozzátartozó tagságnak feladata, hogy tevékeny legyen – s néha erőszakos – az igazságért és a békéért folytatott harcban; nekik kell a hazai és külföldi strukturális igazságtalanság gyakorlati reformja ügyében állást foglalnia, és a politikában minden síkon munkálkodni azért, hogy létrejöjjön egy új társadalmi rend. Ilyen szemszögből nézve, ne féljenek együttműködni a különféle, más meggyőződésűekkel érezzék szabadon annak lehetőségét, hogy idegen rendszerekből vett koncepciókat és eljárásokat alkalmazzanak.

Az ezzel ellentétes szemlélet azt az elvet támogatja, hogy az Egyházat csak a lelkek, a férfiak és nők örökkévaló rendeltetése érdekli. Ha így nézzük, az Egyház szerepe kizárólag lelki vonatkozású. Mindkét szempont kiegyensúlyozatlan. Az Egyház soha nem lehet egy ideológia vagy politikai irányzat kiszolgálója, de nem is törődhet kizárólag csak a jövődő világgal! II. János Pál pápa az 1979 januárjában Pueblában, a püspökökhöz intézett hivatalos Kijelentésében erre nézve iránnyt mutat:

„Ha az Egyház jelenvalóvá teszi magát az ember védelmében vagy haladásában, ezt küldetésének megfelelően, amely vallási, – és nemcsak társadalmi vagy politikai, – ezért nem mulaszthatja el, hogy az embert ne egész mivoltában szemlélje... Nem szük-

séges, hogy ideológiai rendszereket vegyen igénybe azért, hogy szeressen, megvédjen és együttműködjön az ember felszabadításában; az üzenet középpontja, aminek letéteményese és hírvivője, ösztönzést talál arra nézve, miképpen cselekedjen a felebaráti szeretet, az igazság és a béke érdekében az uralkodás, a rabszolgaság, a faji megkülönböztetés, az erőszak, a vallásszabadság megtámadása és az ember elleni agresszióval szemben, ha életét bármi fenyegeti. Az Egyház szabad óhajt maradni mindenféle versengő rendszerek vonatkozásában azért, hogy az el-sőbbség csak az emberé legyen. Forduljanak elő bármilyen, szenvedés okozta nyomorúságok, amelyek az embert érintik, erőszak nélkül, politikai rendszerek hatalma és segítsége nélkül kell az embert mindig támogató igazsággal haladnia a jobb jövő felé vezető úton“.

Nem az Egyházra, mint egészre tartozik, hogy egyik vagy másik politikai alkotmány szószólója legyen. Nem a lelki vezetők dolga, hogy a legjobb pénzügyi vagy gazdasági rendszert megállapítsák. Ehelyett valami sokkal mélyebb és távolba mutató dologgal van elfoglalva. Felbecsülhetetlen kincs őrzője, mivel alapvetően az „emberrel kapcsolatos igazsággal“ foglalkozik. Próféta szerepének megfelelően, amennyire lehetséges, biztosítania kell minden egyén lelki javának őrizetét és az ember szabadságát, hogy kiteljesedhessék. Tudja, hogy egyik célkitűzése sem érhető el, ha az egyén és a társadalom figyelmen kívül hagyja, vagy dacol Isten törvényével. Azt is tudja, hogy készen kell állnia hathatós tevékenységre és a köz előtti tanúságtételre. A férfiaknak és a nőknek szükségük van a látomásra és a reményre, ha neki akarnak kezdeni Isten királysága építéséhez. Ez a látomás és remény Isten kinyilatkoztatása.

* * *

Nemzeti értékek

Amikor Erszébet királynő trónra lépett, egészen különlegesen kérte, hogy alattvalói imádkozzanak érte, és a 25 évvel későbbi jubileumi ünnepség szokatlanul élénk megnyilvánulása volt a népnek iránta és családja iránt érzett tiszteletének és szeretetének. Világos emlékeim vannak erről az ünnepségről.

Mielőtt a Szent Pál katedrálisba értem volna, az utcákon a Buckingham-palota körül már gyülekeztek az emberek. Két tapasztalatom maradt meg; az egyik amikor, elvegyülve a tömegben, figyelhettem népünk legjobb arculatát és érezhető volt a barátság, az öröm, a jó humor az utcákon. Majd később, az egyéni Istenhez fordulás érzése. A Szent Pál katedrálisban érezhető volt az ima légköre, az Isten felé kimondandó „köszönöm“-re való várakozás.

Azt hiszem, ez a jubileumra adott spontán válasz sok embert meglepett. Voltak olyanok talán, akik úgy gondolták, hogy ez a fajta ünnepelés többé nem fontos, hogy nemzetünk kihűlt, sőt, ami még rosszabb, kissé cinikussá vált. Mégis meglepte az embereket, hogy érezték az alkalom szülte fontosságot és, bármennyire is zavarosan, Isten jelenlétét.

A jubileum sok érték szimbólumának bizonyult, melyeket látszólag az halványulás veszélye fenyeget. Elsősorban hangsúlyozta a hazánk iránti szeretetet. Ez nem elhasznált vagy irreveláns érték. Ha elmulasztjuk szeretni hazánkat, mi marad, amit tisztelni lehet? Erény az, ha valaki szereti a hazáját. Illendő hazaszeretet nélkül hogy adja meg az ember más országoknak és népeknek a megkívánt tiszteletet? Ismétlem, legyen hazánkban bármilyen széthúzás, törtéjenek egymásnak ellentmondó események társadalmunkban, még mindig találhatunk magunknak valamit, mert egy nemzet vagyunk. A jubileum alkalmat adott arra, hogy a lét megszokott rendje egy napra megszakadjon és lehetőséget nyújtott, hogy az ember elgondolkodjon, mit is jelent egy ilyen hatalmas komplexum és óriási közösség részének lenni, mint a modern Anglia. Gyökereink mélyre nyúlnak a közös múltba; együtt nézünk szembe a közös problémákkal, veszélyekkel és lehetőségekkel, ezért erős határozottságra van szükségünk a jövőben. Ha a közös értékeket, a lojalitást nem tudjuk kikovácsolni, társadalmunk látja kárát. Azt hiszem, mindez a jubileumi nap egyszerű öröme mögött bújkál meg.

Számomra egyetlen, mindent felülmúló pillanat volt a legszebb, ami úgy látszott, nemcsak összefoglalja a jubileum jelentését, hanem megadja az irányítást is, amelyre a nemzetnek szüksége van. Íme, Őfelsége Guildhallban mondott beszédének utolsó szavai:

„Amikor 21 éves voltam, életemet népem szolgálatára köteleztem el, és arra kértem Istent, támogassa fogadalmamat. Bár ezt a fogadalmat éretlen fővel tettem, amikor még nem volt ítélőképességem, nem sajnálom, vagy vonom vissza egyetlen szavát sem“.

Ez az ünnepség fénypontja. Ezekkel a szavakkal idézte emlékezetünkbe, hogy fiatal korunkban a jónak és Istennek köteleztük el magunkat, de hűségesek maradhatunk, másoknak áldozott életünkben ígéretünket hűségesen megtarthatjuk. Később megpihenve megújíthatjuk a jónak és Istennek tett fogadalmunkat.

Azért kell ezt hangsúlyozni, mert az embernek fontos minden lépés. Az embereknek mindig, mindenhol kell valami, ami életüket felemeli, annak valódi értelmet és jelentést ad. A királynő elkötelezettsége mindenütt, minden ember szájából visszhangozhat.

* * *

VITÁS KÉRDÉSEK

A hitetlenség erői

Sem az egyedi vándor sem a vándorló Egyház nem haladhat úgy át a világon, hogy a környezet érintetlenül és sértetlenül hagyja. Időnként és világunkat a történelem Urának gondviselése alatt formáljuk meg. Felelősséggel tartozunk társadalmunknak és környezetünknek, amelyben élünk. Krisztus és az Evangélium követői vagyunk. Tudatában kell lennünk a veszélyeknek, amik ránk leselkednek anélkül, hogy azok maguk alá temetnének, vagy megbénítanának.

Az ateizmus és a humanizmus – a hitetlenség erői – az Evangélium jól ismert ellenségei. Különbőféle fenyegetések formáit öltik magunkra Kelet- és Nyugat-Európában. Nyugaton alattomosan szivárognak be a társadalomba, azzal fenyegetve, hogy aláássák az alapokat. A hírközlési eszközök gondoskodnak arról, hogy elméleteik minden otthonba eljussanak. Fokozatosan de hatékonyan teremti meg a szekularizmus légkörét. Ezzel azután már nehéz leszámolni, amit korunk szellemében meg kell tennünk. Másrészt Kelet-Európában az ateizmus sokkal agresszívabb fenyegetést jelent és motiválja az állami intézmények politikáit. Több mint 30 éve már, hogy az ateista kommunizmus súlyos tilalmaikat állította a vallásszabadság elé. Eltűri ugyan a vallás nyilvános gyakorlását, de elvárja a rendszer és annak politikája köz általi támogatását, alapvetően megtiltja a független vallási vélemény kifejezését, a lehetőséget, hogy vallási ügyeket a nyilvánosság elé vigyenek, gátolja az Egyház szabadságát abban, hogy a fiatalokat keresztény hitben nevelje és alakítsa.

Köztudott, hogy napjainkban sok országot fosztanak meg keresztényi jellegétől. Lehet, hogy megkeresztelkednek az emberek, de gyakorlatban teljesen a keresztény Egyházon kívül élnek. Valamiképpen meg kellene tanulnunk, hogyan szóljunk a „keresztség általi keresztényekhez”, akik vallásismeretük és életvitelük szerint határozottan nem keresztények. Hogyan közelítsünk azokhoz a jólnevelt emberekhez, akik a kereszténységet, mint valami értelmetlen dolgot, kirekesztették az életükből?

Az elveszettek, a gyakorlatot nem folytatók komplex feladat elé állítanak minket. Az elveszettségnek sok fokozata és fajtája van. A néhai VI. Pál pápa írta egyszer: „A nem-gyakorlók létezése igen ősi jelenség a kereszténység történetében, természetes gyengeség, az alapvető állhatatlanság eredménye, melyet mi, szerencsétlenek mélyen magunkban hordunk. Ma azonban ez bizonyos új jellemvonásokkal gazdagodott, ami sok esetben a korunkra annyira jellemző kinövésnek eredménye. Hasonlóképpen, onnan is származik, hogy a keresztény szoros közelségben él a nem-hívőkkel, következésképpen megtapasztalja a hitetlenség hatásait. Ezen túlmenően, napjaink nem-gyakorló keresztényei a megelőző koroknál jobban keresik a magyarázatát és igazolását helyzetüknek a belső vallásosság, a személyi függetlenség, vagy hitekesség nevében“ /Evangelii Nuntiandi No. 56/. Nem kétséges, hogy a nem-gyakorló keresztények száma riasztóan nő. Angliában a teljes népesség kevesebb, mint 10%-a jár vasárnaponként templomba. A katolikusok száma, akik hetente megjelennek a vasárnapi misén, lassan lefelé tendál. Meg lehet találni a módját annak, hogy ezt megfordítsuk. A probléma egyik része, hogy katolikusaink közül sokan – ritkán ugyan –, de részesülnek a szentségekben, azonban soha nem jutottak al addig a pontig, hogy személyesen kötelezzék el magukat Krisztusnak. Ahogy néha kifejezzük, túl sok ember „szakramentizálódott“, de nem „evangelizálódott“. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a problémát, amit ez jelent.

Hasonlóképpen nem hanyagolhatjuk el a hívek hitének elmélyítésére és támogatására szóló feladatot. Nem vehetjük bizonyosnak, hogy ellentétes helyzetekben hűségesek maradnak. Amire szükség van, az nem a szó szoros értelmében vett alapfokú evangelizálás, hanem egy sokkal erőteljesebb katekézis, ami olyan radikális és alapos, hogy folyamatos evangelizációnak nevezhető. Állandóan fel kell hívunk a híveket – önmagunkat is beleértve – Jézus Krisztus személyére és Isten Igéje teljességében adott üzenetére. A hitet mélyíteni, erősíteni, érettebbé kell tenni! Ahogy azt az 1977.évi szinódus elismeri, ez annyit jelent, hogy a felnőttek részére katekézis programot kell összeállítani. Ez a katekézis alapvető formája, mert olyan személyekhez szól, akiknek a felelőssége és képessége nagyobb, tehát a keresztény üzenetet teljesen fejlett alakjában élik meg /Catechesi Tradendae No.43/.

* * *

Háború és béke

A háború, a megkülönböztetés nélküli rombolás, a politikai célok érdekében a nyílt terrorizmus szörnyű gátaikat emel napjainkban Krisztus evangéliumának hirdetése elé. Az Egyház megkísérli, hogy szeretetről, kiengesztelődésről és egyetemes testvériségről beszéljen egy olyan bűnnel terhes világban, ahol az egyének és az államok agresszivitást és erőszakot alkalmaznak céljaik elérésére.

A béke keresztényi víziójának rendjét illetően eltér a szekuláris világ megértésétől. A béke nem egyszerűen csak a felfegyverzett csapatok hiánya. Az Egyház Krisztus által kijelenti, hogy az Ő békéjét adja a világnak: „Békességet hagyok rátok. Az én békémet adom nektek. Nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja” /Jn 14,27/. Szent Pál azt tanítja, hogy a mi békénk maga Jézus Krisztus, aki legyőzi az ember bűnös széthullását azáltal, hogy a világot kiengezteli Istennel és visszaállítja az emberek közötti egységet /Ef 2,13-18/.

A béke bibliai és keresztényi elve szükségszerűen a becsületesség és az igazság eszméjéhez kapcsolódik – tiszteletben tartva az embernek Isten és a felebarát iránti felelősségét. Az Újszövetségben megjelenik Isten irántunk való megváltó szeretete és az új parancsolat: úgy szeressünk másokat, ahogy Krisztus szereti őket /ld. Jn 13,34/. Itt jutunk el az Újszövetség szívébe, a béke evangéliumához. A kiengeztelődés hírnökeinek kell lennünk, ami azt jelenti, hogy legyünk békeszerzők. Azok, akik az Evangéliumot hirdetik, építsék a királyságot az emberek között. Ez pedig nem jelent mást, mint azt, hogy az Egyháznak és az egyedi kereszténynek el kell köteleznie magát a kiengeztelődésre azokkal, akik viszálykodnak, meg kell gyógyítani az igazságtalanságot és egyenlenséget, melyek keserűséget és konfliktust teremnek, és mindenkor az emberi testvériség tanújának kell lennie. Krisztust és az Ő békéjét kell hoznunk a világba! Dolgoznunk kell a szív megtéréséért, ami a béke feltétele. Meg kell kísérelnünk olyan társadalmat teremteni, ahol a háború elképzelhetetlen.

A keresztény eszmény, meglehet itt a valóságon kívüli világgal találkozik. A történelem állandó hibákat mutat fel és bizonyára továbbra is bizonyítani fogja, hogy a háború elkerülhetetlen. Az ilyen természetű pesszimizmussal ellentétben XXIII. János, VI. Pál és II. János Pál han-

goztatták, hogy a béke lehetséges, a béke szükséges. A háború borzalmának ismét felbukkanó réme kezd nyomasztólag hatni a világ tudatára. A háború megváltoztatta önnön természetét. Többé már nem szakavatott hadseregek között zajlik. Hatásaiban már nem korlátozott, benne már játékszer az emberi élet. A hagyományos és az atomfegyverek rettenetes erőt jelentenek. Az egyén, mint keresztény, a katolikus Egyházzal együtt most kezd szembenézni egy új világkép erkölcsi jelentőségével. Századok óta úgy látszott, hogy a klasszikus „igazságos háború” hagyománya elégséges irányzéka volt a keresztény lelkiismeretnek. Most viszont úgy tűnik, hogy az Egyházban a leg-sürgetőbb elsőbbséget a békéért való küzdelem kapja – olyan küzdelem, mely nem politikai természetű, hanem az evangelizálási küldetés része.

Az Egyház új és fontos szerepét látom Európában. 1982-ben egy találkozáson voltam Rómában. Kb.80 püspökkel együtt szimpóziumon vettem részt, ennek tárgya az egész kontinens evangelizálásával kapcsolatos felelősség megosztása volt. A püspökök Keletről és Nyugatról érkeztek, az Atlanti-óceántól az Uralig, Skandináviától Máltáig. Testvériségben, közösségben és a közös célkitűzésben találkoztunk. Oszthatlanok voltunk a megosztott kontinensen. Képviseletük a hívek helyi egyházait, akik már a kiengesztelődés közösségébe tartoztak. Akkor értettem meg, milyen erőteljes lehet a befolyásunk ott, ahol kontinensünk megosztottsága miatti sebek begyógyításánál kell segítenünk. Szenvedélyt féken tartó, megértést és békét sürgető fontos hang lehetünk. Felhasználhatjuk képességeinket és erőforrásainkat, hogy hidat építsünk az engesztelhetetlen testvérek között. Segíthetünk a feszültség enyhítésében és növelhetjük a bizalmat. Nagyobb részt vállalhatunk saját kongregációink és gyermekeink békére való nevelésében. Ez minden kétséget kizáróan Egyházunk előre vezető útja a jövőben.

Más alkalommal és más helyeken kísérletet tettem, hogy a nukleáris borzalmak elrettentési, erkölcsi, komplex problémájával megbirkózzam. Hivatkozva itt a keresztény vándor alapvető viselkedéseire, mindenek fölött azt szeretném hangsúlyozni, hogy a vándor vágyódjon Krisztus békéje után, imádkozzon, dolgozzon és harcoljon érte. Az egész Egyház küzd azért, hogy egészséges maradjon ebben az őrült világban. Semmilyen vonatkozásban nem tanácsoljuk az erőszakhoz és a háborúhoz való folyamodást. Egyes keresztények vonakodva ugyan és sajnálkozva ismerik be, hogy elesett világunkban néha erő-

szakot kell alkalmazni az alapvető szabadság és az emberi jogok védelmének utolsó eszközeként. Ők azok, akik szakadatlan erőfeszítést sürgetnek az emberi ellentétek romboló hatásának meggátlására. Szüntelenül kitartanak a béke és az egyetemes testvériség keresztényi eszméjének világa mellett. Az atomfegyverkezés politikája semmiféle biztosítékot nem nyújt az emberiségnek a jövőt illetően.

Nyomasztó álmom, hogy az ember az idők végezetére tönkreteszi azt, amit Isten kezdetben alkotott. Attól félek, hogy az emberiség története, mely a Genezissel kezdődött, a Nemezis ijesztő fejezetével ér véget. El kell-e viselnünk, hogy Isten világa abba az őskori káoszba süllyedjen vissza, amelyből keletkezett? Értelmemmel el tudom fogadni, hogy a fegyverkezési politika erkölcsileg védelmezhet, de csak addig értem meg, amíg nem több, mint egy lépés a többoldalú és teljes leszerelésig. Mindezek ellenére minden, ami bennem keresztényi és emberi, kiáltva tiltakozik a rettenetes világ ellen, ahol egyáltalán lehetőség van arra, hogy ezek a fegyverek létezhessenek.

* * *

A kereszténység megosztottsága

Isten vándorló népe eredményességének és jólétének legnagyobb akadály a kétségkívül a megbontottság. VI.Pál pápa megkérdezte egyszer, vajon ma nem ez a legkomolyabb betegsége-e az evangelizációnak? /Evangelii Nuntiandi No.77/ Századunk folyamán világossá vált, hogy Isten lelke által a keresztények növekvő kifosztottságot és türelmetlenséget tapasztalnak az egymás közötti megosztottság miatt. A nem-hívók is kész örömmel csatlakoznak a keresztény disszharmónia kritikájához. Könnyű elbátortalanodni haladásunk mértékét nézve. De azt hiszem, ez inkább segít, jobban, mint ha vállunk mögé pillantva egyre csak azon gyönyörködnénk, mennyi utat is tettünk már meg.

Azoknak, akik az 1930 és 1940-es évek merevségében és vallási elszigeteltségében nőttek fel, most alkalmazkodniuk kell az egyházak közötti tisztelet és együttműködés új éghajlatához. 1982-ben, Nagy-Britanniában tett látogatása alkalmával II.János Pál pápa közös Nyilatkozatot írt alá Dr.Runcie, canterbury-i érsekkel. A Nyilatkozat ezeket a

figyelemreméltó szavakat tartalmazta: „Célunk nem kizárólag a két közösség egyesítésére irányul a többi keresztény kizárásával, hanem kiterjed Isten akaratának teljesítésére, hogy Népe látható egységre jusson. A jelen párbeszédben és azokban, melyeket más keresztényekkel és velünk folytatnak, az elért egyezményekben és fenyegető nehézségekben, a megújuló felhívásban felismerjük, hogy rá kell hagyni magunkat teljesen az Evangélium igazságaira“. Ha ráhagyjuk magunkat erre az evangéliumi igazságra, csak akkor válik lehetővé, hogy megszűnjön a keresztény diszharmonia, és tovább tudunk menni alázatosan és mégis végtelen bizalommal a keresztény egység felé vezető úton. Megosztottságunk nem lehet többé akadálya annak a sürgető szükségnek, hogy a keresztények együtt hirdessék Jézus Krisztus Evangéliumát.

* * *

Ökumenizmus: néhány gondolat

Mi, keresztények közös utunk folyamán olyan szakaszhoz értünk, amikor őszintén és bátran szembe kell néznünk az előttünk álló nehézségekkel és nagyon sok a megoldatlan kérdés közöttünk. A római katolikusok három különleges területen szeretnének előrehaladást tenni. A problémák közül néhány már előfordult a közöttünk és más keresztény egyházak között folytatott párbeszéd folyamán. De nekünk több imára, tanulmányra és a pápa szerepéről, a missziók és a püspökök szerepéről, a szentségekről folytatandó párbeszédre van szükségünk. Már kaptunk új összefüggést, új perspektívát.

Amikor nemrégiben Róma püspöke Angliába érkezett, meglátogatta saját népét, hogy imádkozzon velük, hogy kiszolgáltassa a szentségeket, megerősítse hitüket. Ez várakozáson felüli volt. Ami azonban teljességgel meglepőnek bizonyult, az az volt, hogy Róma püspöke egyedüli és jelentős látogatást tett az anglikán canterbury-i katedrálisban és Liverpoolban. A hosszantartó taps, amikor a pápa belépett a katedrálisba, az arcok kifejezése önmagában Isten felé fordulás volt az egység drága ajándékáért. Ezen felül, beszélgetett más egyházak vezetőivel is, meghívta őket Rómába, hogy ott folytassák a beszélgetést. Akármerre ment a pápa, kifejezte mélységes érdekeltségét abban, hogy a keresztények közötti egység helyreálljon. Több

volt ez, mint hagyományos udvariasság. A közelmúltban úgy esett szó Rómában Angliáról, mint különleges ökumenikus földrésről.

Meglep ez valakit? Az egységre való törekvésben II.János Pál pápa a római Szentszék tiszteletreméltó hagyományát követi. Történelmi tény, hogy a római Szentszék tisztelete és tekintélye egyetemes, elmélyült és kiterjedt, amint az látható is volt az Egyház egységére vonatkozó küldetés teljesítésében. A római Szentszék láthatóan irányítja a hitnek és az életnek azt a közösségét, ami minden olyan egyházban létezett, ahol az apostoli hitet hirdették és megtartották.

Az egységre való törekvés elsőbbséget élvez. Helyes értelmezésben ez azt jelenti: Róma püspöke felügyel arra, hogy irányítása alatt elősegítse minden egyház Krisztushoz és egymáshoz való hűségét. A vele való közösség a helyi egyházak katolicizmusának biztonságát jelenti; jel minden egyházi közösségnek.

Az Anglikán/Római Katolikus Nemzetközi Bizottság több mint öt éve gyötrődik a pápaság és Péter pozíciója összefüggésének problémájával, amelyről szó van az Újszövetségben. Az egyházaknak ugyanazt az érdeklődést kell mutatniuk ebben a kérdésben, ha egységre akarnak törekedni.

VI. Pál pápa mondta egyszer: „mint tudják, az ökumenizmus felé vezető úton a pápa jelenti a legnagyobb akadályt”. Mint római katolikusoknak, a mi feladatunk volna, hogy megmutassuk, Péter utóda nem-hogy akadály lenne az egység felé vezető úton, hanem gyakorlatilag az egységre való eljutásnak nélkülözhetetlen eszköze. Hisszük, hogy a pápa tekintélye isteni rendelésű a keresztények közötti „igazság, szeretet és egység” megőrzésének érdekében. Ugyanakkor nekünk, katolikusoknak emlékeztetnünk kell magunkat arra, hogy amikor a pápai tekintély mellett kiállunk, úgy látva azt, mint Péter szolgálatának folytatóságosságát, nem kívánhatjuk, hogy az Egyház kormányzatának bármilyen különleges stílusával teljesen és kritikátlanul egyetértsenek mások a történelem minden pillanatában. Nem szabad összezavarunk azt, ami lényeges és ami relatív az. Továbbá, a pápa egyetemes szolgálatát nem választható el az egyház szolgálatától. Nincsenek olyan céljai, amelyek eltérnének az egyház céljaitól. Az egész nyáj egységére vonatkoznak ezek, akárcsak ahogy a püspök saját egyháza egységére törekszik, és tette ezt már a kora-keresztény időktől fogva.

János Pál pápa különös udvariasságot és tiszteletet tanúsított minden egyház szolgájával szemben, akivel látogatása során kapcsolatba került. Remélem, hogy határozott erőfeszítések indulnak meg majd annak érdekében, hogy a II. János Pál pápa és Runcie canterbury-i érsek által aláírt Közös Nyilatkozat szellemében kikerüljék az akadályokat a szolgálatok kölcsönös elismerésére vonatkozóan. Az Anglikán/Római Katolikus Nemzetközi Bizottság azt az elvet vallja, hogy a szolgálat természetére vonatkozó megállapodás előbbrevaló a szolgálatok kölcsönös elismerésének megtárgyalásánál. Ez a tanulmány, amelyet még sok további anglikán/római katolikus párbeszéd követ, most megújult erővel folytatódhat.

A szolgálatok összeegyeztetése nem vásárolható meg olcsó áron, az egyszerű kényelem árán. A szolgálatok egyeztetése hosszú lesz és fáradságos. Nem engedhetjük meg, hogy elhomályosodjon az a tény, hogy a kegyelem századokon át működött a különböző egyházak szolgálatain keresztül. Ezen kívül mindannyiunknak vissza kell mennünk és alapjaiban meg kell keresnünk az osztatlan Egyház nagy hagyományait. Az elszigeteltség nem pusztán abból származik, hogy valaki szigeten él. Létezik idő okozta elszigetelődés, ami érvénybe léphet akkor, ha a történelemnek csak azt a szakaszát vesszük figyelembe, ami nekünk tetszik.

A szentségek az osztatlan Egyház örökségének része. Az egyik ok, hogy a pápa látogatása megragadta a római katolikus közösségen kívüli embereket és nagy hatást tett rájuk, az volt, hogy láthatták őt az Egyház életének lüktetése közben, amikor kiszolgáltatta a szentségeket. A nagy szentség, az Eukarisztia kezdettől fogva az ökumenikus megbeszélés középpontjában állt. A keresztség szintén. A szentségi alapelv központi fontossága a II. Vatikáni Zsinathoz vezetett, ahol az Egyházzal szóló alkotmány kezdete úgy mutatja be magát az Egyházat mint „szentség-félét vagy az Istennel való bensőséges egyesülés jelét és az egész emberiség egységét.” Az Egyház eszköze egy ilyesfajta egyesülés és egység elérésének. A Zsinatnak a liturgiára vonatkozó alkotmánya még erőteljesebben hangsúlyozza a szentségi elvek mindent átjáró természetét, amikor azt mondja: „a szentségek liturgiája és a szent kötelezettségek a hívek életében megszentelnek csaknem minden eseményt...” Az egyházak közötti növekvő összetartozás, hogy a szentségi elv mélységes emberi és teológiai jelentőségét elismerjék, hatalmas erőt jelent az egység felé történő megmozdulásban.

Ezt mutatja a keresztelésre, az Eukarisztiára és a szolgálatra vonatkozó Limai Megegyezés, ami nem más, mint összetartozás a világ nagy egyházai között.

Meg vagyok győződve arról, hogy ez a két tárgykör – Péter és az apostoli tevékenység valamint a szentségek – olyanok, melyekről valamilyen formában már minden egyházban szó esik. Az ember megváltása tervének részei ezek. Módoak, amelyekkel mi, akik a XX.század közelségében élünk, élő kapcsolatban lehetünk Jézus tanításával, megváltói munkájával és egész életével, Vele, aki az Út, az Igazság és az Élet.

* * *

Az éhező világ

Amikor a II.Vatikáni Zsinaton az Egyház püspökei előadták elképzeléseiket az Egyháznak a modern világban betöltendő szerepére vonatkozóan, kiegészítették a háborúval és a békével kapcsolatos gondolatmenetüket, majd a gazdag és a szegény nemzetek felé fordultak. Így tanítottak: „ha meg akarjuk teremteni a békét, ennek első feltétele, hogy irtsuk ki az emberek közötti egyenlőtlenség okait, melyek a háborúhoz vezetnek – elsősorban az igazságtalanságot. Sok esetben keletkezett háború a nagy gazdasági egyenlőtlenségből és a tétoázás nélküli, kíváncsok korrekciók kivitelezéséből. Más ellentétek a hatalom és az emberi megelégedettség iránti vágyból származnak, de mélyebb szinten irigységből, bizalmatlanságból és további önző szenvedélyekből” (GS 83). Vagy pedig Pál pápa szavaival élve a „Populorum Progressio”ban: „a fejlődés a béke új elnevezése”. A tulajdonjog krízise csakúgy, mint a hatalom krízise nagyon közeli kapcsolatban van az ember bűncs voltával és így az egyház evangelizációs missziójával és a kiengesztelődés evangéliumával. Tehát ez is keresztény érdeklődés és tevékenység megfelelő tárgya.

Szeretnék itt három megjegyzést tenni. Először: az Egyház ismerete a szegénység, a társadalmi egyenlőtlenség és struktúrális igazságtalanságokról, a háború és békéről egyre jobban elmélyül és fejlődik korunkban; másodsor, hogy az Egyház úgy látja most az emberiség fejlődését, mint ami az egész emberi életet teljes

egészében felöleli és nemcsak a gazdasági szempontra figyel; és harmadszor: az igazság alkotó eleme a Szentírásnak, s ez az igazságra való törekvés az Egyház küldetésének mélyén rejtőzik.

A múltban a keresztények a társadalmi rendben mutatkozó egyenlenségekre, súlyos jogfosztottságokra és szegénységre úgy reagáltak, hogy nagyvonalúan adományoztak szeretetmunkákra és számtalan „jótékonyági munkában” vettek részt. Fokozatosan világosság derült arra, hogy egy beteg világ ilyen vonatkozású szimptomáinak gyógyítására ez nem elég; az okot kell eltávolítani. Az 1971-ben tartott püspöki szinódus rámutatott arra, hogy az Isten úgy fedi fel magát előttünk az Ószövetségben, mint az elnyomottak szabadítója és a szegények védelmezője, aki Benne való hitet kér az embertől és igazságot a felebarátnak. Csak akkor, ha megfigyeljük az igazság kötelességeit, látjuk, hogy Istent valóban úgy ismerték, mint az elnyomottak szabadítóját (Justice in the World, 2.fej.).

Jézus Krisztus Istennek az ember fölötti atyaságát hirdette és kijelentette, hogy Isten közbelép a szűkséget szenvedők és elnyomottak oldalán (Mk 6, 20-23). Ilyen módon, mint mondta, azonosította magát a „legkisebb testvérral”: „Amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (Mt 25,40). A püspökök azt tanítják, hogy az ember kapcsolata felebarátjával Istenhez való kapcsolatában rejtőzik; Isten szeretetére adott felelete, aki Krisztus által megmentett minket, hatékonyan megmutatkozik Iránta való szeretetében és az emberek szolgálatában. A szeretet magában foglalja a felebarát méltóságának és jogainak elismerését. Az igazság csak a szeretetben éri el benső teljességét. Miután minden ember valóságos, látható képmása a láthatatlan Istennek, és testvére Krisztusnak, a keresztény minden emberben magát Istent találja meg és rátalál Isten kifejezett kívánására az igazság és szeretet cselekedetének vonatkozásában (Justice in the World, 2.fej.). Íme, valóságos jelek az egyház tanításának tényleges fejlődésében! Másodsorban, nemcsak magához az élethez, hanem minden egyén valódi emberi növekedéséhez is hozzátartozik ez. Élénken fejezi ezt ki VI.Pál pápa a „Populorum Progressio” c. enciklikájában. A fejezet címe: „A fejlődés keresztény látomása”, amelyben a pápa megmagyarázza, hogy a „fejlődést nem lehet csupán gazdasági emelkedésre korlátozni. Ahhoz, hogy valaki mérvadónak legyen tekinthető, teljesnek, szervesen odatartozónak kell lennie, vagyis minden ember és az egész emberiség javát elő kell segítenie...

Isten tervében minden ember arra hivatott, hogy fejlődjön és kiteljesítse önmagát, mert minden élet egy hivatás. Ez az önkiteljesítés nem választásszerű. Amint az egész teremtés alá van rendelve Teremtője, ugyanúgy a lélekkel rendelkezők is saját jószántukból irányítsák Istenre életüket. Azonban minden ember a társadalom tagja. Része az emberiségnek. Nemcsak egy bizonyos egyed, hanem minden ember, akit meghívott a fejlődés beteljesítésére. Mint keresztények, nem elégedhetünk meg kevesebbel, mint az új teremtménnyel, és az új emberrel.“

Harmadik és végső megjegyzésem az, hogy az igazság kíváncsi a Szentírás szavaiban található. Legyen szabad felidézni ismét az 1971.évi püspöki szinódus sokat emlegetett szavait: „Az igazság oldalán folytatott tevékenység és a világ átalakításában való részvétel olyan nekünk, mint az evangélium hirdetésének alkotó, vagy más szavakkal az egyház küldetésének az emberi nem megváltásának és minden elnyomott helyzetből való felszabadításának törekvése (Justice in the World. Bevezetés). Itt most arra gondolok, hogy a katolikus közösségeken belül új tudatosságot kell életre kelteni. Mint már említettem, nevelésünk arra irányult, hogy szem előtt tartsuk a hagyományos alimizsnálkodást és az önkéntes segítséget. Ennél azonban tágabb látóhatárra kell felnyitni a szemet! Mindannyiunkat emberi összetartozásunk éltet Európán belül és kívül. Meg kell látnunk az Isten és a felebaráti szeretet közötti széttörhetetlen kapcsolatot. Ismét visszatérve a békére és a háborúra, a nehézségek szinte legyőzhetetlennek látszanak. A világ anarchiája és kapzsisága mérhetetlen. A keresztény azonban soha nem veszítheti el a reményt és nem vonulhat vissza a világtól, magára hagyva és sorsára bízva azt. Krisztusba vetett reménnyel megyünk előre: „Mert úgy tetszett az Atyának, hogy benne lakjék az egész teljesség, s hogy általa békítsen ki magával mindent a földön és a mennyben, minthogy ő a kereszten vérével békességet szerzett“ (Kol 1, 19-20).

* * *

A VÁNDOROK

Nincs olyan, mint a „hétköznapi katolikus”. Nézzük csak meg, mit ír Szent Péter: „Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép vagytok” (1 Pt 2,9). Figyeljünk csak arra az imára, amelyet a keresztelest végző pap mond, amikor a jelöltet megkeni a szent krizmával:

„Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja megszabadított téged minden bűntől, újjászülettélt vízből és a Szentlélekből és szívesen látott vagy szent népe körében. Most felken téged az üdvösség krizmájával. Ahogyan Krisztus felkent pap, próféta és király, úgy élj te is mindig testének tagjaként, osztozva az örökkévaló életben”.

Minden megkeresztelt felkenése olyan mint Krisztusé, aki pap, próféta és király. Az Egyházban, Krisztus testében a megkeresztelt osztozik a test fejének háromszoros funkciójában.

A „hétköznapi katolikus” – ha ezt a kifejezést használjuk, kimagasló méltósághoz jut. Az éppen most megkeresztelt kisbaba valamilyen csodálatos módon pap, próféta és király; az Egyháztól messzire tévedt katolikus továbbra is megmarad papnak, prófétának és királynak.

Napjainkban egyre növekvő mértékben, gondolunk a laikusnak az Egyházban betöltött szerepére. Ennek alapja a keresztség. Az új Kánonjogi Kódex a 204.kánonban foglalja össze a II.Vatikáni Zsinatnak a laikusokkal kapcsolatos tanítását. Azt mondja: „Krisztus hívei azok, akik, miután a keresztség által beépültek Krisztusba, Isten Népét alkotják. Ezért egyéni módon épülnek be az Egyház papi, prófétai és királyi hivatásába. Hivatásuk – kinek-kinek saját különleges adottsága szerint az, – hogy élje azt a küldetést, melyet az Isten az Egyházra bízott a világban.

* * *

Papok vagyunk

Különböző síkon, de az egész Egyház érdekelt papi missziójának betöltését illetően.

Nincs most itt helye annak, hogy e papi szerepet a maga teljes kiterjedésében kifejtssem. A lényeg az, hogy az ember felajánlja saját életáldozatát. Ez fejeződik ki az Eukarisztia közös megünneplésében, ami Krisztus áldozatát képviseli, Isten előtt kiegyezést teremtve az ember és az Isten között. Az az imádás, hálaadás, könyörgés, melyet Isten egész népe helyes értelemben felajánl, az embercsalád legfontosabb cselekedete. Így alkot közösséget. Áthidalja az Isten és az ember közötti rést. A közös áldozati és gyógyító étkezés megbékíti egymással az embereket.

A megkeresztelt papsága már túlmegy ezen. Kifejeződik a szentségek jeleiben és szimbólumaiban, amely megszenteli az élet legfőbb pillanatait és élményeit. Így a keresztény kimeríti és intenzívebbé teszi annak mélységes megtapasztalását, hogy mit jelent embernek lenni. Ezen túlmenően ott van az Istennel való mindennapi személyes kapcsolat, az imán keresztül, – általa táplálva ezt a kapcsolatot. A megkeresztelt itt mint pap ismét az egész emberiséget képviseli akkor, amikor imádkozik; Krisztus által, Krisztussal és Krisztusban ajánlja fel imáját, dicséretét és állandó közbenjárását önmaga és felebarátai szükségében.

Meglehet idejét múltnak tűnik ez a társadalmi érdekek és tettek korában, de kijelentem, hogy a kereszténynek és Isten egész népének papi szerepe a leglényegesebb társadalmunk összetartozása vonatkozásában, annak jólétét, lelki és fizikai egészségét tekintve. Gyökértelenné és fensőbbségessé válva, mint egyének a közösségben, elvesztettük egymás identitásának érzését. Minden keresztény, papsága tudatában szolgálhatja a transzcendens tudatosításának visszaállítását, az igazi közösségi érzést, és segíthet a társadalomnak, hogy újjáépítse az emberi érték hierarchiáját és prioritását. De a legfontosabb kiindulási pont a transzcendens tudatosítása a lelkekben.

* * *

Próféták vagyunk

A megkeresztelt osztozik Krisztus prófétai szerepében. Ez azt jelenti, hogy a keresztény soha nem szabadulhat meg attól a felelősségtől, hogy Jézus Krisztus jóhírét hirdesse, alkalmas, vagy alkalmat-

lan időben azoknak, akik hallgatják az Igét és azoknak, akik talán haragosan visszautasítják. Azt is jelenti, hogy a keresztény az evangélium fényében érzékenyen tolmácsoljon minden emberi megtapasztalást oly módon, hogy azon keresztül a hétköznapi férfiak és nők felfedezzék önmagukban annak mélyebb jelentését. És végül ez azt is jelenti, hogy az igazság tükrét tartja a társadalom elé, hogy az meglássa benne valódi arcát. Ilyen értelemben egyszerre tisztít meg és fedez fel.

Ha hisszük, hogy Jézus Krisztus az igazság és a világosság, akkor követőinek tanító szerepe magában foglalja azt, hogy az igazságot az egész társadalom elé tárja, azt az igazságot, ami szabaddá teszi az embert. Így az érték, a keresztény hozzájárulása a társadalom tanításához, hirdetve és tanúsítva az igazságot, ismét mérhetetlen fontosságú lesz. A közösség a kommunikációtól függ, és a kommunikációnak, természetét illetően, hűségesnek kell lennie. A közösség és a társadalom elsorvad, ha virágzik a hamisság. Az igazság oszthatatlan és Istenhez vezet. A keresztény – mint az igazság tanúja és minden egyszerű emberi érték védelmezője – üdvös befolyást gyakorolhat és kell gyakorolnia minden nép oktatási – és közéletére.

Az isteni kinyilatkoztatásban létező és az Egyház hagyományában fennálló bölcsességbeli és tapasztalati gazdagság az emberiség szolgálatára áll. Az igazságnak ezt a szolgálatát a társadalom gyakran félresöpri. Ennek ellenére az egyénnek és a közösségnek jól kell megértenie az emberi természetet és az ember rendeltetését. A modern világ és egész kontinensünk fényt és ösztönzést kaphat János Pál pápa tanításából az emberi méltóságra vonatkozóan, amit állandóan hangsúlyoz. Ez az a téma, ami állandóan átjárja pápasága enciklikáit. A pápa fokozott törődése az ember személyével és méltóságával valószínűleg lengyelországi tapasztalataiba nyúlik vissza, mert a kommunizmus és a kereszténység alapvetően ellentétes szempontból nézi az ember személyét, de mégis talált közös talajt a megbeszélésre. Az ember alapvető értékelésénél, különösen ilyen vonatkozásban, a keresztény különleges módon járulhat hozzá a társadalom fejlődéséhez. János Pál pápa mondta:

„Napjaink civilizációjának talán legkirívóbb gyengesége az ember helytelen értékelése... az ember drámája, akit megfosztottak alapvető léteirétől, vagyis a végtelen keresésétől és így szembe kell néznie azal, hogy léte a legrosszabbra süllyedt” /Puebla, 1979.I.28/.

A keresztény a leghatásosabban akkor tevékenykedik, ha szerényen párbeszédet kezdeményez másokkal, párbeszédet az Egyházzal, párbeszédet más vallásúakkal, párbeszédet azokkal, akik nem hisznek Istenben, párbeszédet a szekularizált világgal. A cél mindig az igazság, különösképpen az emberrel kapcsolatos igazság felfedése, és így engedmény azoknak a követelményeknek, amiket ez mindenkor magával hoz.

* * *

Királyok vagyunk

Urunkat, feje fölött, ezekkel a szavakkal szegezték a keresztre: „A názáreti Jézus, a zsidók királya“. Vajon ez Pilátus elismerése vagy különcködése volt? Elítélésekor minden bizonnyal terhelő tényként jött számításba. Szent János leírja, hogy csúfolták ki Őt a római katonák, hogy koronázták meg tövisből font koszorúval, hogyan öltöztették királyi palástba és köszöntötték mint királyt. Ez a vád népszerűsége magaslatán nem tűnt volna annyira rendkívülinek.

Miután ötezer embert laktatott jól a tóparton, felment a hegyre, amikor a tömeg királlyá akarta választani.

Sokkal később, elítélésekor, Jézus megpróbálta megmagyarázni Pilátusnak, hogy ő csakis király, de „az én királyságom nem e világból való“. Korábban, Szent Lukács szerint az alábbi módon tanította a farizeusokat:

„Az Isten királysága nem jön el szembetűnő módon. Nem lehet azt mondani: Nézzétek, itt van, vagy amott. Mert az Isten országa köztektek van“ (Lk 17,21).

Nagyon óvatosan kell hivatkoznunk arra, amit az evangélium Isten királyságáról és a Krisztussal való rokonságáról mond. Ha keresztségünk következtében osztozunk ebben a rokonságban, meg kell próbálnunk, hogy tisztán lássuk ennek jelentőségét.

Isten királysága nem olyan, sőt nyilvánvalóan teljesen más, mint egy szekuláris állam. Nincs kapcsolatban hatalommal, uralommal vagy kényszerrel. Nem fajon, törzsön vagy önérdeken alapul. Nem függ össze ranggal, vagy az érték és tisztelet emberi kifejeződésével.

Célja nem az anyagi tulajdonjog és polgári biztonságának biztosítása. Kétségtől, nincs kitéve a földrajz és idő okozta korlátoknak.

Először is, Isten királysága belső valóság. Jézus maga mondta, hogy akik az igazság oldalán vannak, meghallják a hangját és királyságához tartoznak (Jn 18,37). Polgárai azok, akik meghaltak és a keresztségben újjászülettek és új emberek lettek Jézus Krisztusban való hitük miatt. Amikor osztoznak a Vele való rokonságban, külsőleg nem változnak meg, nem örvendeztet meg őket holni anyagi előny vagy jutalom, hanem mérhetetlenül nagyobb és tartósabbat kapnak: a bűn szolgaságából és a halál hatalmából való belső megszabadulást. Belépnek a királyságba, bár más vonatkozásban a királyság hatol beléjük és átalakítja belső énünket, értelmünket és szívünket, következőképpen új kapcsolat kezd másokkal kialakulni. Más dimenzióban élnek, nincsenek kitéve világi értékítéleteknek. Közöttük az a legnagyobb, aki a legkitaszítottabb és legvisszautasítottabb az ember országában. Mint Mesterük és királyuk, csak a kereszt uralma alá tartoznak.

Azokat, akik Krisztus király méltóságát osztják, mindenk fölé csak az önmagukban levő igazság érdekli, hordozva az Atya akaratát, járva az igazság ösvényét. Nem keresik a sikert az emberek szemében. Krisztus, a király követőinek más az értékítélete. Ki volt a Kálvária igazi győztese? Pilátus? Vagy azok, akik visszautasították, hogy meghallgassák Krisztust? Akik elítélték és kivégezték? Vagy az ártatlan áldozat, akit látszólag legyőztek, de aki győzelmesen feltámadt a halálból? Egy kegyetlen és igazságtalan államban ki a szabad, ki a győztes? A diktátor, a kínzó, a célratörő? Vagy ellenkezőleg: a bebörtönzött, aki megtartja integritását, eszméit és hitét?

Nagy nemesség lakozik azokban az emberekben, akiket arra hívtak és elfogadtak, hogy osztozzanak Jézus Krisztus kinszenvedésében, talán egész életükön át. Különleges hívás ez, és rendszerint nem önkéntes. Ilyenek az elnyomottak, az elítéltek, a betegek, a gyengék, a fogyatékosok és a szenvedők. Fájdalmuk és szenvedésük által komolyan és szabadon uralkodnak Isten királyságának kiválasztottai fölé.

Keresztény ösztön az, hogy Isten kezéből elfogadjuk a földre sújtó rosszat és a jót. Tudjuk, hogy ha most kemény is az élet, ez elmúlik. Fontos igazság. Nincs is több hozzáfűznivaló.

Az Isten királysága ugyanakkor külső valóság is. Az igazság, a hűség, a szabadság és a szeretet királysága, melyet az Egyház a nyilvánosság elé akar tárni megosztott és bűnös világunkban. Sok erkölcsi törvény van, amit be kell tartani, emberi jogok, amiket meg kell védeni, így adni tovább az evangélium értékeit. Az Egyháznak ez a fontos feladata a velejáró problémákkal és félreértésekkel együtt jelen könyv „Isten királyságának építése” c.fejezetben szerepel részletesen.

* * *

Ahhoz, hogy megértsük és beszéljünk Isten királyságáról, az szükséges, hogy ne feledjük a királyság négy szempontját. Az Isten országa már itt van, ugyanakkor jövőbeli valóság. A megkeresztelt szívében-lelkében él, ugyanakkor a világban külső valóság. Ha csak egy szempontot hangsúlyozunk és mellőzük a többi, tökéletlen képet rajzolunk az országról, ami félrevezető; eltorzult képet mutatunk az Egyháznak a világban betöltött szerepéről.

NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A VÁNDOROKRÓL ÉS FELADATAIKRÓL

Isten vándorló népe az embertípusok végtelen változatából tevődik össze. Mindegyik hordozza a maga különleges terhét – püspökök, papok, szerzetesek és laikusok, akik azon fáradoznak, hogy a mindennapi világot, amelyben élnek és dolgoznak, megszenteljék. Vannak vándorok, akiket megjelöl az a kivételes kereszt, amit hordanak, a mód, ahogyan résztvesznek Krisztus kínszenvedésének misztériumában. Azonkívül vannak fogyatékosok, haldoklók, vagy akikről Isten a magány egészen különös fájdalmának megosztását kéri, nevezetesen akiket elhagyott a férjük vagy a feleségük és egyedül tartják el a családot, vagy elszenvedik házastársuk halálát. Mindezek sorsa megtölthetné egy másik könyvet is. A következő oldalakon néhány olyan csoporttal foglalkozom, akikkel az elmúlt évek során közelebbi kapcsolatba kerültem, de az Egyházban minden csoportnak szüksége van arra, hogy érezze Krisztus jelenlétének erejét, tanításának bátorítását.

* * *

A család

A család az élet egyetemes iskolája és egyúttal a szeretet iskolája is. Ha a család meggyengül, a társadalom belüli élet minősége is megromlik és az egyén sokkal nehezebben tanulja meg hogy miként kell szeretni, éretté válni és megfelelő kapcsolatokat kialakítani. Így tehát a mai társadalomban az Egyház nem egyszerűen csak a keresztény házasságra összpontosítja figyelmét, hanem a családi élet adott helyzetére is.

Hogy látjuk mi, katolikus keresztények a házasságot? Ha az Evangéliumba tekintünk, hogy megtudjuk mit tanított Jézus Krisztus a házasságról és a családról, először lehet, elcsodálkozunk azon, milyen keveset mondott róla. Kétségtelen, hogy elfogadta és megáldotta a házasságot. Első csodáját, világi szolgálatának első jelét ott tette, ahol vendég volt, Kánában, egy menyegzőn. Többször kiemelte annak fontosságát, hogy az ember tisztelje apját és anyját. Arra oktatta tanítványait, hogy a házastársi szeretet értékes, és minden fenyegető veszedelem, gondolat, vágy és nyílt csalás ellen védeni kell.

A család természetes és alapvető. Felelet arra a szükségletre, amelyet egymás iránt érzünk. A család szívében a férj és a feleség közötti szeretet él, természetes és alapvető szeretet, mely nem lehet más, csak állandó. Létezik ugyan az Egyházban a házasság szentsége, de nem a vallás találta ki a házasságot. Nem zsidó vagy keresztény hagyomány; az egész emberiség öröksége.

Kétségtelen, hogy Krisztusnak a házassággal kapcsolatos tanítása legfontosabb és legjellemzőbb vonása volt annak állandóságához való ragaszkodás, a férj és feleség életre szóló összetartozása. „Amit Isten egybekötött, ember szét ne válassza”. Nem alakított ki szabályokat a házasság részére, de arra összpontosított, amit az adott valóságban látott. Látta, mi az emberi szeretet, mivé lehet és arról tanított, hogyan fejezheti ki a házasság a legjobban ezt a szeretetet, és hogy lehet az összeomlástól megvédeni. Így tehát a házasságnak keresztény szemszögből való szemlélete emberi vonatkozásában nemcsak a hívekre vonatkozik, hanem általában az egymást szerető emberekre, akik együtt indulnak el, hogy családot alapítsanak; nemcsak keresztény családot, hanem bármilyen családot. Ilyen vonatkozásban a válást visszautasító keresztény tanítás nem egyszerűen csak a híveknek szóló tanács, hanem az emberi boldogság és a társadalomban való beteljesedés szükséges alapja is. A házassággal kapcsolatos keresztény szempont, mint életre szóló szeretetteljes odaadás férj és feleség között, lényegében kihangsúlyozza a szerető emberekben élő legmélyebb és leggyöngédebb ösztönt. Mélységesen megindító élmény! Egyesülésük, akárcsak szüleiké, mint Isten túláradó szeretete, természetéből adódóan alkotó és gyümölcsöző jelentésű. Tehát, elsősorban az egymás közötti kapcsolat és a család miatt, ahonnan életüket kapták, – a keresztény nézőpontú házasság esetében alapvető követelmény, hogy ez a kötelék széttephetetlen legyen.

Ezzel szemben a válás, ami hivatalosan véget vet a házasságnak, összeegyeztethetetlen ezzel a keresztény szemponttal. Itt nem tehetünk semmiféle engedményt, bár az egymástól való eltávolodás sokszor nyilvánvaló. Történhet olyan döntés, hogy az igazi egyesüléshez szükséges feltételek már a házasság megkötésekor is hiányoztak. Ilyen esetekben semmisségi nyilatkozat jön létre. De ezek rendkívüli esetek és nem szokványosak. Hogy segítsünk abban, hogy az emberek elfogadják ennek a tanításnak a következményeit?

Sajnálatos, hogy a legtöbb pasztorációs és hivatásos figyelem a krízisben levő házasságok felé fordul. Ha csak a betegekkel vagyunk elfoglalva, megtörténhet, hogy figyelmen kívül hagyjuk az egészségesek szükségleteit, elősegítjük a megbetegedést. A legtöbb házasság tartós és boldog, de minden házasság lehetne jobb is. Túlságosan fontos dolog ez ahhoz, hogy egyedül a választásra bízunk. Nem tehetjük, hogy megünnepeljük a menyegzőt és utána saját erejűkre hagyjuk a fiatalokat! Támogatnunk és segítenünk kell a családot fejlődése minden szakaszában, de különösen az első években. Ha mégis stresszhelyzet áll elő és minden összeomlik, az Egyház felismeri és igényli saját szerepét, vagyis hogy gyógyítson, neheztelés nélkül. Fontos a kezdeti elvszilárdság, de nem hiányozhat az egyén felé irányuló részvét sem.

Yorkban János Pál pápa ezt mondta a házasságról: „Kincsként őrizték a családot! Védjétek meg jogait! Védjétek meg jogait! Támogassátok törvényekkel és tettekkel! Hallassátok a családok hangját a politikában! A társadalom jövője, az emberiség jövője a családtól függ.”

* * *

Az anyaság eszménye

Az asszonyoknak és anyáknak, akik nap mint nap hordozzák a házi munka oroslánrészét, soha nem szabad elfelejteniük munkájuk fontosságát. Nem ok nélkül történt, hogy Urunk életének 30 évét otthonában, a hétköznapi tevékenységek között töltötte, és csak 2 vagy 3 évig tanította az Evangéliumot. A mindennapos tevékenységeknek rendkívüli értékük van Isten előtt, különösen a szeretet cselekedeteinek, amiket Isten és a család iránti szeretetből teszünk. Különleges értékük onnan származik, hogy az Isten emberré lett, Máriával és Józseffel élt egy családban, Názáretben, és ezzel megszentelte és jelentést adott a megszokottnak.

A katolikus anyák tudják, bár lehet, hogy néha elfelejtik: otthonuk szentjévé válhatnak. Természetesen érvényes ez a napi hivatali munkára is, a gyárban és otthon; minden elvezethet a szentségre, mert a szentség azt jelenti, hogy a megszokott dolgokat nagyon jól

tesszük. Semmilyen életvitel, semmilyen felelősség nem zárja ki az embert a szentségből és nem függeszti fel az érte folytatott küzdelmet. Minden cselekedet, bármilyen kicsi és lényegtelen, a szeretet cselekedete lehet. Egy napon, ha hűségesek maradtunk hivatásunkhoz, meghalljuk majd Isten szavát: „jól van, jó és hűséges szolgálta“, mert hűségesek voltunk a kicsiben.

A családi élet nem azt jelenti, hogy időnket csak a konyhában, az asztal körül vagy házi munkában töltjük. Az emberek a fontosak, a legnagyobb hivatás egy családot rendben tartani. A katolikus anyáknak nincs szükségük arra, hogy elmondjam ezt nekik, de mindannyiunknak jó, ha gondolunk erre. Urunknak, mint embernek tanulnia kellett és ki tanította őt kezdettől fogva? Ki mutatta neki a példát, amire minden kisgyermeknek szüksége van? Ki nyújtotta neki a szeretetet, ami lehetővé teszi, hogy a gyermek felnőtté váljon? Anyja volt az.

Az anyáknak megvannak a maguk aggodalmai, csalódásai, szívfájdalmai. Néha Mária is rejtéllyel találta magát szemben. Fiával Egyiptomba kellett menekülnie, s egyszer elveszítette egy zarándoklat alkalmával. Láttá őt haldokolni, agóniában. Sok anya ugyanezt érzi. Ha ez történik, aligha lehet értelmét találni. Bízni és ismét csak bízni kell! Miasszonyunk szívét tör járta át; meglehet a tiédet is, testvérem. Talán akkor volt Hozzá a legközelebb, amikor közvetlen osztozott kínszenvedésében. Így van ez veled is!

Amikor nehéz idők köszöntenek rád és arra kapsz hívást, hogy osztozz Krisztus kínszenvedésében, akkor tudni fogod, hogy nagyon közel vagy Urunkhoz és anyjához. Minden fájdalomban és szenvedésben mélységes örömet és békét találhatsz. Az öröm az, hogy egy lehetsz Vele.

* * *

A munka

Mivel életünk legnagyobb részét munkával töltjük, fontos, hogy megértsük: minden emberi munka meg van szentelve és ugyanakkor állandóan meg is szentel. Urunk szentelte meg, mert élete nagy részét töltötte munkában. Megszentel, mert minden, ami jó, hoz-

zájárol Isten tiszteletéhez és dicsőségéhez. A munka soha nem a bűn büntetése. Az ember természetéhez tartozik. Amikor egy hivatali íróasztal mellett dolgozom, otthon, vagy a földeken, talán egy gyárban, munkám a szeretet cselekedete. Ezért tehát, napi életünk folyamán nemcsak akkor tanúskodunk Jézusról, amikor beszélünk Róla, hanem amikor munkánk maga is imádsággá válik. Ez az egyik ok, amiért az Egyháznak nagy gondot okoz a munkanélküliség. A munka az emberiség része. Ha ettől meg vagyunk fosztva, veszélyeztetettnek és csökkent értékűnek érezzük magunkat.

Ha komolyan akarunk Krisztus szellemében élni, minden bizonnyal egész szívünkkel és szakértelmünkkel a munkába akarjuk vetni magunkat. Soha nem leszünk elégedettek akkor, ha pusztán csak az órát figyeljük és a munkát számláink kifizetése eszközének tekintjük, esetleg jó időtöltésnek. Törvényadta büszkeségünk lesz, amit teszünk. Munkánk szakértőjévé akarunk lenni Isten nagyobb dicsőségére.

Fájdalmas és lélekölő, ha létszámtöbblettel, korai nyugdíjazással vagy hosszú munkanélküli időszakokkal kell szembenéznünk. Most még túl korai felismerni azt, vajon országunk jelenlegi ipari nehézségei ideiglenesek vagy hosszútávúak-e? Vitathatatlan, hogy sok embernek okoz gondot, milyen értelmet adjanak kényszerű tétlenségüknek. Talán a történelem olyan szakaszába lépünk, amikor fejlett technológiánk teljes alkalmazást kínál, talán meg kell változtatnunk eszméinket. Hogy tarthatjuk fenn önbecsülésünket, ha nem keresünk semmit, nincs fizetésünk? Mit tehetünk, hogy kényszerű tétlenségünket hasznossá tegyük?

Azok, akiknek van munkájuk, próbálják megragadni a jelentőségét annak, amit tesznek. Természetesen könnyebb, ha a munka a mezőgazdasággal, kertészettel, a természetiséssel van kapcsolatban. Egyre világosabbá válik, hogy Isten, a Teremtő mellett dolgozunk. A földet szántva, a talajt öntözve és a termést betakarítva alapvetően és hagyományos módon része vagyunk a teremtő embernek. De homlokunk izzadtsága, a nehéz fizikai munka okozta testi kimerültség lehet a bűn és elesettségünk következménye is. Végző soron azonban a munka önmagában nem átok, hanem áldás. Hasznára van az emberi méltóságnak; nemes és nemesít.

Ez azért van így, mert a munka része Isten teremtő tevékenységének. A teremtés nem sokmillió évvel ezelőtti, egymagában álló esemény volt. Jelenlegi történés is. Munkánkon keresztül, Isten adta energiával és erővel dolgozunk, így az Ő céljai a mieink lesznek.

A földnek saját titkai, törvényei vannak. Ezeket a törvényeket egy fölöttünk és rajtunk kívüli értelemmel kell megérteni, ha szabad ezt a kifejezést használnom. A teremtő Isten által ismert titkok lassan felfedik magukat előttünk. Felfedezéseink az Ő értelmének feltárása. Azok, akik közel vannak a természethez, minden valószínűség szerint alázatosan állnak e titkok előtt. Kezdünk ráébredni, hogy környezetünk és a természeti források nem kimeríthetetlenek. Nem tehetjük, hogy technológiánk segítségével szabadon kimeríthjük a föld-bolygó készleteit. Meg kell őriznünk korlátozott örökségünket, és első természetével is meg kell ismerkednünk. Kíséreljük meg, hogy együttműködünk és ne használjuk ki a természet erőit, ne szennyezzük a földet! Az emberiség így lassan áthangolódik a természet törvényeinek ritmusára.

Tudatában vagyok annak, hogy más természetű munka esetén milyen nehéz vallási perspektívákat kitűzni. Nyilvánvaló, hogy akkor tehetjük ezt, ha munkánk közeli kapcsolatba hoz másokkal, különösen ha gyógyítással, szolgálattal, tanácsadással vagy oktatással vagyunk elfoglalva. Ekkor láthatjuk azt, hogy pozitívan járultunk hozzá mások jólétéhez. Nem nehéz Krisztus arcát észrevenni azokban, akikkel foglalkozunk. Másokért végzett munkánk könnyűszerrel szolgálattá alakulhat át.

A dolgozó emberek óriási többségének azonban nincs ilyen szerencséje. Számukra a munka sokkal személytelenebb; ismétlődő, unalmas, igénytelen. A legtöbb ember, aki üzemekben és hivatalokban dolgozik, távol van a közösségtől; ritkán fordul elő, hogy a kész terméket látja; nem lehet része a kezdeményezés és a képzelet szülte meglepétségben. Rendkívül nagy hitet igényel tőlük, hogy munkájukat Isten állandó teremtő tevékenységének részeként láthassák.

Érthető, hogy a szénbánya, vagy acélmű nem az a hely, ahol vissza lehet húzódni és a munka jelentése felett elmélkedni. Nem könnyű az ész és a szív felemelése Istenhez a zajban és az intenzív fizikai munka izzadtsága közben. Akadhatnak azonban pillanatok a szóbeli

imára. Összességében véve azonban a hozzáállás fejlesztése a fontos a pihenés és a csend idején, ekkor a munka elfogadható és érthető lesz, ez pedig egész napunk folyamán segít és erőt ad.

Még az állandóan ismétlődő feladat, a legkimerítőbb munka is Istenhez emelhető és megszentelhető. Az ilyen természetű munka nélkül gazdaságunk nem funkcionálna, falvaink és városaink nem állnának fenn. Nem volna lakásunk, ruhánk, fűtőanyagunk, élelmünk. Nemzeti jövedelmünk csökkenne; népünk nehéz helyzetbe kerülne. Minden munka az emberért van; minden az élet folytatását szolgálja. Ilyen értelemben a munka Isten folyamatos teremtménye. Az egészet kell néznünk, nem a részleteket, mert a ránk eső rész viszonylag lényegtelennek látszik.

Cardijn bíboros, a munkások nagy apostola szokta mondani: „nincs munka – nincs szentmise”. Ez volt az ő módszere. Dolgozó embereivel megláttatni azt, hogy az ő erőfeszítéseik teszik lehetővé az életet és így segítenek kialakítani a szentmisékben tett felajánlásokat. Az építők építik a templomot; mások követ hoznak az oltárnak; a bányászok szentet bányásznak, ami a fényt és hőt adó erőműveket táplálja; a szövőmunkások miseruhák és oltárterítők anyagait készítik; a gazdálkodók gabonát termesztene a kenyérhez és szőlőt a borhoz; a szállítók, akik mindezeket összegyűjtik és a megfelelő helyre eljuttatják. Mindenki a maga módján munkájával teszi lehetővé a szentmisét. Önmagunkat, munkánkat, mindenünket, amivel rendelkezünk, oda-visszük a szentmisére. Felajánljuk a kenyeret és a bort, „az emberi munka termését”; Krisztussal, testvérünkkel együtt ajánljuk fel. Az Atya elfogadja felajánlásunkat és Krisztus jelenlevő lesz számunkra ajándékainkban, a munkánk általi kenyér és bor színe alatt. Isten mindennapi csodája nem mehetne végbe az emberi munka nélkül. Nincs munka – nincs szentmise. Fontos ennek a kapcsolatnak a kialakítása. A munka, még a legkedvezőtlenebb körülmények között is lehetőséget kínál az egyénnek, hogy növekedjen és megtalálja önmagát. Jóformán nincs olyan munka, ami egyedül állna, csak önmagában. A modern ipar –, bár bizonyos szempontból teljesen dehumanizáló –, mégis lehetővé teszi a férfiaknak és nőknek, hogy a munkában barátságot, nevetést és emberi együttérzést találjanak. Minden dolgozónak fontos, hogy ismerje a munka ilyen szempontjait, és másokat minden lehetséges módon támogasson és bátorítson. Egy mosoly, egy vidám szó csodákat művelhet.

Mindennek ellenére az emberi lélek szomját nem lehet eloltani, sem az emberi méltóságot teljesen visszaállítani. Az elkötelezett Krisztus-követőnek fontos, hogy szüntelenül szem előtt tartsa az emberi jogokat, és munkahelyén megvédje az emberi méltóságot. Ennek lehetőségét egyesek abban látják, hogy részt vesznek a szakszervezeti munkában, mások megelégszenek annyival, hogy egyszerűen megtartják saját integritásukat és önbecsülésüket, de ez is bátoríthat és erősíthet másokat.

Amíg munka van, remény is van. Az egyén munkája hozzájárul ehhez a reményhez azáltal, hogy támogatja az életet és a fejlődő jólétet. Mint olyanoknak, akik osztoznak Isten szüntelen teremtésében, segít, hogy várakozva tekintünk a jövőbe. Bármikor imádkozunk, Isten felé emelt kezünk soha nem üres.

* * *

A pápa és a szolgálat

A pápaválasztás legmegindítóbb pillanatainak egyike az, amikor a megválasztott bíborosi öltözékben kimegy a sixtusi kápolnából, hogy felöltse a pápai ruhákat. Ebben a pillanatban szomorú és láthatóan gondterhelt embert látunk, akit nyomaszt a vállára nehezedeő teher. Egy oldalajtón megy ki, és kevéssel később tiszta fehérbe öltözötten jön vissza. Ő a pápa, és átalakult. Más emberként, szinte új emberként jön vissza. A bíborosok is, akik megválasztották, bizonyos értelemben megváltoznak; más lesz a viselkedésünk ezzel az emberrel szemben. Úgy ment ki az ajtón mint közülünk egy; visszajött, mint a pápánk, Krisztus helyettese, a vezetőnk.

Ezt követően mindannyian odamegyük hozzá, megcsókoljuk a gyűrűjét és engedelmességet ígérünk. Majd felsorakozunk és kivonulunk az erkélyre a sixtusi kápolnából, ahol első ízben kell áldást osztania a Szent Péter téren összegyűlt embertömegnek. Elöl mennek a fiatalabb bíborosok, az idősebbek követik őket, legvégén a pápa megy. De túl nagy a kísértés, hogy a nyitott ablakokhoz siessünk. Felbomlik a sor és az ablakból látjuk a tömeget, ameddig a szem ellát. Majd kitör az izgalom, a tömeg éljenez, amikor a pápát első alkalommal meglátja.

Ami ebben a pillanatban szíven ütött, az a példabeszéd volt, amikor a pásztor elhagyja 99 bárányát, és elindul, megkeresni az elveszett utolsót. A példabeszéd értelme most ellenkező. A juhok kiáltanak

pásztorukért. Itt van az, aki vezetője lett 700 millió katolikusnak, sok millió kereszténynek és nem-kereszténynek, akik ma Isten dolgait illetően irányítást, vezetést várnak a Szentatytól.

Drága emlékek ezek a pillanatok. Olyanok, mint útjelző táblák, melyek a csakugyan fontos dolgok felé mutatnak. Szilárd meggyőződésem, hogy manapság éheznek az emberek. Talán nem is tudják, mi után éheznek, de éheznek; éheznek egészében véve az élet igazságára és éheznek a saját életükkel kapcsolatos igazságra, életük jelentésének megismerésére. Azt akarják, hogy erőt, megnyugvást, irányt mutató dolgokat mondjanak nekik. Tudni akarják, miért érdemes leélni az életet.

Akadhatnak nekünk is pillanataink, amikor kételkedünk és megzavarodunk, mégis, egészében véve hitünk fenntart minket. De képzeljék el a sötétséget, magányt és ürességet azok életében, akik semmiben nem hisznek. Az emberek kísérletet tesznek arra, hogy megszerezzenek maguknak dolgokat, amik nem adnak világosságot, nem támogatnak és nem elégítik ki őket. A modern ember kielégületlen és nyugtalan.

Ezek a gondolatok a hivatások kérdéséhez kapcsolódnak. Minden kereszténynek, különösen napjainkban, missziós hivatása van: hirdetnie kell Krisztus üzenetét az élet és a munka minden területén. Ezt a felelősséget a keresztelekor és a bérnialkalmasságkor mindannyian megkaptuk. De ezen túlmenően igen nagy szükség van férfiakra és nőkre, akik egész életüket papi vagy szerzetesi életnek szentelik. Nagy a szükség. A jelenleg tevékenykedők száma csökken és a legtöbbjük idős. A termés érettebb, mint gondolnánk, és az aratáshoz munkásokra van szükség.

Imádkoznunk kell mindennap, hogy lépjenek elő fiúk és lányok, és kötelezzék el magukat papi és szerzetesi életre. Van elegendő hely különböző vérmérsékletűek és adottságúak számára. Olyan férfiakra és nőkre van szükség, akik vezetésre alkalmasak, nagyvonalúak, akik minden körülmények között jelentősen hozzájárulnak a társadalom szükségleteihez. Mindenki számára van hely, mégis, különösen a tehetséges emberekre van szükség. Imádkoznunk kell, ha nagyvonalú válasszunk akarjuk, mert az a tapasztalatom, hogy a tehetséges fiatalok úgy érzik, nagyobb áldozatot kell vállal-

niuk. A világban elérhető siker és ennek látványossága erős vonzás. Bátorságra és messzire látásra van szükség, hogy a vonzásnak ellenálljanak és az Egyház szolgálatának szenteljék magukat. Ezt az áldozatot kéri Nyugaton a fiatal katolikusoktól. Nem veszély, vagy kemény fizikai élet kérdése ez. Olyan Egyházhoz tartozunk, amely a közelmúltban nem ment át olyan szenvedéseken, mint gyakran Kelet-Európa és a Harmadik Világ egyházai. A többivel összehasonlítva kissé puhány Egyházzá váltunk. De még van lehetőség arra, hogy megteremtsük a kereszt lelkiségét és aszketizmusát külső üldöztetés vagy nehézség nélkül. Ne csak a fogyasztói és anyagi vonzerőt lássuk, vessük magunkat a vándorlás sajtója alá.

* * *

A papság

Jézus Krisztus pap, tanító, pásztor.

Mint papoknak, elsődleges feladatunk és felelősségünk, hogy nap mint nap odaálljunk az oltárhoz plébániai közösségünknek lehetővé téve, hogy részt vegyenek a legnagyobb eseményben, a szentmise-áldozaton. Ne feledjük: az istentiszteletnek ez a nagy cselekménye nem mehet végbe pap nélkül! A pap szerepe alapvető és lényeges. Mondhatjuk, hogy soha nem vagyunk annyira önmagunk, mint amikor az oltárnál állunk, és közösségünk eukarisztikus ünneplését vezetjük.

Mint tanítók, feladatunk, hogy hirdessük és bemutassuk Isten Igéjét. Hirdetésünk legyen élő! Olyan mértékben ér el másokhoz, amilyen mértékben mi a magunkévá tettük azt. Ajkunkról nem csak azt kell hallani, ami a Szentírásban is megtalálható Ige, hanem azt a szívből fakadó, Istentől jövő ígét is, ami saját istenélményünkkel van telítve.

Mint pásztoroknak, feladatunk, hogy törődjünk azokkal, akiket a gondjainkra bízunk, segítsük a sérült emberiséget vándorlása alatt, a modern élet komplexusai és nehézségei között. Vezetnünk kell az Isten Népét, hogy felelősséggel vigye az Evangéliumot egy szekularizált világba, amely nem ismeri és nem ismeri el az Istent. A gyógyító kéz, amit a gyengék és törékenyek felé – a hozzánk hasonlóképpen – kinyújtunk, Krisztus szerető keze. A szavak, amiket kiejtünk, a mozdu-

latok, melyeket teszünk, az Ő szavai és az Ő mozdulatai rajtunk keresztül.

Krisztus papsága az egyetlen papság és azt ránk bízta. Isten népe ikont, vagyis Krisztus, a főpap képét látja bennünk. Kezeink az Ő szent valóságaival foglalkoznak, ajkunk szent Igéit hirdeti és magyarázza. Bármilyenek is az Egyház körülményei a történelem egy adott pillanatában, kételkedhetünk-e valaha is abban a méltóságban, melyet fölszentelésünkkel kaptunk? Enyhíthetjük-e valaha is a vállainkra súlyosodó felelősséget?

Terhet hordozunk, de elismerjük, hogy Krisztus terhe édes és igája könnyű. Megadja nekünk a szükséges segítséget; soha nincs okunk félelemre, visszahúzódásra, vagy elbátortalanodásra. Krisztus mindenkor képessé tesz arra, hogy hívására ugyanolyan frissességgel és élénkséggel válaszoljunk ma is, mint felszentelésünk napján tettük.

Papi szívem van-e? Papságomhoz ragaszkodik-e szívem? Vagy papi mivoltomon kívül valami mást dédelgetek szívemben? Érzem-e még ma is az izgalmat, amikor az oltárhoz megyek, hogy a szentmisét bemutassam? Talán már megváltozott kissé minden? Vágyom-e rá, hogy a Jó Hírről szóljak az embereknek, vagy már unalmassá, érdektelenné lett számomra, és úgyszintén az is érdektelen, amit én mondok? Szeretem-e a beteget és a szegényt? Érez-e az én papi szívem valamit a számkivetettekkel szemben? Megilletődéssel és hódolattal viseltetem-e az Oltáriszentség iránt, vagy már megszoktam – vagy ami még rosszabb, kételkedem? Megváltozott a viselkedésem? Érzem-e még most is a mélységes alázatot és megilletődött felelősséget, amikor a gyónónak mondom: „Én feloldozlak téged bűneidről...”?

Bocsásd meg, Uram, hibáimat és gyarlóságaimat, de ott belül, lelkem mélyén tudom, hogy úgy használsz fel engem, önmagam ellenére, amilyennek találsz! Ez megnyugtat, de kérek, adj nekem papi szívet, különösen olyan szívet, amelyik ismeri Isten és az emberek szeretetének igazi jelentését, hogy tettekre és mások szolgálatára aláítsam át ezt a szeretetet!

* * *

Papi jubileumok

Soha, egyetlen pap sem lesz képes teljesen megérteni annak a hatalomnak a jelentését, amit felszentelése által kapott. Egy pap, 50 évvel később, még nagyobb megrendüléssel és figyelemmel mutathatja be napi szentmiséjét. Hűsége és a naponta végzett elmélkedései a megértésnek olyan kincseit tárják fel előtte, amikről fiatal pap korában még csak nem is álmodott. Lehet-e nagyobb kiváltság, mint az, ha valaki fél évszázadon keresztül bemutathatja a szentmisét?

Lehet-e nagyobb feladata a papnak, mint az, hogy hétről hétre ott üljön a gyóntatószékben és elmondja a terhekké vívódó és megkínzott lelkeknek: „Én feloldozlak téged az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében”? Mi érhet fel a betegek és a haldoklók megnyugtatójának, a betegek szentséggel történő megerősítésének mélységes elégedettségével?

Nagy tettek ezek, de hatásait sokszor nem látjuk világosan. Egy pap legyen ezért a hit embere! De csak akkor lehet a hit embere, ha az imádság embere. Az ima ébren tartja a hitet, és a hitben elmélyül a pap csodálata Isten misztériumai iránt a szentségi rendszerben.

Visszatekintve egyetlen pap sem lehet teljesen megelégedett, mert felismeri annak nagyságát és méltóságát, amire felhívást kapott. Ahogy öregszik, egyre jobban tudatában lesz törékenységének. Talán megkapjuk azt a kegyelmelet, hogy önmagunkban és másokban felismerjük a gyengeséget és a gyarlóságot.

A hűség, minden ember legkedvesebb tulajdonsága, Jézus Krisztus követésében nélkülözhetetlen. Ez tesz képessé arra, hogy akkor is Vele maradjunk, amikor rögzös és homályos az út. Segít, hogy hívására „kövess engem”, válaszolni tudjunk. Hitre van szükségünk, hogy a papság nagy méltóságát felismerjük és értékeljük, de bizalomra is, hogy Urunkkal maradjunk. Ez a bízó hit és a remény ösztönzi a papokat egész életükön át, hogy szeressék és szolgálják az embereket.

* * *

Hivatások

Az Egyház felelőssége, hogy elősegítse a hivatásokat, bátorítsa a férfiakat és nőket, hogy szerzetbe lépjenek, és sürgeti őket, hogy gondolkodjanak el a papságra való hívás lehetőségén.

A hivatások elősegítésével kapcsolatos felelősség elsősorban két emberen nyugszik – a szülőn és a tanáron. Elsősorban ők a felelősök azért, hogy bemutassák a fiataloknak az elgondolást: Isten talán szerzetesi, vagy papi életre hívta meg őket.

Annyi minden van a papság és a szerzetesi élet hivatásával kapcsolatosan. Újra és újra elcsodálkozom azon, és elbűvöl minden alkalommal, minden hivatások legmeglepőbbje, Lévi meghívása, akiből Márk lett. Adószedő volt, aki már hivatásánál fogva sem törődik sokat népe szigorú törvényeivel és a vallással. Renegát volt.

Minden ellene szólt. Urunk mégis őt hívta, nyilvánvalóvá téve Isten tökéletes szabadságát. Nem azért hív valakit, mert erényesnek találja; meghívja és erényben gazdaggá teszi választottait. Igen figyelemre méltó volt ez a választás, amiről Szent János így ír: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket...”. A hivatás mindig Isten választásának kérdése. De lehetőség van arra, hogy ez a hívás a gyakorlatban hallhatóvá váljon. Sokan, akiket ismerek, elejtették a hívás lehetőségének még a gondolatát is. „Nem nekem való; nem vagyok elég jó erre”, vagy „családunkban nincs példa hasonló hivatásra”. Száz és egy okot sorolnak fel az emberek, miért zárkoznak el a lehetőség elől, hogy Isten esetleg hívja őket.

A papszentelési szertartásban a pap úgy szerepel, mint a püspök munkatársa. Saját felszentelt püspöke a tanítója és pásztorja. Papnak lenni olyasvalamit jelent, mint a szó szoros értelmében véve belefolyni az Egyház szentségi életébe. A püspök legyen próféta, pap és pásztor, az apostolok utóda, aki Isten előtt felelős egyházközsége híveiért és felelőssége kiterjed a világegyház jólétére is. A papok kiegészítik a püspökök munkáját, mert őt képviselik a plébániákon, ezáltal a püspök munkatársai.

E különleges hivatást illetően kapcsolatba kell lépünk a fiatalokkal; mit is jelent az, ha az oltárnál állunk, és Urunk Testét és Véré

tartjuk a kezünkben? Amikor a pap azt mondja „ez az én testem, ez az én vérem“, Krisztussal való egészen rendkívüli rokonságát is megemlíti.

Van további alapvető jelentőség is a pap életében, amit fel kell fedezni: ő az ún. „szentségek kiszolgáltatója“ és az „isteni élet csatornája“. Amikor a Szentatya hazánkban járt, úgy jött, mint pásztor, aki a szentségeket szolgáltatja ki. Hangsúlyozta ezzel azok fontos szerepét az Egyházon belül. A szentségek az Egyház megújulásának alapjai.

A pápa Péter utóda, s mint Péter, ő is megerősíti testvéreit a hitben. Elsősorban a püspökök körében a hit tanítója. Amikor Angliába érkezett, nyíltan említette a sok tennivalót, a családi életet, a békét, az ökumenizmust, az Egyház egységét. Szavainak nagy hatása volt. A televízió, a rádió és a sajtó továbbította azokat minden otthonba. Rendkívüli és páratlan népi evangelizáció volt. Meg kell találnunk az utat oda, hogy követhessük. Mint püspököknek és papoknak, nekünk sem szabad hallgatnunk az igazságról, és meg kell találni a módját is, hogy eljuttassuk azt az emberekhez.

A szülők beszélhetnek erről családjukon belül és a tanárok elmagyarázhatják tanítványaiknak, eléjük tárva a papság csodálatos eszméjét. Megmagyarázhatják, mennyire szükséges és fontos a papság a világban Isten munkájának elvégzéséhez. Hazánkban mindig különleges barátság és szeretet fűzte össze a papot és a népet. Ez a kapcsolat szorosabbá vált a veszély és nehézségek idején. A szülők és tanárok, püspökökkel és papjaikkal szembeni viselkedésük révén segíthetnek, hogy a papság iránti szeretet és tisztelet szép hagyománya ne haljon ki. Mindezek már önmagukban kérdéseket vetnek fel a fiatalokban a papság szerepét és jelentőségét, valamint a válasz lehetőségét illetően.

* * *

Hivatások támogatása

Urunk, Jézus Krisztus mondta „az aratnivaló sok, de az arató kevés. Kérjétek az aratás Urát, küldjön munkásokat aratásába“!

Sok dolog lehet fontos egy hivatással kapcsolatban. Először is, Isten szabad ajándéka, imára adott válasz. Nagyon sokszor rejtve és

titokban imádkozik valaki, aki lehet, hogy egyedül él, szenved és magányos, de imádkozik papokért és imádkozik szerzetesekért.

Másodsorban, a hivatások támogatásánál kétségkívül fontos a példás családi élet. A szülők legyenek elkötelezettek Isten felé, akik példát mutatnak a jó keresztény életre, akik ösztönösen az evangélium fényében ítélik meg a dolgokat, nem erőszakoskodnak, hanem istenszolgálatukban érzékenyek és vidámak. Az ilyen családban való felnövekedés a legjobb előkészítő iskolája annak, hogy egy fiú vagy leány elkötelezze életét Istennek. Ha szabad saját tapasztalatomra hivatkoznom, a jó szerzetes első novíciátusát a családban éli meg. Az imából az első leckét nem a szemináriumban vagy a novíciátusban kapja; már megkapta otthon.

A harmadik fontos tényező az iskola. Befolyása tulajdonképpen nem attól függ, ahogy a tanár a hittant tanítja, hanem inkább a tanár érezhető elkötelezettségétől. Ha ilyen, akkor valamit megéreztet Isten dolgai iránti érdeklődéséből és az evangélium iránti lelkesedéséből azok felé, akikkel kapcsolatba kerül. Ha újra hivatkozhatok saját személyes tapasztalatomra: ismertem embereket, akik azért lettek szerzetesek, mert a tanár elejtett egy megjegyzést bizonyos körülmények között, egy adott pillanatban, (amire a tanár soha nem emlékezett vissza); vagy talán hatással volt rá egy nem különösképpen kiváló tanár. A fiatal mégis megérezte, hogy a tanár személyében olyan valaki jelent meg, akinek különös értéke vagy jelentősége van.

Az ima, a család és az iskola fontos és hatásos tényezők, melyek továbbra is jelentkezőket küldenek a szemináriumokba és a szerzetesrendek novíciátusaiba. Ugyanakkor azt is tudnunk kell, hogy Isten hívása Márk vagy Mária Magdolna felé teljesen rendhagyó volt.

* * *

A szerzetesi élet

Ma a történelem olyan időszakában élünk, amikor a szerzetesrendeknek új kreativitást, eredetiséget kell felmutatniuk. Soha nem könnyű olvasni az idők jelét, és azokra felelni; a feladat túl nagy és a probléma igen összetett.

A tevékeny életet élő szerzetes azt a csalódást hordozza magában, hogy életét nem szüntelen imában tölti. Minden Szent Szív apácaiban egy csalódott kármelita él; minden bencés csalódott karthauzi.

A szerzetes mindig nosztalgiát érez a pusztaság után. De ha pusztaság után vágyódik, biztonságban van a piactéren.

Legyen hűséges hivatásához, ismerje el ismét annak radikális mi-voltát, vagyis mit jelent engedelmességet, szegénységet és szüzes-séget fogadni. Radikálisan és teljességében véelve ez talán sok szenvedés okozója. Ugyanakkor azonban végtelen öröm forrása is és a szerzetes Istennel való egyesülésének módja.

* * *

A beteg és a fogyatékos

Lourdes fontos leckére taníthat meg. Ott csak a betegek és fogyatékosok számítanak. Szentmisék alatt, körmenetekben őket illetik meg a legjobb helyek. Nekik mindenki utat enged. Mi is meglátogatjuk a betegeket a kórházban. Azért tesszük, mert tudjuk, Urunk különösen szerette a betegeket és a fogyatékosokat. És ha Urunk így tett, nekünk is ezt kell cselekednünk.

A betegeknek és fogyatékosoknak helyük van Isten tervében. Mi magunk nem látjuk és nem értjük ezt a tervet. Hányszor megdöbbentenek a szenvedések, melyeket sok-sok betegnek és fogyatékosnak el kell viselnie, és különösen akkor érezzük ezt közelről, ha saját családjunkban fordul elő. Bízunk kell Isten nagy szeretetében és jóságában, és soha nem adhatjuk fel a reményt!

Akik betegekkel, fogyatékosokkal foglalkoznak, különleges szerepet töltenek be az Egyházban. A türelemmel és, Jézus Krisztus nevében bátran elviselt szenvedés és tehetetlenség ugyanolyan nemes és értékes, mint hitéért életét adó mártír szenvedése és halála. Ez a mindennapos türelem és bátorság sokaknak nehezebb, mint az egyszer s mindenkorra elfogadott szenvedés és halál. Az a közösség, amelyik nem tiszteli öregeit, betegeit és fogyatékosait, az nem teljes, valami hiányzik belőle. Nem tanulta meg a leckét.

Többé-kevésbé mindannyian az út szélén botorkálunk. Vannak, akik fizikailag függnek másoktól és segítségre szorulnak, de ugyan van-e olyan közöttünk, aki nem hordozza terhét, titkos fájdalmát, rejtett aggodalmát, félelmét, vagy akad-e olyan, akit nem terhel önvád, akire nem nehezedik teher? Ezért vagyunk mindannyian többé-kevésbé nyomorékok. A betegek vagy fogyatékosok életükkel beszélhetnek nekünk, akik fizikailag talán nem vagyunk nyomorékok, de sok más módon azok vagyunk.

A türelem, a bátorság, a vidámság, a szenvedés lelkiisége gyakran nekünk ad többet, mint amit mi adhatunk nekik.

* * *

Rohanhatunk teljes erőből és bizalommal telve Isten felé; felugorhatunk hordágyunkról, mint a béna, akit az evangéliumban Krisztus meggyógyított; de a legtöbben bizonytalan léptekkel botorkálunk a halálból az életbe. Elesünk az úton. Megtapasztaljuk múltunk és hibáink okozta merevségünket és érezzük zúzódásainkat. Valódi fájdalommal nézünk farkasszemet. Mindannyian átéljük a reménytelenség és az elveszettség pillanatait. Lehetünk betegek és nyomorékok. Lehet, rádöbbenünk arra, hogy öregek vagyunk és nem szeretnek. Lehet, hogy elhagyatottak, vagy elfelejtettek vagyunk. Lehet, hogy nincs munkánk és elvesztettük büszkeségünket.

Nagy nyomorúság és zavarodottság közben a gondolkodás csak növeli a fájdalmat; lehetetlen az imádság. Az egyetlen dolog, ami ilyenkor segít, ha a feszületet nézve ülünk, vagy térdelünk a kereszten haladó Jézus előtt. Meglehet, osztoznunk kell abban a sötétségben, amit Krisztus is megtapasztalt, amikor a zsolnárt mondta a kereszten: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem”? Többet nem tehetünk, csak nézzük a feszületet; jobbat sem tehetünk, mert így tárja fel titkát. Nyomorúságunkban szól hozzánk a reményről és a bátorságról.

A szenvedés összeroppantó erejére nincs ésszerű magyarázat. Nem dolgozhatunk ki könnyed válaszokat, miért van így. Válasz helyett Isten rejtélyt adott, de olyan módon, hogy azért a választ is megtalálhatjuk. A keresztség adja meg a választ, de itt személyes tapasztalatra van szükség. Nincs szabvány vagy más célkitűzés, csak az, hogy az ember vakon engedi a keresztnak, hogy Jézus általa vezesse a reménytelenségből a reményre.

* * *

Nem helyettesíthetik szavak az élményt, ha olyanok közelében vagyunk, akik fogyatékosok vagy szenvednek. Egyszer, amikor meglátogattam egy kórházat, ahol szellemileg fogyatékos gyermekeket ápolnak, különösen szívszorító volt, amit a fiatalok osztályán láttam. Vakon, süketen, szellemileg elmaradottan születtek.

A hit tetteire van szükség, hogy Morus Szent Tamással el tudjuk mondani: „Nem történhet más, csak amit Isten akar és amit akar, az a legjobb“.

Amikor elhagytam a kis kórtermet, nem tudtam másra gondolni, csak arra, hogy egy nap majd ismét találkozom velük, és akkor választottak lesznek az Istent szeretők között. Ő látja bennük azt a szépséget, amit mi nem látunk. Olyan terve van velük, amit mi nem értünk. A vakon születettnek egy napon majd felnyílik a szeme, és elragadtatott első pillantása a leggyönyörűsegebbre, Istenre esik.

* * *

Felhívás a fiatalokhoz

„Drága barátaim, ti vagytok a ma Egyháza és a holnap reménye!“ Emlékeztek még a Szentatyának e szavaira? Én emlékszem még arra is, hogy éljeneztetek és tapsoltatok, tapsoltatok és éljeneztetek. Arra gondoltam akkor, mi fog történni, ha vége lesz az éljenzésnek és a tapsolásnak? Néhány hónap múlva visszaemlékeznek-e erre a fiatalok, és mit tesznek ennek érdekében? A ma lelkesedése a holnap elfeledett eszméjévé válik? Mindig ez a probléma, ha olyan alkalom van, mint a pápa látogatása, vagy a szent év. Felkapaszkodunk a magasba, és azután fenyeget a veszély, hogy visszasüllyedünk korábbi közönyünkbe.

Emlékezzünk csak vissza a Szentatyának egy másik mondására is: „A legnagyobb tett, amit életetekben megtehettek az, hogy Krisztust közvetítették a világnak“. Hogy tehetünk eleget ennek? Hogy tehet valamelyikünk is valamit, ha először is, nem tudja, kicsoda és mit kíván Krisztus, mit kér és mit parancsol? Amikor a Szentatyá felvetette a Krisztussal való megismerkedés eszközeit, az imát említette és azt mondta: „Ez a módja, ezt tegyétek, mert ha az imában ismerkedtek

meg Krisztussal, küldetésüket is megéreztek.“ Ha imádkozunk, ha kezdjük Krisztus dolgait felfedezni, akkor már beszélhetünk Róla másoknak, továbbadhatjuk a Jó Hírt. Természetes lesz, hogy erre vágyunk, ezt akarjuk, mert megéreztük küldetésünket.

A Szentatya azzal folytatta, hogy ha imádkozunk, ha többet tudunk meg Urunkról, el tudjuk olvasni az idők jeleit, vagyis felismerjük, mit kérhet ma tőlünk Isten társadalmunkon belül. Két dolog jut erről az eszembe. Ezt a két dolgot említette és emelte ki a Szentatya, amíg velünk volt: a keresztény egységet és a békét. Nem szabad elfelejtenünk, mit mondott a keresztény egységről; azt mondta, mindegyikünk felelős, hogy munkálkodjon érte. Minden homiliájában, minden beszédében újra és újra megemlítette a béke fontosságát; békét a szívben, békét a családban, békét felebarátainknak, békét országunkban, békét a nemzetek között.

Az emberek gyakran foglalkoznak olyan felelősségteljes dolgokkal, mint a keresztény egység és a béke. Egyetlen módja van ennek: – lépésről lépésre. Az egyénnek kell elkezdenie a keresztény egység megteremtését felebarátjával, barátai között, ahol csak megfordul. Hasonlóképpen, ott kezdjen el dolgozni a békéért, ahol éppen van: a munkahelyén, otthonában, hazai körülményei között. Mert könnyű egyetemes eszméket kialakítani és figyelmen kívül hagyni a rendkívüli és helyi követelményeket. Onnan induljunk el, ahol vagyunk!

* * *

ÖTÖDIK RÉSZ

A VÁNDORÚT VÉGE

Az élet alkonya	179
A halál órája	180
A halál után	182
Az elragadtatás pillanata	183

Az élet alkonya

„...elállt a szél és nagy csendesség lett.“ Urunk és apostolai együtt voltak a hajóban, amikor nagy szélvihar kerekedett, és a hullámok becsaptak a hajóba. Jézus a hajó hátulsó részében aludt és apostolai keltegették: „Mester, nem törödsz velünk? Elveszünk!“ Felkelt hát, parancsolt a szeleknek, és azt mondta a tengernek „csendesedj le“, és a szél elállt és nagy nyugalom lett. Majd ezt mondta apostolainak: „Miért féltetek? Még mindig nem hisztek?“ De azok – reszkettek.

Igy van ez életünkben is. Elhagyjuk a csöndes kikötőt, a gyermekkort és felnőtté érünk, megkezdve mindennapos küzdelmünket a viharokkal, életünk problémáival és bonyodalmaival. Majd, amikor már közeledik életünk alkonya, még egyszer békés vizekre érünk, ahol elült a szél és csendesség lett. Életünk teljében az Úr mintha aludna, vagy legalábbis úgy hisszük, hogy nem törődik velünk. De persze annyi magyarázat van erre! Annyi a tennivaló! Mennyi mindennel kell megküzdeni, és annyira elmerülünk tevékenységünkben, hogy nem törődünk Vele. Az élet mozgalmassága kiszoríthatja Őt gondolatainkból és messzire kerülhet vágyainktól.

Véleményem szerint helytelenül vették el a fiatalok az olyan szavakat az öregektől, mint a „remény“, a „várakozás“ és a „jövőbenezés“. Ezek a szavak az öregeket illetik, mert a dolgok természete szerint ők most már várakozva tekintenek Isten látása elé. Ez az a látomás, amire mindig is vártak: várakoztak a beteljesült szeretetre, ami az Istennel való egyesülés. Ha a jól eltöltött élet végén nem jön el ez a beteljesülés, akkor az élet játéka hiábavalóak voltak. A kifosztottságot szinte lehetetlen elviselni!

A néha megtapasztalt öröm és béke most már teljesen és örökre a miénk lesz. Ezért lettünk, csak ezért. Az idősebb polgárok, Isten gondviseléséből elsőbbséget élveznek. Ők már az előszobában várakoznak arra, hogy bebocsátást nyerjenek most már véglegesen az Országba. Ez békét, örömet hoz magával: elmúlt egy nap, egy lépéssel közelebb!

Vajon nem túlságosan rózsás kép ez az életről, amilyen, vagy amilyennek lennie kellene? Mindenesetre, erőink és energiáink ma már

nem olyanok, mint tegnap voltak. Problémák adódnak, itt-ott jelentkező fájdalmak, melyeket életünk délutánján még nem ismertünk. Ha így van, csak nézzük a kereszten függő, megfeszített Jézust, hogy átéljük, mi vár ránk. Kaphatunk hívást, hogy vegyünk részt ezekben a fájdalmakban, de ezt fogadjuk úgy, mint ajándékot. Valamilyen rejtélyes módon minden fájdalom Isten ajándéka, mert a fájdalom megtisztít és előkészít az Ő látására, akinek a szeretete erősebb, mint az asszony szeretete gyermeke iránt, vagy a szerelmesé szerelme iránt.

A jól rendezett társadalomban becsülés és tisztelet övezi az idős embert, törődnek szükségleteivel, biztosítják jólétét. Az idős ember mindennél nagyobb ajándék birtokában van. Alkalma volt bölcsességet tanulni az élet iskolájában. A bölcsesség nagyobb jutalmat érdemel, mint a szakértelem, az okosság vagy hozzáértés. A Bibliában, a régi időkben az érett korú emberek és a fiatalok egyaránt tisztelték, értékelték az öregeket. Emlékezzünk erre!

* * *

A halál órája

Gyorsan változó világban élünk, ahol semmi sem biztos. Csak egy dolog bizonyos: mindannyian a halállal nézünk szembe. Ez bizonyos komor gondolat. Kitalálunk mindent, csak hogy megfeledekezzünk erről. Olyan kifejezéseket használunk, amelyek elveszik a véglegesség fenyegető voltát. Azt mondjuk „átmegyünk a túlsó partra” vagy „eltűnünk”. Ennek ellenére, keresztény ösztönünk int, hogy legyünk bátrak és hitünk szerint nézzünk szembe a halál jelenségével. Szembenézzünk vele, mert elkerülhetetlen, ez az élet nyers valósága. Amikor a család egy tagja vagy egy kolléga meghal, igen élénk formában látjuk, hogy ez fog velünk is történni. Maga a meghalás nagyon magányos élmény, mert semmi sem szigetelhet el valakit másoktól jobban, mint a fájdalom.

Egy nap majd meghalok. Jó, ha gondolok erre. Ez segít, hogy életutamon végigtekintsek és lehetővé teszi, hogy jobb perspektívát kapjak. Tudom, hogy nem maradok örökké ebben a világban. Ezzel kapcsolatban fel kell tennem egy fontos kérdést: vajon a legjobbra használ-

tam-e fel életemet? Úgy élek-e, hogy mindig lelkiismeretem szavát követem? Helyesek-e az életre vonatkozó szándékaim? Mit akarok tulajdonképpen? Mit is keresek igazán? Nagyon egyszerű és alapvető kérdések ezek, amelyekre csak mi magunk tudunk válaszolni.

A gondolat kijózanító. De amíg értéke van az ilyen fajta gondolatoknak, nagyon helytelen volna mindent annyiban hagyni. A keresztény reálsan néz szembe a halállal, de tudja azt is, hogy a halál kapu, új kezdet, az élet beteljesedése.

Nem érthetem meg, hogy élhetnek egyesek egész életükben azzal a gondolattal, hogy nincs semmi a halál után. Ez az elképzelés csakugyan embertelen. Az élet többnyire nem könnyű. Természetesen, megvannak az időszakai az örömnél és a boldogságnak; vannak idők, amikor minden simán megy és boldogok vagyunk; mégis, sokszor teher az élet. Az életet örömek és fájdalmak tarkítják. Élnivágyás van bennünk; szeretnénk folytatni az életet. Valami sürget az egész és teljes élet után.

Vágyunk rá, hogy örömünk mély és békés legyen, de az öröm és a boldogság állandóan megszökik előlünk. Nem tudjuk sem megragadni, sem megtartani.

Mélységes öröme és boldogságra születünk! Ez egy nap majd a miénk lesz. Ha nem várhatjuk, hogy a miénk lesz, életünk kifosztottságban és beteljesületlenül ér véget. Ha erre gondolunk, rettenetesen és felfogásom szerint értelmetlennek találjuk.

Férfiak és nők vagyunk, akik vándorokként járjuk az élet útját és végső rendeltetésünk felé tartunk. Egészséges dolog, ha erre a rendeltetésre szegezzük tekintetünket, ahol teljes a beteljesülés. A tökéletes szeretetre, ami emberi tapasztalataink között a legnagyobb szeretet lesz. Teljesen szeretni, tökéletesen viszonsszeretve lenni! Ott, az egyesülésben találjuk meg azt, amivel teljesen önmagunkká válhatunk.

Ne félj a haláltól! Köszönts örömmel, amikor elérkezik. Most már szent, amit Ő teremtett, Aki meghalt, hogy mi éljünk.

* * *

A halál után

Egy pap egyszer temetési gondolattal kezdte homiliáját: „most az „ítéletről” fogok beszélni”. A nemtetszés kiült kongregációja tagjainak arcára. Majd így folytatta: „Az ítélet olyan, mint amikor a könyörületes és irgalmas Isten fülébe suttogom életem történetét, melyet soha nem tudtam teljesen elmondani senkinek.”

Legtöbbünknek vannak történetei, vagy életének olyan részei, amiket soha nem tudott elmondani a félreértéstől való félelem miatt, vagy azért, mert rosszul fejezi ki magát. Rejtett életünk sötét oldalát figyelmen kívül akarjuk hagyni, mert nagyon megnehezíti a beszédet. Igazi történetünket soha nem mondtuk el; talán csak a felét. Milyen megnyugvás lesz szabadon és gátlás nélkül elsuttogni titkainkat abba az isteni fülbe, amely könyörületes és irgalmas! Végül is, Ő mindig ezt akarta. Várta, hogy hazaérjünk Hozzá. Öleléssel vár minket, tékozló, ijedt és alázatos gyermekeit. Ebben az ölelésben kezdjük el életünk történetét, Ő pedig megkezdi a gyógyítást, az előkészítést, amelyet tisztítótűznek hívunk.

* * *

Péter, Jakab és János egész éjszaka halásztak és nem fogtak semmit. Urunk szavára kivetették a hálót. A fogás jó volt. „Ennek láttán Simon Péter Jézus lábaihoz borult és e szavakra fakadt: „Uram, menj el tőlem, mert bűnös vagyok“! /Lk 5,8/.

Péter nem akart elszakadni Jézustól. Ezért hullott térdre előtte. Ugyanakkor felismerte méltatlanságát. Úgy érezte, mégsem maradhat ott Urunk jelenlétében. Közelebb akart kerülni Hozzá, mégis távolabb kellett volna lennie. Nem volt rá méltó.

Talán ez történik velünk halálunk után. Élünk és dolgoztunk, néha sikeresen, néha hibázva. Ő várt ránk. Az Ő jelenlétében vagyunk. Irgalmas fülébe suttogjuk életünk történetét. Tudjuk, hogy megértette. De még nem vagyunk készek arra, hogy lássuk Őt. Meg kell gyógyulnunk, meg kell tisztulnunk. Nem akarjuk Őt látni addig, amíg fel nem készültünk látására. Boldogan megyünk a tisztítótűzbe, abban a bizonyosságban, hogy ez csak ideiglenes. Ő vár ránk.

* * *

Lehet, visszautasítjuk, hogy Hozzá menjünk. Lehet, megtagadjuk, hogy imádjuk Őt, – inkább hamis isteneknek áldozunk, sőt még gyűlöljük is. Szabad akaratból elmehetünk. Választhatjuk önmagunkat, mindenek fölött és előtt, egyedül magunkat. Élhetjük életünket egyedül, kifosztottan, üresen, nyomorultan. Ez a pokol.

* * *

Az elragadtatás pillanata

A jelen élet a gyakorlás, a felkészülés ideje, amikor megtanuljuk Isten és felebarátaink szeretésének művészetét, az Evangélium üzenetének lényegét, valamit, ami sikeres és ami hibátlan.

A halál az az út, ami Isten látásához elvezet, a pillanat, amikor meglátjuk Őt úgy, amilyen, és a szeretet végső választásában rátalálunk teljes beteljesülésünkre. -

A végső egyesülés azzal, aki a szeretetre legméltóbb, egyesülés Istennel, az elragadtatás pillanata, a tökéletes boldogság véget nem érő „jelenje”. Ez a látomás a meglepetés, a csodálkozás és az öröm választát adatja velünk és dicséretünk örök imája lesz. Erre teremtettünk.

* * *

VÉGE

TARTALOMJEGYZÉK

NÉHÁNY SZÓ A KÖNYVRŐL	5
A VÁNDOR TÖRTÉNETE	7
ELSŐ RÉSZ : AZ EMBER VÁNDOR	14
A VÁNDORÚT	15
Isten megismerése	16
Isten szeretése	19
Isten szolgálata	21
AZ ISTEN FELÉ VEZETŐ ÚTON	25
Egy vándor gondolatai	25
Felkapaszkodva a hegyre	28
Két személy	29
IRÁNYKERESÉS	32
Tapogatózás a fény felé	32
Isten utáni éhség	33
A cél keresése	34
Isten keres minket	36
Rések az „ismeretlen” felhőjén	36
A BŰNÖS	40
A bűn tudata	40
A szív megtérése	41
Isten könyörületessége és szeretete	45
M megbocsátás	46
Kiengesztelődés	47
A BŰNTŐL AZ ISTENNEL VALÓ EGYESÜLÉSIG	48
Lelki egészség	48
Alázat	49
Törések és elhajlások	50
Ne félj!	54
MÁSODIK RÉSZ: ISTEN A VÁNDOR	56
A bennünket kereső Isten	57
A Megtestesülés titka	58

Hit a Megtestesülésben	59
Gondolatok Krisztus áldozatáról	61
A getszemáni kert	63
Nagypéntek	65
A hét utolsó szó	66
A feltámadt Krisztus ereje	76
A keresztények Anyja	77
A fájdalom Anyja	79
HARMADIK RÉSZ: A VÁNDOR TITKA	81
Keresztség és életszentség	82
Barátság Istennel	83
Útmutatások a szentségre	84
Hit	89
Remény	93
Szeretet	94
Az ima	98
Az ima módjai	98
Imatervek	103
Az ima hatásai	104
A kérő ima	105
A tíz aranyszabály	106
Állhatatosság az imában	107
Egyedül Istennel	108
A Tábor hegye és a Kálvária	109
Néhány szentségről	109
A szentmise	110
A hódolat	111
A szentáldozás	111
Az Eukarisztia és a hit	112
„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre“	114
Egy szív, egy lélek	116
A bérálás: néhány megjegyzés fiataloknak	118
NEGYEDIK RÉSZ: A VÁNDOR FELADATAI	121
A NAPIREND	122
A siralom völgye	122
Hamis próféták	123

Álmok és látomások	124
Isten Királyságának építése	126
Egy jobb világ	132
Újítsátok meg a föld színét!	134
Az Egyház a modern világban	136
Nemzeti értékek	139
VITÁS KÉRDÉSEK	142
A hitetlenség erői	142
Háború és béke	144
A kereszténység megosztottsága	146
Ökumenizmus: néhány gondolat	147
Az éhező világ	150
A VÁNDOROK	153
Papok vagyunk	153
Próféták vagyunk	154
Királyok vagyunk	156
NÉHÁNY MEGJEGYZÉS A VÁNDOROKRÓL	
ÉS FELADATAIKRÓL	159
A család	159
Az anyaság eszménye	161
A munka	162
A pápa és a szolgálat	166
A papság	168
Papi jubileumok	170
Hívások	171
Hívások támogatása	172
A szerzetesi élet	173
A beteg és a fogyatékos	174
Felhívás a fiatalokhoz	176
ÖTÖDIK RÉSZ: A VÁNDORÚT VÉGE	178
Az élet alkonya	179
A halál órája	180
A halál után	182
Az elragadtatás pillanata	183
TARTALOMJEGYZÉK	184

* * *

